DE BOUWERS

Dr. JOSEPH FORT NEWTON

0010 - 60470160

121148758

D E

C

UITGEGE

Hp. 301.080.
XXVIII
1691

DE BOUWERS

EEN STUDIE OVER VRIJMETSELARIJ

DOOR

Dr. JOSEPH FORT NEWTON

UIT HET ENGELSCH VERTAALD DOOR

H. J. VAN GINKEL

GEAUTHORISEERDE UITGAVE.

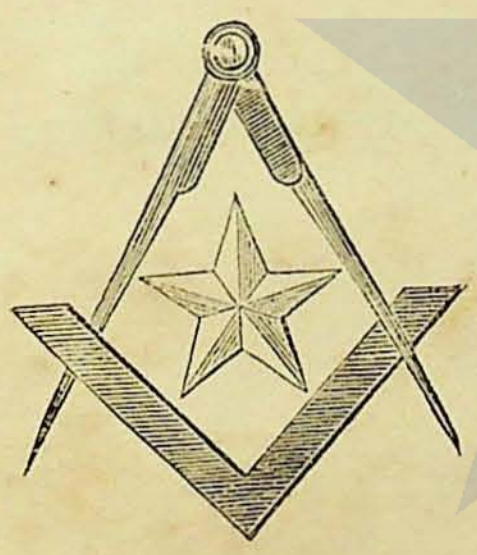

UITGEGEVEN VOOR DEN NATIONALEN RAAD VAN DE ALGEMEENE GEMENGDE VRIJMETSELARIJ IN NEDERLAND DOOR H. J. VAN GINKEL
LEIDSCHEGRACHT 19 — AMSTERDAM — 1921

BAGI

Amerikaansche Uitgave 1914: 7.000 Exx.
1915: 5.300 „
1916: 10.000 „

1e Engelsche Editie . 1918:
1e Hollandsche Editie 1921:

Copyright 1914
JOSEPH FORT NEWTON.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 4 Juni 2013
No. Induk : 65627/PN-MUSEUM/'13
BIB - ID :
Beli / Hadiah : Ex. Museum

OPGEDRAGEN AAN

den

Zeer Verlichten Broeder SIR ALFRED ROBBINS

Voorzitter van den "Board of General Purposes

of the United Grand Lodge of England"

en den

Zeer Verlichten Broeder GEORGE L. SCHOONOVER

Grootmeester der Vrijmetselaren

in Iowa.

When I was a King and a Mason —
A master proved and skilled,
I cleared me ground for a palace
Such as a King should build.
I decreed and cut down to my levels,
Presently, under the silt,
I came on the wreck of a palace
Such as a King had built!

KIPLING.

VOORWOORD BIJ DE ENGELSCHE UITGAVE.

Het verzoek om een Engelsche uitgave van dit boek is om vele redenen zeer vereerend en is den schrijver vooral aangenaam daar het hem de gelegenheid biedt, de vreugde uit te drukken, hem geschonken door de kameraadschap van zijn Britsche Broederen, wier oprechte hoffelijkheid en broederlijke hulpvaardigheid zijn leven te Londen zooveel rijker gemaakt hebben. Naast dit persoonlijk voorrecht is het hem een vreugde, niet onvermengd met verrassing, dat zijn Geschiedenis en Studie van de Vrijmetselarij zulk een gunstig onthaal heeft gevonden bij de Broederen van zoowel Engeland als Schotland; niet alleen omdat dit een teeken van waardeering is van den arbeid die ten behoeve van het Gilde verricht werd, maar nog meer omdat het de éénheid van de Orde openbaart, haar eenzelvigheid van belangen, doeleinden en idealen, in ieder land waar zij haar grootsche traditie getrouw is gebleven.

Inderdaad hebben wij het recht om in een wereld, verscheurd door strijd en verdeeld door zoovele onderlinge twisten van rassen, godsdiensten en nationaliteiten, ons te verheugen over een kameraadschap, die tegelijkertijd vrij, edelaardig en verfijnend is, die alle afstanden van ruimte en alle verschillen van taal overbrugt en de menschen te zamen brengt in een gemeenschappelijke aandrift en bezieling van wederzijdsche achting en broederlijke waardeering. Men behoeft waarlijk geen wijsgeer te zijn om op te merken dat zulk een broederschap, waarvan het bestaan op zichzelf reeds een feit is, verheven boven alle lof die men haar met woorden brengen kan, een invloed ten goede vormt, welken op het oogenblik niemand kan meten en een profetie voor de toekomst, welker beteekenis niemand op de juiste waarde kan schatten. En dit alles in dubbele mate omdat de Vrijmetselarij, krachtens haar ineigen wezen, INTERNATIONAAL is en daarom moet beantwoorden aan het ideaal van wereldkameraadschap dat ongetwijfeld uit de tragedie van den wereldoorlog moet te voorschijn komen. Daarom moet bij de hereeniging van de Engelschsprekende volkeren, waarvan de toekomstige vrijheid en de vrede van de wereld zoozeer afhankelijk zijn, onder de vele banden van taal, letterkunde, liefde voor de vrijheid, eerbied voor de wetten een geschiedkundig erfdeel en een gemeenschappelijk begrip met betrekking tot hetgeen beschaving beteekent, ook een gemeenschappelijke en grootsche Vrijmetselarij gerekend worden.

Om dezelfde redenen rust op ons de verplichting, dubbel groot

wegens de bijzondere gelegenheid, om een invloedrijke rol te spelen in het bevorderen van kameraadschap, een juist begrijpen en een verstandelijk samenvoelen van twee volkeren met wier geschiedenis ons Gilde zoo diep is saamgeweven en van wier eenheid het zelf een band, een teeken en een profetie is. Onze verschillen zijn oppervlakkig; de banden die ons binden zijn fundamenteel. De verschillen die bestaan tusschen de Vrijmetselarij in Groot-Brittannië en in Amerika zijn — evenals de verschillen tusschen de beide volkeren — belangwekkend, alhoewel onbeteekenend, evenals de verscheidenheden van accent en stembuiging, van dialect en eigenaardige woorden; haar grondwaarheden en beginselen zijn gelijk en haar geest is dezelfde in breedte, schoonheid en heilzaamheid.

Iedere studie over Vrijmetselarij brengt ongetwijfeld vele vraagstukken naar voren waaromtrent verschil van meening bestaat — en altijd zal bestaan — bij bestudeerders der Vrijmetselarij, zoowel wat de feiten als de verklaring er van betreft, zoodat de schrijver niet kan hopen de instemming van al zijne medebestudeerders te verkrijgen. Inderdaad zou zulk een overeenstemming met betrekking tot vraagstukken die nog het onderwerp van debat uitmaken, hem niet half zooveel vreugde schenken als de wetenschap dat zijn kort en beknopt overzicht van den oorsprong en de ontwikkeling van het Gilde, hetwelk geschreven is vanuit het Amerikaansche standpunt en er naar streeft niet alleen de geschiedenis en de verheven doeleinden, de hooge intellectueele hoedanigheid, de edele moraliteit en de wijze geestelijkheid er van weer te geven, gediend heeft om eenigermate datgene te onthullen wat de werkelijke band is van ons ras, zoowel wat ideaal als bestemming betreft.

Want, om niet méér te zeggen: ons Engelschsprekend ras is door zijn geschiedkundige traditie, niet minder dan door zijn Vrijmetselarij, zedelijk gebonden aan het beginsel van een Vrije Gemeenschap, de toepassing van de wet van menschelijke broederschap op alles wat het bestuur en de sociale politiek van een land betreft, den plicht van ieder mensch jegens zijn nevenmensch, dichtbij en veraf. Daarin ligt onze eenige hoop op een wereld die geschikt is voor vrije menschen om in te leven, waar broederschap kan bloeien en de geest van goeden wil kan wassen en worden verheerlijkt.

J. F. N.

The City Temple, Londen.
23 April 1918.

IN DEN VOORHOF.

VEERTIEN jaar geleden betrad de schrijver van dit boek den Tempel der Vrijmetselarij en die datum staat in zijn geheugen gegrift als een van de meest beteekenisvolle dagen in zijn leven.

Op den avond van zijn Verheffing tot den Meestergraad had er na afloop een besloten gezellige bijeenkomst plaats en, zooals de gewoonte is, werd hem gevraagd wat zijn indrukken omtrent de Orde waren. Onder andere dingen vroeg hij toen of er een boek bestond dat een jongen man de dingen zou vertellen die hij het liefst zou willen weten aangaande de Vrijmetselarij — wat deze was, vanwaar zij kwam, wat zij leert, en wat zij in de wereld tracht te doen. Niemand wist toen van zulk een boek af en ook is er niemand gevonden om tegemoet te komen aan een behoefte die velen tevoren en sedert moeten gevoeld hebben. Door een vreemdsoortigen samenloop van omstandigheden is het den schrijver te beurt gevallen het boek te schrijven waarom hij veertien jaar geleden vroeg.

Deze gebeurtenis uit het verleden verklaart het doel van het onderhavige werk, en ieder boek moet beoordeeld worden naar zijn geest en bedoeling, niet minder dan naar zijn stijl en inhoud.

Geschreven in opdracht van de *Grand Lodge of Iowa* en goedgekeurd door dit Grootlichaam, zal een exemplaar van dit boek aangeboden worden aan iederen man wien de graad van Meester Metselaar binnen die Groot-Jurisdictie verleend wordt. Natuurlijkerwijs heeft deze bedoeling de methode en rangschikking van het boek bepaald, zoowel als de stof die het bevat, zoodat het doel er van is om een jeugdig persoon, die in de Orde treedt, iets mede te deelen van hetgeen tot de vóórgeschiedenis der Vrijmetselarij behoort zoowel als de ontwikkeling, de wijsbegeerte, de zending en het ideaal van de Vrijmetselarij zelve. Met dit doel steeds voor oogen heeft de schrijver gepoogd een kort eenvoudig en levendig verslag te geven van den oorsprong, den groei en de leeringen der Orde, en het zoodanig geschreven, dat het een diepere belangstelling in en een ernstiger bestudeering van haar lotgevallen en haar dienst aan de menschheid moet opwekken.

Voor zoover bekend, is geen werk van dezen aard ondernomen door eenigerlei Grootloge in Engeland of Amerika — tenminste niet sedert de oude *Pocket Companion* en andere dergelijke werken van oude tijden. Dit is des te vreemder wegens het feit dat de behoefte er aan zoo klaarblijkelijk is en de mogelijkheden er van zoo vruchtbaar en belangwekkend. Iedereen, die een blik heeft

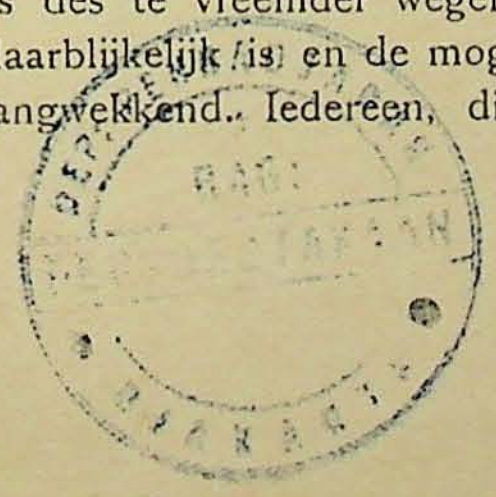

geworpen in de uitgebreide litteratuur over de Vrijmetselarij, moet vaak de behoefte gevoeld hebben aan een beknopt, niet te omvangrijk en toch samenvattend overzicht om het pad te banen en den weg te verlichten. Meer in het bijzonder moeten dezulken een dergelijke behoefte gevoelen, die niet gewend zijn, lange en ingewikkelde geschiedenistijdperken te doorloopen en nog meer in het bijzonder diegenen, welke noch den tijd noch de gelegenheid hebben, zwaarwichtige boekdeelen critisch door te lezen om er de feiten uit te halen. Een groot deel van onze litteratuur — inderdaad het grootste gedeelte er van — werd geschreven eer de tijd van de methoden van wetenschappelijke studie gekomen was en hoewel zij bloeit, overtuigt zij degenen, die gewend zijn aan meer critische methoden van onderzoek, niet. Bijgevolg hebben velen onzer ernstigste Maçonnieke schrijvers, zonder het te weten, de Orde tot het mikpunt van spot gemaakt door hun buitensporige beweringen met betrekking tot haar oudheid. Zij maakten niet duidelijk in welken zin zij oud is, en in niet geringe mate zijn de Vrijmetselaren het doelwit van satyre geweest wegens hun lichtgeloovigheid in het aanvaarden van de meest dwaze en zotste legenden. Bovendien is in de laatste jaren geen geschiedenis der Vrijmetselarij geschreven en is er veel belangrijk materiaal aan het licht gekomen in de wereld van de archaeologische en geschiedkundige wetenschappen, dat niet weinig, hetwelk tot nu toe duister was, opheldert. En het is noodig dat deze nieuwe kennis in verband wordt gebracht met wat reeds bekend was. Terwijl het waar is dat het hedendaagsch onderzoek zich nauwgezetheid ten doel stelt, zijn de resultaten er van te vaak bladzijden droge feiten, ontbloot van letterkundige schoonheid en zonder een beroep op het geestelijke — een geraamte zonder het warme kleed van vleesch en bloed. Hoewel de schrijver gestreefd heeft naar nauwgezetheid, heeft hij ook getracht het maken van een droge tijdrekenkundige opsomming van feiten en getallen te vermijden die weinigen den moed zouden gehad hebben te volgen. Met welk succes, moet de lezer zelf beoordeelen.

Een boek als dit is niet gemakkelijk te schrijven en wel om twee redenen : het is de geschiedenis van een geheime Orde van welker overlevering veel niet geschreven is en zij strekt zich uit over een verbazingwekkend groot tijdperk, hetgeen eischt dat de inhoud van tallooze boekdeelen — waarvan vele reusachtig groot, onsamenhangend en moeilijk te verteren zijn — worden samengevat in een

beperkte ruimte. Niettemin, zoo het al een omvangrijken arbeid geëischt heeft, is het ongetwijfeld de moeite waard ten behoeve van de jonge lieden die zich verdringen aan onze tempelpoorten, zoowel als voor degenen die na hen komen. Iedere regel van dit boek is geschreven in de overtuiging dat de ware geschiedenis der Vrijmetselarij belangrijk genoeg is en haar eenvoudigste leeringen grootsch genoeg zijn zonder dat wij deze behoeven op te sieren met legenden, noch minder met occultisme. Wij gaan van 't begin tot 't eind uit van de zekerheid, dat al hetgeen wij te doen hebben is: het wegnemen van de steigers die om het geschiedkundig gebouw der Vrijmetselarij waren opgetrokken en het dan in het volle zonlicht te laten staan, waar alle menschen de schoonheid en symmetrie er van kunnen zien en dat het den eerbied zal afdwingen van de meest critische en vorschende intellecten, zoowel als de hulde van allen, die de menschheid liefhebben. Door dit geloof werd de lange studie geleid; in dit vertrouwen is zij voltooid. Met dit doel zijn de bronnen van Maçonnieke kennis opgeborgen in de bibliotheek van de Grand Lodge van Iowa, onderzocht en zijn de meest gezaghebbende personen aangehaald waar er onzekerheid bestaat — terwijl uitvoerige verwijzingen niet alleen dienen om de gedane mededeelingen te staven maar ook, naar wij hopen, om den lezer te leiden naar een dieper en in verdere onderdeelen afdalend onderzoek. Zoo ook zijn met betrekking tot vraagstukken die nog aanleiding geven tot bespreking en waaromtrent uiteenloopende meeningen bestaan, beide kanten gehoord voor zoover de ruimte zulks toeliet, opdat de bestudeerder de zaak voor zichzelf kan wegen en beslissen. Gelijk vele bestudeerders der Vrijmetselarij in deze tijden, is de schrijver zeer veel verschuldigd aan de groote studie-Loges in Engeland — meer in het bijzonder aan de Quatuor Coronati Lodge No. 2076, zonder welker Verhandelingen het veel moeilijker zou geweest zijn deze studie te schrijven, zoo zij al geschreven had kunnen worden. Mannen als Gould, Hughan, Speth, Crawley, Thorp om er slechts enkelen te noemen — Pike, Parvin, Mackey, Fort en anderen in Amerika niet te vergeten — verdienen de eeuwige dankbaarheid van de Broederschap. Indien enkelen hunner bij tijden, wanneer zij trachtten te ontkomen aan wat louter legenden scheen, te ver tot het andere uiterste zijn overgegaan — daarbij vergetende dat er veel in de Vrijmetselarij is dat niet met naam en datum kan worden nagespoord — dan was dit slechts natuurlijk bij hun poging

om authentieke geschiedenis en nauwgezette wetenschappelijke kennis te leveren. Helaas behooren de meesten van de genoemden nu tot een tijd die voorbij is en tot de lieden die niet langer hier met ons zijn. Maar een nederig bestudeerder die hun de eer wil bewijzen, welke aan groote mannen en groote Vrijmetselaren toekomt, doet hen hier gedenken.

Dit boek is verdeeld in drie gedeelten, zooals dat het geval behoort te zijn met alles wat Maçonniek is: Profetie, Geschiedenis en Vertolking. Het eerste gedeelte handelt over de aanduidingen en vóórflikkeringen der Vrijmetselarij in de oudste geschiedenis, traditie, mythologie en symboliek van het ras — welke haar grondslagen vonden in den aard en de behoeften van den mensch, terwijl het aantoont dat de steenen, door tijd en worsteling gewrocht, van verre werden aangevoerd om de Vrijmetselarij te vormen zooals wij haar kennen. Het tweede gedeelte is een geschiedenis van de Orde van Bouwers door de eeuwen heen sedert het bouwen van den Tempel van Koning Salomo tot aan de organisatie van de moeder-Grootloge van Engeland, en het verspreiden van de Orde over de geheele wereld. Het derde gedeelte is een verklaring en een uiteenzetting van het geloof der Vrijmetselarij, haar wijsbegeerte, haar religieuze beteekenis, haar geest en haar beteekenis voor het individu en door het individu voor de maatschappij en den Staat. Dit zijn de grove omtrekken van de bedoeling, de methode, het plan en den geest van het werk. En als men dit voor oogen houdt, dan geloof ik dat het zijn verhaal goed zal doen en zijn boodschap zal overbrengen.

Wanneer de mensch denkt aan ons sterfelijk lot — de grootheid en den pathos er van, hoeveel er in het verleden tot stand is gebracht en hoe bindend onze verplichting is om dit erfdeel der menschheid te behouden en te verrijken — dan verwarmt zijn hart zich op vreemde wijze voor al zijn medewerkers; en voornamelijk jegens de jongeren, aan wie wij spoedig alles, wat ons heilig is, moeten toevertrouwen. Door al deze bladzijden heen is het mijn wensch geweest de jonge Vrijmetselaren te doen gevoelen in welk een grootsche en heilzame traditie zij staan, opdat zij er ernstig naar zullen streven niet alleen een vrijmetselaar te zijn naar het uiterlijk, maar ook in geloof, in geest en nog meer in karakter. Om aldus iets te helpen verwezenlijken van de schoonheid waarvan wij allen gedroomd hebben —

aldus de sluimerende vermogens en de ongedachte mogelijkheden van deze de grootste Orde der menschen op aarde in het volle licht opheffend. Iedereen kan een weinig doen en als iedereen zijn deel getrouw doet, zal de som van onze arbeidsverrichtingen groot zijn en zullen wij de wereld beter achterlaten dan wij haar vonden, rijker in geloof, edeler in rechtvaardigheid, wijzer in mededoogen — want wij gaan dezen weg slechts eens, als pelgrims die een land zoeken, ja een Stad die goed gegrondvest is.

J. F. N.

Cedar Rapids, Iowa.

INHOUD.

Blz.

VOORWOORD BIJ DE ENGELSCHE UITGAVE V

IN DEN VOORHOF VII

Ie GEDEELTE.

PROFETIE.

1. DE GRONDSLAGEN 3
2. DE WERKTUIGEN 11
3. HET DRAMA VAN HET GELOOF 23
4. DE GEHEIME LEER 34
5. DE COLLEGIA 45

IIe GEDEELTE.

GESCHIEDENIS.

1. VRIJE METSELAREN 63
2. GEZELLEN 82
3. AANGENOMEN METSELAREN 99
4. DE GROOTLOGE VAN ENGELAND 111
5. UNIVERSEELE VRIJMETSELARIJ 129

IIIe GEDEELTE.

VERTOLKING.

1. WAT IS VRIJMETSELARIJ? 155
2. DE MAÇONNIEKE WIJSBEGEERTE 168
3. DE GEEST DER VRIJMETSELARIJ 183

BIBLIOGRAFIE 195

Blz.
V
VII

3
11
23
34
45

63
82
99
111
129

155
168
183
195

IE GEDEELTE.

PROFETIE.

DE GRONDSLAGEN

Door symbolen wordt de mensch geleid en gedreven, gelukkig en ongelukkig gemaakt. Overal vindt hij zich omringd door Symbolen die al of niet als zoodanig worden erkend : het Heelal is niet anders dan een reusachtig Symbool van God; neen, indien gij wilt, wat is de mensch zelf anders dan een Symbool van God; is niet alles wat hij doet symbolisch; een openbaring aan de Zinnen van de mystieke van God gegeven kracht die in hem is; een Evangelie van Vrijheid, dat hij, de Messias der Natuur, predikt door woord en daad wanneer hij dit kan: Geen Hut bouwt hij of ze is de zichtbare belichaming van een Gedachte; of ze geeft een zichtbare getuigenis van onzichtbare dingen; of ze is, in transcendentalen zin, zoowel symbolisch als werkelijk.

THOMAS CARLYLE,
Sartor Resartus.

Hoofdstuk I.

DE GRONDSLAGEN.

Er zijn twee kunsten die het aanzijn der aarde veranderd en vorm aan het leven en de gedachte van den mensch gegeven hebben: de Landbouw en de Bouwkunst. Men zou nauwelijks kunnen zeggen welke van deze beide inniger saamgeweven is geweest met het innerlijke leven van den mensch; want de mensch is niet alleen een planter en een bouwer, maar een mysticus en een denker. Voor zulk een wezen was, voornamelijk in primitieve tijden, elk werk iets meer dan enkel dat werk zelf: het was een waarheid die werd gevonden. Terwijl het nuttig werd, verkreeg het den een of anderen vorm, en verhulde tevens een gedachte en een mysterie. Onze onderhavige studie heeft te maken met de tweede van deze kunsten, welke de moervorm der beschaving is genoemd.

Wanneer wij den oorsprong er van nagaan en zoeken naar de aandrift die haar opvoerde, dan vinden wij twee fundamenteele factoren — physieke noodzakelijkheid en geestelijk streven. Natuurlijk was de eerste groote drijfkracht bij alle bouwkunst noodzakelijkheid, een eerlijk antwoord op de vraag naar beschutting; maar deze vraag sloot ook in een Tehuis voor de Ziel, niet minder dan een dak boven het hoofd. Zelfs in deze beantwoording van een allereerste behoefte was iets geestelijks dat haar verhief boven een voorziening voor het lichaam; zooals bijvoorbeeld de Egyptenaren een onverwoestbare rustplaats wenschten en dus de pyramiden bouwden. Zooals Capart zegt, toont de voorgeschiedkundige kunst, dat dit nuttigheidsdoeleinde in bijna ieder geval vermengd was met een godsdienstig of minstens een magisch doeleinde 1). Het geestelijk instinct leidde bij het streven naar het herscheppen van typen en het tot stand brengen van meer harmonische betrekkingen met het

1) Primitive Art in Egypt.

heelal, tot nabootsing, tot denkbeelden van verhouding, tot den hartstocht voor schoonheid en tot het ingespannen streven naar volmaking.

De mensch is altijd een bouwer geweest en nooit heeft hij zichzelf als zoodanig op kenmerkender wijze betoond dan in de gebouwen die hij heeft opgericht. Wanneer wij er vóór staan — hetzij het een hut van leem is, het huis van een grotbewoner dat als een zwaluwnest tegen de zijde van een rotsspleet hangt, een Pyramide, een Parthenon of een Pantheon — schijnen wij in zijn ziel te lezen. De bouwer kan misschien eeuwen geleden verdwenen zijn, maar hier heeft hij iets van zichzelf achtergelaten, zijn hoopvolle verwachtingen, zijn vreezen, zijn denkbeelden, zijn droomen. Zelfs in de verwijderde uithoeken van de Andes, temidden van het wilde spel der Natuur en waar de mensch thans louter een wilde is, stuiten wij op de overblijfselen van uitgebreide, verdwenen beschavingen, waar godsdiensten, kunsten en wetenschappen ongekende hoogten hadden bereikt. Waar ook de menschheid geleefd en gewrocht heeft, vinden wij de tot stof vervallende ruïnen van torens, tempels en grafgewelven, gedenkteekenen van zijn nijverheid en zijn strevingen. Hoe ook de mensch overigens moge geweest zijn — wreed, tyranniek, wraakzuchtig — overal hebben zijn bouwwerken betrekking op religie. Zij spreken tot ons van een levendig bewustzijn van het Ongeziene en van het feit dat hij kennis droeg van zijn betrekkingen daarmede. Inderdaad, het verhaal van den toren van Babel is meer dan een mythe. Steeds heeft de mensch getracht tot aan den hemel te bouwen, zijn gebeden en zijn droomen in rotsblok en steen uitdrukkende.

Want er zijn twee reeksen werkelijkheden — stoffelijke en geestelijke — maar zij zijn zoodanig onderling saamgeweven dat alle practische wetten vertolkers van moreele wetten zijn. Dit is de stelling die Ruskin met zooveel inzicht en welsprekendheid uitwerkt in zijn *Seven Lamps of Architecture*. Hierin wijst hij er op dat de wetten der bouwkunst zedelijke wetten zijn, evenzeer toepasselijk voor het opbouwen van het karakter als voor het doen verrijzen van Kathedralen. Hij bevindt dat deze wetten zijn: Opoffering, Waarheid, Kracht, Schoonheid, Leven, Herinnering en als de gratie die alles bekroont, dat beginsel waaraan de Grondwet van elke samenleving haar stabiliteit, het Leven zijn geluk, het Geloof zijn aanvaarding en de Schepping haar ononderbrokenheid ontleent — *Gehoorzaamheid*. Hij is van meening dat er zoo iets als vrijheid niet bestaat en nooit

bestaan kan. De sterren hebben haar niet; de aarde heeft haar niet; de zee heeft haar niet. De mensch verbeeldt zich dat hij vrijheid heeft. Maar indien hij het woord Getrouwheid zou willen bezigen in plaats van Vrijheid, zou hij dichter bij de waarheid zijn, daar hij alleen datgene wat hij vrijheid noemt, bereikt door gehoorzaamheid aan de wetten van het leven en de waarheid en de schoonheid.

Door zijn geheele schoone verhandeling heen toont Ruskin aan hoe de verkrachting van zedelijke wetten de schoonheid van de bouwkunst bederft, het nut er van afbreuk doet en het geheel onevenwichtig maakt. Met alle mogelijke verscheidenheden van nadruk, toelichtingen en een beroep op het goede in den mensch, verklaart hij dat schoonheid datgene is wat, bewust of onbewust, is ontleend aan natuurlijke vormen, terwijl datgene, wat niet aldus ontleend is, maar voor zijn waardigheid afhangt van het menschelijk denkvermogen, hierin de hoedanigheid van het denkvermogen uitdrukt: hetzij edel of onedel.

Zoo schrijft hij:

> Elk bouwwerk toont dus den mensch als inzamelende of besturende; en het geheim van zijn welslagen ligt daarin of hij weet wàt bijeen te garen en hòè te beheerschen. Dit zijn de twee groote intellectueele Lampen der Bouwkunst; waarbij de eene bestaat in een juiste en nederige vereering van Gods werken op aarde, en de andere in een begrijpen van de heerschappij die over deze werken in den mensch is vastgelegd 1).

Wat onze groote Kunstprofeet zoo welsprekend uitgewerkt heeft, hebben de eerste menschen instinctmatig, hoe vaag het ook zij, maar niet minder waarachtig, voorgevoeld. Indien de bouwkunst geboren is uit een behoefte, zoo toonde zij reeds spoedig haar magische hoedanigheid en alle waarachtige bouwkunst raakte diepten van gevoel aan en opende poorten van wonderen. Ongetwijfeld moeten de menschen, die voor het eerst een steen op twee andere in evenwicht stelden, met verbazing naar het werk van hun handen hebben gekeken en voor de steenen, die zij aldus hadden opgesteld, vereering hebben gevoeld. Dit element van mystieke verwondering en ontroering duurde door alle tijden heen en men voelt het nòg, wanneer men werk doet op de oude wijze, door dicht bij de natuur, noodzakelijkheid en geloof te blijven. Van den aanvang af gloeiden denkbeelden van heiligheid, opoffering, ritueele gerechtigheid, magisch evenwicht, gelijkenis met het heelal, van volmaking

1) Hoofdstuk III, Aphorisme 2.

van vorm en verhouding, in het hart van den bouwer en leidden zijn arm. Wren, wijsgeer als hij was, kwam tot de overtuiging dat de vreugde welke de mensch schepte in het opzetten van zuilen, verworven was door de eerediensten in de dreven van het woud en het hedendaagsche onderzoek is tot vrijwel dezelfde zienswijze gekomen, want Sir Arthur Evans toont aan, dat in de eerste tijden der Europeesche geschiedenis, kolommen goden waren. Door geheel Europa werd de vroege morgenstond der bouwkunst doorgebracht in het aanbidden van groote steenen 1).

Indien wij naar het oude Egypte gaan, waar de bouwkunst voor het eerst tot aanzien en macht schijnt te zijn gekomen en waar de overblijfselen er van het best bewaard zijn gebleven, kunnen wij de denkbeelden van de vroegste kunstenaren lezen. Lang voor het tijdperk der dynastieën bewoonde een krachtig volk het land en ontwikkelde vele kunsten die zij aan de bouwers der pyramiden doorgaven. Alhoewel zij slechts halfnaakte wilden waren, die werktuigen van flint gebruikten op een wijze, welke in veel op die der boschjesmannen geleek, waren zij om zoo te zeggen de wortel van een wondervollen kunstzinnigen stam. Van de Egyptenaren zegt Herodotus: "Zij vergaderen de vruchten der aarde met veel minder inspanning dan eenig ander volk dit doet." Met de ontwikkeling van den landbouw en een leven in nederzettingen, ontstond de handel alsmede opgezamelde energie die kon probeeren iets beters te leveren dan grotten en kuilen en ruwe verblijfplaatsen. Misschien stelde de mensch zich aan de oevers van den Nijl voor het eerst ten doel, den gewonen gang van de allernoodigste behoeften te boven te komen en zijn ziel te gehoorzamen. Daar wrocht hij schoone vazen van prachtig marmer en vond hij uit hoe haaks te bouwen.

In ieder geval is het oudst bekende bouwwerk dat tot op dit oogenblik ontdekt is, een vóórgeschiedkundig graf, in de zanden van Hieraconpolis gevonden, reeds rechthoekig. Zooals Lethaby ons doet bedenken, nemen de hedendaagsche menschen aan dat het vierkant een vrijwel vanzelf sprekende vorm is, maar de ontdekking van het vierkant was een groote schrede voorwaarts in de geometrie. 2) Zij opende een nieuw tijdperk in de geschiedenis der bouwers. De allereerste uitvindingen moeten op openbaringen geleken hebben, zooals zij het inderdaad ook waren; en het is niet vreemd dat men

1) *Architecture* door Lethaby, hfdst. I.
2) *Architecture* door Lethaby, hfdst. II.

bekwame vaklieden beschouwde als magiërs. Hoewel de mensch thans zooveel weet als dit het geval is, was toch de ontdekking van het vierkant een groote gebeurtenis voor de oorspronkelijke mystici aan de oevers van den Nijl. Reeds zeer vroeg werd het een symbool van waarheid, rechtvaardigheid en gerechtigheid en dat is het gebleven tot op den huidigen dag, hoewel tallooze eeuwen zijn voorbijgegaan. Eenvoudig, gemeenzaam, welsprekend als het is, brengt het van verre een gevoel van den dageraad der beschaving tot ons en leert het ons nog een les welke wij met moeite in ons opnemen. Zoo ook de kubus, de passer en de sluitsteen, die elk een grooten vooruitgang beteekenden voor hen voor wie de bouwkunst inderdaad "bouwen gemengd met aandoening" was, daar zij aantoont dat haar wetten de wetten van het Eeuwige zijn.

Maspéro vertelt ons dat de tempels van Egypte, zelfs van de vroegste tijden af gebouwd waren naar het beeld der aarde, zooals de bouwers zich die voorstelden 1).

Voor hen was de aarde een soort platte steenen plaat, iets langer dan breed, en de hemel was een plafond of gewelf dat door vier zuilen geschraagd werd. Het plaveisel vertegenwoordigde de aarde; de vier hoeken stelden de vier zuilen voor; het plafond dat vaak plat, maar soms gewelfd was, kwam met het luchtgewelf overeen. Van uit het plaveisel wies de plantengroei omhoog en waterplanten traden te voorschijn uit het water; terwijl het plafond donkerblauw gekleurd bezaaid was met sterren met vijf punten. Soms zag men de zon en de maan langs den hemelschen oceaan drijven, vergezeld door de sterrebeelden en de maanden en de dagen. Verder was er in het allerbinnenste een Heilige plaats, klein en duister, waartoe men alleen kon naderen door een reeks opeenvolgende zalen met zuilen, welke alle gerangschikt waren om een centrale as die naar den zonsopgang wees. Voor de buitenpoorten waren obelisken en lanen met standbeelden. Aldus waren de gewijde plaatsen van den ouden zonnegodsdienst, welke zoo geörienteerd waren dat op één dag van het jaar de stralen van de opgaande zon of van de een of andere heldere ster die haar opkomst aankondigde, door het midden van de tempelruimte zouden stroomen en het altaar zouden verlichten 2).

Het is duidelijk dat een der idealen van die allereerste bouwers dat van opoffering was, zooals blijkt uit het gebruik van de fijnste

---

1) *Dawn of Civilization.* 2) *Dawn of Astronomy*, Norman Lockyer.

grondstoffen; terwijl een ander ideaal nauwgezetheid in uitvoering der werken was. Inderdaad vertoonde niet weinig van het oudste werk een verbazingwekkende technische bekwaamheid, en zulk werk moet duiden op een ten grondslag liggend denkbeeld dat de werkers trachtten te verwezenlijken. Boven alle dingen zochten zij naar duurzaamheid. In latere opschriften, betrekking hebbend op bouwen komen zinsneden als de volgende vaak voor: "het is zoodanig als de hemelen in al zijn kwartieren"; "bestendig als de hemelen." Klaarblijkelijk was het denkbeeld dat hieraan ten grondslag lag dat, daar de hemelen stabiel, niet te bewegen, waren zoo ook een bouwwerk, dat in behoorlijk evenredig verband met het heelal gesteld werd, magische stabiliteit zou verkrijgen. Men vermeldt dat, toen Ikhnaton zijn nieuwe stad grondvestte, vier grenssteenen nauwkeurig geplaatst werden, zóó dat zij precies vierkant zou zijn en eeuwig zou duren. Het doel, waarnaar men streefde, was eeuwigheid, terwijl al het andere werd opgeofferd aan dit streven.

Hoe goed zij hun droom verwezenlijkten, toonen ons de Pyramiden, welke van alle gedenkteekenen der menschheid de oudste, technisch de volmaaktste, de grootste en de geheimzinnigste waren, en zijn. Tijden komen en gaan, rijken verrijzen en gaan ten onder, wijsbegeerten bloeien op en falen en de mensch komt tot vele uitvindingen, maar zij staan zwijgend onder den stillen Egyptischen nacht, even onweerstaanbaar aantrekkend, als alle begrijpen ontwijkend. Een obelisk is eenvoudig een pyramide, zij het dan ook dat het grondvlak een zuil is geworden, die de oudste symbolen van het zonnegeloof ten toon spreidt — een Driehoek boven een Vierkant. Wanneer en waarom dit figuur heilig werd, weet niemand behalve in zooverre wij de gissing mogen wagen dat het een van die gewijde steenen was, die hun heiligheid verwierven in tijden welke verre vóór alle herinnering en traditie liggen, zooals de *KA'ABA* te Mekka. Of wij er een nabootsing in moeten zien van den driehoek van het zodiacale licht, dat op zekere tijden aan den Oostelijken hemel wordt gezien bij zonsopgang en zonsondergang, of een proeve van metselarij, als symbool van den Hemel gebezigd, zooals het Vierkant dat voor de Aarde was, kan niemand bevestigen 1).

---

1) Churchward verklaart in zijn *Signs and Symbols of Primordial Man* (Hoofdst. XV), dat de pyramide den hemel weergaf daar Shu, op zeven treden staande, het luchtgewelf van de aarde in den vorm van een driehoek had opgeheven; en dat op elk hoekpunt een der goden stond, Sut en Shu aan

In de Pyramide-teksten ziet men den Zonnegod, toen hij de andere goden schiep, zitten op het toppunt van het luchtgewelf in den vorm van een Phoenix — dien Allerhoogsten God aan wien twee bouwheeren, Suti en Hor, zulk een edele lofhymne opdroegen 1).

Vergrijsd door den eeredienst der eeuwen, onuitsprekelijk schoon en pathetisch, is de oude Licht-godsdienst der menschheid — een verheven natuur-mystiek waarin het Licht liefde en leven, en Duisternis boosheid en dood was. Voor de eerste menschen was Licht de moeder van schoonheid, de onthuller van kleur, het ontwijkende en stralende mysterie van de wereld, en de wijze waarop hij er over sprak was vol eerbied en dankbaarheid. Bij de poorten van den morgen stond hij met opgeheven handen en de zon die tegen den avond in den woestijn wegzonk stemde hem ernstig in zijn gebed, half vol hoop en half bevreesd dat de schoonheid misschien niet zou terugkeeren. Toen hij uit den nacht van het animalisme tevoorschijn trad, was zijn godsdienst een eeredienst van het Licht — zijn tempel was behangen met sterren, zijn altaar een gloeiende vlam, zijn rituaal een hymne, geweven uit dag en nacht. Geen dichter onzer dagen, zelfs Shelley niet, heeft lieflijker lyriek geschreven om den lof van het Licht te zingen dan die hymnen van Ikhnaton in den morgenstond van de wereld 2). Herinneringen aan dezen godsdienst van den dageraad der menschheid verwijlen heden ten dage met ons in het geloof dat de Dagster van omhoog en de Zon der Gerechtigheid volgt — den Eene, die het Licht van de Wereld in het Leven en de Lamp van de Arme Zielen in den nacht van den Dood is.

Hier dan liggen de werkelijke grondslagen der Vrijmetselarij,

---

de basis, terwijl het toppunt de Poolster was waar Horus van den Horizon zijn troon had. Dit is, in zooverre, waar; maar het pyramide-symbool was ouder dan Osiris, Isis en Horus, en gaat terug tot in een duister verleden waaromtrent alle kennis ontbreekt.

1) *Religion and Thought in Egypt*, door Breasted, Lezing IX.

2) Ikhnaton was inderdaad een grootsche, alleenstaande, schitterende figuur, "de eerste idealist in de geschiedenis" en een poëtisch denker in wien de godsdienst van Egypte zijn hoogste punt bereikte. Dr. Breasted rangschikt zijn lyrische werken naast de gedichten van Wordsworth en die grootsche passage van Ruskin in *Modern Painters*, welke de goddelijkheid van het Licht viert (*Religion and Thought in Egypt*, Lezing IX). Niettegenstaande de wraak zijner vijanden treedt hij naar voren als een eenzame, heroïsche, profetische ziel — "de eerste *individueele* mensch wat tijd betreft").

zoowel stoffelijk als zedelijk: in de diepe nooden en strevingen van den mensch en in zijn scheppende aandrift; in zijn instinctief Geloof, zijn zoeken naar het Ideaal en zijn liefde tot het Licht. Onder al dit bouwen lag het gevoel hetwelk een profetie was van zijn hoogste en laagste gedachte, dat het aardsche huis van zijn leven in de juiste betrekking moet staan tot het hemelsche oerbeeld, den wereld-tempel — aldus op aarde het huis nabootsende dat niet met handen gemaakt was, eeuwiglijk in de hemelen. Indien hij een rechthoekigen tempel opbouwde, was het een beeld van de aarde; indien hij een pyramide bouwde was het een beeld van een schoonheid die hem in de hemelen getoond was; zooals later zijn Kathedraal werd gevormd naar den Berg en de duistere en verheven booggewelven daarvan een herinnering behielden van het Visioen in het Woud — terwijl het altaar een Haardhoek van de Ziel en de torenspits een Gebed in Steen was. En naarmate hij zijn geloof en zijn droom in steen wrocht tot een werkelijkheid, was het niet dan natuurlijk dat de werktuigen van den bouwer de symbolen van de gedachten van den denker werden. Niet alleen zijn werktuigen, maar zooals wij zullen zien, zelfs de steenen waarmede hij arbeidde, werden gewijde symbolen — de tempel zelf een zinnebeeld van dat Huis van Leering, dat Tehuis der Ziel, dat hij, hoewel ongezien, in den loop der jaren bouwt.

Hoofdstuk II.

Zij begon in mijn denkvermogen vorm te nemen als iets dat méér ontzagwekkend en majestueus, plechtig, geheimzinnig en grootsch was. Zij scheen mij toe als de Pyramiden in hare eenzaamheid, in welker nog onontdekte kameren, ter verlichting van komende geslachten, de heilige boeken der Egyptenaren, die zoo lang voor de wereld verloren waren, verborgen kunnen liggen; evenals de Sphinx, half verborgen in het zand.

In haar symboliek, en haar geest van broederschap die er het kernwezen van vormen, is de Vrijmetselarij ouder dan een van de levende wereldgodsdiensten. Zij bevat de symbolen en leeringen die, ouder dan hijzelf, Zarathoestra onderrichtte; en het scheen mij een verheven, hoewel smartelijk, schouwspel toe — het oude Geloof van onze voorouderen dat aan de wereld zijn eenmaal zoo welsprekende symbolen voorhield en stom en vergeefs om een vertolker vroeg.

En zoo kwam ik ten slotte tot het inzicht dat de ware grootheid en majesteit der Vrijmetselarij bestaat in haar bezit van deze en andere symbolen; en dat haar symboliek haar ziel is.

Albert Pike, *Letter to Gould.*

DE WERKTUIGEN.

Nooit werd een waarder woord gesproken dan in den laatsten regel van Goethe's Faust en het geeft weerklank aan een der oudste instincten der menschheid: "Alle vergankelijke dingen zijn slechts als symbolen tot ons gezonden." Van den aanvang af heeft de mensch begrepen dat de dingen, voor zijn zinnen toegankelijk, meer zijn dan louter feiten, dat zij andere en verborgen beteekenissen hebben. De geheele wereld was dicht bij hem als een oneindige gelijkenis, een mystieke en profetische schriftuur, waarvan hij zich de ontcijfering ten doel gesteld had. Zoowel hij als zijn wereld waren zóó geschapen, dat zij een gevoel van tweeledigheid gaven, van een hooge waarheid, waarop gedoeld werd door eenvoudige dichtbijzijnde dingen. Er bestond niet het kleinste ding of het had zijn luchtruimtelijke beteekenis, die hij met zijn gevleugelde en snelziende verbeelding trachtte te verrassen en te grijpen.

Laat ons erkennen dat de mensch een geboren dichter is, zijn denkvermogen een kamer vol beeldende krachten, zijn wereld een

kunstgalerij. In weerwil van zijn uiterste inspanning kan hij zijn gedachte op geen enkele wijze ontblooten van de bloemen en vruchten die er zich aan hechten, verschrompeld als zij dikwijls zijn.

Het is een feit dat hij steeds een bewoner van twee werelden is geweest die de afwisselende tooneelen van de zichtbare wereld gebruikt om de werkelijkheden van de onzichtbare wereld te beleven-digen. Is het dan te verwonderen dat boomen groeiden in zijn verbeelding, bloemen bloeiden in zijn geloof en dat de overwinning van de lente over den winter hem hoop gaf op een leven na den dood, terwijl de loop van de zon en de groote sterren hem uitnoodigde tot "gedachten die door de eeuwigheid dwalen". Het symbool was zijn aangeboren spraak, zijn eerste vorm van taal — zooals het inderdaad het laatste is — waardoor hij in staat was te zeggen wat hij anders niet zou hebben kunnen uiten. Zoo staan de feiten en zelfs de taal waarin wij het u verklaren is "een woordenboek van vervaagde metaphoren", de versteende poëzie van vervloden tijden.

I

Dat schilderachtige doolhof van de oudste symboliek van het ras kunnen wij niet in bijzonderheden bestudeeren, hoe verleidelijk dit ook wezen moge. Inderdaad was die oude beeldentaal zóó weelderig dat wij gemakkelijk onzen weg verliezen kunnen en verdwaald kunnen geraken in het labyrinth tenzij wij den rechten weg behouden 1).

Laten wij bovenal bij onze geheele studie van profetie steeds een

---

1) Er bestaan daarover vele boeken maar wij zullen er twee noemen: *The Lost Language of Symbolism* door Bayley en *Signs and Symbols of Primordial Man* door Churchward, die elk op hun eigen wijze merkwaardig zijn. Het eerste streeft er naar op dit gebied te zijn wat Frazer's *Golden Bough* voor de religieuze anthropologie is en de grondtoon er van is "Schoonheid is Waarheid; Waarheid is Schoonheid". De stelling van het tweede boek is dat de Vrijmetselarij gegrondvest is op de Egyptische eschatologie, hetgeen waar kan zijn; maar ongelukkigerwijs is het boek te polemisch. Beide boeken hebben iets van de poëzie, zoo niet van de verwarring, die er met betrekking tot het onderwerp bestaat; maar voor geen wereld van stof zou men hun vleugelen van verbeelding en suggestie willen kortwieken. Inderdaad is hun vereeniging van geleerdheid en poëzie éénig. Wanneer de inspanning van de schoolsche wetenschap te kort schiet om een feit tot zijn schuilplaats terug te speuren, aarzelen zij niet om de wichelroede te gebruiken; en het resultaat gaat dan vaak over van uit het gebied van de kronieken der voetgangers naar de wereld van de gevleugelde literatuur.

zeer eenvoudig en klaarblijkelijk feit vóór oogen houden, al is het dan niet minder wondervol omdat het klaarblijkelijk is. Socrates deed de ontdekking — misschien de grootste die ooit gedaan werd — dat de menschelijke aard *universeel* is. Door zijn diepgaande overpeinzingen vond hij uit dat wanneer de menschen veel over een probleem denken en er *diep* over denken, zij een gemeenschappelijk stelsel van waarheid onthullen. Zoo daagde bij hem, tengevolge van dit feit, de waarheid van de verwantschap van de menschheid en de eenheid van het denkvermogen.

Zijn inzicht is herhaalde malen opnieuw bevestigd, hetzij wij het allereerste tasten van het menschelijk denkvermogen bestudeeren of de leeringen van de Wijzen naast elkander plaatsen. Steeds weer vinden wij na vergelijking dat de eindgevolgtrekkingen van de wijste denkvermogens met betrekking tot de beteekenis van het leven en van de wereld met élkander overeenstemmen, zoo zij niet geheel en al dezelfde zijn.

Hier ligt de sleutel tot de treffende overeenkomsten tusschen de geloofsvormen en de wijsbegeerten van ver uiteenwonende volkeren, en deze maakt ze begrijpelijk terwijl hij bijdraagt tot de schilderachtigheid en het wijsgeerig belang er van. Door hetzelfde verschijnsel beginnen wij te begrijpen waarom dezelfde teekens, symbolen en emblemen door alle volkeren werden aangewend om hun allereerste geestelijke strevingen en gedachten uit te drukken. Wij behoeven daaruit niet af te leiden dat het eene volk ze van het andere leerde of dat er een mystieke universeele orde bestond, die ze in bewaring had. Zij brengen eenvoudig de eenheid van het menschelijk denkvermogen aan het licht en toonen aan waarom op hetzelfde stadium van beschaving, rassen die ver van elkander verwijderd zijn, tot dezelfde gevolgtrekkingen komen en vrijwel dezelfde symbolen gebruiken om hunne gedachten weer te geven. Hiervan vinden wij tallooze voorbeelden, van welke wij er enkele kunnen noemen die deze eenheid van zoowel gedachte als symbool aangeven en die ook het inzicht van den grooten Griek bevestigen dat, hoezeer ondiepe denkvermogens mogen verschillen, tenslotte alle zoekers naar de waarheid een gemeenschappelijk pad volgen, als kameraden op een grooten onderzoekingstocht. Als een voorbeeld dat ter zake dient en dat even oud als welsprekend is, hebben wij het denkbeeld van de Drieëenheid en het symbool daarvan, den Driehoek. Wat de menschelijke gedachte aangaande God is, hangt af van welk ver-

mogen van het verstand of welk aanzicht van het leven de mensch gebruik maakt om het mysterie der dingen te peilen. Beschouwd als de wil der wereld, is God één en wij hebben het monotheïsme van Mozes. Gezien door het instinct en den kaleidoscoop van de zinnen, is God veelvoudig en het gevolg is polytheïsme met zijn tallooze goden. Voor de rede is God een dualisme, bestaande uit geest en stof, zooals in het geloof van Zoroaster en bij vele andere godsdienstvormen. Maar wanneer het maatschappelijk leven van den mensch het prisma van het geloof wordt, dan is God een Drieëenheid van Vader, Moeder en Kind. Wij vinden dit denkbeeld van de Drieeenheid en het driehoeksymbool er van, bijna zoo oud als het menschelijk denken, overal in Egypte. Ongetwijfeld lag dit denkbeeld ten grondslag aan het oude pyramide-symbool, aan elken hoek waarvan een der goden stond. Geen zendeling droeg ooit deze diepe waarheid over de geheele wereld. Zij' groeide op uit een natuurlijke eenheid van het menschelijk denkvermogen en zijn visie van God door het gezin. Andere emblemen voeren ons terug tot een oudheid, die zoo ver van ons verwijderd ligt, dat wij ons in den schaduw van een vóórgeschiedkundig tijdperk schijnen te bevinden. Van deze is de geheimzinnige swastika misschien het oudste, zooals zij zeker het meest over de aarde verspreid is. Men heeft haar gevonden zoowel als talisman en als symbool op steenen in Chaldea, in de ruïnen van de stad Troje, in Egypte, op vazen van het oude Cyprus, op overblijfselen der Hittiten als op de potten van de Etrusken, in de grottempels van Indië, op Romeinsche altaren en op Runenoverblijfselen in Brittannië, Thibet, China en Korea, in Mexico, Peru en op de voorhistorische begraafplaatsen van Noord-Amerika. Er zijn vele verklaringen van geweest. Misschien is de beteekenis die er het meest aan wordt toegekend die van het Sanskritwoord dat in zijn wortel duidt op de weldadigheid van het leven, *zijn* en *wel*. Als zoodanig is het een teeken dat beduidt: "De doolhof van het leven moge u in verwarring brengen, doch er loopt maar één pad van licht doorheen: *Alles is wel* is de naam van het Pad en de sleutel tot het eeuwige leven bevindt zich in het vreemde labyrinth voor hen die God leidt" 1).

Anderen zijn de meening toegedaan dat zij een symbool van de Poolster was, wier standvastige plaats aan den hemel en de omwen-

---

1) *The Word in the Pattern*, Mrs. G. F. Watts.

teling van den Grooten Beer daaromheen, op de wereld der oudheid zooveel indruk maakte. Iederen dag zagen de menschen de zon langs de hemelen reizen in een lichtelijk afwijkende baan, dan als het ware bij de solstitie stilstaan en dan weer op haar weg terugkeeren. Zij zagen de maan niet alleen haar baan veranderen, maar ook haar grootte en vorm en tijd van verschijnen. Alleen de Poolster bleef vast en onveranderlijk en zij werd begrijpelijkerwijze een licht van verzekerdheid en de voetstoel van den Allerhoogste 2). Welke ook haar beteekenis moge geweest zijn, toont de Swastika ons de pogingen van den oudsten mensch om het raadsel des levens te lezen en zijn intuïtie van een liefde in het hart der dingen.

Verwant aan de Swastika, zoo niet een ontwikkeling er van, was het kruis voor eeuwig heilig gemaakt door den hoogsten vorm van heroïsche Liefde. Toen de mensch zich verhief uit den nacht der oertijden met zijn gelaat hemelwaarts gekeerd, had hij een kruis in de hand. Waar hij het kreeg, waarom hij het in zijn hand hield en wat hij er mede bedoelde, kan niemand gissen, veel minder met zekerheid zeggen. Op zichzelf een paradox, met haar armen wijzende naar de vier kwartieren der aarde, vindt men haar in bijna elk deel der wereld ingesneden op altaren, munten en grafgewelven, terwijl zij een plan aangaf voor tempelbouw in Mexico en Peru, zoowel als voor de pagoda's in Indië niet minder dan voor de kerken van Christus. Eeuwen vóór onze tijdrekening, zelfs reeds in de tijden van den rotsbewoner, schijnt het kruis een symbool des levens geweest te zijn, hoewel niemand weet om welke reden. Vaker nog was het een zinnebeeld van het eeuwige leven, meer in het bijzonder wanneer het in een Cirkel besloten was, die begin noch einde heeft — het beeld van de Eeuwigheid. Vandaar de Ankh of het Crux Ansata der Egyptenaren, de schepter van den Heer van de Dooden die nimmer sterven. Omtrent den Cirkel heerscht er minder mysterie. Hij was een beeld van de Zonne-schijf en een natuurlijk symbool van volledigheid, van eeuwigheid. Met een punt in het midden werd hij even natuurlijk het symbool van het Oog der Wereld — dat Alziend oog van den eeuwigen aanschouwer van het menschelijk tooneel.

---

2) *The Swastika* door Thomas Carr. Zie de verhandeling door den schrijver waarin hij aantoont dat de Swastika heden ten dage het symbool is van den Allerhoogsten Bouwheer van het Heelal bij de operatieve Metselaren. (The Lodge of Research, No. 2429, Verhandelingen, 1911—'12).

Vierkant, driehoek, kruis en cirkel — zij zijn alle de oudste symbolen der menschheid, alle even welsprekend, elk er van duidende op dat wat er achter ligt zooals symbolen dit altijd doen, terwijl zij vorm geven aan de onzichtbare waarheid die zij oproepen en die zij trachten te belichamen. Zij zijn schoon als wij oogen hebben om te zien, daar zij niet louter dienen als toevallige figuren der verbeelding, maar als vormen van werkelijkheden, zooals deze zich aan den mensch openbaarden. Soms vinden wij ze vereenigd, het Vierkant in den Cirkel en daarbinnen den Driehoek en in het midden daarvan het Kruis. Als oudste der zinnebeelden geven zij ons aanduidingen en voorflikkeringen van het hoogste geloof en de hoogste wijsbegeerte, terwijl zij niet alleen de eenheid van het menschelijk denkvermogen verraden, maar ook zijn verwantschap met het Eeuwige — het feit dat aan den wortel ligt van iederen godsdienst en de grondslag van elk dezer vormt. Op dit geloof heeft de mensch gebouwd daar hij er rotsgrond onder vond, terwijl hij weigerde den dood te beschouwen als den reusachtigen deksel van een doodkist van een onbezield en gedachteloos heelal, dat ten slotte op hem neerdaalde.

II

Na dezen vluchtigen blik over een wijd veld kunnen wij tot meer bijzonderheden afdalen en overgaan tot een meer in specifieke studie van de oudste profetiën der Vrijmetselarij in de kunst van den bouwer. Het symbolische moet steeds het feitelijke volgen, zoo het beteekenis wil hebben en op iets wil duiden en het werkelijke is steeds de grondslag van het ideale. Terwijl de mensch van nature een Idealist was en in een wereld van stralend mysterie leefde, was het onvermijdelijk dat hij zedelijke en geestelijke beteekenissen toekende aan de werktuigen, de wetten en de grondstoffen van het bouwen. Daarom vinden wij bijna in ieder land en in ieder tijdperk, zelfs het meest verwijderde, grootste en schoone waarheden in verband met den bouwer en met zijne werktuigen 1).

---

1) Hierover bestaat weder een omvangrijke letterkunde. Een zeer belangwekkend boek is *Signs and symbols of Primor dial Man* door Churchward in zooverre dat het de symboliek van het ras steeds beschouwt in verband met den Maconnieken gedachtengang. Levendig en populair geschreven is *Symbols and Legends of Freemasonry* door Finlayson, maar vaak doet hij de feiten

Of er in de oudste tijden georganiseerde orden van bouwers waren, kan niemand zeggen, hoewel dit het geval kan geweest zijn. Dit doet er echter weinig toe; de mensch vermengde gedachte en vereering met zijn werk en als hij zijn altaarsteenen hakte en te zamen voegde, dacht hij zich een geloof uit waarnaar hij leven kon.

Het was alleszins natuurlijk, dat in tijden waarin men meende dat de aarde een Vierkant was, de Kubus zinnebeeldige beteekenissen had die hij voor ons nauwelijks kan hebben. Sedert de oudste tijden was hij een vereerd symbool en de langwerpige kubus duidde op de oneindige grootheid der ruimte van den grondslag der aarde af tot aan het toppunt der hemelen. Hij was het gewijde symbool van de Lydische Kubele, in later tijden aan de Romeinen bekend als Ceres of Cybele — vanwaar, volgens sommigen, de naam "kubus." In het eerst waren onbehouwen steenen het heiligst en een altaar van behouwen steenen was verboden 1). Met de komst van den behakten kubus werd de tempel bekend als het Huis van den Hamer — terwijl het altaar, dat in het midden stond, den vorm van een kubus had en beschouwd werd als "een aanduiding of symbool der Waarheid, steeds aan zichzelf gelijk" 2). Inderdaad is de kubus, zooals Plutarchus ons beduidt in zijn verhandeling *On the Cessation of Oracles*, "duidelijkerwijs het juiste zinnebeeld van rust, wegens de zekerheid en de vastheid van zijn oppervlakken." Hij vertelt ons verder dat de pyramide een beeld is van de driehoekige vlam, die van een vierkant altaar omhoogstijgt; en daar niemand het weet, is zijn gissing zoo goed als elke andere. In ieder geval werden Mercurius, Apollo, Neptunus en Hercules aangebeden onder den vorm van een vierkanten steen, terwijl een groote zwarte steen bij de Hindoe's het symbool was van Boeddha, zooals dit het geval was van Manah Theus-Ceres in Arabië en van Odin in Scandinavië. Iedereen heeft gehoord van Memnon in Egypte, waarvan men zeide dat hij bij

---

geweld aan om ze te doen gelden voor uitgebreide tijdperken. Dr. Mackey's *Symbolism of Freemasonry*, hoewel meer dan zestig jaar geleden geschreven, blijft een van de klassieken onzer Orde. Ongelukkigerwijs zijn de lezingen van Albert Pike over *Symboliek* niet voor den algemeenen lezer verkrijgbaar, want dit zijn rijke bronnen van inzicht en schoolsche kennis, alhoewel zij partijdigheid jegens het Indo-Arische Ras verraden. Vele boeken van minder rang zouden wij kunnen noemen, maar wat wij noodig hebben is een boek dat up-to-date is en geschreven in het licht van het hedendaagsche onderzoek.

1) Exodus XX, 25.

2) *Antiquities of Cornwall*, Borlase.

zonsopgang sprak — zooals inderdaad alle steenen tot den mensch spraken in de vroegste tijden 1).

Zoo mogelijk was de rechtopgaande Zuil nog welsprekender dan de zuilen der goden, die de hemelen ophielden. Welke ook de oorsprong van zuilen moge geweest zijn — en er is meer dan één theorie — Evans heeft aangetoond dat zij overal als goden werden aangebeden 2). Inderdaad waren de goden zelf zuilen van Licht en Macht, zooals in Egypte Horus en Sut de tweelingbouwers en schragers van den hemel waren en Bacchus dit bij de Thebanen was. Bij den ingang van den tempel van Amenta, bij de deur van het huis van Ptah — zooals later in het portaal van den tempel van Salomo — stonden twee zuilen. Nog verder terug, in de oude zonnemythen, bij de poort der eeuwigheid, stonden twee zuilen — Kracht en Wijsheid. In Indië en bij de Maya's en Inca's waren er drie zuilen in de portalen van den aardschen zoowel als van den luchttempel — Wijsheid, Kracht en Schoonheid. Toen de mensch een zuil oprichtte, werd hij een medewerker van Hem dien de oude wijzen van China "den eersten Bouwer" plachten te noemen. Zoo ook werden zuilen opgericht om de heilige plaatsen van visioenen en Goddelijke verlossing te kenmerken, gelijk het geval was toen Jacob een zuil oprichtte te Bethel, Joshua te Gilgal en Samuel te Mizpeh en Shen. Steeds waren zij symbolen van standvastigheid, van wat de Egyptenaren beschreven als "de plaats van het voor eeuwig vestigen" — zinnebeelden van het geloof, "want de zuilen des aardrijks zijn des Heeren en Hij heeft de wereld daarop gezet" 3).

Lang voor ons tijdperk vinden wij dat de werktuigen van den vrijmetselaar gebruikt werden als symbolen van dezelfde waarheden die zij heden ten dage onderrichten. In het oudste klassieke werk van China *Het Boek van Geschiedenis*, dat dateert van de twintigste eeuw vóór Christus, lezen wij het voorschrift: "Gij ambtenaren van het Bestuur, gebruikt den passer". Zelfs wanneer wij beginnen waar *Het Boek van Geschiedenis* eindigt, vinden wij tal van dergelijke zinspelingen meer dan zevenhonderd jaar vóór de Christelijke tijdrekening. Wij lezen bijvoorbeeld in het vermaarde kanonnieke werk *De Groote*

---

1) *Lost language of Symbolism*, Bayley, hoofdst. XVIII; zoo ook in den Bijbel, Deut. XXXII, 18 : 2, Sam. XXII, 3 : 32, Psalm XXVIII i, Matth. XVI, 18, I Cor. X, 4.

2) *Tree and Pillar Cult*, Sir Arthur Evans.

3) Sam. II. 8, Psalm LXXV. 8, Job. XXVI. 7, Openb. III, 12.

Geleerdheid, dat teruggebracht wordt tot de vijfde eeuw vóór Christus, dat de mensch aan anderen niet mag aandoen hetgeen hij niet zou willen dat zij hem zouden doen; "en dit," zegt de schrijver, "is het beginsel van haaks handelen." Zoo ook Confucius en zijn groote volgeling Mencius. In de geschriften van Mencius wordt geleerd dat de menschen passer en winkelhaak in zedelijken zin op hun levens moeten toepassen als ook het waterpas en de richtlijn, indien zij de rechte en gelijke paden van wijsheid willen bewandelen en zichzelf willen houden binnen de perken van eer en deugd 1).

In het zesde boek van zijn wijsbegeerte vinden wij het volgende:

> Een Meester Metselaar kan bij het onderrichten van de leerlingen gebruik maken van passer en winkelhaak. Gij die u onledig houdt met het naspeuren van wijsheid, moet ook gebruik maken van passer en winkelhaak 2).

Er zijn zelfs getuigenissen in de oudste geschiedkundige verslagen van China, van het bestaan van een geloofsstelsel, dat in allegorischen vorm werd uitgedrukt door de symbolen van de bouwkunst. De geheimen van dit geloof schijnen van mond tot oor te zijn overgeleverd, terwijl alleen de leiders beweerden er ten volle kennis van te dragen. Vreemd genoeg schijnt het zich saamgetrokken te hebben om een symbolischen tempel in de woestijn en de verschillende officieren van het geloof werden onderscheiden door symbolische juweelen, terwijl zij bij hun riten leeren schootsvellen droegen 3).

Het is uit de verslagen die wij bezitten niet mogelijk om te zeggen of de bouwers zelf hun werktuigen als symbolen gebruikten, of dat het de denkers waren die deze aldus het eerst bezigden voor het onderrichten van zedelijke waarheden. In ieder geval werden zij begrepen; en het punt van belang is dat reeds in zoo vroege tijden de werktuigen van de bouwers onderrichters waren van wijze en goede en schoone waarheden. Inderdaad behoeven wij niet buiten

---

1) *Freemasonry in China*, Giles. Zie ook Gould, History of Masonry Deel I, Hfdst. I.

2) *Chinese Classics* door Legge 1. 219-45.

3) Verhandeling door Chaloner Alabaster, *Ars Quatuor Coronatorum*, deel III, 121—124. Men zegt niet te veel wanneer men beweert dat de Verhandelingen van deze studieloge de rijkste voorraadschuur van maçonnieke kennis in de wereld is.

den Bijbel te gaan om zoowel de grondstoffen als de werktuigen van den Metselaar aldus gebruikt te zien 1).

Want een ieder huis wordt van iemand gebouwd, maar die dit alles gebouwd heeft, is God (Heb. III, 4).

Ik leg eenen grondsteen in Zion, eenen beproefden steen, eenen kostelijken hoeksteen, die wel vast gegrondvest is. (Jesaja XXVIII, 16).

De steen die de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks (Matth. XXI. 42).

Zoo wordt gij ook zelven, als levende steenen, gebouwd tot een geestelijk huis (I Petrus II, 5).

Toen Hij de hemelen bereidde was ik daar; toen Hij een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef, toen hij de grondvesten der aarde stelde: toen was ik bij hem als een meester werkman. (Spreuken VIII 27—30).

....de Heere stond op eenen muur die naar het paslood gemaakt was en een paslood was in Zijn hand. En de Heere zeide tot mij: Wat ziet gij, Amos? En ik zeide: Een paslood. Toen zeide de Heere: Zie Ik zal het paslood stellen in het midden van Mijn volk Israël: Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan. (Amos VII, 7, 8).

Vierkant zult gij het heilig hefoffer offeren met de bezitting der stad (Ezechiël, XLVIII 20).

En de stad lag vierkant en hare lengte was zoo groot als hare breedte (Openbaring 1, 16).

Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in den tempel Mijns Gods... en Ik zal op hem schrijven den naam Mijns Gods (Op. III, 12).

Want wij weten, dat zoo ons aardsche huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. (2 Cor. V, 1).

Indien er verdere bewijzen noodig waren, dan zijn deze voor ons bewaard in de onvergankelijke steenen van het oude Egypte 2).

---

1) Matth. XVI. 18, Eph. II, 20—22. I Cor. I, 9—17. De vrouw is het huis en de muur van den man, zonder wier begrenzenden en verlossenden invloed hij losbandig en verloren zou zijn (Hooglied van Salomo VIII. 10). Zie ook bij de mystieken (*De weg der Volmaking*).

2) *Egyptian Obelisks*, H. H. Gorringe. De obelisk in het Central Park te New-York, welke op kosten van W. H. Vanderbilt overgeplaatst werd uit Egypte, werd onderzocht door de *Grand Lodge of New-York* en de uitspraak luidde dat de symbolen er op onmiskenbaar maçonniek waren. Dit boek geeft een volledig verslag van alle obelisken die uit Egypte werden overgebracht, zoowel de afmetingen, opschriften als de wijzen van overbrenging er van.

De beroemde obelisk, bekend als de Naald van Cleopatra, die nu in Central Park, New-York staat als een geschenk van Ishmail, den Khedive van Egypte, aan Amerika in 1878, is een stomme doch welsprekende getuige van de oudheid van de eenvoudige symbolen der Vrijmetselaren. Oorspronkelijk was deze obelisk een van een paar obelisken vóór den grooten tempel van den Zonnegod te Heliopolis, hetwelk zoo lang een zetel van Egyptische kennis en godsdienst was, naar men meent zelfs reeds in de vijftiende eeuw vóór Christus. De obelisk werd verplaatst naar Alexandrië en daar weder opgesteld door een Romeinsch bouwheer en werktuigkundige, genaamd Pontius. Dit geschiedde in het jaar 22 vóór Christus. Toen hij in 1872 werd neergehaald om naar Amerika te worden overgebracht, werden alle symbolen van de bouwers in de grondvesten gevonden. De ruwe steen en de gepolijste kubus in zuiver witte kalksteen, de Winkelhaak in syeniet gesneden, een ijzeren Troffel, een Schietloot, een Cirkelboog, de Slangensymbolen van Wijsheid, een steenen Teekenplank, een steen met een Meesterteeken en een hieroglyphenwoord dat *Tempel* beteekent — alles zóó geplaatst en behouden dat het ongetwijfeld aantoonde dat het een zinnebeeldige beteekenis had. Of dit alles in de oorspronkelijke grondvesten aanwezig was of daarin werd aangebracht toen de obelisk verplaatst werd, kan niemand zeggen. Zij waren evenwel daar als concrete getuigen van het feit dat de bouwers werkten in het licht van een mystiek geloof, waarvan hunne werktuigen de symbolen waren.

Er is veel geschreven over gebouwen, hun oorsprong, ouderdom en architectuur, maar over de bouwers nauwelijks een woord — zoo spoedig wordt de bouwer vergeten behalve voor zooverre hij in zijn werk voortleeft. Hoewel wij geen andere verslagen hebben dan die symbolen, kan men klaarblijkelijk tot de gevolgtrekking komen dat er zelfs in die vroegste tijden orden van bouwers bestonden voor wie deze symbolen heilig waren; en deze gevolgtrekking is des te aannemelijker wanneer wij nagaan welk een belang de bouwer had voor den Staat en voor den godsdienst. Wat doet het er toe of deze bouwers teruggekeerd zijn tot stof, waartoe alle sterfelijke dingen terugkeeren; zij houden ons nog hunne symbolen voor oogen om ze te lezen, terwijl zij hunne gedachten uitspreken in een taal die gemakkelijk te begrijpen is. Door de opgestapelde overblijfselen der eeuwen fluisteren zij tot ons van oude gemeenzame waarheden, en het zal een gedeelte van deze studie vormen om die

symbolen door de eeuwen heen na te sporen, daarbij aantoonende dat zij immer dezelfde beteekenis hadden. Zij getuigen ons niet alleen van de eenheid van het menschelijk denkvermogen, maar ook van het bestaan van een gemeenschappelijk stelsel van waarheid dat verhuld was in allegorieën en onderricht werd in symbolen. Als zoodanig zijn zij profetieën van de Vrijmetselarij zooals wij haar kennen, wier geest het is om datgene te nemen wat oud, eenvoudig en universeel is en het te gebruiken om de menschen tot elkander te brengen en ze tot vrienden te maken.

Van strand tot strand weerklink de kreet
De lijn is onverbroken.

Hoofdstuk III.

En zoo gaat de onderzoekingstocht verder. En deze tocht eindigt wellicht in bereiking — wij weten niet waar en wanneer: zoolang wij ons bewust zijn van een afgescheiden bestaan, gaat de onderzoekingstocht voort — een bereiking die steeds hooger zal liggen. En steeds zal de studie van de wegen, die gevolgd werden door degenen, die vóórgingen, een hulp zijn op ons eigen pad.

Het is goed, schoon en volmaakt, heilig en hoog, om bewust te zijn van het Pad dat ten slotte dáárheen leidt, waar wij wenschen te komen, namelijk het doel dat in God is. Niets met ons nemende dat niet aan onszelf behoort, niets achter ons latende dat van ons werkelijke Zelven is, zullen wij bij de groote bereiking bemerken dat zij die met ons gezwoegd hebben, ons nog steeds vergezellen.

Arthur Edward Waite,
The Secret Tradition.

HET DRAMA VAN HET GELOOF.

De mensch leeft niet bij brood alleen; hij leeft door Geloof, Hoop en Liefde en de meeste van deze is de Liefde. In de geschiedenis der menschheid treft niets ons meer dan het volhardend en diepe protest van den mensch tegen den dood. Zelfs in de allereerste tijden zien wij hem stoutmoedig staan aan de poorten van het graf, zijn uitspraak betwistend, weigerend den dood 't laatste woord te laten, en een bewijsvoering bijeenbrengend voor het bestaan van de ziel.

Voor Emerson, zoowel als voor Addison was dat feit alleen reeds voldoende bewijs voor onsterfelijkheid, daar het een universeele intuïtie van het eeuwige leven openbaarde. Anderen mogen niet zoo gemakkelijk overtuigd zijn, maar geen mensch die een hart heeft, kan nalaten onder den indruk te komen van het oude, heroïsche geloof van het ras.

Nergens is dit geloof levendiger en zegevierender geweest dan bij de oude Egyptenaren 1).

1) Natuurlijk was het geloof in onsterfelijkheid in geenen deele alleen eigen aan Egypte, maar was het universeel; even levendig in de verslagen van de Oepanishads van Indië als in de verslagen der Pyramiden. Het berust op de overeenstemming van het inzicht, de ervaring en de aspiraties van het ras; terwijl het sterkste bewijs er voor misschien de niet te onderdrukken overtuiging

In het oude *Boek van de Dooden* — hetwelk inderdaad een Boek van Wederopstanding is — komen de woorden voor: "De ziel naar den hemel; het lichaam naar de aarde"; en dat eerste geloof is heden ten dage ons geloof. Van koning Unas, die in het derde millennium leefde, staat geschreven: "Ziet, gij zijt niet heengegaan als iemand die dood is, maar als iemand die leeft". Ook heeft niemand in onze dagen dit geloof met eenvoudiger welsprekendheid weergeven dan de Hymne van Osiris in het papyrus van Hunefer. Zoo wordt in de Pyramidetexten van de dooden gesproken als Zij Die Omhoog stijgen, de Onvergankelijken die stralen als de sterren en de goden worden opgeroepen om den dood van den koning bij te wonen die "Aanbreekt als een Ziel". Er is diepe profetie, ofschoon vermengd met intensen pathos, in de uitroepen die op de muren der pyramiden geschreven staan:

> Gij sterft niet! Hebt gij gezegd dat hij zou sterven? Hij sterft niet; deze koning Pepi leeft voor immer! Leef! Gij zult niet sterven! Hij is den dag zijns doods ontvlucht! Gij leeft, hef u opwaarts! Gij sterft niet, sta op, hef u op! Eeuwig zult gij niet vergaan! Gij sterft niet!
> (Pyramidetexten 775, 1262, 1453. 1477).

Niettemin kon geen poëzie, noch gezang, noch rituaal den dood tot iets anders dan den dood maken; en de Pyramidetexten herinneren, hoewel zij weigeren het noodlottig woord te uiten, op ernstige wijze aan dat gezegend tijdperk "eer de dood tevoorschijn trad". Hoe hoog ook het geloof van den mensch was, de machtige ontkenning en instorting van het lichaam was een feit en om dat stoutmoedige geloof levendig en vol gloed te houden, werden de Mysteriën ingesteld. Misschien aanvangende met incantaties, kwamen zij tot hoogten van invloed en macht, een dramatische weergave

---

is dat de waarden van het leven werkelijk zijn, en dat al wat waarde heeft voor God, vrij is van de wisselingen van tijd, verandering en dood. De verslagen van Egypte zijn echter, evenals zijn gedenkteekenen, rijker dan die van andere volkeren, zoo niet ouder. Bovendien had het drama van het geloof waarmede wij hier te maken hebben, zijn oorsprong in Egypte, vanwaar het zich verspreidde naar Tyrië, Athene en Rome — en zooals wij zullen zien zelfs naar Engeland. Voor korte uiteenzettingen aangaande het Egyptische geloof zie men *Egyptian Conceptions of Immortality* door G. A. Reisner en *Religion and Thought in Egypt* door J. H. Breasted. De laatst gevormde meeningen neigen tot de zienswijze dat het Egyptische *Boek der Dooden* in werkelijkheid een rituaal van het eeuwige leven was dat misschien werd opgevoerd in de duistere kamers der Pyramiden.

biedende van het onoverwinnelijk geloof van den mensch. De mensch die de zon zag verrijzen uit het graf van den nacht en de lente vol heerlijkheid zag terugkeeren na den dood van den winter, redeneerde volgens analogie — een geloof rechtvaardigend dat hem evenzeer vasthield als hij het aanhing — dat het ras, hetwelk in het graf zonk, zegevierend over den dood herrijzen zou.

I

Er bestonden vele variaties op dit thema naarmate het drama van het geloof zich ontwikkelde en naarmate het van land tot land ging; maar het *motief* was steeds hetzelfde en zij waren alle rechtstreeks of niet rechtstreeks ontleend aan het oude Osirische passiespel in Egypte. Tegen den achtergrond van den ouden Zonnegodsdienst, kwam Osiris op als de Heer van den Nijl en de vruchtbare Geest van het plantenleven .... zoon van Nut, de godin van de lucht en van Geb, den god der aarde; en er is niets in de geschiedenis van de lieden die aan den Nijl woonden dat meer tot ons gevoel spreekt dan zijn verovering van de harten van het volk tegen al de slechte kansen in 1).

Hoe dit ook zij, die geschiedenis behoeft ons hier niet op te houden, behalve om te vermelden dat tegen den tijd dat zijn passie het drama van het nationale geloof was geworden, het gebaad was in al de teederste kleurschakeeringen van het menschelijk leven, hoewel er nog iets van de zonnestraling in over was gebleven. Wij volstaan met te zeggen, dat van al de goden die tot aanzijn waren geroepen door de hoop en de vreezen van de menschen die in langverleden tijden aan de oevers van den Nijl leefden, Osiris de meest geliefde was. Osiris, de liefderijke vader, Isis zijne getrouwe echtgenoote vol smarten en Horus, wiens godsvrucht en heldenmoed als zoon gelijk diamanten in een hoop steenen schitterden — rondom deze drieëenheid waren de idealen van het Egyptische geloof en het familieleven geweven. Hoort nu het verhaal van het oudste

---

1) Voor een volledig verslag van de ontwikkeling van de Osirische theologie van den tijd af dat zij te voorschijn trad uit de mistige nevelen der mythe tot aan haar zegepraal, leze men *Religion and Thought in Egypt* door Braested, het laatste en schitterendste boek dat geschreven is in het licht van de volledigste vertaling der Pyramidetexten (voornamelijk Lezing V.)

drama van het ras, dat meer dan drie duizend jaren lang de harten der menschen gevangen hield 1).

Osiris was de Heerscher der Eeuwigheid, maar wegens zijn physieken vorm nagenoeg gelijk aan den mensch — aldus een goddelijke menschheid openbarende. Zijn welslagen was echter voornamelijk te danken aan de gracelijke taal van Isis, zijn zuster-vrouw, die de menschen zoozeer bekoorde dat zij haar geen weerstand konden bieden. Te zamen werkten zij voor het welzijn der menschheid, deze onderrichtende de planten te onderscheiden die goed waren voor voedsel, terwijl zij zelf de druiven persten en den eersten beker wijn dronken. Zij maakten de metaaladeren bekend die door de aarde loopen en omtrent welke de mensch onwetend was, en leerden hem, wapens maken. Zij wijdden den mensch in het intellectueele en zedelijke leven in, onderrichtten hem ethica en religie, het lezen van den sterrenhemel, zang en dans en de rhythme van muziek. Bovenal riepen zij in de menschen een gevoel van onsterfelijkheid, van een lotsbestemming aan gene zijde des grafs, wakker. Niettemin hadden zij vijanden, die zoowel dom als listig, vernuftig, maar kortzichtig waren — de duistere macht van het booze, die ook thans nog de franje van misdaad aan de zelfkanten van het menschelijk leven weeft.

Zij aan zij met Osiris leefde de goddelooze Set-Typhon, zooals het Kwade altijd om het Goede heen spookt. Terwijl Osiris afwezig was, trachtte Typhon, wiens naam slang beteekent, vervuld van afgunst en boosaardigheid, zich van zijn troon meester te maken; doch zijn samenzwering werd door Isis verijdeld. Waarop hij besloot Osiris te dooden. Dit deed hij door hem tot een feest uit te noodigen en hem over te halen in een kist te gaan liggen, daar hij als uit vermaak aangeboden had om de rijkgebeeldhouwde kist ten geschenke te geven aan diengene zijner gasten die, wanneer hij er in ging liggen, van dezelfde grootte bleek. Toen Osiris er in klom en

---

1) Er is veel geschreven aangaande de Egyptische mysteriën sedert de dagen van Plutarchus. *De Iside en Osiride* en de *Metamorphoses*, van Apuleius tot aan de groote deelen van Baron Sainte-Croix. Als populaire literatuur over het onderwerp kan men nauwelijks iets beters vinden dan *Kings and Gods of Egypt* door Moret (hfdst. III—IV) en *De groote Ingewijden* door Schuré. Maar Plutarchus en Apuleius, beiden ingewijden, zijn onze beste autoriteiten, zelfs indien hun eed van stilzwijgendheid hun verbiedt te vertellen wat wij het liefst wenschen te weten.

er zich in uitstrekte, sloten de samenzweerders de kist en wierpen haar in den Nijl 1).

Tot dusver hadden de goden geen dood gekend. Zij waren oud geworden, met wit haar en bevende leden, maar ouderdom had niet tot den dood geleid. Zoodra Isis van dit helsch verraad hoorde, sneed zij heur haar af, kleedde zich in een rouwgewaad en liep heren derwaarts, ten prooi aan den wreedsten angst, om het lichaam te zoeken. Weenende en wanhopig, rustte zij nimmer, raakte nimmer vermoeid bij haar smartelijk zoeken.

Onderwijl droegen de wateren de kist naar de zee en wel tot Byblos in Syrië, de stad Adonis, waar zij bleef liggen tegen een acaciastruik of een tamarisk — gelijkende op een acaciaboom 2). Dank zij de deugdelijke eigenschappen van het lichaam, ontwikkelde de struik zich bij zijn aanraking tot een boom, die er rondom groeide en het beschermde, totdat de koning van dat land den boom, die de kist in zijn hart verborg, omhakte en er een zuil voor zijn paleis van maakte. Ten laatste kwam Isis, door een visioen geleid, naar Byblos, maakte zich bekend en vroeg om de zuil. Vandaar komt het beeld dat haar weenende voorstelt, gebogen over een gebroken kolom die uit het paleis genomen is, terwijl Horus, de god van den Tijd, achter haar staat en ambrosijn op heur haar giet. Zij bracht het lichaam terug naar Egypte, naar de stad Bouto; maar Typhon die bij maanlicht aan het jagen was, vond de kist en toen hij het lichaam van Osiris herkende, verminkte hij het en verspreidde het in stukken, zoodat herkenning onmogelijk was. Isis, de belichaming

---

1) Bij de Hindoe's wier Krishna dezelfde is als de Egyptische Osiris, waren de goden van den zomer weldadig, en maakten de dagen vruchtbaar. Maar "de drie ellendigen" die den winter beheerschten werden afgesneden van den zodiac: en daar men bevond dat zij verdwenen waren, werden zij beschuldigd van den dood van Krishna.

2) Een dergelijk verhaal in de geschiedenis van *Aeneas* door Virgilius, geeft ons veel stof tot denken. Priamus, koning van Troje, vertrouwde in het begin van den Trojaanschen oorlog zijn zoon Polydorus toe aan den zorg van Polymester, koning van Thracië en zond hem een groote som gelds. Nadat Troje veroverd was, doodde de Thraciër, terwille van het geld, den jongen prins en begroef hem zonder dat iemand er iets van wist. Toen Aeneas naar dat land kwam en toevalligerwijs een struik uittrok die in zijn nabijheid op de zijde van den heuvel stond, ontdekte hij het vermoorde lichaam van Polydorus. Andere legenden van zulke toevallige ontdekkingen van onbekende graven vindt men overal in oude tijden en men kan aannemen dat ze waarschijnlijk ontleend zijn aan het Isisverhaal.

van de oude wereldsmart om te dooden, vervolgde den pathetischen tocht, terwijl zij stuk na stuk van haar in stukken gesneden echtgenoot verzamelde en hem behoorlijk begroef. Zóó waren het leven en de dood van Osiris; daar echter zijn loopbaan den cyclus der natuur weergaf, kon ze hier natuurlijk niet eindigen.

Horus streed met Typhon, waarbij hij een oog in den strijd verloor. Maar ten slotte overwon hij hem en nam hem gevangen. Er bestaan verscheidene uiteenloopende verhalen over zijn lot, doch hij schijnt te zijn geoordeeld, veroordeeld en terechtgesteld — "in stukken gesneden" zooals de Pyramidetexten luiden. Daarna ging de getrouwe zoon in plechtigen optocht naar het graf van zijn vader, opende het en riep tot Osiris om op te staan uit den doode: "Verrijs! Gij zult niet eindigen, gij zult niet vergaan!" Maar de dood was doof. Hier reciteeren de Pyramidetexten het rituaal van de dooden, met al zijn hymnen en gezangen; maar tevergeefs. Ten laatste wordt Oiris wakker, uitgeput en zwak, en door middel van den krachtigen greep van den leeuwengod krijgt hij heerschappij over zijn lichaam en wordt uit den dood tot het leven opgeheven 1). Daarna wordt Osiris, krachtens zijn zegepraal over den dood, Heer van het Land van den Dood, zijn schepter een Ankhkruis en zijn troon een Vierkant.

II

Dit was, in het kort, de oude allegorie van het eeuwige leven, waarop als basis vele uitvoerige dramatische voorstellingen werden uitgewerkt naarmate het drama zich ontplooide, maar altijd bleef het centrale thema hetzelfde, welke ook de wijzigingen waren die er plaatselijke kleur, een nationalen klemtoon of nadruk aan gaven. Vaak omlaag gehaald en verwrongen, was het overal een dramatische uitdrukking van de grootsche menschelijke aspiratie naar zegepraal over den dood en vereeniging met God en het geloof dat het goede ten slotte het kwade overwint. Op geen andere wijze zou dit drama de harten der menschen door alle eeuwen heen hebben vastgehouden en den lof verworven hebben van de meest verlichte mannen der Oudheid — van Pythagoras, Socrates, Plato, Euripides, Plutarchus, Pindarus, Isocrates, Epictetus en Marcus Aurelius.

1) *The Gods of the Egyptians* door E. A. Wallis Budge; *La Place des Victoires* door Austin Fryar, voornamelijk de gekleurde platen.

Plutarchus die aan zijn vrouw schrijft na het verlies van hun kleine meisje, spreekt haar van de hoop die in de mystieke riten en symbolen van dit drama uiteengezet is, evenals hij elders getuigt dat het hem "verre hield zoowel van bijgeloof als van Atheïsme" en hem hielp om tot de waarheid te naderen. Voor diepere denkvermogens heeft dit drama een dubbele beteekenis, zoodat het niet alleen de onsterfelijkheid nà den dood onderricht, maar ook het ontwaken van den mensch op aarde uit animalisme tot een leven van reinheid, rechtvaardigheid en eer. Hoe edel dit practisch aanzicht onderricht werd en met welk een fijnheid van geestelijk inzicht, kan men zien in *Secret Sermon on the Mountain*, in de Hermetische Wijsheid van Griekenland 1),

> Wat mag ik zeggen, mijn zoon? Ik kan u slechts dit mededeelen. Wanneer ook ik in mijzelf het Eenvoudige Visioen zie dat uit Gods genade tot geboorte gekomen is, ben ik door mijzelf in een Lichaam overgegaan dat nooit kan sterven. Dan ben ik niet wat ik ooit tevoren was ..... Degenen die aldus geboren zijn, zijn kinderen van een Goddelijk ras. Dit ras, mijn zoon, wordt nimmer onderricht; maar wanneer Hij dat wil, dan wordt zijn geheugen door God hersteld. Het is de "weg van de Geboorte in God" ..... Trek u terug in uzelf en het zal komen. **Wil** en het zal gebeuren.

Er wordt gezegd dat Isis zelf den eersten tempel van de Mysteriën instelde, terwijl de oudste die waren welke in Memphis werden gevierd. Hiervan bestonden twee orden, de Kleine Mysteriën tot welke velen waren uitverkoren en die bestonden uit tweespraken en ritueel, met zekere teekens, kenmerkingen, aanrakingen en paswoorden; en de Groote Mysteriën die voorbehouden waren aan de enkelen die zich waardig hadden betoond dat hun de hoogste geheimen van wetenschap, wijsbegeerte en godsdienst toevertrouwd werden. Voor deze moest de candidaat beproevingen en loutering ondergaan, gevaren doorstaan, een streng ascetisme volgen om ten slotte door den dramatischen dood heen te midden van verheugenis tot wedergeboorte te komen. Degenen die de beproevingen doorstonden met de noodige dapperheid, werden daarna mondeling en door middel van symbolen onderricht in de hoogste wijsheid die de menschheid bereikt had, hieronder begrepen geometrie, sterrekunde, de edele kunsten, de wetten der natuur, zoowel als de waarheden

1) *Quests New and Old* door G. R. S. Mead.

van het geloof. Vreeselijke eeden van geheimhouding werden geëischt en Plutarchus beschrijft ons iemand die knielt met zijn handen gebonden, een koord om zijn middel en een mes op zijn keel — terwijl de dood de straf was die op verkrachting van de verplichting volgde. Zoo moest zelfs Pythagoras twintig jaren wachten alvorens de verborgen wijsheid der Egyptenaren te leeren, zoo voorzichtig waren zij wat betreft hunne candidaten, voornamelijk als het vreemdelingen waren. Maar hij maakte er een edel gebruik van toen hij later een eigen orde vestigde te Crotona in Griekenland, waar hij onder anderen de geometrie onderrichtte, daarbij getallen als symbolen van geestelijke waarde gebruikende 1).

Van uit Egypte gingen de Mysteriën met geringe veranderingen over naar Klein-Azië, Griekenland en Rome, waarbij de namen van plaatselijke goden die van Osiris en Isis vervingen. De Grieksche of Eleusinische Mysteriën, ingesteld omstreeks het jaar 1800 v. Chr., stelden Demeter en Persephone voor en schilderden den dood van Dionysius door middel van een plechtig rituaal dat den neophiet van den dood tot het leven en onsterfelijkheid leidde. Zij onderrichtten de eenheid van God, de onveranderlijke noodzakelijkheid van moraliteit, en een leven na den dood, terwijl zij de ingewijden teekens en paswoorden gaven waardoor zij elkander zoowel in het duister als bij licht konden herkennen. De Mithraïsche of Perzische Mysteriën vierden de verduistering van den Zonnegod, waarbij gebruik gemaakt werd van den zodiac, den voortgang der jaargetijden, den dood der natuur en de geboorte der lente. De Adonische of Syrische vormen waren gelijksoortig: Adonis werd gedood, maar herleefde om te wijzen op het leven door den dood. In de Cabirische Mysteriën op het eiland Samothracië werd Atys, de Zon, gedood door zijn broeders, de jaargetijden, en keerde hij bij de voorjaarsevening weer tot het leven terug. Zoo hadden ook in het noorden, in Engeland, de Druïden de leer van één God, de tragedie van winter en zomer en leidden zij den candidaat door de vallei des doods naar het eeuwigdurende leven 2).

---

1) *Pythagoras*, door Eduard Schuré — een boeiend verhaal over dien grooten denker en leeraar. Het gebruik van getallen door Pythagoras moet echter niet verward worden met de mystieke mathematica van de Kabbalisten van latere tijden.

2) Met betrekking tot de verspreiding van de Mysteriën van Isis en Mythras over het Romeinsche Keizerrijk leze men een levendig verslag in *Roman Life from Nero to Aurelius* door Dill (Boek IV hfdst. V—VI). Cumont is de groote

Kort voor het Christelijk tijdperk, toen het geloof begon te falen en de wereld zijn ondergang tegemoet scheen te snellen, was er een groote opleving van de Mysteriegodsdiensten. Keizerlijke edicten hadden geen macht om dit te stuiten of te doen ophouden. Van uit Egypte, van uit het verre Oosten, kwamen zij als een getij opzetten, waarbij Isis met de duizenderlei namen met Mythraz, den schutspatroon en heilige van den soldaat, om de gunsten der menigte wedijverde. Indien wij naar de geheime reden vragen voor deze instrooming van mystiek kan op deze vraag geen enkel antwoord gegeven worden. Welken invloed de heerschende mysterievormen hadden op het nieuwe opkomende Christendom, is eveneens moeilijk te weten en het vraagstuk is er een dat nog druk besproken wordt. **Dat** zij de oudste Kerk beïnvloedden, blijkt uit de geschriften van de Kerkvaders, en enkelen gaan zoover dat zij zeggen dat de Mysteriën ten slotte slechts stierven om in het rituaal van de Kerk weder op te leven. Paulus kwam op zijn zendingsreizen in aanraking met de Mysteriën en hij maakt in enkele zijner Zendbrieven zelfs gebruik van technische termen er van 1) maar hij veroordeelt ze op grond dat zij in den vorm van het drama datgene trachtten te onderrichten hetwelk alleen door geestelijke ervaring gekend kan worden — hetgeen een gezond inzicht aanduidt, hoewel het stellig

---

autoriteit met betrekking tot Mithras en zijn *Mystères de Mithraz* en *Religions Orientales* speuren den oorsprong en den invloed van die mysteriën met nauwgezetheid, inzicht en bekoring na. W. W. Reade, een broer van Charles Reade, den novellenschrijver, liet ons een studie na *The Veil of Isis or Mysteries of the Druïds* waarbij hij in de overblijfselen van het Druïdisme "de emblemen der vrijmetselarij" vindt.

1) Col. II, 8–9. Zie ook *Mysteries Pagan and Christian* door C. Cheetan; zoo ook *Monumental Christianity* door Lundy voornamelijk het hoofdstuk over "De discipline van het Geheim". Voor een volledige beschouwing over de houding van Paulus leze men *St. Paul and the Mystery Religions* door Kennedy, een werk vol prachtige schoolsche kennis. Dat het Christendom *zijne esoterische zijde had,* is duidelijk — zooals het natuurlijk was — uit de geschriften van de Kerkvaders, waaronder Origenes, Cyrilius, Badilius, Gregorius, Ambrosius, Augustinus en anderen. Chrysostomus bezigt vaak het woord *inwijding* in verband met Christelijke leering, terwijl Tertullianus de heidensche mysteriën verdoemt als onechte nabootsingen door Satan van de Christelijke geheime riten en leeringen: "Hij doopt ook degenen die in hem gelooven en belooft dat zij te voorschijn zullen treden, gelouterd van hunne zonden. Andere Christelijke schrijvers waren verdraagzamer, in Christus het antwoord vindende op de aspiraties die in de mysteriën geuit werden; en daarin hadden zij misschien gelijk.

waar is dat het drama die ervaring kan versterken of helpen. Anders zou allicht openbare eeredienst ook in den ban kunnen komen!

III

Toen het bloeitijdperk der Mysteriën voorbij was, vervielen zij in den modder en werden verdorven, zooals alle menschelijke dingen neiging hebben te doen: waarbij zelfs de kerk geen uitzondering vormt. Dat zij echter op haar hoogtepunt niet alleen verheven en edel waren, doch verheffend en verfijnend, daaromtrent kan geen twijfel bestaan, en dat zij een hoog doeleinde dienden, is evenzeer duidelijk. Niemand die in de *Metamorphoses* van Apuleius de inwijding van Lucius in de Mysteriën van Isis gelezen heeft, kan er aan twijfelen of de uitwerking er van op den ingewijde was diep en louterend. Hij vertelt ons dat de inwijdingsceremonie "als het ware gelijk staat met het doormaken van den dood" en dat hij in de tegenwoordigheid van de goden stond, "ja, dicht bij hen stond en hen aanbad." *Gaat ver van hier, gij profanen, en al wie bezoedeld is door zonde* was het motto der Mysteriën en Cicero getuigt dat hetgeen iemand in het Huis van de Verborgen Plaatsen leerde, hem begeerig maakte om edel te leven en hem opgewekte hoop gaf voor het uur van zijn dood.

Inderdaad waren zooals Plato zegt 1) de Mysteriën ingesteld door groote geniale mannen, die er in de vroegste tijden naar streefden om reinheid te onderrichten, de wreedheid van het ras te verbeteren, zijn zeden en gewoonten te veredelen en de maatschappij te bedwingen door sterker banden dan die welke de menschelijke wetten ons opleggen. Niet langer is er eenige geheimenis verbonden aan hetgeen zij leerden, behalve wat betreft de bijzondere riten, de drama's en de symbolen die zij bij het onderricht bezigden. Zij leerden geloof in de eenheid en geestelijkheid van God, de soevereine autoriteit van de zedelijke wet, heroïsche reinheid van ziel, strenge discipline van het karakter, en de hoop op een leven aan gene zijde des grafs. Zoo zwoegden in eeuwen van duisternis, van samengesteldheid, van met elkander strijdende volkeren, talen en geloofsvormen, deze groote orden in het belang van de vriendschap, terwijl zij de menschen te zamen brachten onder een banier van

1) Phaedo.

geloof en ze oefenden voor een edeler, zedelijker leven. Zachtzinnig en verdraagzaam jegens alle geloofsvormen, waren zij een allesomvattende zedelijke en geestelijke broederschap die verre uitging boven alle scheidsmuren van volk, ras en geloof en het verlangen der menschen naar eenheid bevredigde, terwijl zij tegelijkertijd in hen een gevoel opwekte van die eeuwige mystiek, waaruit alle godsdiensten worden geboren. Hare ceremoniën waren, voor zoover wij ze kennen, plechtige drama's van het zedelijk leven en het lot van de ziel. Mysterie en geheimhouding voegden er indrukwekkendheid aan toe en fabel en raadsel verhulden in een ontzagwekkend schouwspel de wetten van rechtvaardigheid, godsvrucht en de hoop op onsterfelijkheid.

De Vrijmetselarij is gekleurd door deze traditie; en al kunnen wij niet zeggen dat zij geschiedkundig verbonden is met die grootsche Orden, zoo is zij toch hare geestelijke afstammelinge en verleent zij aan onze tijden vrijwel dezelfde diensten die de Mysteriën aan de wereld der oudheid bewezen. Zij is inderdaad dezelfde stroom van liefderijkheid en licht die in onze dagen vloeit — gelijk de fabelachtige rivier Alpheus, die na haar wateren uit honderden stroompjes langs de heuvelzijden van Arcadië vergaard te hebben, uit het gezicht en in een gaping in de aarde verdween om weer in de fontein van Arethoesa opnieuw te verschijnen. Dit tenminste is waar: de Groote Mysteriën der Oudheid vormden een profetie der Vrijmetselarij, welker drama een samenvatting is van universeele inwijding en wier eenvoudige symbolen de bewaarplaatsen zijn van de edelste wijsheid en hoop der menschheid. Als zoodanig brengt zij de menschen te zamen aan het altaar van het gebed, houdt zij de waarheden levend die ons tot menschen vormen, trachtende, door ieder middel der kunst, de macht der liefde, de waarde van schoonheid en de werkelijkheid van het ideaal tastbaar te maken.

Hoofdstuk IV.

De waarde van den mensch bestaat niet in de waarheid die hij bezit of meent te bezitten, maar in de oprechte moeite die hij genomen heeft om haar te vinden. Want zijn vermogens vermeerderen niet door de waarheid te bezitten, maar door haar te onderzoeken, waarin zijn eenige mogelijkheid tot vervolmaking bestaat. Bezit doet de energie van den mensch inslapen en maakt hem lui en trotsch. Indien God in Zijn rechterhand de volstrekte waarheid hield opgesloten en in Zijn linkerhand slechts de binnenwaarts leidende levendige aandrift tot de Waarheid en als Hij tot mij zeide: Kies, dan zou ik zelfs op gevaar af de menschheid bloot te stellen aan een voortdurend dolen, allernederigst Zijn linkerhand grijpen en zeggen: Vader, geef! de absolute waarheid behoort alleen U!

G. E. Lessing, *Fragmenten.*

DE GEHEIME LEER.

I

God behoedt ons steeds voor ontijdige denkbeelden, zeide de begenadigde en wijze Emerson; en aldus doet ook de Natuur. Zij weerhoudt hare geheimen totdat de mensch gereed is deze toevertrouwd te krijgen, opdat hij zichzelf niet door overmoedigheid vernietige. Wie zoekt, vindt, niet omdat de waarheid veraf is, maar omdat de tucht van het zoeken hem gereed maakt voor de waarheid en waardig om haar te ontvangen. De groote onderrichters van ons ras hebben door een onfeilbaar instinct de hoogste waarheid minder beschouwd als een gave dan als een trofee die gewonnen moest worden. *Alles moet niet aan iedereen worden verteld.* Waarheid is macht en wanneer zij niet in de juiste handen komt, wordt zij een plaag. Zelfs Jezus had zijn "Kleine kudde", aan welke Hij veel toevertrouwde dat Hij der wereld onthield of haar slechts in verborgen en omsluierde gelijkenissen onderrichtte 1). Eén van Zijn gezegden, gegeven als verklaring van Zijn methode, wordt door Clemens van Alexandrië aangehaald in zijn Leerredenen:

> Niet omdat hij misgunde, gaf onze Heer in een zeker Evangelie de uitspraak: "*Mijn mysterie is voor Mij en de zonen van Mijn huis.*" 2)

1) Matth. XIII, 10, 11. 2) *Unwritten Sayings of Our Lord*, David Smith, VII.

Deze meer verborgen leering, waarop in het gezegde van den Meester gezinspeeld wordt, is, met de middelen van de voor geestelijke ontwikkeling gebezigde methode, bekend geworden als de Geheime Leer of de Verborgen Wijsheid. Een blijvende traditie bevestigt dat door alle eeuwen heen en in ieder land achter het geloofsstelsel dat door de massa aanvaard werd, een innerlijke en diepere leer werd beleden, door en onderricht aan degenen die in staat waren haar te bevatten. Dit verborgen geloof heeft vele veranderingen ondergaan wat uitwendige vormen betreft, waarbij nu het eene, dan het andere stelsel van symbolen gebruikt werd, maar de centrale begrippen zijn altijd dezelfde gebleven; en dit was noodzakelijkerwijs het geval daar de eindresultaten van het denken steeds onveranderlijk dezelfde zijn. Om dezelfde reden hebben degenen, die oogen hebben om te zien, geen moeite om door de verschillende verhullende sluiers heen te dringen en de er onder verborgen liggende waarheden te onderkennen; zoodat aldus de gewijde scholen van het geloof bevestigen wat wij bevonden waar te zijn bij de oudste vormen van geloof — de eenheid van het menschelijk denkvermogen en de eenheid van de waarheid.

Er zijn lieden die er tegen opkomen, wanneer men de gedachte oppert dat er geheimhouding bestaat of kan zijn met betrekking tot geestelijke waarheden die, zoo zij inderdaad van belang zijn, voor iedereen een gemeenschappelijk belang hebben. Om die reden wilde Demonax, in het Luciaansche spel, niet ingewijd worden omdat hij, indien de Mysteriën slecht waren, zijn mond niet zou houden om te waarschuwen; en indien ze goed waren, hij ze uit plichtsgevoel zou moeten verkondigen. De tegenwerping is echter niet juist, zooals een weinig nadenken zal doen blijken. Geheimhouding in zulke zaken is iets dat den aard van de waarheden zelf aankleeft en is niet het gevolg van een aanmatigende superioriteit van enkele uitverkoren denkvermogens — want, zonder hier verder iets aan toe te voegen, de aanwezigheid van verwaandheid is een bewijs dat de hoogste waarheid nog ver verwijderd is. Geschiktheid voor het verkrijgen van hoogere kennis is en moet altijd zijn, een zaak van persoonlijke geschiktheid. Een andere qualificatie bestaat er niet. Voor degenen die deze geschiktheid bezitten, is de Geheime Leer zoo helder als het zonnelicht en voor degenen die haar niet bezitten, zou de waarheid nog geheim blijven al werd zij van de daken af uitgeschreeuwd. De Grieksche Mysteriën waren voorzeker geheim;

toch was het feit van haar bestaan een zaak van algemeene bekendheid en er bestond niet meer geheimhouding met betrekking tot hare heilige plaatsen dan er bestaat met betrekking tot een Kathedraal. De aanwezigheid er van getuigde jegens het publiek dat er een dieper geloof dan het populaire algemeen bekende bestond, maar het recht tot toelating er in was afhankelijk van den hartgrondigen wensch van den aspirant en zijn gewilligheid om zichzelf geschikt te maken, de waarheid te leeren kennen. Hier is het oude voorschrift geldig, dat wanneer de leerling gereed is, hij den Leeraar wachtende zal vinden en hij komt er toe een waarheid te kennen welke tot nog toe voor hem was verborgen, omdat hij de geschiktheid of de begeerte tot het kennen er van miste.

Het is natuurlijk dat alles een mysterie is, maar mystificatie is iets geheel anders en de neiging om iets mistig te maken dat integendeel opgehelderd moest worden, valt te betreuren. Hier ligt misschien de werkelijke reden voor het gevoel van weerzin dat er tegen een Geheime Leer bestaat en men moet erkennen dat dit niet geheel en al van rechtvaardigheid ontbloot is. Zoo wordt ons bijvoorbeeld verteld dat achter de eeuwenlange worsteling van de menschheid om de waarheid te kennen, een verborgen Broederschap van ingewijden bestaat, adepten in de esoterische overleveringen en kennis, die aan elkander doch niet aan de wereld bekend zijn, die door de eeuwen heen de hooge waarheden, welke zij vaag laten doorschemeren in de populaire geloofsvormen, in hun bezit hebben, maar welke de overigen van het ras, althans voorloopig nog niet kunnen begrijpen behalve op een onvolmaakte en beperkte wijze, daar zij hiertoe te onontwikkeld zijn. Deze verborgen wijzen schijnen onze gretig strevende menschheid ongeveer te beschouwen als de geduldige meesters op een idiotenschool hunne leerlingen beschouwen. Zij slaan de menschheid steeds gade die zoekt zonder te vinden, terwijl zij in hun afzondering de sleutels van het occulte bewaren 1).

1) Met occultisme wordt bedoeld het geloof in en de mogelijkheid om een zeker aantal krachten te gebruiken die noch natuurlijk noch technisch bovennatuurlijk zijn, maar die eigenlijk vóórnatuurlijk kunnen worden genoemd — die vaak, maar geenszins altijd, voor booze of zelfzuchtige doeleinden kunnen gebruikt worden. Sommigen strekken den term "occultisme" zoover uit dat hieronder ook verstaan wordt mystiek en het geestelijk leven in het algemeen, maar dat is geen juist gebruik van een dezer woorden. Occultisme is stoutmoedig en afzonderend, mystiek nederig en open. En als wij niet in een zee van dwalingen willen verzeild raken, moeten wij de twee niet verwarren.

Hetgeen alles zeer wondervol zou zijn als het waar was. Het is echter slechts weer een van die aantrekkelijke ficties waarmede geheimdoeners zichzelf en anderen bedriegen 1).

Geen wonder dat denkende lieden zich van zulk een dwaasheid der verbeelding afkeerden met gemengde gevoelens van medelijden en afkeer. Wijzen zijn er in ieder land en en alle tijden geweest en hun verheven wijsheid bevat in zich de eenheid die eigen is aan alle menschelijk denken. Maar dat er nu een bewuste, of wel een ononderbroken Broederschap van verheven zielen bestaat of bestaan heeft, die geheime waarheden bezit welke aan hun medemenschen ontzegd zijn, grenst aan dwaasheid 2).

Inderdaad verschilt datgene wat men de Geheime Leer noemt geen tittel van datgene wat openlijk en ernstig onderricht is, voor zoover waarheid in woorden geleerd of in symbolen afgebeeld kan worden door de hoogste denkvermogens van bijna ieder land in bijna iedere taal 3).

Het verschil is minder gelegen in wat geleerd wordt dan hoe het geleerd wordt; niet zoozeer in de stof als in de methode. Ook moeten wij niet vergeten dat de menschen die, op enkele uitzonderingen na, ons ras het verst geleid hebben naar den Berg van het Visioen, geen mannen zijn geweest die hun kennis verkregen hebben van een kring van esoterische vakkundigen, maar veeleer lieden die in gezangen vertelden wat zij in smart hadden geleerd

---

1) De schrijver is hier in strijd met hetgeen hij kort te voren neerschreef. Ook voor hem blijkt nu dat een waarheid eerst een waarheid is als wijzelf in staat zijn die waarheid te onderkennen! Het bestaan van de genoemde Broederschap van Adepten is een logisch gevolg van de oneindige ontwikkelingsgradaties der menschheid van wilde tot bovenmensch en wat de schrijver er van zegt is absoluut onjuist. De leden van de Broederschap aanschouwen de menschen niet aldus, maar staan steeds gereed een ieder die waarlijk zoekt en die bereid is zich te onderwerpen aan de vereischten die immer aan candidaten voor werkelijke inwijding gesteld zijn, te helpen. Zij laten de menschheid volstrekt niet zonder hulp in eenzaamheid tobbend zoeken! Voor elken vinger dien wij hulpbehoevend naar Hen uitstrekken, reiken zij ons de geheele hand. Het is jammer dat de schrijver die overigens zoo ruim denkt en toch erkent dat er een esoteriek bestaat, deze esoteriek en al wat er mede samenhangt tot een alledaagsch peil poogt terug te brengen. *Vertaler.*

2) De schrijver is hier dan ook geheel in strijd met wat hij aan den aanvang van dit hoofdstuk met betrekking tot de leering van Jezus "aan een kleine kudde" zegt. *Vertaler.*

3) Hoe weet de schrijver dat? *Vertaler.*

zeer zeker ingewijden in de Eeuwige Waarheid maar door de Genade Gods en het goddelijk recht van het genie 1). Zieners, wijzen, mystici, heiligen — dat zijn degenen die, na in oprechtheid gezocht te hebben, in werkelijkheid vonden en de herinnering aan hen is een soort religie. Enkelen, zooals Pythagoras, werden bij hun zoeken getraind in de scholen der Geheime Leer 2), maar anderen gingen alleen hun weg, hoewel nimmer onvergezeld, en geleid door "het STRALEND VISIOEN" kwamen zij ten slotte bij de Poort en gingen in tot de Stad. Waarom dan, zoo zal men vragen, over een Geheime Leer gesproken daar men haar beter het Open Geheim van de wereld kan noemen? Om twee redenen, waarop wij reeds geduid hebben: ten eerste achtte men in oude tijden ongewone kennis van iederen aard een gevaarlijk bezit en de waarheden van wetenschap en wijsbegeerte, zoowel als godsdienstige denkbeelden die anders waren dan die welke bij de menigte gangbaar waren, moesten de bescherming der verborgenheid zoeken 3). Indien deze noodzakelijkheid aan kwaadwillige priesterschap haar kans gaf, zoo werd hier toch niettemin de veiligheid en stilte geboden die de denker en de zoeker naar waarheid in duistere tijden 4) noodig hadden. Vandaar

---

1) Veel tijd zou gewonnen zijn en niet minder verwarring voorkomen, als dit duidelijke feit in het oog was gehouden. Zelfs zulk een bekoorlijk boek als *Jezus, de laatste Groote Ingewijde* door Schuré om niet te spreken van *The Great Work* door J. E. Richardson en *Mystieke Vrijmetselarij* door wijlen Br.·. Dr. Buck is klaarblijkelijk, hoewel niet met opzet, misleidend.

Van dergelijken aard is de klaarblijkelijk opzettelijke en voorbedachte poging om het Hebreeuwsche ras alle geestelijke oorspronkelijkheid te ontnemen, zooals hiervan getuigt een zoo bekwaam werk als dat van Mills *Our Own Religion in Persia*. Onze eigen godsdienst? Zeker, als daarmede bedoeld wordt de eene groote universeele godsdienst der menschheid. Maar het afscheidende verschil tusschen den Bijbel en elk ander boek dat tot de menschheid spreekt over God en Leven en Dood, plaatst het Hebreeuwsche ras als het allerhoogste in godsdienstig genie zooals de Grieken dat waren wat betreft wijsgeerige scherpzinnigheid en kunstzinnig vermogen en de Romeinen wat betreft uitvoerende bekwaamheid. Laten wij alle theorieën omtrent inspiratie ter zijde laten, feiten zijn feiten en er gaat niets boven den Bijbel in de letterkunde der menschheid. (Dit is natuurlijk een zéér persoonlijk gevoel van den schrijver, waarin alleen dogmatische Christenen zullen deelen. *Vertaler.*)

2) Men merke de tegenstrijdigheid op met de voorafgaande beweringen, die het bestaan van zulke scholen in *deze* tijden ontkennen. *Vertaler.*

3) En het is helaas nu niet anders, gelijk blijkt. *Vertaler.*

4) En de tijden zijn nu niet minder, doch in vele opzichten nog meer duister dan toen. *Vertaler.*

dat er in de wereld der oudheid waar ook de menschelijke geest levendig en geestelijk was, stelsels van exoterisch en esoterisch onderricht ontstonden; dat wil zeggen van waarheden die openlijk onderricht en waarheden die verborgen gehouden werden. Er werden discipelen van de buitenzijde naar den binnenkant van deze goddelijke wijsbegeerte bevorderd en wel, zooals wij hebben gezien, door graden van inwijding. Terwijl de novice door symbolen, duistere gezegden en een dramatisch rituaal slechts aanduidingen ontving van hetgeen later duidelijk werd gemaakt aan hen die in hun zoeken volhardden en zichzelf betrouwbaar betoonden 1). Ten tweede kan deze verborgen leering inderdaad beschreven worden als het Open Geheim der wereld, omdat het open is, doch slechts begrepen wordt door degenen die in staat zijn om het te ontvangen. Vandaar het bekende refrein in de leering van Jezus: "Wie ooren heeft om te hooren,. die hoore!" Wat het verborgen hield was geen willekeurige terughouding, doch slechts een gebrek aan inzicht en verfijning van geest om het te waardeeren en op te nemen. Ook kon dit niet anders zijn en dit is even waar heden ten dage als het dit was in de dagen der Oude Mysteriën en zoo zal het blijven tot wat het einde der sterfelijke dingen moge zijn. Geschiktheid voor de diepere waarheden kan niet gegeven worden; zij moet worden ontwikkeld. Zonder dit zijn de leeringen der wijzen raadselen die onbegrijpelijk zoo niet tegenstrijdig zijn. In zooverre dan als de discipline van inwijding en haar gebruik van kunst in drama en symbool helpen bij het louteren van de ziel en het geestelijk ontwaken, in zooverre helpen de mysteriën de menschen voorbereiden op de waarheid; in zooverre en niet verder. Zoodat de Geheime Leer, hetzij gelijk zij onderricht werd door de oude Mysteriën of door de hedendaagsche Vrijmetselarij 2) minder een leer dan een tucht is — een methode van georganiseerde geestelijke cultuur. En als zoodanig heeft zij een plaats en een taak onder de menschen.

II

Misschien is de bekendste bestudeerder van dit veld van esoterische leering en methoden, zeer zeker de grootste die thans leeft, Arthur Edward Waite. Het is mij een behoefte hem hier een eere-

1) En het is nu niet anders. *Vertaler.*

2) Deze term is vaag want er zijn zooveel stroomingen in de Vrijmetselarij. *Vertaler.*

saluut te brengen. Van nature een symbolist zoo niet een sacramentalist, vond hij in dergelijke studies een taak waarvoor hij bijna ideaal geschikt was door temperament, training en talenten. Hoewel een man van zaken, zonder echter in louter zaken op te gaan, hebben jaren van rustig en gestadig arbeiden in vrijen tijd hem de uitgebreide literatuur en kennis op dit gebied meester doen worden, terwijl hij tot deze studie een godsdienstigen aard, de nauwgezetheid en de bekwaamheid van een geleerde, een zekerheid en fijnheid van inzicht dat zoowel sympathiek als critisch was, de ziel van een dichter en een geduld zeker even onvermoeid als loonend, bijbracht; hetgeen inderdaad zeldzame hoedanigheden zijn en nog zeldzamer wanneer zij samensmelten. Hij schrijft vol gratie, gemak en helderheid, uitvoerig zonder langdradig te worden, al moge zijn stijl soms gezwollen zijn en bij tijden opgesierd met lichten en juweelen uit oude alchemisten, antieke liturgieën, oude en vage romantiek, geheime orden van inwijding en andere diepzinnige, niet gemakkelijk naspeurbare bronnen. In zijne bladzijden vindt men veel geleerdheid en vele soorten wijsheid en steeds een geest van verheven rust en van verdraagzaamheid; en zoo hij behoort tot degenen die een andere straat inslaan wanneer er mirakelen gebeuren in zijn nabijheid, dan komt dat, omdat hij, na de innerlijke waarheid gevonden te hebben, geen teeken meer vraagt.

Hij schrijft immer met de overtuiging dat alle grootsche onderwerpen ons terugbrengen tot het eene onderwerp dat alleen grootsch is en dat alle geleerde critiek, oerkennis der volkeren en diepe wijsbegeerte weinig minder dan nutteloos zijn indien zij er niet in slagen ons naar het juiste doel te voeren — de bereiking van die levende Waarheid die overal rondom ons is. Hij aanschouwt ons sterfelijk leven als een eeuwig zoeken naar de levende Waarheid, welke vele schijngestalten en vormen aanneemt doch welke in kernwezen steeds dezelfde aspiratie is. Het is voor Waite een taak en een vreugde geweest om het innerlijk streven van al deze vormen na te speuren. Door al zijne bladzijden heen volgt hij de traditie van den Onderzoekingstocht in zijn duizenderlei aanzichten, vooral sinds den aanvang van het Christelijk tijdperk, misvormd als hij bij tijden geweest is door bijgeloof en op andere tijden door geestdrijverij. Maar in welke vermomming ook, steeds bevat hij als haar geheim de beteekenis van het leven van den mensch van zijn geboorte af tot aan zijn hereeniging met God, die zijn Doel is. En

het gevolg van dit onderzoek is een reeks werken die edel in vorm, één van doel, éénig in rijkdom van onthullende schoonheid zijn en een onvergelijkelijke waarde hebben 1).

Reeds in 1886 gaf Waite zijn studie *Mysteries of Magic* uit, een verwerking van de geschriften van Eliphas Levi, aan wien Albert Pike meer verschuldigd was dan hij ons laat weten. Daarna volgde zijn *Real History of the Rosicrucians* hetwelk voor zoover een sterfelijk wezen dit kan doen, den draad van feiten naspeurt waarop de romantische geschiedenis geregen is van een broederschap waarvan het bestaan om beurten werd betwijfeld en ontkend. Evenals zijn andere werk, geeft dit boek den indruk dat het kennis uit de feitelijke bronnen bevat terwijl het zijn buitengewone geleerdheid en zijn uitnemende ervaring op dit gebied van onderzoek doet blijken. Over het zoeken van den Geest in zijn zuiver Christelijk aanzicht heeft hij geschreven in *The Hidden Church of the Holy Grail*, een werk van zeldzame schoonheid, van overweldigenden rijkdom en geschreven in een stijl die overeenkomt met de hoedanigheid van de verhaalde geschiedenis en die in het geheel niet van onze dagen is. Maar de Graallegende is slechts één aanzicht van het Zoeken van den Geest in oude tijden dat de symbolen van den riddertijd met het Christelijk geloof vereenigt. De Vrijmetselarij is een ander aanzicht; en niemand kan hopen over *The Secret Tradition of Freemasonry* te schrijven met meer inzicht en bekoring of op een wijze die zekerder is of meer onthulling biedt, dan deze begenadigde bestudeerder der Vrijmetselarij voor wien de Vrijmetselarij de Ingestelde Mysteriën der Oudheid voortzet met veel andere dingen die aan tallooze schatkameren ontleend werden. Zijn laatste werk is een

---

1) Er zijn lieden die meenen dat het beste werk van Waite zijn poëzie is, waarvan er twee deelen bestaan, *A Book of Mystery and Vision* en *Strange Houses of Sleep*. Daarin ontmoet men een fijnen geest die de heerlijkheid der wereld beseft en al wat de ziel en de zinnen des menschen bekoort, doch over deze heen ziet; rijke en beteekenisvolle gedachten die zoo nauw verbonden zijn met emotie dat men ze niet van elkander kan onderkennen. Andere boeken die wij niet vergeten moeten, zijn zijn boekje met Aphorismen *Steps to the Crown*, zijn *Life of Saint Martin* en zijn *Studies in Mysticism*. Want al wat hij aanraakt, versiert hij. Zijn laatste boek *The Way of Divine Union* is misschien het meesterwerk onder de hedendaagsche vertolkingen van mystiek, hetgeen te meer het geval is omdat hij van binnen uit schrijft, als iemand die door zijn ervaring datgene bezit wat hem een sleutel geeft tot veel wat voor anderen verborgen is.

overzicht van *The Secret Doctrine in Israel*, een studie van de *Zohar*, of het Hebreeuwsche "Boek der Pracht", een kunststuk dat geen enkele Hebreeuwsche geleerde ooit den moed heeft gehad te ondernemen 1). Deze bijbel van Kabbalisme is inderdaad zoo verward en verwarrend dat slechts een "gouden-stof-veger" het geduld zou hebben gehad om de juweelen er van te zoeken uit een berg van afval en om den uitgestrekten chaos tot orde te herscheppen. Zelfs Waite, met al zijn gaven van speurzin en verhalen, vindt weinig meer dan flikkerstralen van een dageraad, in een duister woud, schitterende dampen en glimpen, die slechts verhalen door hunne onnatuurlijkheid en vreemdheid zelve.

Hetzij deze eeuwenoude legende van het Zoeken van den Geest geweven zij rondom den Beker van Christus, een Verloren Woord, of een Plan dat onafgewerkt bleef door den dood van den voornaamsten Bouwheer, steeds heeft zij deze dingen gemeen: ten eerste, de herinneringen aan een groot *verlies* dat de menschheid getroffen heeft door het bedrijven van zonde, waardoor ons ras tot een pelgrimschare is geworden die steeds blijft zoeken; ten tweede, dat er wordt te kennen gegeven dat hetgeen verloren ging, nog ergens in tijd en in de wereld bestaat, alhoewel diep begraven; ten derde het geloof, dat het ten slotte gevonden zal worden en de oude heerlijkheid zal worden hersteld; ten vierde de in de plaatsstelling van iets dat tijdelijk en minder dan het beste is, hoewel het nooit het zoeken naar het ware zal doen ophouden; ten vijfde en zeldzamer, het voelen van de aanwezigheid van dat wat verloren ging onder sluiers die dicht onder de handen van allen komen. Ongeacht de vele vormen die zij mogen aannemen, van den pathetischen pelgrimstocht van *den Wandelenden Jood* tot aan de reis in het land der feeën van *De Blauwe Vogel*, zij is en blijft altijd dezelfde. Dit zijn alle slechts zoovele symbolen van het feit dat de menschen uit één bloed zijn en geboren zijn met het éénige noodige: dat zij den Heer behooren te zoeken. "En heeft uit éénen bloede het gansche geslacht der menschen gemaakt, om op den geheelen aardbodem te wonen ..... opdat zij den

1) Zelfs de *Jewish Encyclopaedia* en geleerden als Zunz, Graetz, Luzzatto, Jost en Munk vermijden dit moeras waaraan zij wèl doen, wanneer men denkt aan de legende van de vier wijzen in "den omheinden tuin": een hunner keek om en stierf; een ander verloor zijn zinnen; een derde trachtte den tuin te verwoesten en slechts één kwam er normaal uit. Zie *The Kabbalah Unveiled* door Mac. Gregor Mathers.

Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mochten: hoewel hij niet verre is van een iegelijk van ons. Want in Hem leven wij, en bewegen wij ons en zijn wij . ." 1).

Wat dan is de Geheime Leer waarover deze geleerde met zienersblik met zooveel improvisaties van welsprekendheid en nadruk geschreven heeft en waarnaar elke onderzoeker zoekt? Wat inderdaad anders dan dat waarnaar de geheele wereld zoekt — kennis van Hem, Wien te kennen de vervulling is van alle menschelijke behoeften: de verwantschap van de ziel met God; het leven van reinheid, eer, en godsvrucht dat door dat hooge erfdeel geëischt wordt; de eenheid en kameraadschap van het ras in plicht en lotsbestemming; en het geloof dat de ziel geen dood kent evenmin als de Vader den dood kent! Het aannemen van dit geloof als louter een philosophie is één ding, maar het te verwezenlijken als een ervaring van het innerlijkste van het hart is iets anders, een dieper ding. *Geen mensch kent de Geheime Leer totdat deze het geheim van zijn ziel is geworden, de heerschende werkelijkheid in zijn denken, de bezieling van zijn daden; de vorm en de kleur, en de heerlijkheid van zijn leven.*

Gelukkig wordt tengevolge van den groei van het ras in geestelijk begrijpen en geestelijke macht de hoogste waarheid niet langer als een gewijd geheim beschouwd. Toch, indien de kunst het vermogen bezit om den ons ontwakenden Geest der Waarheid te verrassen en te onthullen, zoo wordt de Waarheid, wanneer zij dramatisch voorgesteld wordt, levendig en indrukwekkend, en versterkt zij het geloof van den sterkste en brengt een straal van hoop aan menig teleurgesteld zoeker.

Steeds gaat de Onderzoekingstocht voort, hoewel het enkelen onzer veroorloofd is te denken dat het Verloren Woord is gevonden op de eenige wijze waarop het gevonden kan worden — ja, in het het leven van Hem die het "Vleeschgeworden Woord" was die te midden van ons verwijlde en Wiens genade en schoonheid wij kennen. Van dien tocht is de Vrijmetselarij een aanzicht dat de hooge traditie der menschheid ononderbroken blijft vervolgen, terwijl zij de den menschen vraagt zich te vereenigen bij het zoeken naar het éénige dat de moeite van het vinden waard is, opdat elk het geloof van allen moge deelen — daar goede kameraadschap er de geest zelve van is en daar niemand de hoogste waarheid voor een ander

---

1) Handelingen XVII 26—28.

kan vinden en niemand haar alleen kan bereiken. Afgescheiden van haar riten bestaat er in de Vrijmetslarij geen mysterie, behalve Het Mysterie van alle groote en eenvoudige dingen. Wel verre van verborgen of occult te zijn, ligt haar heerlijkheid in haar openlijkheid en den nadruk dien zij legt op de werkelijkheden welke voor de menschelijke wereld zijn wat licht en lucht voor de Natuur zijn. Haar Mysterie is van zulk een grootschen aard dat men het gemakkelijk over het hoofd ziet; haar Geheim bijna te eenvoudig om gevonden te worden.

Hoofdstuk V.

Dit genootschap werd genoemd de Dionysische Kunstenaren, daar men veronderstelde dat Bacchus de uitvinder was van het bouwen van schouwburgen en zij gaven opvoeringen van de Dionysische feestelijkheden. Van dit tijdperk af werd de wetenschap der Sterrekunde, die de aanleiding had gevormd voor de Dionysische feesten, in verband gebracht met vormen welke aan de bouwkunst ontleend waren. De Ionische genootschappen . . . . . breidden hunne moreele zienswijzen in samengang met de bouwkunst uit tot vele nuttige doeleinden en tot het beoefenen van weldadigheid. Zij hadden beteekenisvolle woorden om de leden te onderscheiden; en met dezelfde bedoeling maakten zij gebruik van symbolen die aan de bouwkunst ontleend waren.

Joseph da Costa,
Dionysische Kunstenaren.

Wij behoeven het dus niet als onwaarschijnlijk te beschouwen dat het gilde der Bouwheeren in de duistere eeuwen, toen het Romeinsche Rijk ten onderging en zijn heerlijke tempels tot puin vervielen; toen de kunsten en wetenschappen tot onbruik geraakten of tot slavernij kwamen en toen er geen plaats was, beveiligd tegen vervolgingen en oorlogsstrijd, terwille van de veiligheid vluchtte naar bijna de eenige vrije plek in Italië; en hier bewaarden zij, hoewel zij niet langer hun ambt konden uitoefenen, de legendarische kennis en voorschriften die, zooals de geschiedenis te kennen geeft, uit oudere bronnen door Vitruvius tot hen kwamen, naar sommigen zeggen van Salomo's bouwers zelf.

Leader Scott,
The Cathedralbuilders.

DE COLLEGIA.

I

Tot dusver hebben wij bij onze studie opgemerkt dat sedert de oudste tijden de bouwkunst in verband stond met religie; dat de werktuigen van den bouwer symbolen van zedelijke waarheid vormden; dat er groote geheime orden waren die het Drama van het Geloof als een ritus van inwijding bezigden; en dat er een verborgen leer bewaard werd voor degenen die na beproeving waardig werden

gevonden, deze te ontvangen. Bijna van het oogenblik af dat wij verslagen van de menschelijke geschiedenis bezitten, zijn er geheime genootschappen geweest, geboren uit den aard en de behoefte van den mensch 1), maar tot nu toe hebben wij nog geen afzonderlijke

---

1) Hiermede ben ik het niet eens. Deze genootschappen ontstonden niet uit den aard en de behoeften der menschen, maar werden gevormd door de meergevorderden van het ras — om hun meerdere kennis aan de onrijpen te onthouden en haar alleen aan de meergevorderden na beproeving over te dragen. Daar de eerste menschen van deze menschheid natuurlijk uit zichzelf die hooge kennis niet hadden, is het zelfs noodig aan te nemen dat uit vroegere menschheden of uit menschheden van andere planeten, kernen op aarde werden gevormd, toen deze menschheid nog leiding noodig had en niet zelf voldoende vruchten van hooge menschelijke ontwikkeling opleverde. *Vertaler.*

Men kan hieraan toevoegen dat alle geheime orden een herinnering zijn aan, zoo niet een overleving van "het Huis der Mannen" der primitieve stammen, een Stamhut waarin iedere jonge man, wanneer hij tot rijpheid kwam, ingewijd werd in de geheime wetten, de legenden, overleveringen en godsdienst van zijn volk. Het jongste onderzoek heeft deze lang verborgen instelling aan het licht gebracht, waarbij aangetoond werd dat zij werkelijk het middelpunt van het leven van den stam vormde, de raadskamer, het huis der gasten, de plaats waar de wetten gemaakt en gerichten gehouden werden en waar de oorlogstrofeeën werden bewaard. Inderdaad was het stamverband der primitieve volkeren een geheim genootschap voorzoover de mannen betreft, en tenzij wij dit in het oog houden, kunnen wij er weinig van begrijpen. Iedere man was een ingewijde. De methoden van inwijding verschilden op verschillende plaatsen en tijden, maar zij vertoonden niettemin een zekere gelijkenis, zooals zij altijd hetzelfde doel hadden. Er werden zware beproevingen vereischt die vaak streng en verschrikkelijk waren — waarbij de candidaat niet alleen aan physieke marteling doch aan het gevaar *van Onvoorziene geesten* werd blootgesteld — om te bewijzen dat de jongeling waardig was krachtens deugd en dapperheid, dat hem de geheime kennis van zijn stam werd toevertrouwd. De ceremoniën sloten in: beloften van kuischheid, van getrouwheid en geheimhouding en bijna over de geheele wereld, een mimische voorstelling van den dood en de wederopstanding van den candidaat. Na zijn "inwijding in mannelijkheid," want dit was het inderdaad, werd hem een nieuwe naam gegeven, zoomede een nieuwe taal van teekens, grepen en aanrakingen. Ongetwijfeld hadden onze voorouders deze oudheid aangaande het denkbeeld en de noodzakelijkheid van inwijding in gedachte toen zij zeiden dat de Vrijmetselarij een aanvang nam met de geschiedenis der menschheid — en wanneer men het zoo opvat, hadden zij gelijk. In ieder geval was "het Huis der Mannen" met zijn inwijdingsriten en geheime leeringen een van de groote instellingen der menschheid die heden ten dage door de Vrijmetselarij voortgezet wordt. (Wat betreft een wetenschappelijk verslag van "het Huis der Mannen" leze men *Primitive Secret Societies* door Professor Hutton Webster).

en afgescheiden orde van bouwers ontmoet. Voor zoover wij weten, kunnen deze er overvloedig geweest zijn, maar wij bezitten geen aanduiding, veel minder nog een geschreven verslag van zulk een feit. Dat wil zeggen: de geschiedenis heeft ons slechts een vaag verhaal te geven van de oudste orden van bouwers.

Hoe dit ook zij, het is meer dan een redelijke veronderstelling dat bouwheeren van den aanvang af leden van geheime orden waren; want zooals wij gezien hebben, werden niet alleen de geheimen van godsdienst en wijsbegeerte maar ook de feiten der wetenschap en de wetten der kunst bewaard als geheimen, die slechts aan enkelen onthuld werden. Dit was klaarblijkelijk zonder uitzondering het geval bij alle volkeren der oudheid; en wel inderdaad zoozeer dat wij het als zeker mogen aannemen dat de bouwers der oudheid ingewijden waren. Een noodzakelijk gevolg hiervan was dat de kunsten van het vak geheimen waren die naijverig werden beveiligd, en de bouwheeren zelf waren, terwijl zij wellicht gewone werklieden onderrichten en gebruikten, mannen van kennis en invloed. De weinige kennis die wij aangaande de eerste bouwheeren hebben kunnen opvangen, bevestigen dit vermoeden, zooals bijvoorbeeld de edele hymne aan den Zonnegod, door Suti en Hor geschreven, twee bouwheeren die door Amenhotep III van Egypte gebruikt werden 1).

Niemand weet wanneer nu juist de bouwers eigen orden begonnen te vormen, maar dit was misschien het geval toen men de mysterie-stelsels naar andere landen begon over te brengen. Wat wij moeten bedenken is dat alle kunsten hun tehuis hadden in den tempel, van waaruit zij zich, naar mate de tijd vorderde, waaiersgewijs langs alle paden der cultuur verbreidden.

Wanneer wij ons de geheimhouding van de wetten van het bouwen herinneren en de heiligheid waarmede alle wetenschap en kunst werd beschouwd, dan hebben wij een sleutel, waardoor wij de legenden kunnen vertolken die rondom het bouwen van Salomo's tempel werden geweven. Weinigen beseffen hoe hoog die tempel op den Berg Moriah in de geschiedenis van de oudheid boven alles

---

1) Wij kunnen hieraan toevoegen het geval van Weshptah, een der vizieren van de Vijfde Dynastie van Egypte, omstreeks 2700 v. Chr. en ook den koninklijken bouwheer, voor wien het groote graf gebouwd werd op kosten van den Koning, alsook het standbeeld van Semut, hoofd der Metselaren onder Koningin Hatasu, hetwelk nu in Berlijn is.

uittroonde en hoe het verhaal van zijn bouw voorkwam in alle legenden en tradities van de daarop volgende tijden 1).

Er bestonden vele van deze legenden, waarvan enkele allerdwaast onwaarschijnlijk waren, maar het volhardende bestaan van de traditie en de bestendigheid van den hoofdinhoud niettegenstaande vele afwijkingen, is *een feit dat van geen geringe beteekenis is*. Ook baart het ons geen verwondering dat deze traditie ontstond daar de tijd heeft aangetoond dat het bouwen van den tempel te Jeruzalem een gebeurtenis van wereldbelang was, niet alleen voor de Hebreeuwen, maar ook voor andere volkeren, meer in het bijzonder de Phoeniciërs. De geschiedenis der beide volkeren maakt veel ophef van het bouwen van den Hebreeuwschen tempel, van de vriendschap van Salomo en Hiram van Tyrus en van de harmonie die tusschen beide volkeren ontstond; en de Phoenisische traditie zegt dat Salomo Hiram eenzelfden gelijken tempel ten geschenke gaf die in Tyrus werd opgericht 2).

Het is duidelijk dat twee volkeren dicht tot elkander gebracht werden en dit feit had ten gevolge een vermenging van godsdientige invloeden en denkbeelden zooals het geval was tusschen de Hebreeuwen en andere volkeren, meer in het bijzonder Egypte en Phoenicië gedurende de Regeering van Salomo. Nu stemmen allen hierin overeen dat de godsdienst der Phoeniciërs in dezen tijd de Egyptische godsdienst in een gewijzigden vorm was, waarbij Dionysius de rol van Osiris in het drama van het geloof in Griekenland, Syrië en Klein-Azië op zich genomen had. Zoo hebben wij de Mysteriën van Egypte, waarin Mozes zijn leering had ontvangen, aan de poort zelve van den tempel van Salomo gebracht en dat nog wel op een oogenblik dat gunstig was om haar indruk achter te laten. De Hebreeuwen waren geen bouwheeren en uit de verslagen van den tempelbouw — en ook van den bouw van de paleizen van Salomo — is het duidelijk dat deze ontworpen en opgericht werden door Phoenicische bouwers en meerendeels door Phoenicische werklieden en met Phoenicische grondstoffen. Josephus voegt er aan toe dat de architectuur van den tempel van den zoogenaamden

---

1) Volgens velen is de bouw van Salomo's tempel volstrekt geen geschiedkundig *feit* maar had immer slechts symbolische beteekenis. *Vertaler.*

2) *Historian's His. of the World*, Deel II Hfdst. III. Josephus geeft een uitvoerig verslag van den tempel, daaronder begrepen de briefwisselingen tusschen Salomo en Hiram van Tyrus *Jewish Antiquites* Bk. VIII hfdst. II—VI.

Griekschen stijl was. Dit voorzoover feiten betreft, wat men ook moge zeggen van de legenden die er uit voortkwamen.

Indien de wetten van het bouwen geheimen waren, alleen aan ingewijden bekend, moet er een geheime orde van bouwheeren hebben bestaan die den Tempel van Salomo bouwden. Wie waren dat? Dat waren bijna zeer zeker de Dionysische Handwerkers die niet verward moeten worden met de tooneelspelers welke later denzelfden naam droegen — een orde van bouwers die tempels, stadia en schouwburgen in Klein-Azië oprichtten en tegelijkertijd een orde van Mysteriën vormden onder de voogdij van Bacchus vóór die eeredienst tot verval kwam en zooals later het geval was in Athene en Rome, in louter uitspattingen ontaarde 1).

Als zoodanig vereenigden zij de bouwkunst met het oude Egyptische drama van het geloof, terwijl zij in hunne ceremoniën den moord van Dionysius door de Titanen en zijn terugkeer tot het leven voorstelden. Zoodat men ziet hoe gemakkelijk het was voor den meester-bouwheer van de tempelbouwers, door de symbolen van de Sterrekunde en die van de Bouwkunst samen te doen gaan, door een kleine verandering, door een natuurlijk proces, de held te worden van het oude drama van onsterfelijkheid. 2)

---

1) *Symbolism of Masonry* door Mackey, hfdst. VI; ook in Mackey's *Encyclopaedia of Masonry*, welke beide ontleend werden aan de *History of Masonry* door Laurie, hfdst. I; en Laurie ontleende op zijn beurt deze feiten aan een *Sketch of the History of the Dionysian Artificers, A. Fragment*, door H. J. da Costa (1920). Waarom Waite en anderen de Dionysische bouwheeren ter zijde stellen als een droom, is onnaspeurlijk, gezien de getuigenissen en de gezaghebbende bronnen die Da Costa naar voren brengt. Ook geven zij daarvoor geen redenen.

"Lebedos was de zetel en vergaderplaats van de Dionysische Handwerkers die Ionië tot aan de Hellespont bewonen; daar hadden zij jaarlijks hun plechtige bijeenkomsten en feestelijkheden ter vereering van Bacchus", schreef Strabo (lib. XIV. 921). Zij vormden een geheim genootschap met teekens en woorden om hunne leden te onderkennen (Robertson's *Greece*) en gebruikten symbolen aan de bouwkunst ontleend (Eusebius, *de Prep. Evang.* III, h. 12). Zij betraden Klein-Azië en Phoenicië vijftig jaar voor de tempel van Salomo gebouwd werd en Strabo speurt hen na tot in Syrië, Perzië en Indië. Waarlijk, hier zijn de feiten die niet louter als romantiek terzijde gesteld kunnen worden omdat zij niet bij zekere theorieën passen. Bovendien verklaren zij vele dingen zooals wij zullen zien.

2) De Rabbijnsche legende zegt, dat al de bouwlieden aan den tempel gedood werden, zoodat zij geen anderen tempel zouden kunnen bouwen die aan afgodendienst gewijd was (*Jewish Encyclopaedia*, artikel "Vrijmetselarij").

Hetzij dit feit al dan niet uit de geschiedenis als waar kan worden aangetoond, dit is de vorm waaronder de traditie tot ons gekomen is, door lange tijdperken heen overlevende en zegevierende over vele wederwaardigheden 1).

Geheime orden bezitten weinig verslagen en het is moeilijk om haar geschiedenis te vertellen, maar dit verslag is volmaakt in overeenstemming met den geest en de algemeene omstandigheden van het geval en er is niets in de feiten of de rede dat het weerspreekt. Terwijl hiermede niet is vastgesteld dat een en ander historisch juist is, zoo geeft het toch zeker waarde er aan als profetie, zoo niet als meer 2).

Andere legenden die even dwaas waren, hangen nauw samen met den tempel en het bouwen er van, terwijl geen enkele van deze te letterlijk moet worden opgevat. Het is een feit dat Hiram, de bouwheer, of liever de bewerker van metalen, zijn leven niet verloor, maar zooals Josephus ons vertelt, een rijpen leeftijd bereikte en in Tyrus stierf. Wat de legende tracht ons te vertellen, is dat bij het bouwen van den tempel de Mysteriën vermengd werden met het Joodsche geloof, waarbij deze elkander wederzijds beïnvloedden.

1) Vreemd genoeg bestaat er een sekte of stam, Druzen genaamd, die nu het gebied van den Libanon bewonen en welke niet alleen beweren de afstammelingen van de Phoeniciërs, maar *de bouwers van Koning Salomo's tempel te zijn*. Deze traditie heerscht zoo krachtig onder hen en is van zooveel belang dat hun godsdienst er op is gegrond — indien zij inderdaad niet iets meer dan een legende is. Zij bezitten Khalwehs of tempels die in den vorm van loges gebouwd zijn, met drie graden van inwijding en hoewel zij een volk van landbouwers zijn, gebruiken zij teekens en symbolen aan de bouwkunst ontleend als zinnebeelden van zedelijke waarheid. Zij hebben teekens, aanrakingen en woorden ter herkenning. In de woorden van hun wetgever, Hamze, luidt hun geloofsbelijdenis: "Het geloof in de waarheid van Eén God zal de plaats van het Gebed nemen; de uitoefening van broederlijke liefde zal de plaats nemen van Vasten; en de dagelijksche beoefening van daden van Weldadigheid zal de plaats nemen van het geven van aalmoezen." Waarom zulk een volk met zulk een traditie? Waar kregen zij deze? Wat kan dit feit dat in het vaste en onveranderlijke Oosten bestaat, beteekenen? (Zie de verhandeling van Hackett Smith over "De Druzen en Hun Verband met de Vrijmetselarij" en de daaropvolgende discussie in *Ars Quatuor Coronatorum*, IV, 7 — 19.)

2) Rawlinson zegt in zijn *History of Phoenicia* dat het volk gedurende lange tijdperken in het bezit was van de kunst van den metselaar, daar het deze in zeer veel vroeger dagen uit Egypte had meegebracht. Sir C. Warren vond op de steenen van grondwerk in Jeruzalem metselaarsmerken in Phoenicische letters (A. Q. C. 125, III 68). Zoo is dan tenslotte misschien de traditie dat de Vrijmetselarij, niet ongelijk aan de Vrijmetselarij zooals wij die kennen, haar oorsprong had toen de tempel van Koning Salomo werd gebouwd en dat zij

II

Krause 1) was de eerste om te wijzen op een profetie der Vrijmetselarij in de oude Orden van bouwers, waarbij hij hun voetstappen volgde — natuurlijk niet aaneengeschakeld, want er zijn vele gapingen — door de Dionysische broederschap van Tyrus, door de Romeinsche Collegia, tot de bouwheeren en Metselaren van de Middeleeuwen. Echter zijn er sedert hij schreef, vele nieuwe grondstoffen aan het licht gekomen, maar de dagteekening van de komst der bouwers in Rome is nog onzeker. Sommigen speuren deze na tot aan de stichting van de stad zelf, terwijl anderen niet verder teruggaan dan tot Koning Numa, den vriend van Pythagoras 2). In ieder geval waren zij van groote oudheid en hun invloed in de Romeinsche geschiedenis was vèrstrekkend. Zij volgden de Romeinsche legioenen naar verwijderde plaatsen, steden, bruggen en tempels

---

toen door de beide koninklijke vrienden in een vorm gegoten werd, niet zoo vreemd en fantastisch als sommige superieure menschen schijnen te denken. Men behoeft niet vast te beweren dat de Vrijmetselarij zooals wij die kennen, geschiedkundig teruggespeurd kan worden tot aan het bouwen van Koning Salomo's tempel, maar het is niettemin een traditie vol beteekenis. Hoe kunnen wij anders het feit verklaren dat de Kruisridders, toen zij naar het Heilige Land gingen, terugkwamen als een geheime, door eeden gebonden broederschap? Zoo ook, vragen wij, hoe komt het dat door alle eeuwen heen de troepen bouwers die uit het Oosten kwamen, zichzelf zonen van Salomo noemden en Zijn twee dooreengestrengelde driehoeken als hun symbool gebruikten? Gelijk wij gezien hebben, speurde Strabo de Dionysische bouwers oostwaarts tot in Syrië, Perzië en zelfs Indië na. Zij kunnen ook westwaarts nagegaan worden. Klein-Azië doortrekkende, traden zij Europa binnen door Constantinopel en wij volgen hen door Griekenland naar Rome, waar wij ze alreeds verscheidene eeuwen voor Christus nauw verbonden vinden in gemeenschappen, COLLEGIA genaamd. Deze werkplaatsen bloeiden in alle deelen van het Romeinsche Rijk, terwijl sporen van hun bestaan in Engeland zelfs al in het midden van de eerste eeuw onzer tijdrekening zijn ontdekt.

1) Zie de schoone lezing over Krause door Professor Pound — *The Philosophy of Freemasonry.*

2) Zie de verhandeling over "*A Masonic Built City*" door S. R. Forbes, een studie van het plan en het bouwen van Rome, *Ars Quatuor Coronatorum*, IV, 86. Daar wij vele verwijzingen zullen doen naar deze verhandelingen, zal het voortaan gemakkelijker zijn alleen de initialen A. Q. C. te geven. Voor een verslag van de Collegia in de vroegste tijden, leze man *Roman Life from Nero to Aurelius* door Dill (Boek II, hfdst. III); ook *De Collegia* door Mommsen. Verder staat er een uitstekend artikel in Mackey's *Encyclopaedia of Freemasonry* en in Gould *His. of Masonry*, Deel I, hfdst. I.

bouwende, en het was slechts natuurlijk dat Mithras, de schutspatroon der soldaten, hun orde beïnvloedde. Een voorbeeld hiervan kan men zien in de overblijfselen van de oude Romeinsche villa te Morton op het eiland Wight 1).

Naarmate Rome in macht toenam en een uitgestrekt, allesomvattend rijk werd, voelde de individueele mensch meer en meer zijn kleinheid en eenzaamheid. Dit gevoel, gepaard aan de toenemende verbijzondering der industrie, bracht een passie voor vereenigen mede en Collegia van vele soorten werden georganiseerd. Zelfs een vluchtige blik op de inschriften onder het hoofd *Artes et Opificia* zal de enorme ontwikkeling van de bedreven vakken toonen, en hunne verbijzondering tot in de kleinste onderdeelen. Spoedig had ieder vak zijn geheime orde of vereeniging, en zoo machtig werden deze dat de Keizers het noodig vonden het recht van vrije associatie af te schaffen. Toch waren zelfs zulke edicten, hoewel zij een tijdlang hun uitwerking niet misten, hulpeloos tegenover de algemeene behoefte aan associatie en combinatie. Er werden gemakkelijk wegen gevonden om de wet te ontduiken die van hare beperkingen uitgezonderd had orden, gewijd door haar oudheid of door haar godsdienstig karakter. De meeste Collegia werden begrafenisgenootschappen of deden weldadige werken, daar nederige lieden de sombere, hopelooze duisternis van het plebejersleven en de nog hopeloozer duisternis van den dood trachtten te ontkomen. Boven alle beschrijving pathetisch zijn enkele der opschriften die van de afschuwelijkheid en eenzaamheid van het graf vertellen, van den dag waarop geen vriendelijk oog den vergeten naam zou lezen en geen hand een offer van bloemen zou brengen. Elk collegium hield herdenkingsdiensten en kenmerkte het graf van zijn dooden met de symbolen van zijn vak : indien het een bakker was, met een brood ; indien het een bouwer was, met een winkelhaak, passer en waterpas.

Van den aanvang af schijnen de Collegia van Bouwheeren bijzondere voorrechten en vrijstellingen te hebben genoten wegens de waarde van hun verdienste jegens den Staat, en hoewel wij ze niet als Vrijmetselaars vermeld vinden, waren zij zulks volgens de wet en volgens de feiten lang voor zij aldus werden genoemd. Het was hun veroorloofd hunne eigen constituties en voorschriften te hebben zoowel wat het wereldsche als het godsdienstige betreft. In vorm,

1) Zie *Masonic Character of Roman Villa at Morton* door J. F. Crease (A. Q. C. III, 38—59).

en wat officieren en symbolen aangaat, geleek een Romeinsch Collegium zeer veel op een hedendaagsche Vrijmetselaarsloge. Zoo kon bijvoorbeeld geen College bestaan uit minder dan drie personen en deze regel was zoo gestreng dat het gezegde "Drie vormen een College" een vaste wetsregel werd. Bij elk College zat een *Magister* of Meester vóór, met twee *decuriones* of opzieners, waarvan elk de bevelen van den Meester overbracht "aan de broederen op zijn kolom". Er was een secretaris, een schatbewaarder en een bewaarder der archieven en daar de colleges gedeeltelijk religieus waren en gewoonlijk in de nabijheid van een tempel bijeenkwamen, was er een *sacerdos* of wat wij zouden noemen een priester of kapelaan. De leden bestonden uit drie orden niet ongelijk aan onze leerlingen, gezellen en meesters, of collega's. Wij weten niet welke inwijdingsceremoniën er werden gebezigd, maar het schijnt zeker dat zij van religieuzen aard waren, daar elk College een schutspatroon aannam uit de velen die toen vereerd werden. Daar bovendien de Mysteriën van Isis en Mithras de Romeinsche wereld beurtelings beheerschten, was het oude drama van het eeuwige leven nooit ver te zoeken.

Wat de symbolen van de Collegia betreft, is het voldoende om te zeggen dat wij hier wederom de eenvoudige werktuigen van den bouwer vinden aangewend als de onderrichters van waarheid voor het leven en hoop in den dood. Op een aantal nog bestaande sarcophagi vinden wij den winkelhaak, den passer, den kubus, het schietlood, den cirkel en altijd het waterpas ingegrift. Dan bestaat er bovendien het beroemde Collegium dat in het jaar 79 na Chr. onder de asch en de lava van den Vesuvius begraven werd en dat bij de uitgravingen te Pompeï in 1878 te voorschijn kwam. Het stond nabij het Treurspel Theater niet ver van den Tempel van Isis en het werd door zijn inrichting met de twee kolommen aan den ingang en de dooreengestrengelde driehoeken op de muren als een oude logezaal herkend. Op een piedestal in de zaal werd een zeldzaam stuk kunstwerk gevonden, eenig van teekening en schitterend wat uitvoering betreft. Het is nu in het Museum in Napels. S. R. Forbes beschrijft het in zijn *Rambles in Naples* als volgt:

> Het is een tafel van mozaïek van vierkanten vorm, in een hechte houten omlijsting geplaatst. De ondergrond is van grijsgroene steen, in het midden waarvan men een menschelijken schedel ziet, gemaakt van witte, grijze en zwarte kleuren. De schedel is volkomen natuurlijk van uiterlijk. De oogen, neusgaten, tanden, ooren en de kruin zijn goed

uitgevoerd. Boven den schedel vindt men een waterpas van gekleurd hout, terwijl de punten er van van koper zijn; en van den top naar het midden hangt aan een witten draad een schietlood. Onder den schedel ziet men een wiel met zes spaken en aan den buitenkant van het wiel bevindt zich een vlinder met vleugels van roode kleur door geel omlijst en met blauwe oogen. Links ziet men een speer recht op den grond staan; en daarvan hangt aan een gouden koord een rood kleedingstuk en een purperen mantel af, terwijl het bovenste gedeelte van de speer omringd is door een vlechtsel in diamantvorm. Rechts is een knoestige dorenstok waarvan een grof uitgerafeld stuk kleed in gele, grijze en bruine kleuren afhangt, saamgebonden door een lint; en bovenaan vindt men een knapzak van leer . . . . . Klaarblijkelijk is dit stuk werk een kunstwerk dat door zijn compositie mystiek en symbolisch is.

Ongetwijfeld, en voor degenen die de beteekenis van deze symbolen kennen, bestaat er een gevoel van verwantschap met deze mannen die sedert lang reeds tot stof zijn vergaan en die eenmaal om zulk een altaar bijeenstonden. Zij hebben in dit altaar, in dit kunstwerk, hun visie ingewerkt van den ouden versleten pelgrimsweg van het leven met zijn wederwaardigheden en zorgen, het water van de sterfelijkheid waartoe wij allen door den dood gebracht worden en de gevleugelde, fladderende hoop van den mensch. Steeds een reis, met knoestigen staf en reiszak, heeft het leven soms een speer noodig voor den strijd, maar voor hem, die oprecht door het leven gaat volgens het schietlood der rechtschapenheid, is er aan het einde een ware en zegevierende hoop.

III

Het Christendom welks Stichter een Timmerman 1) was, had een machtige aantrekking voor de arbeidersklassen van Rome. Zoo als Deissman en Harnack hebben aangetoond, was het geheim van zijn uitbreiding in zijn eerste jaren daaraan te danken dat het tot gewone menschen kwam met zijn boodschap van hoop en vreugde. In de hoogere kringen werd er weinig naar geluisterd, maar het werd verwelkomd door de lieden die vermoeid en belast waren. Onder de Collegia maakte het snellen voortgang, terwijl zijn Heiligen de plaats van de heidensche goden als schutspatronen innamen en zijn geest van liefde de menschen in een nauwer waarachtiger band te zamen smeedde. Toen Diocletianus besloot het Christendom te

1) Natuurlijk ook symbolisch, *Vertaler.*

vernietigen, was hij merkwaardig toegevend en geduldig waar het de Collegia betrof, welke zooveel leden van dat geloof bevatten. Niet aleer zij weigerden een standbeeld van Aesculapius te maken, zwoer hij wraak, keerde zich tegen hen en luchtte zijn woede op hen. Bij de vervolging die daarop plaats had, stierven vier Meester Metselaars en een leerling een wreeden marteldood, maar zij werden de Vier Gekroonde Martelaren, terwijl het verhaal van hun heroïsche trouw steeds weer in later legenden terugkeert 1).

Zij waren evenzoo de schutspatronen van de Lombardische en Toscaansche bouwers en later van de werkende Metselaren der Middeleeuwen, zooals het gedicht te hunner eere getuigt in het oudste geschreven verslag van het *Regius* manuscript.

Met het opbreken van de Collegia van Bouwheeren en hun verbanning uit Rome, komen wij tot een tijdperk waarin het moeilijk is, hun pad te volgen. Gelukkig is de taak minder verbijsterend gemaakt door de jongste onderzoekingen, en al zijn wij niet in staat hen geheel en al te volgen, is er toch veel licht in de duisternis geworpen. Tot dusver is er ook een gaping geweest in de geschiedenis der bouwkunst tusschen de klassieke kunst van Rome, waarvan men zegt dat zij stierf toen het Rijk uiteenviel, en de opkomst van de Gothische kunst. Zoo vindt men ook een gaping tusschen de Collegia van Rome en de kunstenaar-bouwers der Kathedralen. Terwijl deze gaping vooralsnog niet geheel overbrugd kan worden, is er toch al veel in die richting gedaan door Leader Scott In *The Cathedral Builders: The Story of a Great Masonic Guild* — een boek dat zoowel een kunstwerk als een werk van groote geleerdheid

---

1) Hunne namen waren Claudius, Nicostratus, Simphorianus, Castorius en Simplicius. Later werden hunne lichamen van Rome naar Toulouse gebracht waar zij geplaatst werden in een kapel die te hunner eere werd opgericht in de kerk van St. Sernin (*Martyrologie* door du Saussay). Zij werden de schutspatronen van de Metselaars in Duitschland, Frankrijk en Engeland (A. Q. C. XII. 196). In een fresco op de muren van de kerk van den H. Laurentius te Rotterdam, hetwelk gedeeltelijk geconserveerd is, ziet men ze afgeschilderd met passer en troffel in de hand. Men ziet een ander figuur bij hen, in Oosterstersch gewaad gekleed, die ook een passer in de hand houdt, echter niet met een martelaars-, maar met een koninklijken kroon. Is het Salomo? Wie kan het anders zijn? Het fresco dateert van 1641 en werd geschilderd door F. Wounters (A. Q. C. XII. 202). Hoe dit ook zij, deze eenvoudige werklieden die trouw aan hun geloof waren, werden heiligen der Kerk en regeerden met Salomo! Eenmaal werd het fresco gewit, doch de deklaag viel er af en wederom stonden zij daar met hun passer en troffel als te voren.

is. Haar stelling is dat de missende schakel gevonden kan worden in de *Magistri Comacini*, een gilde van bouwheeren die bij het ineenstorten van het Romeinsche Rijk naar Comacina vluchtten, een versterkt eiland in het Comomeer, en dat zij daar de tradities van de klassieke kunst gedurende de duistere eeuwen in het leven hielden; dat van hen uit in rechtstreeksche afstamming de verschillende Italiaansche bouwstijlen werden ontwikkeld en dat zij ten slotte de kennis en de beoefening van de bouw- en beeldhouwkunst overbrachten naar Frankrijk, Spanje, Duitschland en Engeland. Zulk een stelling is moeilijk te bewijzen en uitteraard niet volstrekt te bewijzen, maar de schrijfster maakt het zoo zeker als iets maar zijn kan.

Terwijl zij niet positief beweert dat de Comaciner Meesters den waren stam vormden waaruit de hedendaagsche Vrijmetselarij ontsprong, "kunnen wij toegeven", zegt zij, "dat zij de schakel vormden tusschen de klassieke Collegia en de andere kunst- en bouwgilden van de Middeleeuwen. *Zij waren Vrijmetselaars omdat zij bouwers waren van een bevoorrechte klasse, vrijgesteld van belastingen, en diensten en vrij om te reizen waar zij wilden in tijden van feudale gebondenheid.* De naam Vrij-Metselaar — *Libera muratori* — is misschien in werkelijkheid niet reeds zoo vroeg gebruikt, maar de Comaciners waren *inderdaad vrije bouwers lang voor de naam in gebruik kwam* — vrij om te reizen van plaats tot plaats zooals wij zien uit hunne omdolingen; vrij om hun eigen prijzen vast te stellen, terwijl andere werklieden gebonden waren aan feudale heeren of door de Loonstatuten. De schrijfster haalt in het oorspronkelijk Latijn een edict van den Lombardijnschen Koning Rotharis aan, gedateerd 22 November 643, waarin zekere voorrechten verleend worden aan de *Magistri Comacini* en hunne *collegianten*. Uit dit edict blijkt duidelijk dat hier niet gedoeld wordt op een nieuwe orde, maar dat er sprake is van een oud en machtig lichaam van Meesters, bekwaam om als bouwheeren op te treden, met mannen die werk verrichtten onder hen. Want de Comaciners waren geen gewone werklieden maar kunstenaren, waaronder architecten, beeldhouwers, schilders en decorateurs en indien hoedanigheden van stijl, in steen achtergelaten, voldoende getuigenis vormen, dan waren aan hen de veranderende vormen van architectuur in Europa gedurende het tijdperk van het bouwen der Kathedralen te danken. Zij lieten overal hun onmiskenbaren indruk achter op een wijze die geen twijfel overlaat.

Onder Karel den Groote begonnen hunne vele reizen van land tot land en wij zien hoe zij de zendelingen der Kerk tot in ver verwijderde plaatsen volgen, van Sicilië tot in Brittannië, om kerken te bouwen. Toen Augustinus kwam om de Britten te bekeeren, volgden de Comaciners om de gewijde plaatsen te bouwen en Bede gebruikt reeds in 674, bij het vermelden van de bouwers, die uit Gallië gezonden waren om de kerk te Wearmouth te bouwen, uitdrukkingen en woorden die in het edict van Koning Rotharis worden gevonden. Gedurende langen tijd waren de veranderingen in bouwstijl, die gelijktijdig overal in Europa te voorschijn kwamen van Italië tot Engeland, een raadsel voor de bestudeerders van dit verschijnsel. 1) Verdere kennis aangaande deze machtige en wijdverspreide orde verklaart dit. Zoo krijgen wij ook een verklaring van het feit dat geen individueele architect als ontwerper van een van de groote Kathedralen kan genoemd worden. Deze Kathedralen waren het werk niet van individueele kunstenaren, maar van een orde die ze ontwierp, bouwde en versierde. In 1355 scheidden de schilders van Siena zich af zooals later de Duitsche metselaars dit deden en de namen van individueele kunstenaars die ter wille van roem en heerlijkheid arbeidden, begonnen te voorschijn te treden; maar tot dien tijd heerschte de Orde oppermachtig. Kunstenaren uit Griekenland en Klein-Azië, uit hun woonplaatsen verdreven, zochten hun toevlucht bij de Comaciners en Leader Scott vindt in deze Orde, tenminste door traditie, een mogelijke schakel met den Tempel van Salomo. In ieder geval leefde door de Duistere Middeleeuwen heen de naam en de faam van den Hebreeuwschen koning in de gedachten van de bouwers.

Een opschrift op een steen, dateerend uit 712 toont aan dat het Comaciner Gilde georganiseerd was als *Magistri* en *Discipuli* onder een *Gastaldo* of Grootmeester, dezelfde termen die later in de Loges behouden bleven. Bovendien noemden zij de plaatsen van hunne bijeenkomsten *loggia* terwijl de schrijfster een lange lijst daarvan opnoemt uit de verslagen van verschillende steden, die de namen van officieren en vaak van leden vermelden. Zij hadden ook hunne meesters en opzieners, hunne eeden, teekens, aanrakingen en paswoorden, welke een vereenigingsband vormden die sterker was dan wettelijke banden. Zij droegen witte schootsvellen en handschoenen en vereerden de Vier Gekroonde Martelaren van de orde. Onder

1) *History of Middle Ages*, Hallam, Deel II, 54.

hunne symbolen treffen wij aan den winkelhaak, den passer, het waterpas, het schietlood en den graadboog. "De knoop van Koning Salomo" was een van hun symbolen en het koord zonder eind, in elkaar gevlochten, het symbool van de Eeuwigheid, dat begin noch einde had, was een ander. Later schijnt echter de leeuwenklauw hun voornaamste zinnebeeld te zijn geworden. In illustraties, die de schrijfster geeft, kennen wij hen in hun regalia met schootsvel en emblemen, gekleed als de bewaarders van een groote kunst en leeringen, waarvan zij de meesters waren.

Hier is inderdaad iets meer dan een profetie en al degenen die eenigen eerbied hebben voor feiten, zullen niet weer lichtelijk spreken over een orde die zulke voorvaderen had als de groote Comaciner Meesters. Hadde Fergusson hun geschiedenis gekend, dan zou hij in zijn *History of Architecture* niet de Vrijmetselaren hebben gekleineerd door te schrijven dat zij niet in staat waren om een Kathedraal te ontwerpen, terwijl hij zich al maar blijft afvragen wie toch de plannen voor deze droomen van schoonheid en gebed ontwierp. Van nu af behoeft niemand, omtrent de vraag wie deze massieve steenmassa's oprichtte, waarin het groote drama van den middeleeuwschen eeredienst werd afgebeeld, in onzekerheid te verkeeren. Met het verval van de Gothische bouwkunst kwam er ook achteruitgang in de Orde van Vrijmetselaren, maar zij hield niet op te bestaan — terwijl zij haar symbolische traditie voortzette temidden van afwisselende en vaak treurige wederwaardigheden tot het jaar 1717, toen zij tot een broederschap werd die geestelijke waarheid onderrichtte door allegorie en zedelijke wetenschap door symbolen.

AANTEEKENING.

Welke ook de oorsprong der Vrijmetselarij was, haar practische waarde blijft dezelfde. De Nijl zegende Egypte, hetzij zijn oorsprong lag in de Bergen van de Maan of een meer in Centraal-Afrika. Niettemin behooren wij zoover terug te gaan als wij kunnen bij het zoeken naar een bron en tot zoover hebben wij onzen weg zorgvuldig gezocht tusschen vele godsdienstvormen en riten bij het speuren naar aanduidingen en profetieën van het gilde. Natuurlijk zijn de gegevens minder bepaald dan in de thans volgende bladzijden, maar zij hebben hun waarde en er blijft nog veel na te vorschen in het Museum der Oudheid. Intusschen kunnen wij opmerken:

I. De Dionysische Handwerkers vormden de eerste orde van bouwheeren waarvan wij verslagen bezitten. Zij vormden een geheime orde die de riten der Mysteriën beoefende. Professor Robinson schrijft: Wij weten dat de Dionysiërs van Ionië een groote gemeenschap van bouwheeren en werktuigkundigen waren die het bouwen van tempels en stadia ondernamen en dit zelfs monopoliseerden, evenals de broederschap van Vrijmetselaren het bouwen van Kathedralen en kloosterkerken in de middeleeuwen monopoliseerde. Inderdaad geleken de Dionysiërs in vele opzichten op de mystieke broederschap welke thans vrijmetselaren wordt genoemd. Zij lieten niet toe dat vreemdelingen zich bemoeiden met hun werkzaamheden; zij herkenden elkander door teekens en aanrakingen en beleden zekere geheimzinnige leeringen die onder de voogdij van Bacchus behoorden. Bacchus stelde de zon voor en was het uiterlijk symbool van den Eenen God, zoodat de eeredienst van de Dionysiërs neerkwam op een vereering van den Eenen God. Zij bouwden Hem ter eer een prachtigen tempel te Teos, waar zij zijne mysteriën op plechtige feestdagen vierden en zij noemden alle andere menschen profanen omdat zij niet tot hunne mysteriën toegelaten werden (Artikel over den *Boog* in *Brewster's Edinburgh Encyclopaedia.*)

II. Terwijl de bewering van Leader Scott dat de Comaciner Meesters de werkelijke voorvaderen der Vrijmetselarij waren, nog niet als zeker is vastgesteld en misschien nooit boven alle onzekerheid verheven zal worden, zoo gelooft men dat zij ons op het spoor der waarheid brengt. Verdere onderzoekingen door W. Ravenscroft in zijn verhandeling over *The Comacines, Their Predecessors and Successors*, (een vertaling in het Nederlandsch komt voor in het periodiek *De Swastika*) neigen er toe om een en ander te bevestigen al kunnen wij misschien zijn theorie over hunne voorgangers niet aanvaarden. Intusschen is het onderzoek nog niet beëindigd en wij doen wijs de verdere resultaten af te wachten. De theorie biedt verder een verklaring van het bouwen van de Kathedralen die niet tot stand konden zijn gebracht door de Gildemetselaren; en de Comaciners bezaten vormen en symbolen zeer veel gelijkend op die welke de Vrijmetselarij heden ten dage bezigt. Zij vormden een orde van kunstenaren, een aristocratie zeer zeker, maar een aristocratie van dienst, van talent zooals Carlyle en Ruskin zouden hebben bewonderd. Zij waren ook democratisch, omdat ijver en

verdienste een waardig werkman in staat stelden de hoogste eer te behalen. Zij waren dus in den geest, zoowel als naar vorm en symbool, Maçonniek.

III. Indien in de volgende bladzijden de nadruk wordt gelegd op de *geschiedkundige* ontwikkeling der Vrijmetselarij, komt dat omdat dit een boek van geschiedenis is. Bij de vorming van de Vrijmetselarij kwamen vele mystieke invloeden in het spel, maar deze zijn van dien aard dat zij niet geschiedkundig kunnen worden nagespeurd of op de juiste waarde geschat. Men vindt er sporen van Gnostiek, van Mithraïsme, overblijfselen van lang vergeten riten; en de invloed van de Kabalah is onmiskenbaar zooals Waite heeft aangetoond in zijn lezing over *Some Deeper Aspects of Masonic Symbolism*, (Zie ook "Freemasonry illustrated by the Kabalah" door W. W. Westcott A. Q. C. I. 35). Wij hebben het beter geacht in een inleidend werk de aandacht te vestigen op de geschiedkundige aanzichten van het Gilde, daarbij den bestudeerder vrij latende een en ander verder uit te werken naarmate van zijn neiging en studie.

IIe GEDEELTE.

GESCHIEDENIS.

VRIJ-METSELAREN.

De merkwaardige geschiedenis der Vrijmetselarij is ongelukkigerwijs slechts behandeld door haar lofredenaars of lasteraars, beide even onwaar. Ik wensch mij niet te begeven in de mysteriën van het gilde: maar het zou belangwekkend zijn meer van hun geschiedenis te weten gedurende het tijdperk dat zij letterlijk bouwheeren waren. Door een Parlementswet worden zij beschuldigd den prijs van hun arbeid in jaarlijksche kapittels vast te stellen, hetgeen tegen het Statuut aangaande de Arbeiders was, en bijgevolg werden die kapittels verboden. Dit is hun eerste vervolging; zij hebben er sedert andere mcegemaakt en er zijn misschien nog meerdere voor hen weggelegd. Het is merkwaardig dat de Metselaars nooit wettig als een vereeniging erkend werden zooals dit het geval was met andere handwerklieden; daar de band die hen vereenigde sterker was dan die van welk charter ook.

HENRY HALLAM, *The Middle Ages.*

Uit
zooals
Reeds
van o
merkw
zij de
die, zo
godsdi
overge
Metsel
zoo ve
oudste
deze z
en ver
schoor
aan te
Indi
van he
toch o
van, z
Diocle
onder
aan h
dien ti
York i
uit di
metsel

Hoofdstuk I.

VRIJ-METSELAREN.

I

Uit de voorafgaande bladzijden blijkt duidelijk dat de Metselarij, zooals wij haar in de Middeleeuwen vinden, geen nieuwigheid was. Reeds wanneer wij haar eigen verslagen aanvaarden, is zij vergrijsd van oudheid, daar zij uit een ver verleden tot ons komt en een merkwaardige bewaarplaats van legendarische kennis blijkt. Ook was zij de bewaarster van dezelfde eenvoudige welsprekende symbolen die, zooals wij gezien hebben, ouder zijn dan de oudste levende godsdienst, welken zij als een erfdeel ontving en als een schat heeft overgeleverd. Wat wij ook mogen denken van de legenden der Metselarij zooals die in de oudste documenten worden aangehaald, zoo verbinden haar symbolen, ouder dan de orde zelf, haar met de oudste gedachten en het geloof van het ras. Ongetwijfeld verloren deze zinneheelden iets van hun luister in den tijd vol moeilijkheden en verwarring dien wij op het punt staan te beschouwen, maar hun schoonheid vervaagde nimmer geheel en men behoefde ze slechts aan te raken om ze te doen glanzen.

Indien de groote Orde der Comaciners al niet de feitelijke opvolgers van het Romeinsche College van Bouwheeren waren, dan werd zij toch op de ruïnen daarvan gegrondvest en vervolgde er de traditie van, zoowel wat symboliek als kunst betreft. Na den dood van Diocletianus terugkeerende naar Rome, waren zij daar werkzaam onder Constantijn en Theodosius; en uit overblijfselen die onlangs aan het licht zijn gebracht, is het duidelijk dat hun bouwstijl in dien tijd zeer veel geleek op dien van de kerken te Haxam en te York in Engeland, zoomede op dien van Ravenna, welke ook bijna uit dien tijd dateeren. Al mogen zij misschien niet feitelijk Vrijmetselaars genoemd zijn in het vroege tijdperk waarvan Leader Scott

spreekt, *zij waren inderdaad vrij*, lange en korte reizen makende waar er werk te verrichten viel, terwijl zij de zendelingen der Kerk tot zelfs Engeland volgden. Toen de behoefte aan den naam *Vrijmetselaars* ontstond, werd deze gemakkelijk geopperd door het feit dat de Kathedraalbouwers volkomen te onderscheiden waren van de Gilde-metselaren, daar de eene een universeele orde vormde, terwijl de andere daarentegen plaatselijk en beperkt was. De orde der Kathedraalbouwers, ouder dan de Gildemetselaren, was machtiger, kunstzinniger en, men kan er aan toevoegen, godsdienstiger; en uit deze orde stamt de hedendaagsche Vrijmetselarij af.

Sedert de geschiedenis van de Comaciner Meesters aan het licht is gekomen, blijft er niet langer twijfel bestaan dat de Orde der Metselaren gedurende het bouwtijdperk op het hoogste punt van haar invloed en macht was. Te dien tijde stond de bouwkunst boven alle andere kunsten en deed de andere kunsten voor haar buigen, terwijl zij de beschikking had over de diensten van de schitterendste intellecten en de grootste kunstenaars van het tijdperk. Bovendien waren haar symbolen in steen gewrocht lang voor zij op perkament beschreven werden, indien zij inderdaad ooit aldus werden vermeld. Er zijn pogingen gedaan om deze oude meesters van hun eer als de ontwerpers van de Kathedralen te berooven, maar tevergeefs 1). Hunne monumenten zijn van blijvenden aard en verhalen nog van de geschiedenis van hun genie en hun kunst. Hoog op de Kathedralen lieten zij hun spotprenten in steen achter en Findel geeft daar een lijst van, waarin zij met bijtende satyre de in de kerk heerschende misstanden geeselden 2).

---

1) "De eer die aan de oorspronkelijke stichters van deze bouwwerken verschuldigd is, wordt bijna onveranderlijk overgebracht op de kerkdienaren onder wier patronage zij opkwamen, veeleer dan op de bekwaamheid en het ontwerpend talent van den Meester-Metselaar of beroepsbouwheer, omdat .... de eenige geschiedschrijvers de monniken waren .... Zij waren waarschijnlijk niet zoo bedreven in de wetenschap der geometrie als de Meestermetselaars, want de mathematica vormde slechts in een zeer beperkte mate een deel van de leering in de kloosters." James Dallaway, *Architecture in England;* en zijn woorden hebben des te meer gewicht omdat hij geen vrijmetselaar is.

2) *Geschiedenis der Vrijmetselarij.* In de St. Sebalduskerk te Neurenberg ziet men in steen gegraveerd hoe een non door een monnik omhelsd wordt. In Straatsburg kan men een varken en een geit zien die een slapende vos als een gewijd reliquie dragen, terwijl daarvóór een beer met een kruis en een wolf met een lange kaars loopen. Een ezel staat een mis aan een altaar te lezen. In den Kathedraal te Wurzburg staan de zuilen Jachin en Boaz en zoo

Zulke figuren en voorstellingen zouden zeker niet geduld zijn, indien de orde niet sterk ware geweest en zelfs dan had de Kerk nog niet geweten wat zij voor de ingewijden beteekenden. De geschiedenis brengt even als een fata morgana slechts een gedeelte van het verleden in ons gezichtsveld waarbij zij veel dat wij zouden willen weten in vergetelheid gedompeld laat. Op dezen afstand hebben de Middeleeuwen voor ons het aanzicht van een gladde eenvormigheid wat betreft geloof en meening, maar dat is slechts een van de begoochelingen van den tijd, waardoor wij bedrogen worden. Wat ons toeschijnt als éénvormigheid was niets anders dan het zich houden aan vormen, en daaronder lag evenveel verscheidenheid van denken als er heden ten dage bestaat, hoewel alles niet zoo vrij werd uitgedrukt. De wetenschap zelf, zoowel als godsdienstige denkbeelden die kettersch geacht werden, zochten de afzondering; maar het menschelijk denkvermogen was niettemin levend en werkzaam en een groote geheime Orde als de Vrijmetselarij, die de bescherming der Kerk genoot, maar er toch onafhankelijk van was, noodigde tot vrijheid van denken en geloof uit 1).

De Metselaars kwamen door den aard van hun kunst in aanraking met alle soorten menschen en zij hadden gelegenheid om de gebreken der Kerk te leeren. Verre uitstekende boven de massa en boven het meerendeel der geestelijkheid door hunne beschaving, werden zij, door hunne reizen welke niet alleen in alle richtingen door Europa, maar ook naar het verre Oosten gingen, bekend met wijd uiteenloopende godsdienstige zienswijzen. Zij hadden geleerd

---

eveneens in het altaar van de kerk te Doberan en wel zoo geplaatst als de vrijmetselaars ze gebruiken. Verder ziet men een beteekenisvol tooneel waarin priesters een molen wentelen waaruit zij dogmatische leeringen malen! Onderaan vind men het avondmaal waarbij de Apostelen in welbekende houdingen staan. In den Kathedraal te Brandenburg ziet men een vos in priesterkleeding tegen een kudde ganzen prediken en in den Munster te Bern vindt men den Paus geplaatst onder degenen die in de verdoemenis zijn. Dit waren stoute stukjes, waaraan zich nauwelijks de ketters durfden wagen.

1) *Geschiedenis der Vrijmetselarij* door Steinbrenner, hfdst. IV. Er waren inderdaad in de Middeleeuwen vele geheime genootschappen zooals de Cathari, de Albigenzen, de Waldenzen, en andere, wier ingewijden en aanhangers door geheel Europa reisden, terwijl zij nieuwe gemeenschappen vormden en proselieten maakten en zulks niet alleen onder de massa maar ook onder de edellieden en zelfs onder de monniken, de abten en bisschoppen. Occultisten, Alchemisten en Kabalisten werkten allen in het geheim, hun vlam levendig houdend onder de korst der gebonden vormen.

om verdraagzaamheid te beoefenen en hunne Loges werden een veilige schuilplaats voor degenen die ter wille van hun meening door geestdrijverig fanatisme werden vervolgd.

Terwijl de Comaciner Meesters de Kerk diende als bouwers, was de geloofsbelijdenis, die ter toelating tot hun broederschap vereischt werd, nimmer bekrompen, en, zooals wij zullen zien, werd zij ieder jaar ruimer. Tenzij men dit feit voor oogen houdt, komt men er licht toe, den invloed van de kerk op de Vrijmetselarij, welke niemand tracht kleiner voor te stellen dan zij was, te overdrijven. Niet aleer het bouwen van Kathedralen begon te verminderen wegens de verarming van de volkeren door lange oorlogen, de opheffing van kloosters en het opkomen van Puriteinsche gevoelens, begon de Kerk de orde grootelijks te beïnvloeden; en zelfs toen niet in een zoo groote mate dat zij daardoor van haar oorspronkelijke en éénige zending werd afgeleid. Bij tijden waren andere invloeden aan het werk zooals de vervolging van de Tempelridders en het tragisch martelaarschap van De Molay en de Vrijmetselarij begon toen verdacht te worden, de ketters te herbergen 1).

Zoo verward waren de neigingen in dit tijdperk dat men ze niet gemakkelijk kan volgen, maar dit feit komt naar voren dat de Vrijmetselarij langzamerhand ruimer werd totdat zij ten slotte met de Kerk brak. Terwijl het nauwelijks ooit meer dan een vernis was geweest, was tegen den tijd van de Hervorming bijna elk overblijfsel van den invloed der Kerk verdwenen om nooit meer terug te keeren. Kritici der Orde hebben veel moeite genomen om deze neiging na te speuren, terwijl zij klaarblijkelijk niet wisten dat zij door dit te doen de voornaamste glorie der Vrijmetselarij slechts nadrukkelijker hebben bekrachtigd.

---

1) *Realities of Masonry*, door Blake (hfdst. II). Terwijl de theorie dat de Vrijmetselarij zou afstammen van de Orde der Tempelieren niet houdbaar is, zoo is een verband tusschen de beide genootschappen in dien zin waarin men kan zeggen dat een kunstenaar verband heeft met zijn werkgever, meer dan waarschijnlijk. En er bestaat een gelijksoortigheid tusschen het rituaal van receptie in de Orde der Tempelieren en dat hetwelk door de Vrijmetselaren wordt gebruikt, maar dat van de Tempelieren werd waarschijnlijk ontleend aan dat der Vrijmetselaren of had er de grondgedachten voor aangegeven; of beide kunnen voortgekomen zijn uit een bron die verder terug lag. Dat de Orde der Tempelieren niet werkelijk samensmolt met die der Vrijmetselaren is duidelijk, doch velen van hare leden zochten een schuilplaats onder het maçonnieke schootsvel. (*History of Freemasonry and concordant Orders* door Hughan and Stillson).

II

Ongelukkigerwijs zijn er, gelijk zoo vaak gebeurt, geen verslagen gemaakt van de oude Metselarij behalve die welke in steen gewrocht zijn, totdat de beweging in beteekenis begon af te nemen. En om die reden vertoonen zoodanige documenten als tot ons zijn gekomen, haar niet op haar best. Niettemin loopen zij over een tijdperk van vier eeuwen en worden terecht beschouwd als de acten van oprichting onzer Orde. Wanneer wij ons wenden tot deze *Oude Constituties* en *Plichten* 1) zooals zij genoemd worden, vinden wij een massa vreemde en merkwaardige geschriften, zoowel in dicht- als in prozavorm, die de Vrijmetselarij beschrijven van het laatste gedeelte van het tijdperk van den kathedraalbouw, met flikkeringen van grootscher vroeger dagen. Er bestaan meer dan een vijftigtal — om precies te zijn achtenzeventig — van deze geschriften, waarvan de meeste aan het licht zijn gekomen sinds 1860, naar het schijnt alle copieën van documenten die nog ouder zijn. Natuurlijk hebben zij geleden onder de handen van onbekwame of ongeleerde copyïsten, zooals blijkt uit fouten, versieringen en tusschenvoegingen. Zij werden *Oude Plichten* genoemd omdat zij zekere regelen voor het gedrag bevatten alsmede de plichten die in vroeger tijden aan een pas toegelaten lid van het gilde werden voorgelezen of gereciteerd. Terwijl zij in onderdeelen eenigszins verschillen, vertellen zij in hoofdzaak dezelfde legende wat betreft den oorsprong van de Orde, alsmede haar oudste geschiedenis, hare wetten en voorschriften, terwijl een en ander gewoonlijk aanving met een aanroep en eindigde met *Amen.*

Hier behoeven wij slechts een kort verslag te geven van de data en de kenmerkende eigenschappen van deze documenten, voor-

---

1) Iedere uitvoerige geschiedenis der Vrijmetselarij — zooals bijvoorbeeld die van Gould — reproduceert deze oude documenten volledig of geeft er een uittreksel van met uitvoerige ontleding en verklaringen. Zulk een taak valt niet binnen het bestek van een boek als het onderhavige. Een van de beste vergelijkende studies van de *Oude Plichten* is een verhandeling door W. K. Upton "*The True Text of the Book of Constitutions*" en wel omdat het erkende methoden van geschiedkundige kritiek op alle toepast (A. Q. C. VII. 119). Zie ook *Masonic Sketches and Reprints* door Hughan. Ongetwijfeld zijn al deze *Oude Plichten* bekend — of behooren bekend te zijn — aan alle verstandelijke leden van de Orde zooals ieder mensch de wettelijke schrifturen welke op zijn zaak betrekking hebben, behoort te kennen

namelijk wat betreft de twee oudste, met een korte samenvatting van hetgeen zij ons mededeelen: ten eerste aangaande de Legende van de Orde, alsmede haar oudste geschiedenis; en ten derde haar zedelijke leeringen, werkwijzen en de plichten van hare leden. Het eerste en het oudste van deze geschriften is bekend als het *Regius-Manuscript*, hetwelk aan ieders blikken ontging omdat het tengevolge van een vergissing van David Casley, in zijn catalogus van manuscripten in de Koninklijke Bibliotheek vermeld werd als *Een Gedicht van Zedelijke Plichten*, totdat Halliwell den waren aard er van ontdekte in 1839. Alhoewel hij geen Vrijmetselaar was, werd de aandacht van Halliwell tot het manuscript getrokken en hij gaf een voordracht over den inhoud er van voor de *Society of Antiquaries*, waarna hij er twee uitgaven van gaf die de data 1840 en 1844 dragen. Deskundigen meenen dat het oorspronkelijk gedicht dateert van 1390, dat wil zeggen, vijftien jaar na het eerst bekende gebruik van den naam VRIJ-metselaar in de geschiedenis van de Maatschappij van Metselaars van de Stad Londen in 1375 1).

Het oude manuscript dat poëtischer van geest dan van vorm is, begint met het mededeelen van het aantal werkeloozen in oude dagen en de noodzakelijkheid om werk te vinden, "Opdat zij daardoor hun levensonderhoud zullen kunnen verdienen". Euclides werd geraadpleegd en hij beval "het éénige handwerk van goede metselarij" aan, en de oorsprong van de orde wordt gevonden "in het land van Egypte". Daarna belanden wij door een snelle verplaatsing plotseling in Engeland "in den tijd van den goeden Koning Athelstan", van wien gezegd wordt dat hij een vergadering van metselaren bijeenriep, waarop men het eens werd over vijftien artikelen en evenveel punten als voorschriften voor het handwerk, waarbij elk punt behoorlijk beschreven wordt. De voorschriften gelijken op de Tien Geboden in een uitgebreider vorm, terwijl het geheel eindigt met de legende van de Vier Gekroonde Martelaren als een aansporing tot getrouwheid. Daarna neemt de schrijver het vraagstuk van den

---

1) *The Hole Craft and Fellowship of Masonry* door Conder. Zie ook de uitvoerige verhandelingen door Conder en Speth. A. Q. C. IX. 29; X, 10. Het schijnt mij toe dat men te veel waarde gehecht heeft aan zoowel den naam als de dagteekening, daar het *feit* ouder was dan beide. Findel vindt den naam vrijmetselaar reeds in 1350 (Geschiedenis der Vrijmetselarij blz. 79) en Leader Scott gaat nog verder terug: maar het feit kan teruggespeurd worden tot de Romeinsche Collegia.

oorsprong weer ter hand, waarbij hij teruggaat tot de dagen van Noach en den Zondvloed, en tevens den Toren van Babel en de groote bekwaamheid van Euclides vermeldt, van wien gezegd wordt dat hij "de zeven wetenschappen *begon*"; hij noemt dan de zeven wetenschappen, namelijk Grammatica, Logica, Redekunst, Muziek, Sterrekunde, Rekenkunde en Geometrie, terwijl hij elk dezer verklaart. Een rijke belooning wordt in het vooruitzicht gesteld aan diegenen welke de zeven wetenschappen op de juiste wijze aanwenden en het manuscript eindigt met de zegening:

Amen! Amen! zoo moge het zijn!
Aldus zeggen wij allen uit menschlievendheid.

Hierna volgt een soort aanhangsel, klaarblijkelijk door een priester er aan toegevoegd, uit honderd regels bestaande, waarin een godsvruchtige opwekking vermengd met onderricht in leefregelen zooals jonge lieden en zelfs mannen die niet gewend zijn aan goed gezelschap en een behoorlijke wijze van gedragen, noodig zouden hebben. Deze regels waren voor het meerendeel ontleend aan *Instructions for Parish Priests* door Mirk, een handboek dat in dien tijd in gebruik was. Het geheele gedicht, als het zoo genoemd mag worden, is bezield met een geest van vrijheid, van blijdschap, van maatschappelijken goeden wil. Zoozeer is dat het geval dat zoowel Gould als Pike meenen dat het duidt op het bestaan van Symbolische Vrijmetselarij in den tijd waarvan het spreekt en misschien gereciteerd of gezongen werd door een of ander gezelschap dat de wetenschap der Metselarij herdacht, maar niet practisch beoefende. Zij meenen dus reeds zoo vroeg een aanduiding te vinden van het onafhankelijk bestaan van de *bespiegelende* Vrijmetselarij in een gezelschap waaruit alles behalve de herinnering aan of de traditie van zijn oud handwerk verdwenen was. Men aarzelt om van meening te verschillen met zulke bekwame en gevierde schrijvers, maar toch schijnt deze afleiding vergezocht, zoo niet gedwongen te zijn. Er is geen twijfel aan het bestaan van Symbolische Vrijmetselarij te dien tijde, doch het is niet gemakkelijk ook zelfs maar een aanduiding van het onafhankelijk bestaan er van in het gedicht te vinden. Ook zou het gedicht niet geschikt zijn voor een louter maatschappelijk of zelfs een symbolisch gilde, terwijl de geest van aardige, vroolijke kameraadschap die er uit ademt, gekenmerkt wordt door dien geest van

Vrijmetselarij welke steeds aanwezig is wanneer Vrijmetselaren te zamen komen.

In volgorde van tijd komt dan het *Cooke-Manuscript* dat dagteekent uit het eerste gedeelte van de vijftiende eeuw en voor het eerst werd uitgegeven in 1861. Indien wij de wetten der hoogere kritiek toepassen op dit oude document, dan komen er een aantal dingen naar voren die even klaarblijkelijk als belangrijk zijn.

Niet alleen is het een copie van een ouder verslag, gelijk het geval is met al de manuscripten die wij bezitten, maar het is óf een poging om de twee documenten saam te voegen óf anders moet het eerste gedeelte beschouwd worden als een lang voorwoord tot het manuscript dat het tweede gedeelte vormt. Want beide zijn volkomen ongelijk in methode en stijl. Het eerste is moeilijk te volgen met uitvoerige aanhalingen en verwijzingen naar gezaghebbende personen 1), terwijl het tweede gedeelte eenvoudig, onopgesmukt en onversierd is en zelfs niet zinspeelt op den Bijbel. Ook blijkt dat de samensteller, zelf Vrijmetselaar, tracht de twee tradities van den oorsprong der Orde, waarbij de eene haar door Egypte en de andere haar door de Hebreeuwen heen naspeurt, met elkander in overeenstemming te brengen; en het is moeilijk te zeggen aan welke traditie hij de voorkeur geeft. Vandaar dat wij een dubbele traditioneele geschiedenis krijgen en een zonderling mengsel van namen en data, welke vaak dwaas worden zooals bijvoorbeeld wanneer hij Euclides tot een leerling van Abraham maakt. Ten slotte is duidelijk dat hij een oude Constitutie van het gilde had gevonden en meende er een soort van commentaar op te moeten schrijven, waaraan hij bewijzen en toelichtingen van zichzelf toevoegde hoewel hij zijn grondstoffen niet met veel succes hanteerde.

Na zijn aanroeping 2) vangt de schrijver aan met een lijst van de Zeven Wetenschappen, van elk dezer vreemde omschrijvingen gevende,

---

1) Hij verwijst naar Herodotus als den Meester der Geschiedenis; geeft aanhalingen uit het *Polychronicon*, geschreven door een Benedictijnermonnik, die in 1360 stierf; uit *De Imagine Mundi*, Isodorus, en vaak uit den Bijbel. Hoewel hij van een meer dan gewone geleerdheid voor zijne dagen was, ontkwam hij niet aan een zeker air van pedanterie bij zijn gebruik van gezaghebbende bronnen.

2) Deze aanroepingen wisselen zeer af wat haar bewoordingen betreft, waarbij enkele meer dan andere het kenmerk van de Kerk dragen. Toulmin Smith merkt in zijn *English Guilds* het feit op dat de vorm van de aanroepingen van de

maar in een verschillende volgorde van die welke in het *Regius-Manuscript* voorkomt; en hij verheft de Geometrie boven alle andere als "de eerste oorzaak en de grondslag van alle handwerken en wetenschappen". Daarna volgt een korte schets van de zonen van Lamech, vrijwel zooals wij die in Genesis vinden, dat evenals de oude manuscripten die wij hier bestudeeren, uit twee oudere verslagen was samengesteld: het eene dat de afstamming van Caïn en het andere die van Seth vaststelt. Verder lezen wij dat Jabal en Jubal hun kennis van de wetenschappen en de handwerkersnijverheid op twee zuilen grifttten, een van marmer en de andere van rood steen; en na den zondvloed werd de eene zuil gevonden door Hermes en de andere door Pythagoras, die de kennis welke er op stond onderrichtten. Andere manuscripten dichten de rol die hier aan Hermes gegeven wordt, aan Euclides toe. Ongetwijfeld is dit alles fantastisch genoeg, maar het doen samengaan van Hermes, den "Vader der Wijsheid", die zulk een figuur van den allerhoogsten rang is in de Egyptische mysteriën en van Pythagoras, die getallen als geestelijke symbolen bezigde, met een oud Hebreeuwsch verhaal, is veelbeteekenend. In ieder geval komt het verslag op die manier in Egypte, waar het evenals het *Regius-Manuscript* den oorsprong der Vrijmetselarij vaststelt. Door aldus den oorsprong der Geometrie aan de Egyptenaren toe te kennen, volgt de schrijver slechts een traditie dat de Egyptenaren genoodzaakt waren deze wetenschap uit te vinden teneinde de landmerken te herstellen welke door de overstroomingen van den Nijl uitgewischt werden; een traditie welke door het hedendaagsch onderzoek wordt bevestigd.

Voortgaande vertelt de samensteller ons dat de Hebreeuwen gedurende hun verblijf in Egypte de kunst en de geheimen der Metselarij leerden, welke zij met zich naar het Heilige Land voerden. Lange jaren worden vluchtig geschetst en wij komen aan de dagen van David, van wien gezegd wordt dat hij de Metselaars zeer liefhad en hun "loonen gaf zooals die ongeveer nu zijn". Er komt slechts

---

Metselaars "op treffende wijze afwijkt van die der meeste andere gilden. In bijna alle gevallen schijnt God de Almachtige Vader te zijn vergeten".

Maar de Metselaars vergaten nimmer den hoeksteen waarop hunne Orde en hunne leeringen berusten; zelfs niet voor een dag 2).

2) Hierover zou veel te zeggen zijn. Wij volstaan hier, met er op te wijzen dat de "Opperbouwmeester des Heelals" staat voor het aanzicht van de Drieëenige Godheid, bekend als "De Heilige Geest". *Vertaler.*

een geringe verwijzing naar het bouwen van Koning Salomo's Tempel in voor, waaraan de schrijver toevoegt: "In andere kronieken en boeken der Metselarij wordt gezegd dat Salomo de opdrachten die David aan de Metselaren gegeven had, bevestigde; en dat Salomo hun hunne gebruiken leerde, die maar weinig verschillen van de thans in zwang zijnde gebruiken". Er is een verwijzing naar den Meesterbouwer van den tempel, doch zijn naam wordt niet genoemd, *behalve op verhulde wijze*. Geen der *Oude Plichten* van de Orde maakt ooit van dezen naam gebruik, maar steeds wordt een of ander devies gebezigd om hem onder te verbergen 1). Waarom was dit zoo, wanneer de naam welbekend was, geschreven in den Bijbel die voor iedereen op het altaar lag ter lezing? Waarom zulk een weerzin, indien de naam en de legende, er aan verbonden, niet een esoterische beteekenis hadden, zooals dit zeer zeker het geval was lang eer een en ander tot een drama verwerkt werd? Bij dit punt eindigt de schrijver met de oude legende en hij volgt de Metselaars in Frankrijk en Engeland op de wijze van het *Regius-Manuscript*, maar met meer bijzonderheden. Nadat hij deze bijzonderheden opgemerkt heeft, keert hij terug tot Euclides en brengt die phase der traditie verder tot de komst van de orde in Engeland, er tot besluit de artikelen van de Maçonnieke wet, op een der eerste vergaderingen vastgesteld, aan toevoegende. Hij noemt er negen van in plaats van de vijftien die wij in het *Regius-Manuscript* aantreffen.

Wat zullen wij zeggen van deze legende met haar telkens terugkeerenden en aanhoudenden nadruk op de oudheid van de Orde en het verband dat tusschen Egypte en Israël gelegd wordt? In de eerste plaats verdwijnt door deze legende de fantasie dat het denkbeeld van de symbolische beteekenis van het bouwen van den Tempel van Salomo zijn oorsprong vond of werd opgeworpen in Bacon's *New Atlantis*. Hier hebben wij een hoeveelheid traditie die de Egyptische Mysteriën op een onmiskenbare wijze verbindt met de Hebreeuwsche geschiedenis van den Tempel. Waarom zulke namen als Hermes, Pythagoras en Euclides, en hoe kwamen deze in de oude verslagen van het gilde indien niet door de Comaciner

---

1) Namen als Aynone, Aymon, Ajuon, Dynon, Amon, Anon, Annon en Benaim worden opzettelijk en volgens een bepaald plan gebruikt. Het *Inigo Jones Manuscript* bezigt den Bijbelschen naam, maar hoewel het van 1607 dateert, heeft men aangetoond dat het apocrief is. Zie Gould's *History*, Aanhangsel. De Straatsburger bouwers beeldden de legende in steen uit.

kunstenaren en geleerden? Met de geschiedenis van die groote orde wordt voor ons veel dat tot nu toe duister was, duidelijk en wij herkennen in die *Oude Plichten* de onnauwkeurige en misschien vaag geworden traditie van een verheven symboliek, een authentieke kennis en een werkelijke geschiedenis. Zooals Leader Scott opmerkt, na de oude legende in haar ruwsten vorm te hebben vermeld:

> *Het punt van de meeste beteekenis is dat al deze namen en Maçonnieke symbolen duiden op iets werkelijks dat in een langverleden tijd bestond en wat de organisatie en de benamingen betreft vinden wij het geheele ding in zijn levenden en werkelijk werkenden vorm in het Gilde der Comaciners* 1).

Hier is, als een soort van brug tusschen de oude legende en de oudste geschiedenis van de Orde in Engeland en ook als een afwijkende weergeving van de legende zelf, een ander document dat van ver terug dateert, van belang. Omstreeks 1696 ontdekte men in de Bodleian Library te Oxford een manuscript — genaamd het Laylande-Loch Manuscript — dat, naar men veronderstelt, geschreven werd in het jaar 1436 en dat naar den inhoud blijkt te zijn een onderzoek van een Metselaar door Koning Hendrik VI, alhoewel niet allen erkennen dat het echt is. De titel er van luidt als volgt: "*Zekere vragen met antwoorden daarop met betrekking tot het mysterie der Metselarij, geschreven door Koning Hendrik den zesden en getrouwelijk nageschreven door mij, John Laylande, oudheidkundige, op bevel van zijne Hoogheid.*" Daar het geschreven is in vreemdsoortig oud Engelsch zou het ongetwijfeld onbegrijpelijk zijn voor een ieder behalve ondheidkundigen. Maar de inhoud laat zich ongeveer als volgt lezen:

> Wat kan het zijn? — Het is de kennis van de natuur en de macht van haar verschillende werkingen; in het bijzonder de bekwaamheid van rekenen, van maten en gewichten, van het samenstellen van bouwwerken, en verblijfplaatsen van allerlei aard en de juiste wijze om alle dingen te vormen voor het gebruik van den mensch.
>
> Wanneer begon het? — Het begon met de eerste mannen in het Oosten, die bestonden voor de eerste mannen van het Westen en daarmede zijn alle gemakken gebracht aan de wilden en gemakloozen.
>
> Wie brachten het naar het Westen? — De Phoeniciërs, die, daar zij groote kooplieden waren, het eerst van het Oosten in Phoenicië kwamen voor het gemak van den handel, zoowel in het Oosten als het Westen langs de Roode en de Middellandsche Zee.

---

1) *The Cathedral Builders*, Boek I, hfdst. I.

Hoe kwam het in Engeland? — Pythagoras, een Griek, reisde om kennis in Egypte en Syrië te verkrijgen en in elk ander land waar de Phoeniciërs Vrijmetselarij hadden geplant; en toelating verkrijgende tot alle loges van Metselaren, leerde hij veel en keerde terug en woonde in Groot Griekenland, steeds groeiende en machtig wijs en grootelijks vermaard wordende. Hier vormde hij een groote loge te Crotona en maakte vele Vrijmetselaren waarvan enkelen naar Frankrijk reisden en aldaar velen meer maakten, vanwaar in verloop van tijd de kunst overkwam naar Engeland.

III

Met de verovering van Brittannië door de Romeinen kwamen de *Collegia*, zonder welke geen Romeinsche maatschappij volledig was, naar het eiland, waar tot op den huidigen dag sporen van hun werk zijn gebleven. Onder de leiding van het moeder-Collegium te Rome hebben de Britten, naar men zegt, een hoogen graad van uitnemendheid als bouwers verkregen, zoodat toen de steden van Gallië en de forten langs den Rijn vernietigd waren, Chlorus in A. D. 298 uit Brittannië bouwheeren liet komen om ze te herstellen en te herbouwen. Het is niet duidelijk of de *Collegia* in Brittannië bestonden nadat de Romeinen verdwenen, zooals sommigen beweren en dat hun bestaan onmogelijk gemaakt werd zooals het geval was op het vasteland nadat de barbaren dit hadden overstroomd. Waarschijnlijk werden zij vernietigd of zoo goed als vernietigd. Want bij de wederopleving van het Christendom vinden wij dat Bisschop Wilfred van York zijn stem voegde bij die van den Abt van Wearmouth om boodschappen te zenden naar Frankrijk en Italië om Metselaars te bewegen terug te keeren en in steen te komen bouwen "Naar de wijze der Romeinen" zooals hij het uitdrukte. Dit is een bevestiging van hetgeen de Italiaansche kroniekschrijvers zeggen, die mededeelen dat Paus Gregorius verscheidenen der *Liberi muratori* met den Heiligen Augustinus medezond, zooals zij later met den Heiligen Bonifacius medegingen naar Duitschland. Augustinus zond in 604 wederom den monnik Pietro terug naar Rome met een schrijven aan denzelfden Kerkvorst om meer bouwheeren en werklieden te zenden, hetgeen hij deed. Daar de *Liberi muratori* niemand anders waren dan de Comaciner meesters, schijnt het zeker dat zij in Engeland aan het werk waren *lang voor den tijd waarmede de OUDE PLICHTEN hun geschiedenis van de Engelsche metselarij aanvangen* 1).

1) Zie het verslag van de "De oorsprong der Saksische Bouwkunst" in *The Cathedral Builders* (Boek II, hfdst. III), dat onafhankelijk van de schrijfster

Onder degenen, die door Gregorius gezonden werden, was Paulinus en het is een merkwaardig feit dat men van hem spreekt onder de benaming *Magister*, waarmede men ongetwijfeld bedoelde dat hij een lid van de Comaciner orde was, want dezen beschreven hun leden aldus; en wij weten dat vele monniken als leden in hunne loges ingeschreven waren, daar zij de bouwkunst onder hun leiding bestudeerd hadden .... St. Hugh van Lincoln was niet de eenige Bisschop die een kerk ontwerpen, een werkman onderrichten en een kalkbak hanteeren kon. Alleen moet men bedenken dat deze kerkelijke lieden, die bedreven werden in de bouwkunst, *onderricht waren door Metselaars* en dat niet omgekeerd de monniken, zooals sommigen zich schijnen te verbeelden, de Metselaars onderrichtten. Giuseppe Merzaria zegt, van deze troebele tijden sprekende, dat slechts één lamp bleef branden, een heldere vonk vormende in de duisternis die zich over Europa uitstrekte:

> Dat was die van de *Magistri Comacini*. Hunne respectieve namen zijn onbekend, hunne individueele werken zijn niet in het bijzonder aangegeven, maar de adem van hun geest kon door al deze eeuwen heen gevoeld worden en collectief is hun naam legio. Wij kunnen veilig zeggen dat van al de kunstwerken tusschen de jaren 800 en 1000 A.D. het grootste en het beste gedeelte te danken is aan die broederschap — altijd trouw en vaak geheim — van de *Magistri Comacini*. Het gezag en het oordeel van geleerde lieden bevestigen deze bewering 1).

Onder de geleerde lieden die met dit oordeel instemmen noemen wij Kugler uit Duitschland, Ramée uit Frankrijk en Selvatico uit Italië, zoowel als Quatremal de Quincy in zijn *Dictionnaire d'Architecture*, die in zijn artikel over de Comaciner meesters opmerkt: "Aan deze mannen die zoowel ontwerpers als uitvoerders, bouwheeren, beeldhouwers en mozaïekleggers waren, kan men de renaissance der kunst en de verbreiding er van in de zuidelijke landen toeschrijven, waar dit samenging met de verbreiding van het

---

die in Italië woonde, geschreven werd door Dr. W. M. Barnes in Engeland; en het is opvallend dat de feiten beiden tot dezelfde gevolgtrekkingen leidden. Deze toonen onmiskenbaar aan dat de Comaciner bouwers reeds in 600 A.D. in Engeland waren en dit blijkt uit documenten zoowel als uit een vergelijkende studie van de bouwstijlen. Gelijksoortige onderzoekingen van jonger datum van Br.·. Ravenscroft, uitgegeven door de *National Masonic Research Society* van Amerika, neigen er toe deze zienswijzen te bevestigen, *The Builder IV*.

1) *Maestri Comacini*, Deel I. hfdst. II.

Christendom. Zeker is het dat wij aan hen te danken hebben dat het erfdeel der oude tijden niet geheel verloren ging en slechts door hun traditie en navolging werd de bouwkunst levend gehouden, terwijl zij werken voortbrachten, die wij nog bewonderen en die tot een verrassing worden wanneer wij denken aan de absolute onwetendheid aangaande alle wetenschappen in de duistere eeuwen." De Engelsche schrijver Hope gaat verder en geeft de Comaciner Orde de eer, de bakermat te zijn van de Vrijmelaars-organisaties die, naar hij er aan toevoegt, "de eerste waren na de tijden der Romeinen om de bouwkunst te verrijken met een volledig en goed geordineerd stelsel dat overheerschte waar ook de Latijnsche Kerk haar heerschappij uitstrekte" 1). Zoodat wij dan, zelfs als de oudste verslagen van de oude handwerkmetselarij in Engeland verward zijn en ons vaak in verwarring brengen, niet onzen weg tastenderwijs van de eene duistere traditie naar de andere behoeven te zoeken, daar wij de geschiedenis en de gedenkteekenen van deze groote orde hebben welke het *geheele tijdperk overbrugt* en de broederschap der vrijmetselaren verbindt met een der edelste hoofdstukken in de annalen der kunst.

Bijna zonder uitzondering vangen de *Oude Plichten* hun verslag van de Metselarij in Engeland aan met den tijd van Athelstan, den kleinzoon van Alfred den Groote, dus in de jaren 925 en 940. Omtrent dien vorst of ridder deelen zij mede dat hij een wijs en vreedzaam heerscher was; dat "hij het land tot rust bracht en vele groote kasteelen en abdijen bouwde want hij hield veel van de metselaars". Men zegt ook dat hij een vergadering van Metselaars bijeenriep waarop wetten, voorschriften en toespraken aangenomen werden om het vak te regelen. Niettegenstaande soortelijke bijzonderheden is de geschiedenis van Athelstan en St. Alban nauwelijks meer dan een legende, al dateert zij niet van een zeer ver verwijderd tijdperk en valt zij binnen de redelijke grenzen van traditie. Toch zijn er zooveel zwarigheden aan verbonden dat de scherpzinnigste kritici er geen raad mede weten, terwijl de meesten hunner een en ander verwerpen 2). Dit is echter een te kort aangebonden manier om er

---

1) *Story of Architecture*, hfdst. XXII.

2) Gould verwerpt in zijn *Geschiedenis der Vrijmetselarij* (I, 31, 65) de legende daar zij niet in het minst op feiten gegrond is, zooals hij bijna alles verwerpt dat niet in een gerechtshof bewezen kan worden. Voor de keerzijde der medaille zie men "*Critical Examination of the Alban and Athelstan Legends*" door

zich van te ontdoen daar het verslag, hoezeer ook bezoedeld, klaarblijkelijk tracht een feit van beteekenis voor de Orde te bewaren.

Gewoonlijk plaatst men de vergadering waarvan hier sprake is, in York in het jaar 926, hoewel van een en ander niet de minste aanteekening overbleef. Hetzij dan te York of elders, moet er een dergelijk soort vergadering bijeengeroepen zijn als een burgerlijke bijeenkomst of als een regelmatige bijeenkomst van Metselaars die door wettige macht het gezag hadden de eer van het vak op te houden. Het was waarschijnlijk een burgerlijke bijeenkomst, terwijl een gedeelte van haar wetgeving een herziene en goedgekeurde wetgeving voor de regulariseering van Metselaars was. En het was niet onnatuurlijk dat deze bijeenkomst, wegens haar belang voor de orde, bekend werd als een Maçonnieke vergadering. Bovendien was de Plicht waarover men het eens werd, klaarblijkelijk geen gewone plicht, want men spreekt er van als "DE PLICHT" en een manuscript noemt het zelfs "een diepgaande plicht betreffende de naleving van zulke artikelen als tot de Metselarij behooren" en een ander manuscript noemt het "een regel die voor immer gehouden moet worden." Later hadden andere bijeenkomsten plaats, hetzij jaarlijks of halfjaarlijks tot aan den tijd van Inigo Jones die in 1607 algemeen opziener van de Koninklijke gebouwen en tegelijkertijd hoofd van de Maçonnieke orde in Engeland werd; en men zegt dat hij driemaandelijksche bijeenkomsten in plaats van de oude jaarlijksche heeft ingesteld.

Schrijvers die niet bekend zijn met de feiten, beschouwen dikwijls de Vrijmetselarij als een ontwikkeling uit de Gilde-metselarij, maar dat is een dwaling. Deze waren ook op geen enkel tijdstip vereenigd, hoewel zij door verscheidene eeuwen heen zij aan zij werkten. Vrijmetselaars bestonden in grooten getale lang voor er een of ander gilde van metselaren werd gevormd en zelfs nadat de gilden machtig werden, waren beide geheel van elkander onderscheiden. De Gilden

---

C. C. Howard (A. Q. C. VII, 73). Onderwijl wijst Upton op het feit dat St. Albans de naam van een stad was en niet van een man en toont hij aan dat er een vergissing in het verslag kan zijn ingeslopen (A, Q. C. VII, 119—31). De aard van de traditie, de bijzonderheden en de beweegreden en de afwezigheid van eenigerlei reden tot fictie moet iemand van verwerping weerhouden. Zie de twee merkwaardige artikelen door Begemann en Speth, getiteld "*The Assembly*" (A. Q. C. VII). Oudere Maçonnieke schrijvers zooals Oliver en Mackey aanvaardden de Yorkvergadering als een vastgesteld feit (*American Quarterly Review of Freemasonry*, I, 546, II. 245).

zooals Hamman zegt, 1) waren door een vrijwillig verband Broederschappen, om elkander bij te staan in armoede en elkander te beschermen tegen schadeberokkening. Zij onderscheidden zich in het bijzonder door twee kenmerken: het gemeenschappelijk banket en de gemeenschappelijke beurs. Ook hadden zij in vele gevallen een godsdienstig en soms een geheim ceremonieel om den band van getrouwheid nauwer aan te trekken. Zij werden gereedelijk verbonden aan de uitoefening van allerlei soorten van handel, het oefenen van leerlingen en de traditioneele regels van de kunst. Men kan er aan toevoegen dat Gildemetselaren vele voorrechten hadden; zoo was het hun o.a. vergund, hun eigen wetten te maken en gehoorzaamheid daaraan af te dwingen. Elke Gilde had het alleenrecht van het bouwen in zijn stad of gemeente, behalve de kerkgebouwen; maar hieraan waren ernstige beperkingen en omschrijvingen verbonden. Geen lid van een plaatselijk Gilde mocht werk buiten zijn eigen stad aannemen, doch moest steeds gereed staan de muren van het kasteel van de stad te herstellen, terwijl Vrijmetselaren over het geheele land heen reisden, waar ook hun arbeid hen riep. Vaak maakten de Vrij-metselaren, wanneer zij in een stad werkten, gebruik van Gildemetselaren, alleen echter voor ruw werk en als zoodanig noemden zij hen "Ruw-metselaren". Geen Gildemetselaar werd tot de orde der Vrij-metselaren toegelaten tenzij hij buitengewone geschiktheid als werkman en als intellectueel mensch vertoonde. Diegenen welke zich slechts bepaalden tot het handenwerk en niets gaven om intellectueele doeleinden, liet men

---

1) *History of the English Constitution.* Natuurlijk werd het Gilde in bijna iederen tijd en in ieder land gevonden van China tot aan het oude Rome (*The Guilds of China* door H. B. Morse) en zij blijven tot op zekere hoogte leven in onze handels- en vakbonden van dezen tijd. De geschiedenis van de *English Guilds* is verhaald door Toulmin Smith en ook in de geschiedenis van particuliere maatschappijen door Herbert en Hazlitt, zoodat er weinig voor iemand anders aan toe te voegen blijft. Ongetwijfeld werden de gilden beïnvloed door de Vrij-metselaren wat betreft officieren en symbolen, en wij weten dat enkele er van, zooals de Duitsche Steinmetzen, zedelijke beteekenissen aan hun werktuigen hechtten en dat andere, zooals de Fransche Companionage, zelfs de legende van Hiram in eere hielden; maar dat maakte hen niet tot Vrijmetselaars. Engelsche schrijvers zooals Speth gaan te ver wanneer zij ontkennen dat de Steinmetzen eenigerlei esoterische kennis bezaten en Duitsche geleerden als Krause en Findel dwalen evenzeer wanneer zij er op staan dat zij Vrijmetselaren waren. (Zie verhandeling door Speth. A. Q. C. I, 17 en *Geschichte der Freimaurerei* door Steinbrenner hfdst. IV.)

naar de Gilden teruggaan. Want de Vrij-metselaars, wij merken dat nogmaals op, waren niet alleen kunstenaren die een moeilijker en beter afgewerkt soort arbeid leverden, maar ook een intellectueele orde met een groote traditie van wetenschap en symboliek die zij veilig behoedden.

Na de verovering van Engeland door de Normandiërs, welke in 1066 begon, werd Engeland overstroomd door een leger van kerkdienaren en in ieder deel van het land begon men met den bouw van kerken, kloosters, Kathedralen en abdijen. Natuurlijk was er veel vraag naar de Vrij-metselaren en enkelen ontvingen een rijke belooning voor hunne bekwaamheid als bouwheeren. Zoo ontving Robertus Cementerius, een Meester-metselaar die in 1077 te St. Albans in dienst was, een stuk land en een huis in de stad. 1)

Onder de regeering van Hendrik II werden niet minder dan honderd zeven en vijftig godsdienstige gebouwen in Engeland gegrondvest en in dit tijdperk beginnen wij voorbeelden te zien van een nieuwen bouwstijl — den Gothischen. De meeste der groote Kathedralen van Europa dagteekenen van de elfde eeuw — daar de godsvrucht van de wereld tot zulk een buitengewone hoogte van sterke opwinding was gebracht door het verwachte einde der dingen, waarvan op onverklaarbare wijze het volksgeloof vastgesteld had dat het zou plaats vinden in het jaar duizend. Toen het noodlottige jaar — en het volgende, dat door sommigen voor het werkelijke tijdstip was gehouden waarop de laatste bazuin zou worden geblazen — voorbijging zonder dat de gevreesde ramp plaats had, uitte het algemeene gevoel van opluchting zich in het optrekken van prachtige tempels ter verheerlijking van God, die er zich genadiglijk van onthouden had alle dingen aan de vernietiging prijs te geven. En de Orde der Vrij-metselaren maakte het voor de menschen mogelijk "hun zielen in steen uit te zingen" en voor de bewondering van het nageslacht na te laten wat Goethe de "Bevroren muziek" van de Middeleeuwen noemde — gedenkteekenen van het geloof en de dankbaarheid van het ras die de aarde versieren en wijden.

Wij behoeven weinig toe te voegen aan de geschiedenis der Vrijmetselarij gedurende het tijdperk van het bouwen der Kathedralen;

---

1) *Notes on the Superintendents of English Buildings in the Middle Ages* door Wyatt Papworth. Cementerius wordt ook vermeld in verband met den Kathedraal van Salisbury en wederom in zijn capaciteit als Meester Metselaar.

de gedenkteekenen er van zijn de beste geschiedenis zoowel van haar genie, haar geloof als haar symbolen — zooals de driehoek en de cirkel die den sluitsteen van alle steenen versiersels van iederen Gothischen tempel vormen, getuigen. De Metselarij was toen op het hoogste punt van haar macht, in haar volle pracht, terwijl de Leeuw van den stam Juda haar symbool, haar kracht en haar wijsheid was en schoonheid haar ideaal; haar motto getrouwheid aan God en de Regeering; hare zending zichzelf dienstbaar te maken aan het openbare welzijn en de broederlijke liefdadigheid. Als bewaarster van een oude en hooge traditie was zij een toevlucht voor de verdrukten en een onderrichtster van kunst en zedeleer voor de menschheid. Wij bevinden dat in 1270 Paus Nikolaas III alle rechten bevestigde die te voren aan de Vrij-metselaars verleend waren terwijl hij hun verdere voorrechten verleende. Inderdaad schijnen alle Pausen tot aan Benedictus XII kenmerkende gunsten aan de orde verleend te hebben en zelfs zoo ver te zijn gegaan dat hare leden vrijgesteld waren van de noodzakelijkheid van het navolgen van statuten, gemeentelijke voorschriften en van gehoorzaamheid aan koninklijke edicten.

Was het dan een wonder dat de Vrij-metselaren niet lang daarna VRIJHEID als hun motto kozen en door dit te doen de vijandschap opwekten van allen die het gezag voerden, zoowel als van de Kerk die zij zoo edel gediend hadden? Reeds werkten er krachten die ten slotte uitliepen op de Hervorming en het baart ons geen verassing dat een groote orde als deze verdacht werd lieden te herbergen en invloeden aan te wakkeren die in sympathie waren met de op handen zijnde verandering welke men voelde aankomen. Daar er mannen van de meest uiteenloopende zienswijzen, zoowel op politiek als godsdienstig gebied in de Loges waren, begon men de Orde in de eerste plaats te beschuldigen dat zij weigerde de wetten te gehoorzamen en daarna begon men haar te vervolgen. In Engeland werd in 1356 een wet tegen de Vrij-metselaren uitgevaardigd, hunne bijeenkomsten verbiedende onder de strengste strafbepalingen, maar de wet schijnt nooit krachtig te zijn gehandhaafd, hoewel de Orde ten zeerste leed onder de groote maatschappelijke beroeringen van het tijdperk. Hoe dit ook zij, met den terugkeer van den vrede na den langen oorlog van de Rozen in 1485 leefde de Vrij-metselarij gedurende een tijd op en hernam veel van haar prestige; en voegde ten slotte luister aan haar naam toe door het herbouwen van Londen

na den Grooten Brand van 1666, waarbij het gedenkteeken dat den kroon spande de St. Paul's Kathedraal was 1).

Toen het bouwen der Kathedralen ophield en de vraag naar hoogbekwame bouwheeren afnam, begon de orde te vervallen ; zij verloor echter nooit geheel en al haar identiteit, haar organisatie of haar oude symbolen. Conder, de geschiedschrijver van de *Mason's Company* te Londen, meent, dat dit genootschap, alhoewel haar bestaande verslagen niet van vóór 1620 dagteekenen, opgericht is in 1220, zoo al niet vroeger, in welken tijd er een groote werkdadigheid in het bouwvak was tengevolge van het bouwen van de *London Bridge* hetgeen in 1176 plaats had en van de Westminster Abbey dat in 1221 begon ; aldus tot den Kathedraaltijd teruggaande. Op een zeker tijdstip schijnen de Vrij-metselaars verder te zijn geweest in Schotland dan in Engeland of in ieder geval meer bescheiden achter te hebben gelaten want de notulen van de Loge te Edinburgh gaan terug tot 1599 en de *Schaw Statutes* tot een vroeger dagteekening ; toch is het een feit dat de notulen der Aitchison Haven Loge uit 1598 en van Mary's Chapel uit 1599 bijna geheel en al duiden op werkzaamheden van werkdadige gildeloges. Toch begon, naarmate de bouwkunst tot verval kwam, ook de Vrijmetselarij te vervallen, zoodat niet weinigen harer leden zichzelf één gingen voelen met de Gilde of gewone "ruwwerk metselaren", die zij vroeger verachtten, terwijl anderen, hun hooge strevingen uit het oog verliezende, hun Loges tot maatschappelijke clubs maakten. Niettegenstaande de tekortkomingen en het verval waren er echter steeds zoodanigen die, zooals wij zullen zien, trouw bleven aan de idealen der Orde, en zich meer wijdden aan haar zedelijke en geestelijke leering, tot aan wat men noemt de "wederopleving van 1717".

---

1) Hoorende dat de Metselaren zekere geheimen hadden die haar niet konden worden onthuld (daar zij de Groot Meesteres niet kon worden) zond Koningin Elisabeth een gewapende macht om hun jaarlijksche Groot-Loge te York op den St. Jansdag, den 27en December 1561, op te breken. Maar Sir Thomas Sackville droeg zorg dat enkelen van de mannen die gezonden werden, Vrijmetselaars waren die na deelneming aan de samenkomst een zeer eervol verslag aan de Koningin uitbrachten, die nooit meer trachtte hen te doen opbreken of verstoren ; maar hen beschouwde als een bijzonder soort menschen welke vrede en vriendschap, de kunsten en de wetenschapen aankweekten zonder zich ooit in de zaken van Kerk of Staat te mengen (*Book of Constitutions*, door Anderson).

Hoofdstuk II.

Geen persoon (van welken graad ook) zal als Vrijmetselaar aangenomen worden tenzij hij een Loge van tenminste vijf Vrije Metselaren heeft; waarvan een meeester of een opziener van die begrenzingen of afdeeling zij, waarin zulk een Loge gehouden worde en nog een van het vak der Vrije-Metselarij.

Dat geen persoon als Vrijmetselaar zal worden aangenomen behalve dezulken die gezond van lichaam, van goede afkomst en goede faam zijn en die de wetten van het land in acht nemen.

Dat geen persoon als Vrij-Metselaar zal worden aangenomen of de geheimen van dit genootschap zal leeren kennen eer hij den hiernavolgenden eed heeft afgelegd: "Ik, A. B. beloof en verklaar, hier in de tegenwoordigheid van den Almachtigen God en van mijn metgezellen en broederen die hier aanwezig zijn, dat ik op geen enkel hierna volgend tijdstip, door geen enkele daad of omstandigheid hoegenaamd, rechtstreeks of niet rechtstreeks zal openbaar maken of doen ontdekken of onthullen een der geheimen, voorrechten of beslissingen van de broederschap of gemeenschap der Vrijmetselarij die mij te dezen tijde of op een tijdstip hierna zullen worden bekend gemaakt, zoo helpe mij God en de heilige inhoud van dit Boek."

Harleian Manuscript, 1600—50.

METGEZELLEN.

I

Na de Vrijmetselaars door een lang geschiedkundig tijdperk heen gevolgd te hebben, moeten wij er thans toe overgaan een verslag te geven van de ethiek, de organisatie, de wetten, de symbolen en werkwijzen van hunne loges. Zulk een studie is beurtelings gemakkelijk en moeilijk tengevolge van de massa grondstoffen en bovendien door het feit dat het werk van een geheime orde uit den aard der zaak nooit een zaak ter opteekening is of geweest is. Door deze noodzakelijkheid moet niet weinig in het duister blijven, maar het is te hopen dat zelfs degenen die niet van de orde zijn een bepaald begrip mogen verwerven van de beginselen en de praktijken van de oude Metselarij, waarvan de hedendaagsche Vrijmetselarij afstamt. Deze schets zal tenminste aantoonen dat van de oudste tijden af de Orde der Vrijmetselaren een onderrichtster is geweest van zedelijk-

heid, liefdadigheid en waarheid, dat zij eenig was in aard, edel in haar geest en weldadig in haar invloed.

Wanneer wij haar ethische leering het eerst nemen, behoeven wij ons slechts tot de *Oude Plichten* en *Constituties* der Orde te wenden, met haar vreemd mengelmoes van hooge waarheden en huiselijke vakwetten om den zedelijken grondslag der universeele Vrijmetselarij te ontdekken. Deze oude documenten vormden een deel van het oudste rituaal der orde en werden opgezegd of aan iederen jongen man voorgelezen op het oogenblik van zijn inwijding als Aangenomen Leerling. Als zoodanig herhalen zij de legenden, wetten en ethiek van het vak om hem in te lichten en zooals wij gezien hebben, legden zij den nadruk op de oudheid der Orde, terwijl zij tevens den dienst der menschheid aanbevalen — een feit dat alleen aan de Vrijmetselarij eigen is, *want geen enkele andere orde heeft ooit aanspraak gemaakt op zulk een legendarische of traditioneele geschiedenis.* Nu wij die opsomming van legendarische gegevens en de waarde er van als geschiedenis bestudeerd hebben, blijft ons over het zedelijk wetboek na te gaan, dat aan den candidaat werd voorgelegd.

Nadat de candidaat een plechtigen eed van trouw en geheimhouding had gezworen, werd hij onderricht in zijn plichten als leerling en zijn gedragingen als man. Wat er aan dit oude wetboek ontbrak aan plooibaarheid, werd meer dan goedgemaakt in eenvoud en men kon alles samenvatten in de woorden van den profeet: "Rechtvaardig te handelen, genade lief te hebben, en nederig voor het aanzijn van God te wandelen", de oude eeuwige zedewet, gegrond op geloof, beproefd door den tijd en als geldig erkend door mannen van alle klimaten, geloofsvormen en toestanden.

Wanneer wij het *Regius-Manuscript* beschouwen, vinden wij daarin vijftien "punten" of regels, neergeschreven voor de leiding van de Gezellen en even zoovele voor de gedragingen van Meester-Metselaren 1).

---

1) Onze huidige benamingen zijn geheel en al foutief; de oude volgorde was eerst Leerling, dan Meester, dan Gezel — daar het meesterschap niet een verleende graad was, maar een belooning voor de bedrevenheid als werkman en voor de verdienste als mensch. De thans bestaande verwarring is ongetwijfeld te wijten aan de gewoonte der Duitsche Gilden waar een Gezel nog twee extra jaren moest dienen als ambachtsman alvorens hij een Meester werd. Zulk een beperking was in Engeland niet bekend. Inderdaad was het omgekeerde waar en *niet* de Gezel, maar de Leerling maakte zijn meesterstuk gereed en als het aangenomen werd, werd hij een Meester. Nadat hij zijn Meesterschap

Later werd het aantal tot negen teruggebracht, maar wel verre van een verkorting te zijn was het inderdaad een uitbreiding van het oorspronkelijk wetboek; en tegen den tijd dat wij aan de *Roberts* en *Watson* Manuscripten komen, was er een dergelijk stel vereischten voor Leerlingen aangenomen — of liever op schrift gesteld en vermeld, want zij waren reeds lang te voren in gebruik geweest. Het zal de duidelijkheid bevorderen indien wij de volgorde omkeeren en de Leerlingen-plichten het eerst nemen, daar deze de wijze aangeven waarop mannen tot de orde werden toegelaten. Niemand werd tot Metselaar gemaakt dan uit eigen vrijen wil en hij moest bewijzen dat hij een vrij man van wettigen leeftijd, van wettige geboorte, met een gezond lichaam, van reine gewoonten en van goede faam was, anders was hij niet verkiesbaar. Ook moest hij zichzelf door een plechtigen eed verbinden gedurende een tijdperk van zeven jaar onder strenge regels te dienen, daarbij de gelofte afleggende van absolute gehoorzaamheid — want de Loge uit oude tijden was een school waarin de jonge mannen niet alleen de bouwkunst en haar symboliek, maar ook de zeven wetenschappen bestudeerden. In den aanvang was de leerling weinig meer dan een dienaar die het allerlaagste handwerk moest opknappen, daar zijn tijd van gebondenheid zoowel een beproeving voor zijn karakter als een training voor zijn werk was. Indien hij zich betrouwbaar en bekwaam betoonde, werd zijn loon vermeerderd, alhoewel de regels voor zijn gedragingen niet lichter werden gemaakt. Hoe streng de discipline was, kan men zien uit een samenvatting van deze regels:

De leerling legde na zijn geloof in God beleden te hebben, de belofte af de Kerk, den Staat en den Meester waaronder hij diende te eeren, zich nooit te ontrekken aan den dienst van de orde, bij dag zoowel als bij nacht, behalve met de toestemming van den Meester. Hij moest eerlijk, waarheidlievend, oprecht, getrouw in het

---

had verworven, had hij er recht op Gezel te worden — dat wil zeggen een gelijke en kameraad en lid van de broederschap, die hij tot nu toe alleen gediend had. Ook moeten wij onderscheid maken tusschen een Meester en een Meester van het Werk, nu vertegenwoordigd door den Voorzittenden Meester van de Loge. Tusschen een Meester en den Meester van het Werk was er natuurlijk geen ander verschil behalve dit bijkomstige; zij waren beiden Meesters en Gezellen. Elke Meester (of Gezel) kon te eeniger tijd Meester van het Werk worden mits hij voldoende bekwaamheid had en het geluk had als zoodanig gekozen te worden door zijn werkgever of de Loge of door beide.

bewaren van de geheimen van het vak zijn en het vertrouwen van den Meester of van andere Vrijmetselaars, wanneer hem dat als zoodanig geschonken was, niet schenden. Bovenal moet hij kuisch zijn, nooit eenige onzedelijkheid of wellustigheid bedrijven en hij mocht niet trouwen of zich aan een vrouw binden gedurende zijn leerlingschap. Hij moest den Meester gehoorzamen zonder tegenspraak of mopperen, eerbiedig jegens alle Vrijmetselaren, alsook hoffelijk zijn, onzedelijke of onbehoorlijke taal vermijden, niet lasteren, onrust stoken of twisten. Hij mocht geen herberg of bierhuis bezoeken of in de nabijheid daarvan zwerven, of er in gaan behalve voor een boodschap van zijn Meester of met diens toestemming, en dan nog geen kaart spelen, dobbelen of een ander onwettig spel spelen, "Kersttijd uitgezonderd". Hij mocht niets stelen, zelfs ter waarde van een stuiver of toelaten dat dit gebeurde of iemand die schuldig was aan diefstal beschutten doch moest dit feit met allen mogelijken spoed aan den Meester melden.

Na zeven lange jaren bracht de leerling zijn meesterstuk naar de Loge — of in vroeger tijden naar de Jaarlijksche Vergadering 1) en werd na een streng onderzoek en behoorlijk examen tot Meester verklaard. Daarna hield hij op een leerling en dienaar te zijn en ging over in de rangen der Gezellen en werd een man, die voor de de eerste maal in zijn leven in staat werd zijn brood te verdienen en zijn eigen werkgever te kiezen. Nadat hij een Merk gekozen had 2)

1) De oudere manuscripten wijzen er op dat er inwijdingen plaats hadden op de Jaarlijksche Bijeenkomsten, hetgeen vergaderingen waren, niet ongelijk aan onze hedendendaagsche Grootloges, die voorgezeten werden door een Voorzitter — inderdaad een Grootmeester, alhoewel hij dien naam niet droeg. Democratisch in bestuur, zooals de Metsalerij altijd geweest is, namen zij Leerlingen op, namen examens af aan candidaten voor het meesterschap, berechtten gevallen, regelden geschillen en bestuurden het ambacht; doch het waren ook bijeenkomsten van feestelijk samenzijn en goede kameraadschap. In latere tijden kwamen zij tot verval en kwam het recht van inwijding meer en meer bij de Loges.

2) Het onderwerp aangaande Metselaarsmerken is allerbelangwekkendst, in het bijzonder met betrekking tot den oorsprong en den groei der Gothische bouwkunst, maar het is te ingewikkeld om er hier op in te gaan. Lees bijvoorbeeld een verhandeling getiteld "*Scottish Mason's Marks compared with Those of other Countries*" door Professor T. H. Lewis, *British Archaeological Association*, 1888 en de daar naar voren gebrachte theorie dat een of ander onbekend bouwheer de Gothische architectuur uit het Oosten invoerde zooals dat wordt aangetoond door het verschil in de Metselaarsmerken vergeleken met die van het Normandische tijdperk. (Zie ook de verhandelingen van A. Q. C. III, 65-8i).

waardoor zijn werk herkend kon worden, kon hij zijn kist met werktuigen nemen en als een Meester van zijn vak reizen en zijn loon als een Meester ontvangen — echter niet dan na eerst opnieuw zijn gelofte bevestigd te hebben wat betreft zijn eerlijkheid, waarheidlievendheid, getrouwheid, matigheid en kuischheid en na nieuwe verplichtingen op zich te hebben genomen om de eer van de orde op te houden. Wederom werd hem een eed afgenomen om nooit aan eenig mensch bloot te leggen of te vertellen wat hij in de loge hoorde of zag verrichten en de geheimen van een broedermetselaar even onverkracht te bewaren als zijn eigene — tenzij zulk een geheim den goeden naam van het vak in gevaar bracht. Hij beloofde verder als bemiddelaar op te treden tusschen zijn Meester en zijn Metgezellen en beide partijen rechtvaardig te behandelen. Indien hij een Gezel een steen zag behouwen, welke hij aardig op weg was te bederven, dan moest hij hem zonder verlies van tijd bijstaan indien hij in staat was zulks te doen, opdat het geheele werk niet bedorven werd. Of indien hij een Gezel-Metselaar ontmoette die in nood was of zorgen had, moest hij hem helpen voor zoover dat in zijn macht lag. Kortom hij moest rechtvaardig en in eere met alle menschen leven, meer in het bijzonder met de leden van zijn orde, "Opdat de band van gemeenschappelijke weldadigheid en liefde moge vermeerderen en blijve voortbestaan".

Zoo mogelijk nog bindender waren de geloften van een Metgezel wanneer hij tot de waardigheid van Meester van de Loge of van het Werk verheven werd. Wederom legde hij een plechtigen eed af om de geheimen van de orde ongeschonden te bewaren en meer dan één oud manuscript haalt de Gulden Regel aan als de wet van het Meesterambt. Hij moest bestendig, betrouwbaar en waar zijn; zijn Gezellen goed betalen; geen omkoopsommen aannemen en als rechter boven alle verdenking staan. Hij moest de jaarlijksche Bijeenkomst bijwonen, tenzij hij door ziekte verhinderd werd zoo deze binnen vijftig mijlen gehouden werd — maar de afstand verschilt in de verschillende manuscripten. Hij moest voorzichtig zijn bij het aannemen van Leerlingen, alleen diegenen nemen welke fysiek en moreel geschikt zijn en er geen een houden zonder de verzekering dat hij zeven jaar zou blijven teneinde het vak te leeren. Hij moest geduldig zijn met zijn leerlingen, hen ijverig onderrichten, hen met vermeerdering van loon aanmoedigen en niet toelaten dat zij des nachts werkten, "behalve ter verkrijging van kennis, hetgeen een

voldoende verontschuldiging zal zijn". Hij moest wijs en bescheiden zijn en geen werk ondernemen dat hij niet kon verrichten en ten einde brengen ten voordeele zoowel van zijn werkgever als van het vak. Zoo een Gezel een dwaling beging, moest hij zacht, vol overleg en vergevensgezind zijn, veeleer trachtende te helpen dan te kwetsen, schandaal en bittere woorden vermijdende. Hij moest niet trachten een Meester van de Loge of van het Werk van zijn plaats te verdringen of zijn werk te kleineeren, maar het loven en hem helpen om het te verbeteren. Hij moest vrijgevig zijn en weldadig ten opzichte van degenen die in nood verkeerden, een Gezel die in slechte omstandigheden gekomen was, helpen door hem werk en loon te geven gedurende tenminste veertien dagen of indien hij geen werk had hem "verlichten met geld om de redelijke kosten op weg naar de volgende loge te bestrijden". Voor het overige moest hij op allerlei wijzen handelen op een manier, passend bij den adel van zijn ambt en van zijn Orde.

Dit waren enkele van de wetten voor het zedelijk leven door welke de oude metselarij als vak trachtte haar leden te oefenen om niet alleen goede werklieden, maar ook goede en ware menschen te zijn die hun medemenschen dienden; waaraan, zooals het *Rawlinson-Manuscript* ons zegt, toegevoegd werden verscheidene nieuwe artikelen door de vrije keuze en de goedkeuring en de beste raadgevingen van de Volmaakte en Ware Metselaars, Meesters en Broederen. Indien deze wetten als ethiek voor het leven eenvoudig en elementair schijnen, zijn ze niettemin fundamenteel en zij blijven tot op den huidigen dag de eenige poort en weg welken diegenen moeten doorgaan en betreden die naar het Huis des Heeren willen gaan. Als zoodanig zijn zij grootsche en heilzame dingen die men ter harte kan nemen en volgens welke men kan handelen en als de Vrijmetselarij niets anders onderrichtte, zou haar recht op den eerbied der Menschheid duidelijk zijn. Zij hebben een dubbel aanzicht: ten eerste het bouwen van een geestelijken mensch op onveranderlijke zedelijke grondslagen; en ten tweede het groote en eenvoudige godsdienstige geloof in het Vaderschap van God, de Broederschap der Menschheid en het Eeuwige Leven, al hetwelk door de Vrijmetselarij sedert haar oudste geschiedenis tot op dezen goeden dag geleerd wordt. Moraliteit en een theïstische godsdienst — op deze twee rotsen heeft de Vrijmetselarij immer gestaan en zij zijn de eenige grondslag waarop de mensch ooit kan hopen het

geestelijk gebouw van zijn leven op te trekken, zelfs tot aan den topsteen daarvan.

II

Stel u nu voor een troep van deze bouwers te zamen verbonden door plechtige eeden en gemeenschappelijke belangen, reizende over de allerafschuwelijkste wegen naar de plek die uitgekozen is voor een abdij of een Kathedraal. Reizen ging vergezeld van vele gevaren en het gezelschap was daarom steeds gewapend, daar de ontredderde toestand van het land zulk een voorzorg noodzakelijk maakte. De gereedschappen en voorraden die aan het gezelschap toebehoorden, werden op vrachtpaarden of muilezels gedragen en in het midden van het convooi geplaatst onder de zorg van bewaarders. Het gezelschap bestond uit een Meester Metselaar die het werk leidde, Gezellen van het vak, en Leerlingen die hun tijd uitdienden. Behalve dezen vinden wij er ondergeschikte arbeiders bij, die niet tot de loge behooren hoewel zij er bij zijn, zoogenaamde grondleggers, stellers, leidekkers en zoo voorts. Meesters en Gezellen droegen een onderscheidend gewaad, dat gedurende bijna drie eeuwen onveranderd in de mode bleef 1).

Met dat alles was het een ernstig gezelschap, hoewel geenszins plechtstatig en de verveling van de reis werd ongetwijfeld gekort door gezangen, verhalen en al de humoristische voorvallen die op een reis zooveel voorkomen.

"Waar zij ook kwamen", schrijft Hope in zijn *Essay on Architecture*, "in het gevolg van zendelingen, of dat zij geroepen werden door de bewoners van de plaats of op hun eigen houtje kwamen om werk te zoeken, daar verschenen zij steeds met een voornaamsten op-

---

1) *Geschichte der Freimaurerei,* Steinbrenner. Het bestond uit een korte zwarte tuniek, des zomers van linnen en in den winter van wol, open aan de kanten met een ringkraag waaraan een kap hing; rondom hun middel droegen zij een lederen gordel en aan dezen waren een zwaard en buidel bevestigd. Over de tuniek hing een zwarte schoudermantel gelijkende op het scapulair van een priester, die onder den gordel werd weggetrokken als zij werkten, maar die op vrije dagen los hing. Ongetwijfeld diende deze des nachts ook als deken zooals de gewoonte was in de Middeleeuwen, daar lakens en dekens weelde-artikelen waren die alleen door de rijken en de adelijken werden genoten. (*History of Agriculture and Prices in England*, T. Rogers.) Op hun hoofd droegen zij groote vilten of strooien hoeden, en nauwe leeren korte broeken en hooge laarzen voltooiden het gewaad.

meter aan het hoofd die de geheele troep aanvoerde en uit elke tien man één benoemde, onder den naam van opziener, om op de andere negen toe te zien. Daarna zetten zij zich aan het werk om tijdelijke hutten te bouwen, waarin zij konden wonen rondom de plek waar het werk gedaan moest worden, organiseerden regelmatig hunne verschillende afdeelingen, gingen aan het werk, zonden om nieuwe voorraden bij hun broederen al naar het doel dat eischte en wanneer alles gereed was, braken zij hun kamp weer op en gingen elders om ander werk te ondernemen."

Hier krijgen wij een blik op de methoden der Vrij-metselaren, hunne organisatie die bijna militair in haar orde en vlugheid was en op hun zwervend leven; alhoewel zij een meer gezeten leven hadden dan deze beschrijving zou doen vermoeden, want er was een langen tijd noodig om een Kathedraal te bouwen! Het schijnt dat zij soms bijzondere overeenkomsten afsloten met de inwoners van een stad waar zij een kerk moesten oprichten waarin, onder andere bepalingen, voorkwam dat een met lei gedekte Loge voor hun logies moest worden gebouwd en dat iedere arbeider voorzien moest worden van een wit schootsvel van een bijzonderen aard en handschoenen om de handen te beschermen tegen steen en kalk 1).

In ieder geval zien wij het beeld vóór ons van een kleine gemeenschap of een dorp van werklieden, in ruwe gebouwen verwijlende, met een Loge in het midden naast een langzaam omhoogrijzende Kathedraal — de Meester bezig met zijn plannen en zijn zorg voor zijn troep; Gezellen die den steenen voor muren, bogen en spits-

---

1) In den ouden tijd werden handschoenen veelvuldiger gebruikt dan thans en de gewoonte om ze als geschenk te geven was in middeleeuwsche tijden algemeen. Vaak werden, wanneer de oogsttijd voorbij was, handschoenen uitgedeeld aan de arbeiders die den oogst inhaalden (*History of Prices in England*, Rogers) en rijk geborduurde handschoenen vormden een geschenk dat met vreugde door vorsten werd aanvaard. Inderdaad werd de bloote hand beschouwd als een teeken van vijandigheid en de gehandschoende hand was een teeken van vrede en goeden wil. Voor Vrijmetselaren hadden de witte handschoenen en het schootsvel beteekenissen die nauwelijks door anderen begrepen konden worden en de symboliek er van blijft met ons tot op dezen dag met haar eenvoudig en welsprekend beroep op ons gemoed. (Zie hoofdstuk over "Maçonnieke kleeding en Regalia" in *Things a Freemason should know* door F. J. W. Crowe, een belangwekkend artikel door Rylands A. Q. C. deel V, en de schoone verhandeling over "Handschoenen" door Dr. Mackey in zijn *Symbolism of Freemasonry*. Niet alleen de gereedschappen van den bouwer, maar ook zijn kleedingstukken hadden een zedelijke beteekenis.

torens vorm geven; Leerlingen die gereedschappen of kalk aanbrengen en wanneer het noodig is, op de zieken passen en al de ambten van dergelijken aard waarnemen. Altijd was de Loge het middelpunt van belangstelling en werkzaamheid, een plaats van arbeid, van studie, van toewijding, zoowel als de gemeenschappelijke kamer voor het onderlinge leven der orde. Iedere morgen, zooals wij leeren van de Bouwrollen van den York Munster, begon met een gebed, gevolgd door de aanwijzingen van den Meester voor het werk van den dag, waarin ongetwijfeld besloten waren bestudeering van de wetten der kunst, de bouwplannen en de mystieke beteekenis van versieringen en symbolen. Bij zulke gelegenheden waren alleen Vrijmetselaren tegenwoordig, terwijl de Loge voor ieder ander gesloten was en bewaakt door een Dekker 1) tegen "de nadering van Chouans 2) en luisteraars." Zoo werd het werk voor den dag begonnen, voortgaande te midden van het geraas en de schijnbare wanorde der arbeidsuren totdat de troep van arbeid tot verpoozing

---

1) Dekker is evenals *Kabeltouw* een woord dat in het bijzonder eigen is aan de Vrijmetselarij. Het duidt iemand aan die belast is met het bewaken der Loge om te zorgen dat er alleen Metselaren binnen gehoorsafstand zijn. Het woord stamt waarschijnlijk uit de Middeleeuwen toen de makers van leien daken ook de gewoonte van zwerven hadden (*History of Prices in England*) en de Vrijmetselaars vergezelden om hun taak te vervullen bij het werk van het bedekken der gebouwen. De een of andere dekker werd aangesteld om indringers te weren en vandaar dat de naam dekker langzamerhand gegeven werd aan iederen Metselaar die de Loge bewaakte.

2) Veel is er reeds geschreven over de afleiding en de beteekenis van het woord *cowans* (Chouans) waarbij enkelen den oorsprong van het woord vinden in een Griekschen term die "hond" beteekent. (Zie "An Inquiry Concerning Cowans" door D. Ramsay, *Review of Freemasonry*, deel I). Maar de oorsprong er van moet nog gevonden worden, tenzij wij aannemen dat het een oud Schotsch woord was dat verachting uitdrukte. Als zoodanig gebruikt Sir Walter Scott het in *Rob Roy*. She Doesna value a Cawmil mair as a cowan (Hfdst. XXIX). Metselaars gebruikten het woord om een "Droogwerker", iemand die zonder cement werkte, of een Metselaar zonder het woord, aan te duiden. Ongelukkigerwijs hebben wij in dien zin nog chouans; lieden die probeeren Vrijmetselaars te zijn zonder het cement van de broederliefde te gebruiken. Als men er die maar uit *kon* houden! Blackstone beschrijft een luisteraar als een "gewoon hinderlijk persoon die met een boete bestraft kan worden." De legende zegt dat de Metselaren van den ouden tijd zulke spioneerende lieden, die trachtten om hun teekens en geheimen te leeren kennen, straften door hen onder de regengoten te houden tot het water in hun nek en bij de beenen uit liep. In ieder geval verachtten zij den man die trachtte gebruik te maken van de teekens van het vak zonder de kunst en de ethiek er van te kennen.

werd geroepen; en aldus werd een Kathedraal opgetrokken als een gedenkteeken van de orde, hoewel de namen van de bouwers verdwenen en verloren zijn. Het is niet vreemd dat de Vrijmetselaars die jarenlang aan hetzelfde gebouw werkten en samen in de Loge leefden, elkander leerden kennen en van elkander hielden en dat zij een gevoel van trouwhartigheid jegens hun troep kregen dat éénig, bijzonder en blijvend was. Er zijn tradities van genoegen en vroolijkheid, van zang en feest en galadagen tot ons gekomen die ons verhalen van een kameraadschap die even opgewekt als echt was. Indien hun leven vol wederwaardigheden en hard was, zoo had het ook zijn bekoring en aantrekkelijkheid van vriendschap, van sympathie, dienst en gemeenschap van belangen en de vreugde die voortvloeit uit toewijding tot een hooge en edele kunst.

Wanneer een Metselaar een Loge wilde verlaten en elders wilde gaan werken, zooals hem vrij stond om te doen wanneer hij zulks begeerde, dan had hij geen moeilijkheden om zich bekend te maken aan de mannen van zijn vak door zekere teekens, aanrakingen en woorden 1). Zulke herkenningsteekens waren noodzakelijk voor mannen die ver reisden in die dagen van onzekere toestanden, in het bijzonder wanneer verwijzingen naar anderen of middelen om zich te doen kennen vaak onmogelijk waren. Alles wat vele menschen omtrent de orde weten is, dat de leden er van een code van geheime

1) Dit is een zeer aantrekkelijk onderwerp. Zelfs in de meest oorspronkelijke tijden schijnt men een soort algemeene taal van teekens te hebben gebruikt bij alle volkeren. De teekens waren zeer gelijksoortig bij wijd uiteenloopende stammen, hetgeen misschien een gevolg was van het feit dat zij natuurlijke gebaren van begroeting, waarschuwing of verdriet waren. Hierop wordt gezinspeeld in den Bijbel, wanneer het leven van Ben-Hadad gered wordt door een gegeven teeken (I. Koningen, XX. 30-35). Zelfs bij de Noord-Amerikaansche Indianen was een soort van teekens-code bekend (Indian Masonry, R. C. Wright, hfdst. III). "De heer Ellis ging zelfs door middel van zijn kennis als Meester Vrijmetselaar in het gewijde gedeelte van een Indischen tempel" (*Anacalypsis*, C. Higgins, I, 767). Zie ook de ervaringen van Hackett Smith onder de Druzen, waarnaar wij reeds verwezen (A. Q. C. IV, II). Kipling vertelt ons een heerlijk grappig verhaal waarvan het Maçonnieke teekenstelsel den grondslag vormt. *The Man who would be a King* is beslist buitengewoon. Indien een niet gering gedeelte van deze teekentaal van het ras in de huidige Maçonnieke Loges voortleeft, is dit niet alleen te danken aan de behoeften van het gilde, maar ook aan het instinct der orde voor het oude, het universeele, het *menschelijke;* haar genie om gebruik te maken van alle manieren en middelen waardoor de menschen tot elkander kunnen worden gebracht om elkander te leeren kennen en elkander lief te hebben en te helpen.

teekens hebben en dat geen Vrijmetselaar zonder vrienden of alleen behoeft te zijn wanneer andere Vrijmetselaars in zicht of binnen gehoorsafstand zijn; zoodat de naam zelf van het gilde gelijkwaardig werd met elke wijze van verborgen herkenning 1). Steele spreekt in de *Tailer* van een klasse van menschen die evenals "vrijmetselaars hun teekens en aanrakingen hebben". Er bestond meer dan een zoodanig teeken en aanraking, zooals ons meer dan eens gezegd wordt — het *Harleian Manusript* bijvoorbeeld noemt "woorden en teekens". Wat zij zijn, mag hier niet besproken worden, maar men kan veilig zeggen dat een Meester Metselaar uit de Middeleeuwen, zoo hij uit het land der schaduwen terugkeerde, zich als zoodanig bekend zou kunnen maken in een hedendaagsche Gezellen-loge. Ongetwijfeld zouden enkele dingen hem in het eerst vreemd zijn, maar hij zou de officieren van de Loge herkennen, den vorm, de symbolen, het groote altaar-Licht en haar zedelijke waarheid, in symbolen onderricht. Bovendien zou hij, indien hij daar roeping toe gevoelde, ons veel kunnen leeren omtrent het gilde in de oude tijden, zijn verborgen mysteriën, de bijzonderheden van zijn riten, en de beteekenis van de symbolen toen de poëzie van het bouwen nog levend was.

III

Dit voert ons tot een van de hevigste strijdpunten in de Maçonnieke geschiedenis, het vraagstuk van het aantal en den aard der graden die in de oude gildeloges in gebruik waren. Er bestaat nauwelijks een ander onderwerp dat zoozeer de aandacht tot zich getrokken heeft van de oudheidkundigen der orde en terwijl het niemand past om zulk een vraagstuk gladweg te beslissen, zoo zij ons toch veroorloofd, na alles bestudeerd te hebben wat aan beide zijden geschreven is en waarde heeft, een samenvatting te geven van de waarheid waartoe men gekomen is 2).

---

1) In Engelsche landen is dit meer het geval dan ergens anders. In vele boeken en ook in het dagelijksche leven spreekt men van Vrijmetselarij (*masonry*) als van al datgene hetwelk de onderlinge bekendheid aangeeft. *Vertaler.*

2) Wederom is het mij een genoegen te verwijzen naar de verhandelingen van de Ars Quatuor Coronati Loge van Onderzoekingen, welke verhandelingen en de besprekingen daarin, zooals van andere vraagstukken, het beste overzicht geven van het geheele probleem, van alle zijden beschouwd. De verhandeling

Terwijl het ondenkbaar is dat omtrent een ouden graad — afgescheiden van de *Oude Plichten* die een deel van de oudste ritualen vormden — iets zou zijn teboekgesteld, zoo zijn wij toch in deze zaak niet geheel en al aan de genade van gissingen overgeleverd. Cesare Cantu verteld ons dat de Comaciner Meesters "in de Loggie bijeengeroepen werden door een Grootmeester, om de algemeene zaken van de orde te behandelen, nieuwelingen aan te nemen, en *hoogere graden aan anderen te verleenen*" 1). Getuigenis van dezen aard is in overvloedige mate aanwezig, maar men zal een niet geringe verwarring vermijden indien men de volgende overwegingen voor den geest houdt:

Ten eerste, dat het rituaal der Vrij-metselarij gedurende het werkdadig tijdperk als handwerk natuurlijk minder vormelijk en versierd was dan het later werd, vanwege het feit dat haar leven zelf een soort rituaal was en hare symbolen altijd zichtbaar waren in haar arbeid. Zoo moet men verder bedenken dat, toen zij ophield werkdadig te zijn als vak, en anderen die niet werkelijk bouwheeren waren, tot het lidmaatschap werden toegelaten, hare riten noodzakelijkerwijs vormelijker werden — "zeer vormelijk" zooals Aubrey zeide in 1686, 2) waarbij in ceremoniën afgebeeld werd, wat langen tijd aanwezig was geweest in haar symboliek en practijk.

Ten tweede, dat met het verval van de oude godsdienstige kunst van bouwen — want dat was zij in waarheid — een gedeelte van haar symboliek haar luister verloor, waarbij haar vorm bleef leven, maar de beteekenis grootendeels, zoo al niet geheel, verloren ging. Wie weet bijvoorbeeld — zelfs met de verhandeling van Klein over *Het Groote Symbool* 3) in handen — wat Pythagoras bedoeld heeft met zijn kleine en groote Tetractys? Dat dit meer waren dan mathematische theorema's is duidelijk, toch kon zelfs Plutarchus de beteekenis er van niet doorgronden. Op dezelfde wijze zijn enkele der symbolen in onze Loges verhuld of hebben andere beteekenissen

---

door J. W. Hughan, die pleit ten gunste van slechts één graad in de Loges der oudheid en die van G. W. Speth ten gunste van twéé graden, met de grondstoffen voor een derde, overzien het geheele veld volkomen en grondig en in het volle licht van de feiten (A. Q. C. X. 127, XI, 47). Wat betreft den derden graad, dezen zullen wij later beschouwen.

1) *Storia di Como*, I, 440.

2) *Natural History of Wiltshire* door John Aubrey, geschreven maar niet uitgegeven in 1686.

3) A. Q. C. X., 82.

die uitgevonden zijn in verband met hun voorstelling in plaats van de diepere verborgen of maar flauwelijk te onderkennen beteekenissen. Hoe dit zij, de groote symbolen spreken nog in waarheden die eenvoudig en welsprekend zijn en blijven om te veredelen, te onderrichten en te verheffen.

Ten derde, dat toen de Vrijmetselarij een louter bespiegelende of symbolische broederschap werd en niet langer een orde van practische bouwers was, haar ceremonieel onvermijdelijk ingewikkelder en indrukwekkender werd — daar haar oude zeden en gewoonten, zoowel als haar symbolen, in haar rituaal werden verwerkt. Wanneer wij weten hoe "de tijd, de witte god, alle dingen heilig maakt, en wat oud is, tot godsdienst wordt", is het bovendien geen wonder dat haar traditie ieder jaar gezaghebbender werd; zoodat zij er niet toe neigde, gelijk zoovelen zich verbeeld hebben, om aan hare leeringen toe te voegen, maar om haar rijk bezinksel te bewaren en te ontwikkelen en iedere onderbreking te vermijden in hetgeen van het verleden tot ons is gekomen.

Wanneer wij deze ontwikkelingsorde in de geschiedenis der Vrijmetselarij voor oogen houden, kunnen wij thans de feiten met betrekking tot de oudste graden voor zoover deze bekend zijn, vaststellen, een en ander verdeelende in twee tijdperken, het practisch werkdadige en het bespiegelende 1). Een leerling werd in de oude dagen "Ingeschreven" (Entered) als een nieuweling in het vak in de

---

1) Ruwweg gesproken kan men het jaar 1600 beschouwen als den datum die de twee tijdperken scheidt. Addison maakt, in de *Spectator* van 1 Maart 1711 schrijvende, het volgende onderscheid tusschen een bespiegelend en een practisch werkend lid van een vak of beroep: "Ik leef in de wereld veeleer als een beschouwer der menschheid dan als een van de soort zelf, door welk middel ik mijzelf gemaakt heb tot een bespiegelend staatsman, soldaat, koopman en *handwerker*; zonder mij ooit bezig te houden met een werkzame rol in het leven." Zoo wordt dan door een Bespiegelend Vrijmetselaar bedoeld iemand die, hoewel hij niet feitelijk een bouwheer is, aanzoek deed voor lidmaatschap bij de Vrijmetselaars en dit verkreeg. Zulke lieden, geleerden en studeerenden, begonnen reeds in 1600 in de Orde te treden, zoo al niet eerder. Indien men met "practisch werkende metselaar" iemand bedoelt die geen zedelijke beteekenis aan zijn gereedschappen hechtte, dan bestonden in de dagen van ouds zulke lieden niet — daar alle Metselaren, zelfs in de Gilden, hunne gereedschappen gebruikten op eene wijze die aan onze bouwers in den hedendaagschen tijd volkomen onbekend is. Het is te betreuren dat dit licht der poëzie uit onzen arbeid verdwenen is en daarmede ook de vreugde van het werk.

eerste plaats louter als een zakelijke handeling. Vervolgens, of kort daarna, — waarschijnlijk op de Jaarlijksche Vergadering — was er een ceremonie van inwijding die hem tot een Metselaar maakte — inbegrepen het afleggen van den eed, het opzeggen van de vaklegende zooals die in de *Oude Plichten* voorkwam, een onderrichting in zedelijk gedrag en zijn gedragingen als een Metselaar en het mededeelen van zekere geheimen. In het eerst schijnt deze graad, alhoewel zij zekere geheimen bevatte, in het geheel niet mystiek te zijn geweest, maar was hij een eenvoudige ceremonie om op het gemoed van den jongen man het hooge zedelijke leven in te drukken dat van hem vereischt werd. Zelfs de Gilde-metselarij had zulk een ritus van inwijding gelijk Hallam opmerkt, en als wij mogen vertrouwen op de weergave die Findel ons geeft van de ceremonie zooals die plaats had bij de Duitsche Steinmetzen, dan geleek zij zeer veel op den eersten graad zooals wij die thans hebben — hoewel men altijd het gevoel heeft dat zij verfraaid werd in het licht van later tijden 1).

Tot zoover is er geen verschil van meening, maar de vraag is of er een andere graad in de eerste loges bekend was. Alle waarschijnlijkheden van het geval, te zamen met de ons bekende feiten, wijzen er op dat er nog een, en een hoogere, graad was. Want indien al de geheimen van de orde onthuld werden aan een Leerling, kon hij, na vier jaar te hebben gewerkt, en juist wanneer hij van waarde werd, wegloopen, zich voor een Gezel uitgeven, en als zoodanig werk en loon ontvangen. Indien er slechts één stel geheimen was, zou hij dit bedrog bedreven kunnen hebben met voordeel voor zichzelf en ten nadeele van het vak — tenzij wij inderdaad alle tot dusver aanvaarde denkbeelden herzien en zeggen dat zijn inwijding niet plaats had totdat zijn leertijd geheel was afgeloopen. Dit zou ons echter later in verdere moeilijkheden brengen. Wanneer wij weten hoe verzot de menschen der middeleeuwen waren op ceremoniën, is het nauwelijks denkbaar dat de dag der dagen waarop een Leerling na zeven lange jaren te hebben gearbeid, den staat van Gezel verwierf, ongemerkt voorbij zou worden gegaan en dat nog het minst in een orde van mannen voor wie het bouwen tegelijkertijd een kunst en een allegorie was. Zoodat niet alleen de vereischten van zijn beroep, maar ook de belangrijkheid van den dag voor een jongen

---

1) Geschiedenis der Vrijmetselarij, blz. 66.

man en de geest van de orde, zulk een gevolgtrekking rechtvaardigen.

Bezitten wij eenigerlei bewijs om deze gevolgtrekkingen te bevestigen? Zeer zeker; in die mate dat het niet gemakkelijk is om de wenken die in de *Oude Plichten* gegeven worden, volgens een andere theorie te verklaren. Zoo verhalen ons bijvoorbeeld bijna alle manuscripten van het *Regiusgedicht* af, van twee kamers of toevluchtsoorden, de Kamer en de Loge — soms het Gewelf en de Zaal genaamd — en men gelastte den Metselaar de "Raadgevingen" van elk dezer op te volgen. Dit schijnt er op te wijzen dat een Leerling toegang had tot het Gewelf of de Kamer, maar niet tot de Loge zelf — tenminste niet op alle tijden. Men kan aanvoeren dat de "andere raadgevingen", waarnaar verwezen wordt, louter technische geheimen waren, maar dan geeft men toe, dat het geheimen waren en ze als zoodanig werden gegeven. Door een natuurlijk verloop werden, naarmate de orde verviel als feitelijke bouworde, *hare technische geheimen tot ritueele geheimen*, hoewel zij altijd symbolische beteekenissen moeten hebben gehad. Verder wordt er, hoewel wij slechts mededeeling hebben van één eed, van teeken*s*, aanraking*en* en woord*en* steeds in het meervoud gesproken; en indien de geheimen van een Gezel louter technisch waren — hetgeen sommigen onzer niet kunnen gelooven — gingen zij tenminste vergezeld en werden zij beschermd door zekere teekens, aanrakingen en paswoorden. Hieruit is het duidelijk dat de intrede van een Leerling in de rangen der Gezellen inderdaad een Graad was of de essentieele beginselen van een graad bevatte, daaronder begrepen een afzonderlijk stel teekens en geheimen.

Overgaande tot het tweede tijdperk, zien wij alle mannen van rijkdom en geleerdheid, die geen feitelijke architecten waren, in de orde treden — hetzij als beschermers van de kunst of als bestudeerders en mystieken die werden aangetrokken door haar symboliek — en andere teekens van verandering beginnen zich voor te doen. Van hen werd natuurlijk niet geëischt dat zij zeven jaar lang in leerlingschap zouden dienen en zij werden natuurlijkerwijs Gezellen, geen Meesters, omdat zij in geen enkel opzicht het vak meester waren. Werden deze Gezellen bekend gemaakt met de geheimen van een Leerling? Indien dit zoo was, dan werden de twee graden of op één avond gegeven, of anders — wat inderdaad schijnt gebeurt te zijn — werden zij tot één saamgeweven; daar wij hooren van lieden die op

één avond tot Vrijmetselaars gemaakt werden 1). Ongetwijfeld verschilden de gewoonten in de verschillende Loges, waarvan enkele voornamelijk practisch werkzaam waren of bestonden uit lieden die werkdadige Metselaars waren geweest met slechts hier en daar enkele niet-metselaars, die toegelaten waren; terwijl andere reeds in 1645 als louter symbolische Loges bestonden. Natuurlijk werden in Loges van de eerste soort de twee graden afzonderlijk gehouden en gingen zij bij de tweede soort in elkander op — terwijl de eene graad steeds uitvoeriger werd. Langzamerhand werden de lieden, die werkdadig metselaar waren geweest, zeldzamer in de Loges — voornamelijk die van hooger positie, zooals meesterbouwers, architecten enzoovoorts — totdat de orde een louter bespiegelend genootschap werd, dat niet langer vakdoeleinden op het oog had.

Dit niet alleen, maar door dit geheele overgangstijdperk heen en zelfs vroeger, vinden wij aanduidingen van "De Rol van den Meester" en deze aanduidingen nemen in aantal toe naarmate het ambt van Meester van het Werk zijn practisch aanzicht verloor na het tijdperk van den Kathedraalbouw. Wat was de Meesterrol? Ongelukkigerwijs kunnen, hoewel het aantal der graden is aan te geven, hun aard en de bijzonderheden er van niet worden besproken zonder groote onbescheidenheid; maar niets is duidelijker dan *dat wij niet buiten de Vrijmetselarij behoeven te gaan om de grondstoffen te vinden waaruit alle drie graden zooals zij thans bestaan werden ontwikkeld* 2).

Zelfs de Fransche Compagnonnage of de Zonen van Salomo had

---

1) Zie voor een enkel voorbeeld de *Diary* van Elias Ashmole, onder dagteekening van 1646.

2) Ontelbare malen is het de gewoonte van schrijvers geweest, zoowel in als buiten de orde, om de Vrijmetselarij te behandelen als ware zij een bijeenzameling van oeroude overblijfselen en moraliseerende algemeenheden, gevormd uit de overgeschoten beetjes van de legende der Operatieve gilden en de restjes van Occulte kennis en dit is verre van waar. Indien dit een feit ware, zou de schrijver dezes de eerste zijn om het te erkennen, maar het is geen feit. In plaats daarvan gaat het denkbeeld dat een zoo edele orde, met zulk een heroïsche geschiedenis, zoo rijk aan symboliek, met bekwaamheid geordend en met zooveel sporen van een groote oudheid, de schepping van een godsvruchtig bedrog of een vernuftige vroolijke scherts was, de perken van de geloofwaardigheid te buiten en komt op het terrein der zotheden. Dit feit zal met meer nadruk worden bevestigd in het volgende hoofdstuk, WAARNAAR ALLEN VERWEZEN WORDEN DIE OVERAL ELDERS GAAN BEHALVE TOT DE VRIJMETSELARIJ ZELF OM TE VERNEMEN WAT DE VRIJMETSELARIJ IS EN HOE ZIJ TOT STAND KWAM.

de Legende van den derden graad lang vóór 1717, in welk jaar sommigen meenen dat hij werd uitgevonden. Indien er vóór dien datum weinig of geen melding van wordt gemaakt bij Engelsche Vrijmetselaars, is dat nog geen reden om te denken dat hij onbekend was. *Niet voor 1841 werd het bekend dat deze graad een geheim van de Compagnonnage in Frankrijk was geweest, zoo diep en zorgvuldig was hij verborgen gebleven* 1).

Waar zooveel nog duister is, mag men niet dogmatisch zijn, doch wat er in 1717 schijnt te hebben plaats gehad is niet de *toevoeging* van een derden graad uit één stuk gemaakt, maar de *omzetting* van twee graden in één.

Dat wil zeggen dat de Vrijmetselarij een te grootsche instelling is om in één dag gemaakt te zijn, en nog veel minder door een paar lieden, maar dat zij een langzame ontwikkeling was die haar schoonheid ontplooide naarmate zij groeide.

Inderdaad was zij gelijk een van haar Kathedralen waarop een geheel geslacht van bouwers zwoegde en verdween en waarop een ander geslacht volgde, totdat te midden van de wederwaardigheden van tijd en verandering, van verval en wederopleving, de Orde zelf tot een tempel van Vrijheid en Broederschap werd — waarbij haar geschiedenis een onthulling van haar innerlijkste ziel was in het natuurlijk verloop van haar overgang van werkelijke bouwkunst tot haar edeler en heerlijker doel. Want daar hetgeen uit de Vrijmetselarij ontwikkeld is, er altijd in gewikkeld moet zijn geweest, en niet iets is, dat van buiten af kwam en er uit vreemde bronnen ingebracht werd, zooals sommigen maar steeds blijven trachten aan te toonen, *behoeven wij niet buiten de orde te gaan om te vernemen wat Vrijmetselarij is en zeker niet om haar beweegreden en haar geest te leeren kennen*, daar haar latere en meer uitvoerige vorm zelf slechts een uitbreiding en een uiteenzetting van haar ineigen aard en leering was. Op dit feit legt de onderhavige studie den meesten nadruk tegenover diegenen die in alle hoeken en gaten gaan jagen om te zien vanwaar de Vrijmetselarij kwam en waar zij haar symbolen en graden verkreeg.

---

1) *Livre du Compagnonnage* door Agricol Perdiguier 1841. George Sand's novelle *Le Compagnon du Tour de France* werd in hetzelfde jaar uitgegeven. Zie verder Gould Geschiedenis der Vrijmetselarij, Deel I. Hfdst. V.

Hoofdstuk III.

Het STELSEL zooals dat in de regelmatige Loges onderricht wordt, kan wel eenige overtolligheid van woorden of gebreken hebben, veroorzaakt door de onwetendheid of de onverschilligheid van de oude leden. En inderdaad, wanneer wij overwegen door welk een donkerheid en duisternis het Mysterie is overgeleverd; de vele eeuwen dat het overleefd heeft; de vele talen en landen en sekten en partijen die het heeft doorloopen, dan zij wij veeleer geneigd ons te verwonderen dat het ooit zonder meer onvolmaaktheid tot ons kwam in den huidigen tijd. Het heeft lang in modderige stroomen geloopen en als het ware zelfs onder den grond. Maar niettegenstaande het vele roest dat het moct gekregen hebben, blijft er veel van het oude maaksel over: de kernzuilen van het gebouw kunnen onder het puin worden gezien, hoewel de bovenbouw vol met mos en klimop zit en de steenen door de lengte van tijden elkander los hebben gelaten. En daarom, evenals de buste van een grooten held waarde heeft onder de merkwaardigheden al heeft zij een oog of neus of rechterhand verloren, behoort de Vrijmetselarij met al haar smetten en rampspoeden, in plaats van belachelijk te schijnen, met eenige vriendelijkheid en achting ontvangen te worden uit vereering voor haar Oudheid.

Defence of Masonry, 1730.

AANGENOMEN METSELAREN.

I

Wat ook duister moge zijn in de geschiedenis der Vrijmetselarij en uit den aard der zaak verborgen moet blijven, haar symboliek kan in onafgebroken opeenvolging door de eeuwen heen worden nagespoord; en haar symboliek is haar ziel. Dit is zóózeer waar, dat men bijna kan zeggen, dat indien de orde had opgehouden te bestaan toen zij op haar hoogste punt was, haar symboliek dit zou hebben overleefd en zich zou ontwikkeld hebben, zoo diep had zij zich in het gemoed der menschen ingewerkt. Toen ten slotte de orde als beroepsorde haar arbeid beëindigd had en hare gereedschappen neerlegde, werden hare symbolen, die het geloof van den werker hadden gediend, een taal voor de gedachte van den denker.

Weinig lieden beseffen welken dienst in het dageraads-tijdperk van de wereld getallen hebben bewezen aan het geloof van den

mensch, toen hij zocht naar den een of anderen sleutel tot het machtige raadsel der dingen. Levende te midden van veranderingen en schijnbare toevalligheid, vond hij in de wet der getallen een pad waarlangs hij kon ontkomen aan het verschrikkelijke gevoel dat het leven een reeks toevallige gebeurtenissen in de hand eener grillige Macht was; en wanneer wij er over nadenken, was zijn inzicht geenszins ondeugdelijk. "Alle dingen zijn in getallen" zei de wijze Pythagoras: "de wereld is een levende arithmetiek in haar ontwikkeling — een verwezenlijkte geometrie in haar rust". De natuur is een gebied van getallen; kristallen zijn verdichte geometrie. De muziek, die van alle kunsten de goddelijkste en verheffendste is, beweegt zich met afgemeten stap voorwaarts, daarbij geometrische figuren bezigende, en kan zich niet vrijmaken van getallen zonder in een wanklank weg te sterven. Geen wonder dus dat een wetenschap waardoor de menschen zulk een inzicht verkregen in de eenheid en de orde der wereld, voor hen geheiligd werd en vorm aan hun geloof gaf 1).

Daar zij zooveel onthuld had, kreeg de mathematica allerlei mystieke beteekenissen die geheel vreemd zijn aan onze prozaïsche wijze van denken — terwijl het geloof in onze dagen zich tot andere symbolen gewend heeft.

Zoo was het ook gesteld met de bouwkunst — een levende allegorie waarin de mensch in het klein den wereldtempel nabootste en door allerlei middelen trachtte het geheim van zijn stabiliteit te doorgronden. Reeds hebben wij aangetoond hoe van de oudste tijden af de eenvoudige symbolen van den bouwer een deel van het leven zelf der menschheid werden, vorm aan zijn gedachten, zijn geloof, zijn droomen gaven. Er bestaat nauwelijks een taal of zij draagt er den indruk van zooals wij spreken van een Ruw en een

---

1) In *The Spirit of Masonry* door Dr. Hutchinson komt een mooie voordracht voor over de zedelijke beteekenis van de geometrie. Het is een van de oudste en edelste boeken in onze Maçonnieke litteratuur. Plutarchus vermeldt dat Plato zeide "God geometriseert immer" (Diog. Laert. IV, 2). Elders merkt Plato op dat de "Geometrie, wanneer zij goed behandeld wordt, de kennis van het eeuwige is" (*Republiek* 527b) en boven den ingang van de acedemie te Athene schreef hij de woorden "Laat niemand die onwetend is aangaande geometrie mijn poorten binnentreden". Zoo spraken Aristoteles en al de oude denkers, hetzij in Indië of in Egypte. Proclus zegt ons dat Pythagoras zich alleen bekommerde om getal en grootte: het absolute getal in de arithmetiek; het toegepaste getal in de muziek; enzoovoorts — waarover wij lezen in de *Oude Plichten* (Zie *The Great Symbol* door Klein A. Q. C. X, 82).

Gepolijst denkvermogen, van een Oprecht mensch die een Steunpilaar der maatschappij is, van het Peil van Gelijkheid, van de Gulden Regel volgens welken wij ons gedrag regelen. De uitdrukkingen aan de bouwkunst ontleend zijn soms zoo natuurlijk, zoo gewoon, zoo welsprekend, dat wij ze gebruiken zonder het te weten. Wijzen heeft men altijd Bouwers genoemd en het was geen ijdele waan wanneer Plato en Pythagoras beelden bezigden aan de bouwkunst ontleend, om hun hoogste gedachten uit te drukken. Dit vinden wij overal in de letterkunde, de wijsbegeerte en het leven en is ook natuurlijk. Shakespeare spreekt van "Haaksche menschen" en toen Spenser in statige lijnen het Kasteel der Matigheid wilde opbouwen, maakte hij gebruik van Vierkant, Cirkel en Driehoek 1).

Gelijk wij weten gingen de menschen in de Middeleeuwen geheel op in symboliek, vaak van de diepzinnigste soort en de symbolen der Vrijmetselarij worden door de geheele litteratuur, de kunst en het denken van dien tijd gevonden. Overal vindt men de oude, bekende symbolen, niet alleen op kathedralen, grafsteenen en gedenkteekenen, waar wij verwachten zouden ze te vinden, maar in de plannen en versieringen van woningen, op vazen, op potten, in de watermerken der papiermakers en drukkers en zelfs in de initialen van boeken. De Winkelhaak, de Maatstok, het Schietlood, de Volmaakte Kubus, de Twee Zuilen, de Cirkel tusschen de twee evenwijdige lijnen, het Punt in den Cirkel, de Passer, de Wenteltrap, de getallen Drie, Vijf, Zeven, Negen, de Dubbele Driehoek — deze en andere symbolen werden zoowel door Hebreeuwsche Kabalisten als door Rozekruisers-Mystici gebruikt. Inderdaad is de getuigenis voor dit veelvuldig gebruik zoo overvloedig — zoo de zaak een quaestie van strijd was en bewijs noodig had — voornamelijk na de wederopleving van de symboliek onder Albertus Magnus in 1249, dat men er een geheel boek mede zou kunnen vullen 2).

Typisch zijn de regels, ons nagelaten door een dichter die in 1623 van God zingt als den grooten Logicus, wiens gevolgtrekkingen nooit falen en wiens raad zonder bevel heerscht:

---

1) Faerie Queene, Boek II canto IX, 22.

2) *Lost Language of Symbolism* door Bayley, alsook *A New Light on the Renaissance* door denzelfden schrijver; *Architecture of the Renaissance in England* door J. A. Gotch en "*Notes on some Masonic Symbols*" door W. H. Rylands, A. Q. C. VIII. 84. Inderdaad is de litteratuur over het onderwerp even overvloedig als de feiten.

Daarom kan niemand zijn einde voorzien,
Tenzij op God zijn hoop zij gebouwd.
En als wij hier omlaag willen leeren
Door Passer, Naald, Haak en Lood,
Moeten wij nooit de maat vergeten,
Waarmede God ons gemeten heeft 1).

In weerwil van dit alles zijn er lieden die het nooit moede worden om te trachten uit te vinden vanwaar de Vrijmetselaren in de nevelachtige tusschengebieden der vermoedens hun symbolen vonden. Men zou meenen, na hun eindelooze verhandelingen gelezen te hebben, dat de symbolen der Vrijmetselarij door de geheele wereld geliefd en bewaard werden — *behalve door de Vrijmetselaren zelf!* Vaak geven deze schrijvers te kennen, zoo zij dat al niet werkelijk vaststellen, dat onze Orde haar symbolen afsmeekte, leende of stilweg overnam van de Kabalisten en Rozekruisers, terwijl de waarheid juist andersom is — dat deze onnaspeurbare broederschappen wier vage, fantastische denkwijze steeds weer een plaatselijk woonoord en een lichaam zocht, gebruik maakten van de symbolen der Vrijmetselarij om des te beter de denkvermogens der menschen te bereiken. Waarom al dit onnoodig mysterie, om niet te zeggen deze onnoodige mystificatie, wanneer de feiten zoo duidelijk zijn, neergeschreven in verslagen en gegrift in steen? Terwijl de Kabalisten hunne merkwaardige cosmogonieën in elkaar zetten, deden de Vrijmetselaars hun werk, terwijl zij hunne symbolen in daden en niet in geloofsformulieren achterlieten, alhoewel zij zich altijd hielden aan hun eenvoudig geloof en hoop en plicht — gelijk wij lezen op een oud koperen vierkant stuk plaat, in een oude brug nabij Limerick gevonden, onder dagteekening van 1517:

Tracht te leven met liefde en zorg
Op het Waterpas, volgens den Winkelhaak.

Enkelen onzer Maçonnieke schrijvers 2) — meer dan men gaarne

---

1) J. V. Andrea, *Ehreneich Hohenfelder von Aister Haimb.*

2) Wanneer bijvoorbeeld Albert Pike in zijn brief "aangaande Maçonnieke Symboliek" spreekt van de "arme, ruwe, ongeletterde, onbeschaafde, werkende steenmetselaren" die de vergaderingen bijwoonden, dan verwart hij blijkbaar Vrijmetselaars met de ruwe steenmetselaars van de Gilden. Lees daartegenover

toegeeft — begingen de dwaling, de Vrijmetselarij te verwarren met de metselarij der Gilden, hetgeen ten nadeele van eerstgenoemde kwam. Zelfs Oliver is eenmaal tot de gevolgtrekking gekomen dat de geheimen van de Metselaren der Middeleeuwen niets anders waren dan de wetten der Geometrie — vandaar de letter G; terwijl hij naar het schijnt daarbij vergat dat zij aan de Geometrie mystieke beteekenissen hechtten die sedert lang voor ons verloren zijn gegaan. Men zou even goed kunnen zeggen dat de wijsbegeerte van Pythagoras bestond in het herhalen van de tafels van vermenigvuldiging! Albert Pike was van meening dat wij "geen waarborg hebben om aan te nemen dat onder de Metselaars in het algemeen — in het *lichaam* der Vrijmetselarij — de symboliek der Vrijmetselarij

---

een schitterend artikel door L. M. Philips, in de *Contemporary Review* van October 1913, getiteld "De twee wijzen van bouwen", hetgeen aantoont hoe de Vrijmetselaars in plaats van te werken onder architecten van buiten de orde, de fijner beschaafde denkvermogens onder henzelf kozen als leiders en de verschillende bouwstijlen in Europa schiepen. Hij voegt er aan toe "Aldus was de hooge grens van het talent en de verstandelijkheid die de scheppende geest onder de werklieden schiep . . . . Daar de geheele troep geoefend was in dezelfde denkbeelden en beginselen, konden de achterlijkste en onbekwaamste zelfs, als zij arbeidden aan de gewelven, door hunne bekwamer broeders ontworpen, den gloed van voldoening gevoelen die voortkwam uit de bewuste verwezenlijking van hun eigen aspiraties. Zoo handhaafde het geheele lichaam van constructieve kennis zijn eenheid. . . . Zoo werden door vrije aaneensluitingen van werklieden die hun eigen leiders trainden, de groote Gothische bouwwerken van de middeleeuwen geconstrueerd. . . . Een stijl die zoo vol verbeeldingskracht was en zoo geestelijk dat hij bijna de kroon van een dichter of het visioen van een heilige kon zijn. In werkelijkheid is hij de schepping van het zweet en den arbeid van werklieden en elk onderdeel, hoe klein ook, van stoutheid, durf en kennis die hij belichaamt, kwam voort uit de practische ervaring en de proefnemingen van den handenarbeid." Dit is een beschrijving van de Comaciner Meesters en niet van de arme, ruwe, ongeletterde Steenmetselaren waaraan Pike dacht. (Hiermede ben ik het niet geheel eens. Van beneden af gezien is er een kern van waarheid in. Maar wat er werkelijk gebeurde is dit. Binnen de Kerk waren groepen kunstenaren, bouwers, enz. bijeengebracht, die behoorden tot de besten op hun gebied en die een zekere mate van intuïtie bezaten. Op hun denkvermogens werd dan door degenen, die wisten wat zij deden, de vorm ingedrukt welken het op te richten gebouw moest aannemen om *te beantwoorden in uiterlijken vorm* aan den vorm die op innerlijke, onzichtbare gebieden geschapen werd door de ceremoniën in de Kerk, voornamelijk de Mis. Voor een goed begrip van hetgeen ik hier bedoel, leze men *The Science of Sacraments* door Bisschop C. W. Leadbeater. *Vertaler.*)

van ouder datum is dan 1717" 1). Dat is voorzeker een dwaling! Indien wij alleen de Metselaarsmerken hadden die tot ons zijn gekomen, zou niets anders noodig zijn om te bewijzen dat het een dwaling was. Natuurlijk hebben voor diepere denkers alle symbolen een diepere beteekenis en er kunnen vele Vrijmetselaars geweest zijn die de symboliek der orde niet doorgrondden. Dat doen ook wij niet; doch de symboliek zelf, van de vroegste oudheid af, was zeker het gemeenschappelijk erfdeel en de schat van de werk-Metselaren van de Loges van Engeland en Schotland vóór 1717, ja eeuwen vóór 1717.

II

Daarom is het niet vreemd dat mannen van aanzien en geleerdheid, aangetrokken door den schat van symboliek in de Vrijmetselarij, zoowel als door haar geest van broederschap, misschien ook door haar geheimhouding, reeds op een vroeg tijdstip begonnen te vragen, aangenomen te worden als leden van de Orde; vandaar de naam *Aangenomen Metselaars* 2).

Het is niet duidelijk hoe ver de gewoonte om zulke lieden tot de Loges toe te laten teruggaat, maar men kan er aanwijzingen van vinden in de oudste documenten der orde; hetzij wij al dan niet als geschiedkundig aannemen het lidmaatschap van prins Edwin in de tiende eeuw, waarvan het *Regius Gedicht* zegt:

Van het bespiegelen was hij een meester.

Dit kan misschien louter beduiden dat hij overvloedig bedreven was in de kennis zoowel als in de uitoefening van de kunst, alhoewel, zooals Gould ons beduidt, het *Regius Manuscript* aanwijzingen bevat van gedachten die verre gingen boven het verstand van degenen aan wie het voorgelezen werd 3).

Dergelijke sporen van Aangenomen Metselaren vinden wij in het *Cooke-Manuscript* dat in 1400 of eerder werd samengesteld. Hope oppert de meening 4), dat de oudste leden van deze klasse kerke-

1) Zie zijn brief "Touching Masonic Symbolism."

2) Enkele loges echter wilden nimmer zulke leden aannemen. Nog zelfs in 1786, op den 24en April, werden twee broeders voorgesteld als leden van Domatic Lodge No. 177 en werden afgewezen omdat zij geen werkdadige metselaren waren (*History Lion and Lamb Lodge* 192, Londen, door Abbott.)

3) *On the Antiquity of Masonic Symbolism.* A. Q. C. III, 7.

4) *Historical Essay on Architecture* hfdst. XXI.

lijke lieden waren die wenschten te studeeren om bouwheeren en ontwerpers te worden, opdat zij de oprichting van eigen kerken zouden kunnen leiden; dit des te meer omdat de orde zulk een hooge en heilige bestemming had en zoo geheel en al vrij was van alle plaatselijke en burgerlijke wetgeving en de goedkeuring en de bescherming van de Kerk genoot. Later, toen de orde niet in de gunst stond bij de Kerk, zochten mannen van een andere soort — geleerden, mystici en minnaars der vrijheid — hare graden.

In ieder geval nam de gewoonte vroeg een aanvang en duurde zij door de jaren heen voort, tot de Aangenomen Metselaren in de meerderheid waren. Edellieden, heeren en geleerden traden in de orde als bespiegelende Vrijmetselaren en vervulden ambten in de oude Loges, terwijl de eerste naam die werkelijk in notulen vermeld wordt John Boswell was, die als lid van de Loge van Edinburgh in 1600 tegenwoordig was. Van de negen en veertig namen op de rol der Loge te Aberdeen in 1670 waren er negen en dertig *Aangenomen* Metselaren die op geen enkele wijze in verband stonden met het bouwvak. In Engeland vindt men de oudste verwijzing naar de inwijding van een Bespiegelend Metselaar in de notulen van een Loge in het jaar 1641. Op den twintigsten Mei van dat jaar werd Robert Moray, "Generaal Kwartiermeester van het Leger van Schotland," zooals het verslag luidt, ingewijd te Newcastle door leden van de "Lodge of Edinburgh" die in het Schotsche leger waren. Een nog vermaarder voorbeeld is dat van Ashmole, waarover wij lezen in *de Memoirs of the life of that learned Antiquary, Elias Ashmole, Drawn up by Himself bij way of Diary*, uitgegeven in 1717, hetwelk twee mededeelingen bevat als volgt, de eerste gedateerd 1646;

> *October 16. 4 uur* 30 Minuten *na den middag.* Ik werd tot Vrijmetselaar gemaakt te *Warrington* in Lancashire met Kolonel *Henry Mainwaring* van *Kartichain in Cheshire*; de namen van degenen die tegenwoordig waren in de Loge zijn *Richard Penket Warden, James Collier, Richard Sankey, Henry Littler, John Ellam, Richard Ellam en Hugh Brewer.*

Dit is het verslag, cursief en alles inbegrepen; en men heeft aangetoond door de testamenten na te sporen van al de aanwezige mannen dat de leden van de Warrington Loge in 1646 bijna allen, inderdaad iedereen voor zoover dat bekend is, *Aangenomen* Metselaren waren. Er gaan vijf en dertig jaren voorbij eer wij de eenige

andere Maçonnieke aanteekeningen in een dagboek vinden, gedateerd 1682, welke als volgt luiden:

> Om ongeveer vijf uur des namiddags ontving ik een Oproep om in de Loge te verschijnen die den volgenden dag zou gehouden worden in de Masons Hall te Londen. Dienovereenkomstig ging ik en omstreeks den Middag werden in de Broederschap der Vrije Metselaren opgenomen Sir William Wilson, Kapitein Richard Borthwick, Will. Woodman, Wm. Grey, Samuel Taylor en William Wise.
>
> Ik was de Oudste Gezel onder hen (daar het vijf en dertig jaar geleden was sedert ik werd opgenomen). Behalve mijzelf waren aanwezig de hiernavolgende Gezellen. (Dan volgt een lijst van namen waaruit wij niets leeren.) Wij dineerden allen in de Herberg De Halve Maan in Cheapside en hadden een voornamen maaltijd op kosten van de nieuw aangenomen Metselaars.

Wij vermelden hier deze aanteekeningen niet omdat zij zeer belangrijk zijn, maar omdat Ragon en anderen werkelijk van meening zijn geweest dat Ashmole de Vrijmetselarij maakte, alsof één mensch de Vrijmetselarij gemaakt had! Het is voorzeker vreemd, indien dit waar is, dat slechts twee aanteekeningen in zijn *Dagboek* op de Orde zinspelen; maar dat baart geen moeilijkheden voor de theoretici die zoo aan hun afgoden hangen dat zij weinig acht slaan op feiten. Neen, de omstandigheid dat Ashmole een Rozekruiser was, een Alchemist, iemand die zich verdiepte in occulte leeringen is voldoende, terwijl de afwezigheid van eenige latere zinspeling op hem slechts dient om de verbeelding te sterken daar de theorie hierin bestaat dat enkele adepten, die zagen dat de Vrijmetselarij op het punt stond uiteen te vallen en te vergaan, er hunne symbolen bij invoerden, deze tot het werktuig makende om hun hooge, al zij het verborgen, leering te verkondigen. Hoe aantrekkelijk en toch hoe geheel en al zonder grond! Er is geen bewijs dat er een Rozekruisers genootschap bestond, behalve op papier geweven uit een reeks romantische verhalen die reeds in 1616 het licht zagen en die werden toegeschreven aan Andrea, vóór een veel later tijd; en zelfs toen het tot ontstaan kwam, was het geheel afzonderlijk van de Vrijmetselarij. Occultisme is ongetwijfeld iets dat ons ontwijkt, dat komt van ik weet niet waar, en zweeft als een nevel die over de heuvelen hangt. Maar niettemin moesten wij dan toch in staat zijn in de Vrijmetselarij het een of andere spoor van Rozekruisersinvloed te vinden, het een of andere vage teeken van de verheven wijsheid die men beweert dat aan de orde werd toegevoegd;

niemand heeft dat echter nog vermocht. Verdampte al die hooge Hermetische mystiek, geheel en al, zelfs geen zweempje achterlatende, terwijl zij even geheimzinnig verdween als zij kwam na een verre plaats, welke geen sterveling kan bereiken? 1)

Hoe dit ook zij, wij moeten het *feit* opmerken, dat reeds zoo vroeg — en vroeger, want de Loge had al eenigen tijd bestaan, toen Ashmole ingewijd werd — de Warrington Loge door Aangenomen Metselaren werd gevormd. Van de tien mannen die tegenwoordig waren in de London Lodge, vermeld in de tweede aanteekening in het *Dagboek*, was Ashmole de oudste, maar hij was geen lid van het Genootschap van Metselaren, hoewel de negen anderen dit waren, evenals twee der neofieten. Ongetwijfeld is dit de Loge welke Conder, de geschiedschrijver van het Genootschap, teruggespeurd heeft tot 1620 en indien de boeken van het Genootschap vóór dien datum bestonden, zouden wij ongetwijfeld in staat zijn de gewoonte om aangenomen leden te ontvangen, na te speuren tot de tijden van vóór de Hervorming 2). Uit een aanteekening in de boeken van het Genootschap, gedateerd 1665, blijkt dat

> Er hing in de zaal een lijst van *Aangenomen Metselaren*, opgesloten in een "mooie omlijsting met een slot en sleutel." Waarom was dit zoo? Ongetwijfeld omvatten de Aangenomen Metselaren of die welke ingewijd waren in het esoterische aanzicht van het Genootschap, niet het *geheele* Genootschap en was dit een lijst van de "verlichten" wier namen aldus

1) Degenen die dezen Quichotischen onderzoekingstocht willen voortzetten zullen bemerken, dat de litteratuur èn overvloedig èn zeer belangwekkend is. Zooals bijvoorbeeld verhandelingen als die door F. W. Brockbank in de *Manchester Associaton for Research* Deel I, 1909 — '10 en een andere van A. F. W. Woodford A. Q. C. I. 28. Beter nog is *The Real History of the Rosicrucians* door Waite (hfdst. XV.) en voor een volledige en finale wegvaging van al dergelijke fantastische theorieën hebben wij het groote hoofdstuk in Gould's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*, (deel II, hfdst. XIII.) Het schijnt jammer dat zooveel tijd en arbeid en kennis aangewend moest worden op zulke ijdele theorieën, maar het was noodig; en niemand was voor deze studie beter geschikt dan Gould. Misschien is de schrijver dezes onvriendelijk of minstens ongeduldig; indien dit zoo is dan vraagt hij nederig om vergeving. Maar hij is, na het lezen van dikke deelen vol vergissingen omtrent den beweerden Rozekruisersoorsprong der Vrijmetselarij, de wijdstarende verwondering van mysteriezoekers met betrekking tot dingen die nooit bestonden, moede. Bovendien zijn het dingen die van geen waarde zouden zijn, zoo zij bestaan hadden. (Lees *De Leer der Rozekruisers* door Max Heindel en word onderricht in dingen waarvan geen sterveling weet).

2) *The Hole Craft and Fellowshib of Masons* door Edward Conder.

> geëerd en voor oogen gehouden werden, waarschijnlijk lang nadat zij dood waren ..... Dit kunnen wij niet als zeker beweren, maar wij kunnen vaststellen dat reeds in 1620, en wij mogen uit andere dingen afleiden ook reeds veel vroeger, zekere leden van het Genootschap van Metselaars en anderen te zamen kwamen om een Loge te vormen voor de doeleinden der Bespiegelende Vrijmetselarij 2).

Conder vermeldt ook een exemplaar van de *Oude Plichten* of Gothische Constituties in de kist van het Londensche Genootschap van Metselaren, bekend als *Het Boek van de Constituties van de Aangenomen Metselaren* en dit schijnt hij te vereenzelvigen met het *Regius-Manucript*. Nog een getuige gedurende dit tijdperk is Randle Holme uit Chester, wiens verwijzingen naar de Orde in zijn *Academic Armory*, 1688, van groote waarde zijn, omdat hij schrijft als "een lid van die vereeniging die Vrije-metselaren wordt genoemd." Het *Harleian-Manuscript* is in zijn handschrift geschreven en het volgende blad is een merkwaardige lijst van zes en twintig namen, zijn eigene inbegrepen. Het is de eenige bekende lijst van dien aard in Engeland en een zorgvuldig onderzoek van alle bronnen die inlichtingen kunnen verschaffen met betrekking tot de mannen van Chester, toont aan dat zij bijna allen Aangenomen Metselaren waren. Dan hebben wij zelfs nog vroeger de *Natural History of Staffordshire* door Dr. Plott, 1686, waarin ons op een onvriendelijke wijze vele dingen verteld worden omtrent de gebruiken en de voorschriften van het gilde in die dagen. Loges van minstens vijf leden moesten gevormd worden om een quorum te maken, aan de candidaten werden handschoenen gegeven en een banket dat op de inwijdingen volgde, behoorde tot de gewoonten. Hij verklaart dat er verscheidene teekens en paswoorden waren waardoor de leden in staat waren "elkander bekend te worden en zich bekend te maken over het geheele land," terwijl zijn geloof in de uitwerking er van dat van den meest lichtgeloovige in onze dagen te boven gaat.

Nog een ander treffend verslag vindt men in *The Natural History of Wiltshire* door John Aubrey, waarvan het manuscript berust in de Bodleian Library te Oxford met de dagteekening van 1686; en op de keerzijde van bladzijde 72 van dit manuscript staat de volgende aanteekening van Aubrey: "Op dezen dag (18 Mei 1681) is er een groote conventie in de St. Paulskerk van de broederschap der vrije (daarna schrapte hij het woord *vrije* uit en zette daarvoor in

2) Zelfde boek, Inleiding.

de plaats *Aangenomen*) Metselaren; waar Sir Christopher Wren als Broeder zal worden aangenomen: en Sir Henry Coodric van den Tower en verscheidene anderen." 1)

Waaruit wij mogen afleiden dat er vergaderingen waren vóór 1717 en dat zij belangrijk genoeg waren om aan een niet-Metselaar bekend te zijn. Wij zouden andere bewijzen kunnen bijbrengen, maar dit zij genoeg om aan te toonen dat de Bespiegelende Vrijmetselarij wel verre van een nieuwigheid te zijn, zeer oud was in den tijd toen men veronderstelde dat zij werd uitgevonden. Bij den grooten brand van Londen in 1666 ontstond er een hernieuwde belangstelling in de Metselarij. Velen die haar hadden opgegeven, spoedden zich in drommen naar de Hoofdstad terug óm de stad en voornamelijk de St. Pauls Kathedraal, te herbouwen. Oude Loges werden weder in het leven geroepen en er werd een poging gedaan om de oude jaarlijksche of driemaandelijksche bijeenkomsten weder te hervatten, terwijl tegelijkertijd de aangenomen Metselaars in aantal en in ijver toenamen.

Nu ligt de kern van de geheele zaak met betrekking tot de Aangenomen Metselaren in het antwoord op vragen als deze: waarom vroegen soldaten, geleerden, oudheidkundigen, geestelijken, advocaten en zelfs leden van den adel om aangenomen te worden als leden van de Orde der Vrijmetselaren? Waarom stelden zij belang

1) Of Sir Christopher Wren ooit Grootmeester was zooals de traditie beweert, is niet uitgemaakt en enkelen twijfelen zelfs aan zijn lidmaatschap in de Orde (Gould, *Geschiedenis der Vrijmetselarij*. Ongelukkigerwijs heeft hij geen mededeelingen nagelaten en de *Parentalia* door zijn zoon geschreven, helpen ons heel weinig, daar zij niets meer bevatten dan zijn theorie, dat de orde een aanvang nam met het ontstaan der Gothische bouworde. Indien wij zijn vriend Dr. Knippe mogen vertrouwen, dan was Ashmole van plan geweest een *Geschiedenis der Vrijmetselarij* te schrijven om de theorie van Wren te weerleggen dat de Vrijmetselarij haar oorsprong ontleende aan een Bul door den Paus verleend, onder de regeering van Hendrik III, aan enkele Italiaansche architecten, daar hij meende, en dit terecht, dat de Bul slechts bevestigde en in geen geval onze orde schiep of zelfs maar in dit koninkrijk grondvestte (*Life of Ashmole*) door Campbell. Deze bijzonderheid maakt het denkbeeld dat Ashmole zelf de Vrijmetselarij stichtte, nog dwazer, daar hij slechts een bestudeerder van haar oude geschiedenis was. Wren was waarschijnlijk nooit een Werkdadig Metselaar, hoewel hij architect was, maar hij schijnt een Aangenomen lid van de Broederschap te zijn geworden in zijn laatste jaren, daar zijn veronachtzaming van de orde tengevolge van zijn leeftijd als een der redenen wordt aangegeven voor de organisatie van de eerste Grootloge

in de Orde? Wat trok hen in 1600 en vroeger er toe aan? Wat bond hen met toenemende macht en steeds groeiende belangstelling? Waarom bleven zij in deze loges treden totdat zij er voldoende macht hadden om ze te regeeren? Er moet in hun beweegreden iets meer geweest zijn dan een eenvoudige begeerte om zich aaneen te sluiten, want zij hadden hun clubs, vereenigingen en geleerde genootschappen. Nog minder kon louter nieuwsgierigheid om zekere teekens en paswoorden te leeren, zulke lieden zoo lang gebonden hebben zelfs in een tijd van vreemde begrippen met betrekking tot zaken die het vereenigingsleven betreffen en toen de bouwkunst als een liefhebberij werd bestudeerd en beoefend. Neen, er is slechts één verklaring: dat volgens de beschouwing dezer mannen de Vrijmetselarij de hooge en oude wijsheid bewaard had, die in de traditie had voortgeleefd en onderricht werd in symbolen — misschien weinig begrepen door vele leden van de orde — en dit was het wat zij aan het licht wilden brengen, door de geschiedenis tot allegorie en de legende tot drama te maken zoodat de Vrijmetselarij daardoor eene onderrichtster van wijze en schoone waarheid werd.

HOOFDSTUK IV.

De leeringen der Vrijmetselarij zijn de schoonste die men zich mogelijkerwijs denken kan. Zij ademen den eenvoud der oudste tijden, bezield door de liefde voor een God die den marteldood stierf. Het woord dat de Puriteinen vertolkten als weldadigheid maar dat in werkelijkheid liefde is, vormt den sluitsteen die het geheele gebouw van deze mystieke wetenschap schraagt. Hebt elkander lief, onderricht elkander, helpt elkander. Dat is onze geheele wetenschap, onze geheele leer, onze geheele wet. Wij hebben geen bekrompen vooroordeelen; wij sluiten deze of gene sekte niet buiten ons genootschap; het is ons voldoende als iemand God aanbidt, onverschillig onder welken naam of onder welken vorm. Ach! belastert ons, bekrompen en onwetende lieden, zoo gij wilt. Degenen die luisteren naar de waarheden welke de Vrijmetselarij ons leert, kunnen u gercedelijk vergeven. Het is onmogelijk een goed Vrijmetselaar te zijn zonder een goed mensch te zijn.

WINWOOD READE, *The Veil of Isis.*

DE GROOTLOGE VAN ENGELAND.

Toen Franciscus van Assisi op zekeren dag zijne gebeden opzond in een kleine kapel, werd hij door een oud Byzantijnsch kruisbeeld aangespoord: "Ga thans en herbouw mijn Kerk welke in puin valt." Door louter getrouwheid gedreven, liet hij een lamp plaatsen; daarna zag hij zijn taak op een grootscher wijze en een kunstenaar heeft hem afgeschilderd, steenen en kalk dragende. Ten slotte werd hem plotseling de volledige beteekenis van het hem toegesprokene duidelijk — dat hij zelf de hoeksteen van een hernieuwde en gelouterde Kerk moest worden. Hij wierp zijn beurs en prestige in den wind en trok langs de hoofdwegen van Umbrië om de menschen terug te roepen van het vermolmingsproces van weelderigheid tot de wegen van reinheid, mededoogen en blijdschap, zoodat zijn leven zoowel een gedicht als een macht was, zijn geloof een visie van de wereld als liefde en kameraadschap. Dit is een volmaakte gelijkenis van de geschiedenis der Vrijmetselarij. In de dagen van ouds bouwden de Vrijmetselaren de groote Kathedralen en wij hebben hen niet alleen steenen zien dragen, maar ook driehoeken, vierkanten en cirkels zien trekken op eene wijze welke aantoonde dat zij aan

deze figuren hooge mystieke beteekenissen toekenden. Maar het werkelijk Tehuis der Ziel kan niet van steenen en hardsteenen gebouwd worden; het is een huis, niet door handen gemaakt. Langzaam aan verrijst het, geformeerd uit de gedachten, de hoopvolle verwachtingen, de gebeden, de droomen en de rechtschapen daden van vrome en vrije menschen; gebouwd door hun honger naar waarheid, hun liefde tot God en hun onderlinge trouw. En er kwam een dag dat de Vrijmetselaren hunne steenen terzijde legden en werklieden werden van een andere soort, waarbij zij niet minder dan voorheen bouwers waren, doch waarheden als gereedschappen en drama's als ontwerpen bezigden, totdat zij een tempel optrokken als die waarvan Watts droomde en welken hij wilde versieren met zijne visioenen van de verheven allegorie van de ontwikkeling des menschen.

I

Van ieder gezichtspunt uit was de organisatie van de Grootloge van Engeland in 1717 een veelbeteekenend en verstrekkend feit. Niet alleen verdeelde het de geschiedenis der Vrijmetselarij in een vóór en nà, een nieuwen datum opleverende vanwaar men kon rekenen, maar het was een mijlpaal in de intellectueele en geestelijke geschiedenis der menschheid. Men behoeft slechts deze eerste Grootloge te bestudeeren, zoowel als de invloeden die haar omringden, de mannen die haar samenstelden, de Constituties die aanvaard werden, haar geest en haar doeleinden om te zien dat zij het begin vormde van een beweging met een diepgaande beteekenis. Wanneer wij haar zien in de omstandigheden van haar tijd — zooals die bijvoorbeeld onthuld worden in de dagboeken van Fox en Wesley, die van de godsdienstige wegwijzers welke zij waren, zich uitbreidden tot uitvoerige panoramische beelden van het tijdperk dat voorafging aan de vorming der Grootloge en dat hetwelk er op volgde, — dan wordt de vergadering van 1717 des te merkwaardiger. Tegen zulk een achtergrond, toen de religie en de zeden hun nadir van ontaarding schenen te hebben bereikt, staan de mannen van de vergadering uit als profeten van vrijheid, van geloof en rechtschapenheid van leven. 1)

1) Wij mogen die edele dynastie van groote en liberale zielen in de zeventiende eeuw niet vergeten — John Hales, Chillingsworth, Whichcote, John Smith, Henry More, Jeremy Taylor — wier *Liberty of Prophesying* het be-

Men heeft eenige verbeeldingskracht noodig om de zedelijke ontaarding van het tijdperk te beseffen, zooals die bijvoorbeeld afgeschilderd wordt door den Bisschop van Lichfield in 1724 voor het genootschap voor de Hervorming der Zeden, om slechts een enkel voorbeeld te noemen. Zinnelijkheid, dronkenschap en ontaarding, zeide hij, waren nagenoeg algemeen, terwijl geen klasse van deze besmetting vrij was. Er werden gemeene en laaghartige moorden bedreven, losbandige en onzedelijke boeken vonden zulk een goede markt dat het uitgeven er van werd aangemoedigd. De onzedelijkheid van allerlei aard was zoo hardnekkig dat zij als een beginselquaestie verdedigd, ja, gerechtvaardigd werd. De rijken waren onverschillig en gaven zich over aan uitspattingen; de armen waren even ellendig in hun arbeid als zij grof en wreed waren in hun sport. In 1713 schreef Bisschop Burnet dat degenen, die kwamen om de priesterwijding te ontvangen, "dermate onwetend waren dat het alle begrip te boven gaat van degenen die niet genoodzaakt zijn zulks te weten". De religie scheen stervende of dood en het noemen van het woord religie stond gelijk met het opwekken van een lach. Wesley, toen nog een jonge man, was nog niet gekomen met zijn schoon en louterend evangelie. Geen wonder dat Bisschop Butler terneergeslagen in zijn kasteel zat met nauwelijks eenige levende hoop, met leeg formalisme aan de eene zijde, een dood polemisch dogmatisme aan de andere zijde en geestdrijverij, bitterheid, onverdraagzaamheid en nooit-eindigenden onderlingen strijd overal!

Wat de Vrijmetselarij betreft, zij was gevallen en bij tijden diep gevallen, maar met de opleving er van, volgende op den grooten Brand van Londen in 1666, had zij een nieuw leven en stouter geest aangenomen en maakte een overgangstijdperk door of liever een tijdperk van vervorming. Want wanneer wij de Vrijmetselarij van 1723 met die van 1688 vergelijken, ontdekken wij dat er veel meer dan louter een opleving had plaats gehad. Zie bijvoorbeeld de onderrichtingen der *Oude Plichten* — echter niet alle, want zelfs in

---

ginsel van verdraagzaamheid in statige welsprekende woorden uiteenzette — Sir Thomas Browne en Richard Baxter; allen heiligen, schitterend in evenwicht, met gelijkmatig gemoed, die afkeerig waren van alle uitersten zonder onderscheid en den middenweg van wijsheid en welgezindheid bewandelden. Ook Milton leerde verdraagzaamheid in een tijdperk van bittere geestdrijverij. (Zie *Seventeenth Century Men of Latitude* door E. A. George).

de oudste tijden ontkwamen enkele aan het stempel der Kerk 1) — met betrekking tot religie naast hetzelfde artikel in de *Constituties* van 1723 en de tegenstelling is verbazingwekkend. De oude toespraak luidt: De eerste plicht is deze, dat gij trouw zijt aan God en de Heilige Kerk en geen dwalingen of ketterijen aanhangt. Luister nu naar den plicht van 1723:

> *Een Vrijmetselaar is door zijn Houding verplicht om aan de zedelijke wet te gehoorzamen en als hij zijn Kunst terecht begrijpt, zal hij nooit een domme Atheïst of een ongodsdienstig, losbandig mensch zijn. Maar hoewel het in de oude tijden de plicht van Vrijmetselaren was te behooren tot den godsdienst van hun land of volk welke deze ook was, zoo wordt het thans meer geschikt geoordeeld hen slechts te verplichten tot dien godsdienst waarin alle menschen overeenstemmen en hunne particuliere opvattingen aan henzelf over te laten: dat wil zeggen Goede en Waarachtige mannen te zijn of Mannen van Eer en Eerlijkheid door welke denominatie of Geloofsovertuiging zij ook onderscheiden mogen worden; waardoor de Vrijmetselarij het Middelpunt van Vereeniging en het Middel tot verzoening en ware vriendschap wordt voor personen die anders eeuwig op een afstand van elkander moesten zijn gebleven.*

Indien deze verklaring gisteren ware geschreven, dan zou zij merkwaardig genoeg zijn. Wanneer wij echter overwegen dat zij gegeven werd in 1723, te midden van bitteren sektarischen strijd en de grootst denkbare onverdraagzaamheid, treedt zij als voor eeuwig gedenkwaardig in de geschiedenis der menschen naar voren. De man, die dat document schreef, zou, als wij slechts zijn naam wisten, recht hebben tot het einde der tijden, dankbaar te worden herdacht en vereerd door zijn ras. De geest van den tijd werd geheel en al bezield door meedoogenloozen partijgeest zoowel wat godsdienst als politiek betrof. De eenige keus die men op religieus gebied had, was een kerkelijke tyrannie die een zekere vrijheid van geloof toeliet of een doctrinale tyrannie, die een geringe vrijheid in eeredienst toestond: inderdaad een treurige keuze. Het is dus een eeuwig-

---

1) Bijvoorbeeld het *Cooke-Manuscript* op een na het oudste van alle, zoowel als het *W. Watson en het York No. 4 Manuscript.* Het is eenigszins verwonderlijk, gezien de allesoverheerschende positie van de Kerk in die tijden, om zulk een getuigenis te vinden van wat Dr. Mackey noemt de voornaamste zending der Vrijmetselarij in de eerste tijden — het bewaren van het geloof in de eenheid van God. Deze manuscripten vielen niet ten offer aan de theologie der Kerk en hunne aanroepingen doen ons meer denken aan den God van Jesajah dan aan de decreten van het Concilie van Nicea.

durende eer voor die eeuw dat de Vrijmetselaars, te midden van deze met elkander strijdende uitersten, verschenen met ongebogen hoofd om beide tyrannieën af te zweren en beide vrijheden te verdedigen 1).

Kerkelijk en doctrinaal blijven zij op open terrein, terwijl de Romanisten en Protestanten, Anglicanen en Puriteinen, Calvinisten en Armenianen bitteren strijd voerden, de lucht vullende met booze vervloekingen. Deze mannen van breeden geest gevoelden zich zoowel door de bekrompenheid van rituaal als door de bekrompenheid van geloofsformulier gelijkelijk opgesloten en zij riepen luide om ruimte en lucht, om vrijheid en welwillendheid!

Hoewel geloofsverschillen geen rol speelden in de Vrijmetselarij, hielden zij de religie toch in hooge achting en was zij toen als nu de gestadige handhaafster van de eenige twee geloofsartikelen die nooit door den mensch uitgevonden werden — het bestaan van God en de onsterfelijkheid van de ziel. Dienovereenkomstig werd iedere Loge geopend en gesloten met een gebed tot den "Almachtigen Opperbouwmeester van het Heelal"; en wanneer een Rouwloge te zamen kwam ter herdenking van een ingeslapen broeder, dan was de formule "Hij is overgegaan naar het eeuwige Oosten" — naar dat gebied vanwaar licht en hoop tot ons komen. Zooals de Vrijmetselaren onsektarisch waren op religieus gebied, waren zij geen partijgangers op politiek gebied: daar een beginsel aan hen allen gemeen was — liefde tot het land, eerbied voor wet en orde en de begeerte naar algemeen welzijn 2).

---

1) Misschien was het een beeld van de Maçonnieke Loges van dat tijdperk dat Toland teekende in zijn *Socratic Society*, in 1720 uitgegeven, die hij echter in een volkomen on-Grieksch gewaad kleedde. Tenminste, de symposia of broederfeesten van zijn genootschap, hun geven en nemen in vragen en antwoorden, hun afkeer van de heerschappij van louter brute kracht, gedwongen godsdienstig geloof en geloofshaat, zoowel als hun milde en verdraagzame gezindheid jegens elkander, doen ons denken aan den geest en de gewoonten van de Vrijmetselaren dier dagen.

2) Het is thans een geschikt oogenblik om zekere merkwaardige theorieën te vermelden die naar voren gebracht zijn om den oorsprong van de Vrijmetselarij in het algemeen en van de organisatie van de Grootloge in het bijzonder te verklaren. Deze zijn als volgt: Dat zij geheel te danken was aan een denkbeeldigen tempel van Koning Salomo, door Lord Bacon beschreven in een Utopischen roman getiteld *het Nieuwe Atlantis;* en dit in weerwil van het feit dat de tempel in het verhaal van Bacon in het geheel geen huis was, doch de naam van een idealen *staat.* Ten tweede dat het doel van de Vrijmetselarij

Op dien grondslag werd de eerste Grootloge gevormd en daarop berust de Vrijmetselarij heden ten dage — van meening zijnde dat eenheid van geest beter is dan eenvormigheid van meening en dat boven den grooten en eenvoudigen "godsdienst waarin alle menschen overeenstemmen" geen dogma het verbreken van de onderlinge welgezindheid waard is.

II

Vervuld van eervolle trots op deze traditie van geestelijk geloof en verstandelijke vrijheid, zijn wij des te gretiger om zoodanige feiten te vermelden als bekend zijn aangaande de organisatie van de eerste Grootloge. Hoeveel Loges er te dien tijde in Londen bestonden, is een zaak van gissingen, maar er moeten er een aantal geweest zijn. Welke band deze vereenigde, anders dan haar esoterische geheimen en gewoonten, is evenzeer onbekend. Ook bestaat er geen verslag om ons mede te deelen of al de Loges in en buiten Londen uitgenoodigd werden om mee te werken in de beweging. Ongelukkigerwijs beginnen de notulen van de Grootloge eerst op 24 Juni 1723 en onze eenige geschiedenis van de gebeurtenissen is die welke gevonden wordt in *The New Book of Constitutions* door Dr. James Anderson in 1738. Echter was hij niet ter plaatse van de gebeurtenis als deelnemer doch hij was in de gelegenheid de feiten aan ooggetuigen te ontleenen en zijn boek werd door de Grootloge zelf goedgekeurd. Zijn verslag is zoo kort dat het kan worden gegeven in zijn geheel:

Koning George I betrad Londen den 20en September 1714 in prach-

---

en de oorsprong van den Derden Graad was het herstellen op den troon van Karel II; waarbij het denkbeeld was dat de Vrijmetselaren die zich "Zonen der Weduwe" noemden, daarmede hun trouw aan de Koningin wilden uitdrukken. Ten derde dat de Vrijmetselarij gegrondvest werd door Olivier Cromwell — hij van alle mannen! — om de Royalisten te bestrijden. Ten vierde dat de Vrijmetselaars hun oorsprong hadden in de orde der Tempelieren. Zelfs Lessing was eenmaal deze theorie toegedaan, maar gaf haar later op. Het is moeilijk te zeggen welke van deze theorieën de andere in dwaasheid overtreft. De Quincy laat ze alle in rook vervliegen door ze een voor een aan een onderzoek te onderwerpen in zijn *Inquiry into the Origin of the Freemasons* — waar hij zijn eigen theorie omtrent den Rozekruisersoorsprong van de orde aan zou kunnen hebben toevoegen — daar deze slechts weinig minder fantastisch was dan de overige (*De Quincey's Works*, deel XVI).

tigen stijl. En nadat de opstand voorbij was in 1716 dachten de enkele Loges te Londen, die zich veronachtzaamd bevonden door *Sir Christopher Wren*, het geschikt om zich samen te verbinden onder een *Grootmeester* als het Middelpunt van Eenheid en Harmonie, namelijk de *Loges* die te zamen kwamen,

1. In het *Goose and Gridiron* Bierhuis in *St. Pauls Churchyara.*
2. In het *Crown* Bierhuis in *Parker's Lane* nabij *Drury Lane.*
3. In den *Appletree* herberg in *Charlesstreet, Covent Garden.*
4. In den *Rummer and Grape* herberg *Channel-Row, Westminster.*

Zij en enkele andere oudere Broeders kwamen bijeen in genoemden *Appletree* en nadat zij in den voorzitterszetel den *oudsten Meestermetselaar* (nu de *Meester van de Loge*) geplaatst hadden, constitueerden zij zich *in behoorlijken vorm* als een Grootloge pro Tempore en deden onmiddellijk de driemaandelijksche *Mededeeling* van de *Officieren* van Loges (genaamd de GROOTLOGE) weder herleven, besloten de *Jaarlijksche* vergadering met *Feest* te houden en dan een Groot-Meester uit hun midden te kiezen totdat zij de eer zouden hebben een adelijken Broeder aan hun hoofd te hebben.

Dienovereenkomstig werd op den *St. Jansdag* in het derde jaar van Koning George I in het jaar 1717 de VERGADERING en het *Feest* van de *Vrije en Aangenomen Metselaren* gehouden in voornoemd *Goose and Gridiron* bierhuis.

Voor het diner stelde de *oudste Meester Metselaar* (nu de *Meester van een Loge*) die Voorzitter was, een lijst van behoorlijke Candidaten voor: en de Broederen verkozen met een meerderheid van Handopsteken Anthony Sayer 1), Gentleman, tot *Grootmeester der Vrijmetselaren* (de heeren *Jacob Lamball*, Timmerman en Kapitein *Joseph Elliot* als Groot-Opzieners), die onmiddellijk bekleed werd met de Teekenen van zijn ambt en macht door voornoemden *oudsten Meester*, daarna werd geïnstalleerd, behoorlijk gelukgewenscht door de vergadering, die hem het gebruikelijk saluut bracht.

Sayer, *Grootmeester*, beval den *meesters* en *Opzieners* van de Loges, de *Grootofficieren* iedere *drie maanden* voor *Onderlinge mededeelingen* te ontmoeten op de plaats die hij zou aanduiden in den Oproepingsbrief die door den *Dekker* zou worden gezonden.

Aldus leest men in het eenige verslag dat tot ons gekomen is met betrekking tot het grondvesten van de Grootloge van Engeland. Preston en anderen hebben geen andere gezaghebbende bron dan deze passage voor hun beschrijving van de gebeurtenis, hoewel toen

---

1) Calvert's *The Grand Lodge of England* vermeldt op blz. 18 enkele belangwekkende en pathetische feiten omtrent de laatste jaren van den Eersten Grootmeester die Dekker werd van de *Old King's Arms Lodge* No. 28 en werd geholpen "Uit de kas van dit Genootschap."

Preston schreef, de feiten die hij er aan toevoegt, vernomen kunnen zijn van mannen die nog leefden. Wie er tegenwoordig waren, behalve de drie officieren, is tot dusver aan alle onderzoek ontgaan, en de eenige variatie op de verslagen wordt gevonden in een zeldzaam oud werk genaamd *Multa Paucis*, hetwelk beweert dat er zes en niet vier Loges waren vertegenwoordigd. Wanneer men dit verslag bekijkt in het licht van hetgeen wij aangaande de Vrijmetselarij van dat tijdperk weten, kan men een aantal dingen opperen:

Ten eerste, wel verre van een omwenteling te zijn, was de organisatie van de Grootloge een wederopleving van de oude driemaandelijksche en jaarlijksche bijeenkomst, welke ongetwijfeld geboren werd uit een gevoelde behoefte aan gemeenschappelijke actie voor het welzijn der orde. Er was geen gedachte aan nieuwigheden, maar zooals Anderson in een noot zegt "Zij zou driemaandelijks bijeenkomen *volgens het oude gebruik*", daar de traditie in dezen tijd gezaghebbend geworden was in deze zaken. Aanduidingen van wat de oude gebruiken waren, vinden wij in het houden van den St. Jansdag 1) als een feestdag, in de democratie van de orde, in haar methode van stemmen met handopsteken, in haar eerbied jegens den oudsten Meestermetselaar, haar gebruik van ambtsteekenen 2), haar ceremonie van installatie, en dat alles in een behoorlijk gedekte Loge.

Ten tweede is het duidelijk dat de Grootloge, in plaats van een opzettelijk beraamde poging om de Vrijmetselarij in haar geheel te organiseeren, in den aanvang slechts bedoeld was alleen voor Londen

---

1) Over de Maçonnieke feesten van Johannes den Dooper en van Johannes den Evangelist is veel geschreven, maar met weinig resultaat. Zooals wij reeds gezien hebben, was het in Vóór-Christelijke tijden de gewoonte, dat de Romeinsche Collegia heidensche goden als schutspatroon aannamen. Waarom de twee Heilige Johannessen door de Metselaars werden gekozen in plaats van den Heiligen Thomas die de schutspatroon der bouwkunst was, is nooit duidelijk geworden. In ieder geval zijn deze beide feestdagen die vallen op den zomer- en winterzonnestilstand, in werkelijkheid ouder dan het Christendom, DAAR ZIJ HERINNERINGEN WAREN AAN DEN OUDEN GODSDIENST VAN HET LICHT WAARAAN DE VRIJMETSELARIJ HAAR OORSPRONG DANKTE.

2) Het ambtsteeken was een zeer groot wit schootsvel, zooals wij in Hogarth's schilderij van den *Nacht* zien. Het cordon was vrijwel van denzelfden vorm als thans in gebruik, maar alleen korter. Wanneer de kleur in blauw veranderd werd, is onzeker, maar waarschijnlijk niet voor 1813, op welk tijdstip wij zoowel het cordon als het schootsvel met blauw omrand beginnen op te merken. (Zie het hoofdstuk over "Clothing and Regalia" in *Things a Free-*

en Westminster 1), daar het de begeerte was een schakel van hechte kameraadschap en samenwerking tusschen de Loges tot stand te brengen. Terwijl wij de namen van de leidende geesten niet kennen — tenzij wij mogen aannemen dat de mannen die tot de ambten verkozen werden, zulks waren — is niets duidelijker dan dat het initiatief uit het hart der orde zelf kwam en op geen enkele wijze van buiten af opgelegd werd; en zoo groot was de noodzakelijkheid er voor dat, nadat zij eenmaal tot stand was gekomen, schakel na schakel er aan werd toegevoegd totdat zij "den geheelen aardbol omspande".

Ten derde, van de vier Loges 2) waarvan men weet dat zij er aan deelnamen, telde slechts één — die welke bijeenkwam in den Rummer and Grape Herberg — een meerderheid van Aangenomen Metselaren onder haar leden; terwijl de drie andere werk-loges waren, althans grootendeels. Klaarblijkelijk was dus de beweging hoofdzakelijk een beweging van Werk-metselaren — of van mannen die Werk-metselaren waren geweest — en niet, gelijk men zoo vaak te kennen heeft willen geven, het plan van mannen en die eenvoudig gebruik maakten van de overblijfselen der Werkmetselarij om des te beter de een of andere verborgen wijsbegeerte te verkondigen. Toch is het opmerkenswaardig dat de leidende mannen in de Orde in deze eerste jaren bijna allen Aangenomen Metselaren waren en leden van

---

mason ought to know door F. J. W. Crowe.) In 1727 werd den officieren van alle ondergeschikte loges bevolen de juweelen der Vrijmetselarij te dragen afhangend van een wit schootsvel. In 1731 vinden wij dat de Grootmeester gouden of vergulde juweelen droeg aan blauwe linten van zijn hals afhangend en een wit leeren schootsvel *gevoerd* met blauwe zijde.

1) Dit is duidelijk uit het boek der *Constituties* van 1723, waarvan gezegd wordt dat het voor het gebruik van de Loges in Londen is. Dan volgen de namen van de Meesters en Opzieners van twintig Loges, allen in Londen. ER WAS TOEN GEEN SPRAKE VAN, HET GEZAG VAN DE GROOTLOGE OP TE LEGGEN AAN HET LAND IN HET ALGEMEEN, VEEL MINDER AAN DE GEHEELE WERELD. Haar groei zullen wij later schetsen. Voor een uitstekend artikel over "The Foundation of Modern Masonry" door G. W. Speth, dat bijzonderheden geeft over de organisatie van de Grootloge en de daarin gekomen veranderingen, zie men A. Q. C. II, 86. Indien men een uitvoerig verslag wenscht, vindt men dat in Gould's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*, deel III.)

2) *History of the Four Lodges* door R. F. Gould. Klaarblijkelijk is de Goose and Gridiron Lodge No. I de eenige van de vier die nog bestaat. Na verscheiden naamsveranderingen is zij thans bekend als de *Lodge of Antiquity* No. 2, (Zie *The grand Lodge of England* door A. F. Calvert.

de Rummer and Grape Lodge. Behalve Dr. Anderson, de geschiedschrijver, waren zoowel Payne als Dr. Desaguliers, de tweede en derde Grootmeester, van die Loge lid. In 1721 werd de Hertog van Montagu tot voorzitter verkozen en daarna zaten leden van den adel in het Oosten totdat de gewoonte ontstond dat de Prins van Wales Grootmeester der Vrijmetselaars in Engeland werd 1).

Ten vierde, waarom bleef van alle vakken en beroepen alleen de Vrij-metselarij leven, nadat haar werk gedaan was en behield zij niet alleen haar identiteit van organisatie, maar evenzoo haar oude symbolen en gebruiken, deze aanwendende tot middelen van opvoeding in religie en rechtschapenheid? De Kathedralen waren reeds lang afgebouwd of halverwege in den steek gelaten; de geest van de Gothische bouwkunst was dood en de stijl zelf werd bijna met verachting behandeld. De functie van den Meester Metselaar was verdwenen en zijn plaats ingenomen door den architect, die, zooals Wren en Inigo Jones niet langer als van ouds een kind van de Loges was, maar een man geoefend door boeken en reizen in den vreemde. Waarom stierf de Vrij-metselarij niet gelijk met de Gilden of werd zij niet omgezet in de een of andere vakvereeniging? Hier is waarlijk het beste bewijs dat zij nooit eenvoudig een orde van architecten voor het bouwen van kerken was geweest, maar een zedelijke en geestelijke broederschap — die groote symbolen bewaarde en onsterfelijke waarheden onderrichtte. Alleen op deze wijze kan men ooit hopen de geschiedenis der Vrijmetselarij te verklaren, en degenen die dit feit niet inzien, hebben geen sleutel tot haar geschiedenis en nog veel minder een begrip van haar geest.

Natuurlijk kunnen deze bladzijden niet in bijzonderheden de geschiedenis en den groei van de Grootloge weergeven, maar wij kunnen enkele van de meer treffende feiten opmerken. Reeds in het jaar 1719 begon men de *Oude Plichten* of Gothische Constituties bijeen te zamelen, daar er reeds een aantal verbrand waren door gewetensvolle Metselaars opdat zij niet in vreemde handen zouden vallen — hoewel de vernietigde documenten van een geheel andere soort kunnen geweest zijn! In 1721 was de Grootmeester Montagu het niet langer eens met de *Oude Plichten*, daar hij ze onvoldoende vond en hij beval Dr. Anderson er een samenvatting van te maken en ze te ontleden met het oog op het maken van een beter stel

---

1) *Royal Masons* door G. W. Speth.

voorschriften, voor de besturen der Loges. Anderson gehoorzaamde — hij schijnt reeds met een dergelijk werk te zijn bezig geweest en heeft het denkbeeld misschien aan den Grootmeester voorgelegd — en een commissie van veertien "Geleerde broederen" werd benoemd om de manuscripten te onderzoeken en een verslag uit te brengen. Zij opperden enkele amendementen en de Grootmeester beval dat het boek zou worden uitgegeven, zoodat het in het laatste gedeelte van 1723 verscheen. Deze eerste uitgave bevatte echter niet het verslag van de organisatie der Grootloge, hetwelk er niet aan schijnt te zijn toegevoegd tot de uitgave van 1738. Hoeveel aandeel de Gewezen Grootmeester Payne hieraan had, is niet zeker, maar het is voornamelijk het werk van Dr. Anderson, die de eeuwige dankbaarheid der orde verdient — en dat des te meer omdat hij het reeds aangehaalde artikel schreef die de religieuze houding der orde uiteenzette. Dat artikel, door wien het ook geschreven werd, is een van de grootste documenten der menschheid en het zou een vreugde te meer zijn om te weten dat het door een predikant was geschreven 1).

Het *Boek der Constituties* dat nog het grondwerk der Vrijmetselarij vormt, is in vele uitgaven herdrukt en is voor een ieder verkrijgbaar.

Nog een onvergetelijke gebeurtenis in de geschiedenis der Grootloge was een plan, in 1724 opgeworpen, en begonnen om fondsen

---

1) Uit een weinig omvangrijke schets van Dr. Anderson in het *Gentleman's Magazine* van 1783 vernemen wij dat hij in Schotland geboren werd — de plaats van geboorte wordt niet gegeven — en dat hij vele jaren lang predikant was in de *Scots Presbyterian Church* in Swallowstreet, Piccadilly en welbekend aan de lieden die dezen geloofsvorm in Londen aanhingen — en dat hij "Bisschop" Anderson door zijne vrienden werd genoemd. Hij huwde de weduwe van een officier in het leger, die hem een zoon en een dochter schonk. Hoewel hij een geleerd man was —, samensteller van een boek over *Royal Genealogies,* hetgeen zijn liefhebberij schijnt te zijn geweest — was hij eenigszins onvoorzichtig in zaken, daar hij het meerendeel van zijn bezit in 1720 verloren had. Of hij Vrijmetselaar was, eer hij naar Londen kwam, is onbekend, maar hij nam veel deel aan het werk van de Grootloge, waarin hij blijkbaar in 1721 zijn intrede deed. Tegen het einde van zijn leven overkwamen hem vele rampen, doch van welken aard wordt ons niet verteld. Hij stierf in 1739. Misschien wordt zijne geleerdheid overdreven door zijn Maçonnieke bewonderaars, maar hij was een edel man en klaarblijkelijk een nuttig mensch. (Gould's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*, deel III). Voor een nog later verslag en latere waardeering van Dr. Anderson, met gebruikmaking van veel en goed aangewend materiaal, zie men *The Grand Lodge of England* door A. F. Calvert, wiens nauwgezetheid en onderzoekingsijver in de geschiedenis der Grootloge hem recht geven op de eeuwige dankbaarheid der orde.

te verzamelen van Algemeene weldadigheid voor Vrijmetselaren die in armoede waren vervallen of in nood verkeerden. Het werd voorgesteld door den Graaf van Dalkeith en werd onmiddellijk met geestdrift gesteund en het is een merkwaardige samenloop van omstandigheden dat de eerste die om steun verzocht Anthony Sayer, de eerste Grootmeester, was. De notulen vermelden niet of hij in dien tijd werd geholpen, maar wij weten dat sommen gelds voor hem gestemd werden in 1730 en wederom in 1741. Deze Commissie van Weldadigheid, zooals men haar ging noemen, werd zeer belangrijk, daar men in 1733 overeenkwam dat al de zaken welke geschikt waren om door de Driemaandelijksche Samenkomsten te worden behandeld, er naar zouden worden verwezen. Ook werd bepaald dat alle Voorzittende Meesters van Regelmatige Loges met de toen aanwezige, vroegere en toekomstige Grootofficieren leden van deze Commissie zouden zijn. Later verleende men deze Commissie het verdere Recht, klachten aan te hooren en daarover rapport uit te brengen aan de Grootloge. Laten wij tevens opmerken dat het een werkelijke praktijk van de Commissie van Weldadigheid was om vrij spel te geven aan een van de bewonderenswaardigste beginselen der Vrijmetselarij — het helpen van nooddruftigen en ongelukkigen, hetzij binnen of buiten de Orde.

III

Wederom komen wij tot een veel besproken vraagstuk, waaromtrent niet weinig geschreven is en het meerendeel daarvan verre er naast — het vraagstuk van den oorsprong van den derden graad. Hier zijn de bestudeerders weder in elk hoekje gaan snuffelen naar de *beweegreden* voor dezen graad en men zou verwachten dat hun falen om deze te vinden hen thans zou hebben doen terugkeeren naar de eenige plaats waar zij ooit kunnen hopen haar te vinden — in de Vrijmetselarij zelf. Maar neen; zij gevoelen zich verplicht mystici, occultisten, alchemisten, Culdeeën en Kabalisten — en zelfs de *Veemgerichten* van Duitschland — op de een of andere wijze een aandeel te geven in het formeeren der Vrijmetselarij, al ware het slechts ter wille van haar meerderen glans en dit is de laatste gelegenheid om het te doen 1).

1) Daar hij zoo herhaaldelijk den nadruk heeft gelegd op dit punt, gevoelt de schrijver het gerechtvaardigd zijn eigen standpunt te verklaren, omdat men

Gewillig om den Kabalisten en Rozekruisers de eer te geven die hun toekomt, verwerpt de schrijver van dit boek alle zoodanige theorieën op grond van het feit dat er geen reden is om te meenen dat zij geholpen hebben om de Vrijmetselarij te maken en dat er *nog veel minder eenig feit bestaat om het te bewijzen.*

Wij laten thans een overzicht volgen van de feiten welke hierop betrekking hebben. Niemand ontkent dat de Tempel van Salomo veelvuldig de gedachten der menschen bezighield ten tijde van de organisatie der Grootloge en zelfs lang daarvoor — zooals in Bacon's

---

anders zou denken dat hij een soort materialist of ten minste een vijand der mystiek was. Dit is niet het geval. Integendeel is hij langen tijd een nederig bestudeerder van de groote mystici geweest: zijn zij zijn beste vrienden — waarvan zijn boekjes *The Eternal Christ* en *What have the Saints to teach us* getuigen. Maar mystiek is een ding en mystificatie een ander! De eerste kunnen wij als volgt omschrijven:

Ten eerste bedoelt men met mystiek — hetgeen slechts een ander woord is voor geestelijkheid — ons bewust gevoel van een Ongeziene Wereld, van ons burgerschap daarin, van God en de ziel en van alle vormen van leven en schoonheid als symbolen van hoogere dingen dan deze zelve. Dat wil zeggen, als iemand maar eenige religie bezit die niet louter theorie of vorm is, dan is hij een mysticus; terwijl het verschil tusschen hem en Plato en St. Franciscus slechts een zaak van genie en geestelijke cultuur is — gelijk het verschil tusschen een jongen die een deuntje fluit en Beethoven die muziek componeert.

Ten tweede, daar de mystiek de ziel der menschen is aangeboren en de gemeenschappelijke ervaring vormt van allen die boven het dierlijke uitgaan, is zij geen uitsluitend bezit van een stel adepten dat als een geheim bewaard moet worden. Ieder mensch die zich in gebed buigt of zijn gedachten hemelwaarts zendt is een ingewijde in de eeuwige mystiek die de kracht en de vertroosting van het menschelijke leven is.

Ten derde waren de Vrijmetselaars der oude tijden religieuze menschen en als zoodanig deelhebbers in deze grootsche menschelijke ervaring van de goddelijke dingen en behoefden zij niet naar verborgen Leeraren te gaan om mystiek te leeren. Zij leefden en werkten in het licht er van. Zij blonk in hun symbolen zooals zij dat doet in alle symbolen die eenige beteekenis of schoonheid hebben. Zij is inderdaad de ziel der symboliek, daar ieder zinnebeeld een poging is om een werkelijkheid uit te drukken, te groot voor woorden.

Zoo is dan de Vrijmetselarij mystiek zooals muziek mystiek is — zooals poëzie, en liefde en geloof en gebed en al het andere dat voor ons het leven de moeite waard maakt; doch deze mystiek is lieflijk, gezond en natuurlijk en op geenerlei wijs onwerkelijk, onevenwichtig en buitennissig. Natuurlijk schieten deze woorden te kort om haar te beschrijven zooals noodzakelijk het geval is met alle woorden en daarom gebruikt de Vrijmetselarij gelijkenissen, beelden en symbolen.

roman Het Nieuwe Atlantis in 1597 1). Broughton, Selden, Lightfoot, Walton, Lee, Prideaux en andere Engelsche schrijvers stelden een diep belang in den Hebreeuwschen Tempel, niet echter zoozeer in wat hij symbolisch te denken gaf als wel in zijn vorm en samenstelling — terwijl een model er van naar Londen gebracht was door Judah Templo onder de regeering van Karel II. Op het vasteland was het vrijwel evenzoo gesteld, maar deze belangstelling in den Tempel vormde geenszins een nieuw onderwerp van bespreking, doch is door de Middeleeuwen heen na te sporen. Ook was deze belangstelling niet alleen eigen aan de Kabalisten, tenminste niet in die mate dat men er noodzakelijkerwijs rekening mede behoeft te houden bij de beeldspraak en de symboliek in de Vrijmetselarij. Inderdaad zou men met meer reden kunnen aanvoeren dat de Vrijmetselarij de belangstelling in den Tempel verklaart en niet andersom. Want, zooals James Ferguson opmerkt, — en er is in de geschiedenis der bouwkunst geen hooger gezag: "Er bestaat misschien geen gebouw in de wereld der oudheid dat zoozeer de aandacht tot zich getrokken heeft sedert zijn verwoesting als de Tempel dien Salomo in Jeruzalem bouwde, en de opvolger er van zooals die door Herodus werd gebouwd. *Gedurende de Middeleeuwen beïnvloedde hij in aanmerkelijke mate de vormen der Christelijke Kerken en de bijzonderheden er van waren de wachtwoorden en de punten van samenkomst van de bouwgezelschappen* 2).

Klaarblijkelijk houdt de opvatting dat de belangstelling in den Tempel nieuw was, en dat de symbolische beteekenis er van op de Vrijmetselarij werd ingedrukt, geen steek.

Men deelt ons echter mede dat er geen aanduiding bestaat van de Hiram-legende, nog minder eenigerlei zinspeling op een tragedie die in verband stond met het bouwen van den Tempel. Geen Hiram-legende! Geen aanduiding van een tragedie! En die zijn beide bijna even oud als de Tempel zelf, daar de rabbinistische legende bevestigt dat "*alle werklieden gedood werden opdat zij niet een anderen tempel zouden bouwen die aan de afgoderij gewijd zou zijn, en dat Hiram zelf gelijk Enoch ten hemel werd gevoerd*" 3).

---

1) *Seventeenth Century Descriptions of Solomon's Tempel* door Professor S. P. Johnston (A. Q. C. XII, 135).

2) Smith's *Dictionary of the Bible*, artikel "Tempel".

3) *Jewish Encyclopaedia*, artikel Vrijmetselarij. Zie ook *Builders' Rites*, G. W. Speth.

De Talmud bevat vele variaties van deze legende. Waar zou men verwachten dat de legenden van den Tempel levendig zouden worden gehouden en zouden worden benut in het ceremonieel, zoo dit niet het geval ware in een religieuze orde van bouwers als de Metselaars? Is het verwonderlijk dat wij in de latere letterkunde zoo weinig verwijzingen vinden naar een onderwerp dat als een gewijd geheim bewaard bleef? Gelijk wij gezien hebben, werd de legende van Hiram als een diep geheim bewaard door de Fransche Compagnonnage en wel tot 1841. Deze heeft haar zeker geleerd van de Vrijmetselaren. Natuurlijk werd er nooit een verslag van gemaakt 1), maar zij werd mondeling overgeleverd binnen de orde; en het was ook natuurlijk, zoo niet onvermijdelijk, dat de legende van den meester-kunstenaar van den Tempel het "Meestersgedeelte" zou zijn bij metselaren die tempelbouwers waren. Hoe kan men anders de versluierde zinspelingen op den naam verklaren in de *Oude Plichten* zooals die aan de leerlingen werden voorgelezen, zoo men hier niet te doen had met een geheim dat voor den hoogeren rang van Meestermetselaar was voorbehouden? Waarom iets te versluieren dat geen verborgen beteekenis had? Het is duidelijk dat het *motief* van den Derden Graad zuiver Maçonniek was en wij behoeven niet buiten de tradities der orde te gaan om er een verklaring voor te vinden.

Niet tevreden met het nasporen van de ontwikkeling der Vrijmetselarij, beweert zelfs een bekwaam man als Albert Pike dat aan enkele mannen van intelligentie die tot een van de vier oude Loges in 1717 behoorden "Het autheurschap van den Derden Graad" moet worden toegeschreven zoowel als het invoeren van de Hermetische en andere symbolen in de Vrijmetselarij; dat zij de drie graden samen stelden met het doel om hunne leeringen, verhuld in symbolen, mede te deelen aan hen die geschikt waren om ze te ont-

---

1) In het *Boek der Constituties* van 1723 weidt Dr. Anderson uitvoerig uit over het bouwen van den Tempel, terwijl hij er een noot aan toevoegt over de beteekenis van den naam Abif, welke zooals men zal weten niet gevonden wordt in de gezaghebbende Bijbelvertaling; en dan breekt hij plotseling af met de woorden "*Maar weglatende wat niet mag en niet kan worden medegedeeld in schrift*". Het is ongelooflijk dat hij aldus onder de Vrijmetselaren een naam en een legende invoerde die hun onbekend was. Indien hij zulks gedaan had, zou dat dan dadelijk algemeen aanvaard zijn door de oude Metselaren die zoo streng stonden op de oude gebruiken der orde?

vangen en dat zij aan anderen beknopte zedelijke uiteenzettingen gaven die zij konden begrijpen 1).

Hoe genadig van hen om zelfs kernachtige uiteenzettingen toe te staan, doch waarom een stel graden ingevoerd om te versluieren wat zij wenschten te verbergen? Dit is hetzelfde denkbeeld van iets vreemds dat van buiten af aan de Vrijmetselarij zou zijn opgelegd, met de daaraan toegevoegde veronderstelling dat de Vrijmetselarij veeleer was georganiseerd om de waarheid te verhullen dan om haar te onderrichten. Behoefde echter de Vrijmetselarij buiten haar eigen traditie en geschiedenis te gaan om de Hermetische waarheden en symbolen te leeren kennen? Wie was Hermes? Niemand weet of hij een mensch of een mythe was, maar Hij was een groote figuur in de Egyptische Mysteriën en werd de Vader der Wijsheid genoemd. Wat *was* zijn Wijsheid? Uit die brokstukken van zijn kennis welke tot ons zijn gekomen en welke misschien wel geleden hebben maar altijd levendig zijn gebleven, leeren wij dat zijn wijsheid een hoog geestelijk geloof en een hooge zekelijkheid was, in visioenen en rhapsodieën onderricht, waarbij gebruik werd gemaakt van getallen. Was zulk een wijsheid nieuw voor de Vrijmetselarij? Was Hermes niet van den aanvang af een held der orde geweest, van wien wij in de *Oude Plichten* lezen en waarin hij een eereplaats bekleedt naast Euclides en Pythagoras? Waarom moeten wij elders dan in de Vrijmetselarij gaan om den stroom van *zuiver* geloof door de eeuwen heen na te sporen? Zeker waren de mannen van de Grootloge adepten, doch zij waren *Maçonnieke adepten die er naar streefden den begraven tempel der Vrijmetselarij aan het licht te brengen en hem te onthullen in een omlijsting die zijn schoonheid waardig was.* En zij waren geen cultusformeerders die er gebruik van maakten om haar uit te buiten voor een bijzonder stelsel van het heelal.

Wie waren die "mannen van intelligentie" aan welke Pike het samenstellen van den Derden graad in de Vrijmetselarij toeschrijft? De traditie heeft zich aan Desaguliers vastgeklampt als den ritualist van de Grootloge en Lyon spreekt van hem als "de pionier en mede-samensteller der symbolische Vrijmetselarij" 2). Dit is echter een overdrijving, al moge het zijn dat Desaguliers hoogen lof verdient, zooals dat het geval was met Anderson en Payne, van wien

---

1) Brief aan Gould "Touching Masonic Symbolism".
2) *History of the Lodge of Edinburgh.*

men zegt dat zij zijne medewerkers waren 1). Het is echter een feit, dat de Derde Graad niet gemaakt werd — hij groeide — zooals de groote Kathedralen, waarvan men er niet een kan toeschrijven aan een enkel groot kunstenaar, maar wel aan een orde van mannen die arbeidden in eenheid van ondernemingslust en streving. Het verloop volgens hetwelk het oude rituaal in het *Sloane-Manuscript* beschreven tusschen 1717 en 1730 in drie graden werd verdeeld en ontwikkeld, was zoo geleidelijk, zoo onwaarneembaar dat men geen bepaalden datum kan aangeven; veel minder nog kan een en ander aan een der twee genoemde mannen worden toegeschreven. Uit de notulen van de Musical Society vernemen wij dat de Loge in de Queenshead in Hollisstraat in 1724 drie verschillende graden bezigde. Reeds in 1727 stuiten wij op de gewoonte, een avond afzonderlijk vast te stellen voor den Meestergraad daar het drama klaarblijkelijk uitvoeriger was geworden.

---

1) Steinbrenner die Findel navolgt, spreekt van den Derden graad als ware deze louter een uitvinding, waarbij hij een gedeelte uit *Ahiman Rezon* door Laurence Dermott aanhaalt om het te bewijzen. Hij verklaart verder dat Anderson en Desaguliers openlijk beschuldigd werden den graad te hebben gemaakt, *hetgeen zij nimmer ontkenden.* (*Geschiedenis der Vrijmetselarij*, hfdst. VII). Daar zij echter nooit hier van beschuldigd werden dan vele jaren na hun dood, kan men zich over hun stilzwijgen nauwelijks verwonderen. Dr. Mackey geeft Desaguliers den naam van "De Vader der Hedendaagsche Bespiegelende Vrijmetselarij" en schrijft aan hem, meer dan aan eenig ander het huidig bestaan van de orde als een levende instelling toe (*Encyclopaedia of Freemasonry*). Dit gaat voorzeker te ver, hoezeer Desaguliers ook verdient door de orde te worden geëerd. Dr. J. T. Desaguliers was de zoon van een Fransch Protestant predikant wiens familie naar Engeland kwam na de herroeping van het Edict van Nantes. Hij studeerde en haalde zijn graad aan Christ Church College te Oxford in 1710, waarna hij Keil als Lector in de Experimenteele Wijsbegeerte opvolgde. Hij was buitengewoon geleerd in natuurphilosophie, mathematica, geometrie en optica, en gaf verscheidene malen voordrachten in tegenwoordigheid van den Koning. Hij was zeer populair in de Grootloge en zijn kracht als redenaar maakte zijn wijze om een graad te verleenen zeer indrukwekkend, hetgeen een verklaring kan zijn voor het feit dat men hem later beschuldigde de graden te hebben uitgevonden. Hij was een trouw en bekwaam Vrijmetselaar, een bestudeerder van de geschiedenis en het rituaal der orde en werd tot derden Grootmeester van de Vrijmetselaren in Engeland gekozen. Men zegt, dat zijn later leven evenals dat van Anderson overwolkt was door armoede en verdriet, hoewel men het niet eens is over enkele der feiten (Gould's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*, deel III; en ook Calvert's *The Grand Lodge of England* hfdst. I).

Verder dan dit kan de Graad niet besproken worden, alleen willen wij nog vermelden dat de Vrijmetselaars, afkeerig geworden van de eindelooze twisten der sekten, om verademing te zoeken zich wendden tot de waarheid gelijk die in de OUDE MYSTERIËN werd onderricht en werd overgeleverd in hunne tradities, zoo al niet in hunne legenden en ceremoniën, het oude heroïsche geloof in God, en in de ziel des menschen als het eenige onoverwinbare ding op aarde. Indien, zooals Aristoteles zeide, het de zending is der tragedie om ons te louteren en op te heffen, terwijl zij ons vervult met onderworpenheid en een gevoel van mededoogen en hoop en ons versterkt tegen alle rampen, kunnen wij daaraan toevoegen dat wat eenvoud, diepte en kracht in zijn begrip van de werkelijkheden van 's menschen leven betreft, zoowel als zijn afschildering van de domheid van slechtheid en de heerlijkheid van deugd, zijn ontsluiering van datgene in onze menschheid, dat er ons toe brengt den dood te trotseeren, alles op te geven, zelfs tot het leven zelf, liever dan zijn zedelijke onaantastbaarheid te bezoedelen en omlaag te trekken, zoomede in zijn profetie van de zegepraal van licht over schaduw, er onder de menschen geen drama bekend is, dat gelijk staat met den Derden Graad der Vrijmetselarij. Edwin Booth, een getrouw Vrijmetselaar en een niet-alledaagsch beoordeelaar van het kernwezen van tragedie, heeft deze woorden nagelaten :

> Bij al mijn onderzoekingen en studie, bij al mijn nauwgezette ontleding van de meesterstukken van Shakespeare, bij mijn ernstigen vasten wil om deze spelen werkelijk te doen schijnen op het schouwtooneel, ben ik nooit een tragedie tegengekomen die zoo werkelijk, zoo verhêven, zoo schitterend was als de legende van Hiram. Het is substantie zonder schaduw, de geopenbaarde lotsbestemming van het leven, welke geen afschildering en nauwelijks een woord vereischt om een eeuwigdurenden indruk te maken op allen die kunnen begrijpen. Het zou een grooter persoonlijke onderscheiding voor mij beteekenen, Voorzittend Meester eener Loge te zijn en mijn geheele ziel in dat werk te leggen met den Candidaat als mijn gehoor en de werkplaats als tooneel, dan om het applaus te ontvangen van het publiek in de schouwburgen der wereld.

Hoofdstuk V.

Deze teekens en aanrakingen hebben een niet geringe waarde; zij spreken een universeele taal en werken als een paspoort voor de aandacht en den steun der ingewijden in alle deelen der wereld. Zij kunnen niet verloren gaan zoolang het geheugen zijn macht behoudt. Laat hij die ze bezit verre van zijn geboortegrond zijn, schipbreuk lijden of gevangen zijn genomen; laat hij ontbloot zijn van alles wat hij in de wereld heeft, toch blijven deze geloofsbrieven en staan zij tot zijn beschikking als de omstandigheden het vereischen.

De groote uitwerkingen die zij hebben teweeggebracht, zijn vastgesteld door de meest onbetwistbare feiten der geschiedenis. Zij hebben de opgeheven hand van den vernietiger tegengehouden; de hardheden van den tyran verzacht; de verschrikkingen van gevangenschap gematigd; de wrok der kwaadwilligheid onderdrukt; en de hinderpalen van politieke vijandschap en verwijdering door sectegeest afgebroken.

Op het slagveld, in de eenzaamheid van onontgonnen bosschen of in de drukbezochte plaatsen eener dichtbevolkte stad hebben zij mannen van de meest vijandige gevoelens en de meest uiteenloopende godsdiensten en van de meest verschillende standen elkander ter hulpe doen snellen en hun een maatschappelijke vreugde doen gevoelen, dat zij in staat waren geweest een broeder Vrijmetselaar verlichting te kunnen bieden.

Benjamin Franklin.

UNIVERSEELE VRIJMETSELARIJ.

I

Van nu af aan waren de Vrijmetselaren van Engeland niet langer een gezelschap van handwerkslieden, maar een genootschap van mannen van alle soorten en allerlei beroepen, zooals ook van allerlei geloofsvormen, die tezamen kwamen op den breeden grondslag van menschelijkheid en die geen anderen standaard van menschelijke waarde kenden dan moraliteit, liefderijkheid en liefde tot de waarheid. Zij behielden de symboliek der oude Werkmetselarij 1), haar

1) Men moet bedenken dat de Werkmetselarij niet geheel dood was, noch ook dadelijk geheel verdween. Inderdaad bestaat zij nog in een bepaalden vorm, hoewel er tot dusver geen bewijs geleverd is van haar onafgebroken bestaan sedert oude tijden, zooals sommige Broederen gewoon zijn voor haar op te eischen. Een belangwekkend verslag van haar vormen, graden, symbolen,

taal, haar legende, haar rituaal en hare mondelinge overleveringen. Zij bouwde nu niet langer kerken; maar den geestelijken tempel der humaniteit; terwijl zij den Winkelhaak niet gebruikte om rechte hoeken van blokken steen te meten, doch voor het effen maken van de ongelijkheden van het menschelijk karakter, en den Passer niet meer voor het trekken van cirkels op een teekenplank doch om den Cirkel van goedwilligheid rondom de geheele menschheid te trekken. Hoe dit zij, zooals Hume opmerkte, gaat het eene geslacht der menschen niet ineens van het tooneel om te worden opgevolgd door een ander, zooals bij zijdewormen en vlinders. Evenmin had deze metamorphose der Vrijmetselarij, om haar zoo te noemen, plotseling of radicaal plaats, gelijk men thans gewoonlijk veronderstelt. Het was een langzaam verloop en het was evenals elk zoodanig Tijdperk van Overgang vergezeld van vele problemen, onzekerheden en moeilijkheden. Zooals wij gezien hebben, wilden enkele Loges er nimmer in toestemmen om Aangenomen Metselaren op te nemen 1), zoozeer waren zij gehecht aan de oude Landmerken van het gilde. Zelfs de Grootloge, al was zij een wederopleving van de oude Vergadering, werd door niet weinigen met wantrouwen beschouwd daar zij naar overmatige centralisatie deed neigen; en niet zonder grond. Van den aanvang af werd aan den Grootmeester meer macht gegeven dan ooit den Voorzitter van eene oude Vergadering werd verleend; misschien uit noodzakelijkheid, maar het leidde tot wanbegrip. Andere invloeden werkten mede aan de verwarring en legden tevens den nadruk op de noodzakelijkheid om de orde tot een meer samenhangend geheel om te smeden voor een grooter mogelijkheid van dienstbetoon jegens de menschheid.

Er bestaan aanwijzingen dat de nieuwe Vrijmetselarij, als wij haar zoo mogen noemen, in den aanvang zeer langzaam de gunst van

---

gebruiken en tradities kan men vinden in een artikel over "Operative Masonry" door C. E. Stretton (*Transactions Leicester Lodge of Research*, 1909—'10, 1911—'12). Het tweede dezer deelen bevat ook een artikel over "Operative Free-masons" door Thomas Carr met een lijst van Loges en een studie over hare gewoonten, geschiedenis en symbolen, meer in het bijzonder de Swastika. Men zegt dat thans weder Bespiegelende Vrijmetselaars zich bij deze Werkloges aansluiten om meer licht te zoeken over wat genoemd worden de Verloren Symbolen der Vrijmetselarij.

1) Evenmin als de Masculine Loges in deze tijden van overgang er nog voor te vinden zijn, de vrouw op de kolommen toe te laten op gelijken voet met de mannen. Maar dat komt ook wel! *Vertaler.*

het publiek won, tengevolge van de juist genoemde omstandigheden; en dat niettegenstaande de opmerking van Anderson in Juni 1719: "Nu bezochten verscheidene oudere Broeders die het gilde veronachtzaamd hadden, de Loges; ook werden enkele edellieden tot Broeders gemaakt en meer nieuwe Loges werden geïnstalleerd". Stuckeley, de oudheidkundige, vertelt ons in zijn *Dagboek* onder dagteekening van Januari 1721 — op welk tijdstip hij werd ingewijd — dat hij de eerste persoon was die sedert jaren in Londen tot Vrijmetselaar werd gemaakt en dat het niet gemakkelijk was, genoeg lieden te vinden om de ceremonie te volbrengen. Tevens vertelt hij ons dat hij in de orde trad OM DE LANG VERBORGEN GEHEIMEN VAN "DE OUDE MYSTERIËN" TE VINDEN. Ongetwijfeld overdreef hij wat aantal betreft, hoewel het mogelijk is dat in dien tijd inwijdingen vergelijkenderwijs zeldzaam waren daar de Loges voor het grootste deel versterkt werden door het weder toetreden van oude Metselaars, zoowel Werkmetselaren als Bespiegelende Metselaren; en het kan zijn dat hij onder zijne vrienden weinig lieden gevonden heeft die voldoende kennis van het rituaal bezaten. Dat er echter eenige werkelijke moeilijkheid bestond om in Londen zeven Metselaars bijeen te brengen, is klaarblijkelijk een dwaasheid. Onmiddellijk daarna, zoo verhaalt Stuckeley, "breidde de Vrijmetselarij zich vliegensvlug uit en geraakte buiten adem door de dwaasheid harer leden", maar hij zegt ons niet welke die dwaasheid was. De "plotselinge uitbreiding" waarop hij doelt, was bijna zeker het gevolg van de aanvaarding van het Grootmeesterschap door den Hertog van Montagu, hetgeen de orde een prestige gaf die zij te voren niet bezat; ook werden in hetzelfde jaar, 1721, de oude Constituties van het gilde herzien.

De driemaandelijksche bijeenkomst der Grootloge werd in 1721 door twaalf Loges bijgewoond, door zestien in September, door twintig in December en tegen April 1723 was het aantal tot dertig gegroeid. Men merke op, dat al deze loges in Londen waren, hetgeen een feit is hetwelk overvloedig het optimisme rechtvaardigt van Anderson dat hij uitte in de laatste zinsnede van het *Boek der Constituties*, in dat jaar uitgegeven. Tot dusver had de Grootloge haar rechtsgebied niet uitgebreid buiten Londen en Westminster, maar reeds het daaropvolgend jaar, 1724, waren er negen Loges in de provincies die zich onder haar gezag stelden, waarvan de eerste de Loge XXX in de Queenshead te Bath was. Binnen enkele jaren

breidde de Vrijmetselarij haar arbeid naar buiten uit, zoowel op Britsch als op vreemd gebied. De eerste Loge op vreemd grondgebied werd gesticht door den Hertog van Wharton te Madrid in 1728. 1) De Loge te Madrid werd het volgend jaar geregulariseerd tegen welken tijd er een Loge was opgericht in de East India Arms in Bengalen en ook een te Gibraltar. Het duurde niet lang eer er Loges verrezen in vele landen, gesticht door Engelsche Vrijmetselaren of door lieden die in Engeland waren ingewijd, terwijl deze Loges, wanneer zij voldoende talrijk waren, zich tot Grootloges vereenigden; de oude Loge te York, dat oude Mekka der Vrijmetselarij, had zichzelf reeds in 1725 Grootloge genoemd. De Grootloge van Ierland werd geschapen in 1729; die van Schotland 2) en Frankrijk in 1736; een Loge te Hamburg in 1737 hoewel zij geen patentbrief kreeg voor 1740; 3) de Loge Zur Einheit in Frankfort in 1742; een andere te Weenen in hetzelfde jaar; die Groszloge

---

1) Men bedenke wel dat er natuurlijk reeds tal van maçonnieke loges op het vasteland bestonden zooals er in Engeland waren vóór de oprichting van de Londensche Grootloge en dat hier dus verder slechts sprake is van de uitbreiding van de Engelsche Orde van Vrijmetselaren onder het gezag der Londensche Grootloge. Over de verwarring die later ontstaan is over rechtmatige en niet-rechtmatige Orden van Vrijmetselaren zie men mijn brochure "Meerdere Inlichtingen voor Vrijmetselaren". *Vertaler.*

2) De Grootloges van Ierland en Schotland waren, dit kan hier gezegd worden, zonder hulp van Engeland in welken vorm ook, reeds uit zichzelf als zoodanig geconstitueerd.

3) Een deputatie van de Loge te Hamburg wijdde Frederik — later Frederik de Groote van Pruisen — in de Orde van Vrijmetselaren in, op den 14den Augustus 1738 (*Frederick and his Times*, door Campbell, *History of Frederich* door Carlyle, Findels *Geschichte der Freimaurerei*). Andere edellieden volgden zijn voorbeeld en hun ijver voor de orde gaf een nieuwe dagteekening vanwaar men kan uitgaan voor de geschiedenis der Vrijmetselarij in Duitschland. Toen Frederik in 1740 den troon beklom, was de Orde geëerd en zij bloeide in zijn koninkrijk. Wat de belangstelling van Frederik voor de orde in later jaren betreft, zijn de feiten onzeker, maar dat hij vriendschappelijk gezind bleef jegens het gilde staat vast. Niettemin waren de wederwaardigheden der Orde in Duitschland vele, gelijk Findel ons die in zijn boek verhaalt. Weinig menschen beseffen welke vreeselijke vervolgingen de Vrijmetselarij in vele landen doorstaan heeft, gedeeltelijk tengevolge van haar geheimhouding, maar grootendeels tengevolge van haar beginsel van burgerlijke en godsdienstige vrijheid. Overal waar dat verhaal verteld wordt, zooals zeker het geval zal zijn, zullen de menschen hun eerbied betuigen jegens de Oude Vrije en Aangenomen Metselaren als vrienden der menschheid.

Die Drei Weltkugeln te Berlijn in 1744; enzoovoorts totdat de Orde haar intrede deed in Zweden, Zwitserland, Rusland, Italië, Spanje en Portugal.

Het volgen van de voetstappen der Vrijmetselarij van land tot land is bijna even moeilijk als het naspeuren van haar oude geschiedenis tengevolge van de geheimhouding die hare bewegingen omhulde. Zoo kwam er bijvoorbeeld in 1680 een zekere John Moore naar Zuid-Carolina. Hij was in Engeland geboren en was tegen het einde der eeuw verhuisd naar Philadelphia, waar hij in 1703 Collecteur der Havengelden was. In een door hem in 1715 geschreven brief vermeldt hij dat hij "enkele avonden in feestelijke bijeenkomst met zijn Maçonnieke Broederen had doorgebracht". Dit is het eerste teeken van Vrijmetselarij in Amerika tenzij wij als gezaghebbend een merkwaardig document uit de allereerste geschiedenis van Rhode Island aanvaarden. Dit luidt als volgt: "Op heden den (dag en maand uitgewischt) 1656 kwamen wij te zamen in het huis van Mordicai Campanell en na den synagoog gaven wij Abram Mozes de graden der Metselarij 1). Den 5en Juni 1730 werd voor de eerste maal door den Hertog van Norfolk aan Daniel Coxe van New-Jersey gezag verleend om de Vrijmetselarij bijeen te roepen 2) voor zoover Amerika betrof, en Coxe werd tot Provinciaal Grootmeester van New-York, New-Jersey en Pensylvanië aangesteld. Hij schijnt zijn gezag niet tot later te hebben uitgeoefend zoo hij dit ooit deed. Drie jaar later werd (in 1733) Henry Price uit Boston tot hetzelfde ambt aangesteld voor Nieuw-Engeland en aan Price komt de eer toe de vader van de regelmatige vrijmetselarij in Amerika genoemd te worden. Klaarblijkelijk waren echter sedert jaren Vrijmetselaars naar de Nieuwe Wereld gekomen, want de twee aangehaalde gevallen dateeren terug tot de Grootloge van 1717.

Hoe spoedig Coxe handelde volgens het hem verleende gezag is niet zeker, maar de Pensylvania Gazette, uitgegeven door Benjamin Franklin, bevat reeds in Juli 1730 vele verwijzingen naar Maçonnieke zaken. Wanneer Franklin zelf belang begon te stellen in de Vrij-

---

1) *History of Freemasonry* door Hughan en Stillson; hoofdstuk over "De oudste Amerikaansche geschiedenis der Vrijmetselarij."

2) Men ziet dat de Engelschen met de hun eigen nationale trots zich steeds een soort monopolie van Vrijmetselarij toekenden, iets wat zij tot op heden nog in groote mate aan zich willen houden. *Vertaler.*

metselarij, staat nergens aangetoond — hij werd ingewijd in 1730-31 1), maar hij was in dien tijd een leider van alles wat zijn aangenomen stad vooruit zou brengen. En de "Junto" die in 1725 gevormd werd, en vaak onnauwkeurig "De lederen schootsvelclub" werd genoemd, dankt aan hem zijn oorsprong. In een Maçonnieke mededeeling in de *Gazette* van 3 December 1730 verwijst hij naar "Verscheidene Loges van Vrijmetselaren" in de provincie en den 9en Juni 1732 maakte hij een aanteekening van de organisatie der Grootloge van Pensylvanië, welke hem tot Grootopziener had benoemd in de Sun Tavern in Waterstreet. Twee jaar later werd Franklin tot Grootmeester gekozen en in hetzelfde jaar publiceerde hij eene uitgave van het *Boek der Constituties* — het eerste Maçonnieke boek dat in Amerika verscheen. Zoo deed de Vrijmetselarij reeds vroeg haar intrede in de Nieuwe Wereld, waarin zij op edele wijze gewerkt heeft om de grondslagen te vestigen, en te helpen haar eigen grondbeginselen vast te leggen in de organische wetten van de grootste aller republieken.

II

Terugkeerende tot de Grootloge van Engeland moeten wij thans melding maken van bespotting en tegenstand van buiten af en helaas ook van ontrouw en oneenigheid binnen de orde zelf. Door de uitgave van het *Boek der Constituties* door Anderson in 1723 werden het programma en de beginselen zaken van algemeene bekendheid en hare vijanden waren actief en waakzaam. Er is niemand zoo blind als degene die niet wil zien en niet weinigen die onbekend waren met den geest der Vrijmetselarij of niet in staat waren haar beginsel van vrijzinnigheid en verdraagzaamheid te bevatten, deden alsof zij in haar geheimhouding een duister politiek plan zagen; en dit niettegenstaande het edele voorschrift in het *Boek*

---

1) *Benjamin Franklin as a Freemason* door J. F. Sachse. Vreemd genoeg wordt de Vrijmetselarij door Franklin in zijn Autobiografie niet genoemd, noch in een van zijn Brieven, behalve met twee uitzonderingen, voorzoover dat bekend is. Dit is des te merkwaardiger wanneer wij zijn Maçonnieke loopbaan in Frankrijk gedurende de latere jaren van zijn leven beschouwen, waar hij in een actief en nauw verband tot de orde stond en zelfs tot de hoogere graden opklom. Geen enkelen dag zelfs verminderde zijn belangstelling of liefde voor de orde ook maar in de geringste mate.

der Constituties dat verboodt dat de politiek in de Loge werd gebracht — een plicht die nauwelijks minder gedenkwaardig is dan het artikel over haar houding jegens de verschillende godsdienstige gezindheden; een artikel dat vrijmetselaren altijd in gedachte moesten houden als waar en wijs, vooral in onze dagen waarop men zoo dikwijls tracht de godsdienstige quaestie in de politiek in te voeren.

> Ten einde vrede en harmonie te bewaren, mogen geen particuliere oneenigheden of twisten binnen de deur der Loge worden gebracht, nog veel minder eenigerlei twist over Godsdiensten of Volken of Politiek van den Staat, daar wij als Vrijmetselaren allen zijn van den Katholieken godsdienst (de religie waarin alle menschen overeenstemmen); wij zijn ook van alle Volkeren, Talen, Verwantschappen en zijn tegen *alle* politiek welke nog nooit geleid heeft tot het welzijn van de Loge en en dit ook nooit zal doen. Deze plicht is steeds practisch nagekomen en voorgehouden: Meer in het bijzonder echter sedert de Hervorming in Brittannië of de oneenigheid met en de afscheiding van deze Volkeren van Rome.

Nauwelijks waren deze woorden gedrukt 1) of er kwam een geheim genootschap aan het licht dat zichzelf de "waarlijk Oude Edele Orde der Gormogonen" noemde en beweerde ingesteld te zijn door Chin-Quaw-Ky-Po, den eersten Keizer van China, vele jaren vóór Adam. Een kennisgeving van een bijeenkomst dezer Orde verscheen in de *Daily Post* op den 3en Septemher 1723, welke onder andere hoogdravende bewoordingen verklaarde dat "Geen Vrijmetselaar als Lid zal worden aangenomen eer hij zijn edele orde afgezworen heeft en behoorlijk is gedegradeerd". Het was duidelijk uit deze kennisgeving en uit andere van dergelijken aard dat de orde bezig was de Vrijmetselarij na te bootsen bij wijze van parodie en dat wel met de bedoeling om haar, door haar belachelijk te maken, te dooden. Niettegenstaande dit alles hadden "vele uitstekende Vrijmetselaren" tegen dezen tijd "zichzelf gedegradeerd" en waren naar de Gormogonen overgegaan. Misschien niet "vele" maar ten

---

1) Dit voorschrift werd nog sterker uitgedrukt in de editie van 1738 van het *Boek der Constituties*. Bijvoorbeeld: Onder geen enkel voorwendsel moeten twisten over volkeren, families, godsdienst of politiek in de Loge gebracht worden door welke middelen of onder welke kleur ook .... daar Vrijmetselaars van alle volkeren zijn op den winkelhaak en volgens het waterpas en het schietlood; en evenals onze voorgangers in alle tijden zijn wij tegen politieke disputen ..... enz..

minste één bekend Vrijmetselaar en dat niemand minder dan een Gewezen Grootmeester, de Hertog van Wharton, die, verbolgen door een daad der Grootloge, zich daartegen gekeerd had. Wankelend van gemoed, onvast van zeden, met een buitensporige begeerte naar lof en door Pope in zijn *Moral Essays* aan den kaak gesteld als een "dwaas", verried hij zijn broederschap — zooals hij later een verrader werd jegens zijn geloof, zijn vlag en zijn geboorteland.

Gelijktijdig met de aankondiging dat vele uitstekende Vrijmetselaren zich "gedegradeerd hadden" — zeer juist gekozen woorden — en naar de Gormogonen waren overgeloopen, verscheen een boek onder den titel "*Het Groot Geheim der Vrijmetselaren ontdekt*" en de kat was uit den zak. Alles werd den Vrijmetselaren duidelijk en als het niet duidelijk was geweest dan zou de wijze waarop de schrijver den nadruk legde op zijn haat jegens de Jezuïten, het verteld hebben. Het was een in Rome gesmede Jezuïtische samenzwering om de geheimen der Vrijmetselaren te "onthullen", waarbij gebruik gemaakt werd van den losbandigen en ontaarden Vrijmetselaar — een taktiek die vaak genoeg in den naam van Jezus is gebezigd 1).

Merkwaardig genoeg werd dit alles nog duidelijker door het feit dat de orde der Gormogonen ophield te bestaan in het jaar 1738, het jaar waarin Clemens XII zijn Bul tegen de Vrijmetselaren uitvaardigde. Daarop verslond de Orde der Gormogonen zichzelf en verdween — echter niet zonder een laatste vergeefsche poging om

---

1) Soms heeft men de Vrijmetselaren "Protestantsche Jezuïten" genoemd, maar de twee orden zijn precies tegenovergesteld in geest, beginsel, doel en methode. Al wat zij gemeen hebben is, dat zij beide "geheime" genootschappen zijn, hetgeen duidelijk aantoont dat de tegenstand der Latijnsche Kerk tegen de Vrijmetselarij niet berust op het feit dat het een geheime orde is, want waarom zou zij anders de Jezuïten sanctionneeren om van geen anderen te spreken? Het verschil is op de volgende wijze verklaard: "Deze beide genootschappen zijn tegenovergestelde polen, want elk er van bezit precies die eigenschappen welke bij het andere ontbreken. De Jezuïten zijn sterk gecentraliseerd, terwijl de Vrijmetselaren slechts geconfedereerd zijn. De Jezuïten worden bestuurd door de heerschappij van één man, terwijl de Vrijmetselaren onder het bestuur van een meerderheidsregeering vallen. De Jezuïten gronden hun moraliteit op nuttigheidsoverwegingen, terwijl de Vrijmetselaren het oog hebben op het welzijn der menschheid. De Jezuïten erkennen slechts één geloof, terwijl de Vrijmetselaren alle eerlijke overtuigingen eerbiedigen. De Jezuïten streven er naar, de individueele onafhankelijkheid te vernietigen, de Vrijmetselaren trachten deze op te bouwen." Zie verder *Mysteria* door Otto Henne am Rhyn.

haar doeleinde te bereiken 1). Natuurlijk veroorzaakte deze gebeurtenis groote beroering onder de Vrijmetselaren. De geheele geschiedenis werd in gloeiende bewoordingen in de bijeenkomsten der Grootloge blootgelegd, waarna de Grootloge nieuwe maatregelen nam om hare riten te beschermen tegen verraad en vandalisme, daar zij in dit opzicht niet voldoende voorzorgen had genomen, door mannen tot de orde toe te laten, die deze eer onwaardig waren.

Er waren lieden die meenden dat de macht der Vrijmetselarij in haar geheimhouding lag; sommige lieden denken dit nog, niet wetende dat haar werkelijke macht ligt in de heiligheid van haar waarheden, den eenvoud van haar geloof, de lieflijkheid van haar geest en haar dienstbetoon jegens de menschheid, en dat, zoo heden al haar riten geopenbaard werden, zij toch haar macht over de harten der menschen zou behouden 2).

Niettemin waren er tusschen de jaren 1724 en 1730 vele zoogenaamde onthullingen, zoowel anonieme als onderteekende en zij veroorzaakten veel opzien, voornamelijk onder lieden die geen Vrijmetselaar waren. Wij kunnen volstaan met de voornaamste te noemen. De uitvoerigste is *Masonry Dissected* dor Samuel Prichard, dat in een maand drie uitgaven beleefde (October 1730), en dat oorzaak was van het verschijnen van een edele *Defence* of *Masonry* hetwelk, naar men gelooft, door Anderson werd geschreven. De schrijver dezes meent echter dat het Desaguliers was. Later kwamen er andere zooals *Jachin and Boaz* en *Three Distinct Knocks* enzoovoorts. Deze alle maakten voor een oogenblik opgang om dan weer in de vergetelheid te geraken, terwijl zij nu alle nog slechts oudheidkundig belang hebben voor hen die de zeden en gewoonten van een lang vergeten tijd willen bestudeeren. In plaats van de orde te schaden, hielpen zij haar in werkelijkheid zooals zulke dingen gewoonlijk doen door aan te toonen dat er iets bloot te leggen moest zijn, daar zoovelen trachtten dit te doen! Maar de Vrijmetselarij vervolgde haren

1) Voor een uitvoerige beschrijving van den Hertog van Wharton en de ware geschiedenis der Gormogonen leze men een verhandeling door R. F. Gould in zijn serie "Masonic Celebrities" in A. Q. C. VIII, 144 en ook *The Life and Writings of Philip, Duke of Wharton* door Lewis Melville.

2) Findel heeft zich over dit punt op schoone wijze uitgelaten, en hij vertelt de eeuwige waarheid (*Geschiedenis der Vrijmetselarij* blz. 378). Zijn geheele geschiedenis is inderdaad buitengewoon de moeite van het lezen waard en dat des te meer omdat het een van de eerste boeken van de goede soort was en aanspoorde tot onderzoek.

weg, alles achterlatende in het afval der vergeten dingen, gelijk zij dat immer doet met haar achterdeurspionnen en hielenbijtende critici.

Veel ernstiger waren de reeks scheuringen binnen de orde die in 1725 begonnen en die zelfs tot in de volgende eeuw voortduurden. Voor den bestudeerder maken zij dit tijdperk zeer ingewikkeld en zij brengen den beginneling licht in verwarring. Want wanneer wij lezen van vier, zoo niet vijf Grootloges in Engeland, en nog wel dat gedurende enkele jaren alle tegelijk van kracht waren en elk beweerde de Grootloge van Engeland te zijn, dan schijnt de verwarring inderdaad niet gering. Zoo ook nam een Grootloge met een zeer beperkt rechtsgebied en zeer weinig aanhangers den titel aan van Grootloge voor *geheel* Engeland, terwijl een andere die in het midden der eeuw begon, den titel van "De Ouden" aannam en de oudere en moeder-Grootloge "De Modernen" noemde. Bovendien zijn er sporen van een Grootloge die niet vermeld wordt en die zich "De Opper-Grootloge" noemde, alsof elk in naam moest goed maken wat zij in aantal te kort kwam 1).

Een streng onderzoek en behoorlijke navraag naar de oorzaken dezer verdeeling schijnt ons de volgende resultaten op te leveren :
Ten eerste bestond er een, volgens de feiten, niet ongerechtvaardigde vrees dat de oude democratie der orde door zekere daden van de Grootloge beknot was — zooals bijvoorbeeld door aan den Grootmeester de macht te verleenen om de Opzieners aan te stellen 2).

---

1) Een verhandeling over "Een onvermelde Grootloge" door Sadler (A. Q. C. XVIII, 60—90) vertelt feitelijk alles wat er over deze beweging bekend is die in 1776 met de Grootloge van Londen samensmolt. Sedert Br.·. Sadler's verhandeling geschreven werd, zijn er verdere getuigenissen te voorschijn gekomen van het bestaan van een "Anglo-Scottish Grandlodge", terwijl de lichamen die deze samenstelden opgenomen schijnen te zijn door de "oude" Grootloge.

1) En dat was nog niet alles. In 1735 werd in de Grootloge besloten" dat in de toekomst alle Grootofficieren (behalve de Grootmeester) uit dat lichaam zullen worden verkozen" — daarmede bedoelende de Gewezen Groot-Stewards. Deze daad was verbazingwekkend. Reeds had het gilde zijn macht om de Opzieners te kiezen uit handen gegeven en nu was de keus van den Grootmeester beperkt tot de rangen van een oligarchie in haar ergsten vorm — een vreemd resultaat van maçonnieke gelijkheid. Drie maanden later boden de Groot-Stewards een verzoekschrift aan om zich tot een bijzondere Loge te te mogen constitueeren met bijzondere juweelen enz.. Natuurlijk was dit de oorzaak van ontevredenheid en vrees voor de toekomst en dit terecht. Voor een volledig verslag over deze quaestie zie men *The Grand Stewards and Red Apron Lodges* door A. F. Calvert.

Ten tweede bestond er een neiging tengevolge van de werkzaamheid van enkele predikanten in de orde, om aan de Vrijmetselarij een beslist Christelijk karakter te geven, eerst in de verklaring der symbolen en later in het rituaal zelf. Dit feit is door onze geschiedschrijvers niet voldoende op den voorgrond gebracht, want het verklaart veel. Ten derde was daar nog het feit dat de Vrijmetselarij in Schotland verschilde van die in Engeland en dat deze twee niet zoo maar ineens harmonieerden, daar beide min of meer vasthielden aan hare gebruiken en tradities. Ten vierde leidde in één geval zoo niet in meer gevallen, een zekere trots op plaatselijke en geschiedkundige herinneringen tot een onafhankelijke organisatie. Ten vijfde bestond het steeds aanwezige element van persoonlijke ambitie waarmede alle vereenigingen van welken aard ook te allen tijde en op alle plaatsen aan deze zijde van den hemel rekening moeten houden. Alles te zamen genomen leidde de toestand ruimschoots tot verdeeldheid, zoo niet tot uitbarsting en het is nog een wonder dat er zoo weinig afscheidingen waren.

III

Sedert onheuglijke tijden was de oude stad York een zetel van het Vrijmetselaarsgilde geweest, want de tradiditie noemt haar reeds als zoodanig in de dagen van Athelstan in 926 n. Chr.. Hoe dit zijn moge, de notulen van de Loge te York zijn de oudste in Engeland en de overblijfselen van het gilde die thans nog in deze stad bewaard blijven, geven haar het recht het Mekka der Vrijmetselarij genoemd te worden. Of het oude genootschap een Gewone of een Grootloge was, is niet duidelijk; doch in 1725 nam zij den titel aan van "Grootloge van geheel Engeland" — schijnbaar gevoelende dat haar krachtens haar oudheid aangeboren rechten in zekere mate geusurpeerd waren door de Grootloge te Londen. Na tien of vijftien jaar houden de notulen op, maar de verslagen van andere Grootloges maken er melding van dat zij nog werkzaam was. In 1761 deden zes van haar overlevende leden haar weder opleven als Grootloge die met steeds afwisselend succes bleef arbeiden tot zij eindelijk uitstierf in 1791, terwijl zij enkele, aan haar ondergeschikte, loges had, voornamelijk in Yorkshire. Hoewel zij nooit antagonistisch was, verkoos zij onafhankelijk te blijven en haar geschiedenis vormt een edele traditie. Door alle partijen werd erkend

dat de York Vrijmetselarij zoowel oud als orthodox was en zelfs op den huidigen dag in Engeland en over de verre zeeën hangt er een zeker teer magisch waas van bekoorlijkheid over de stad die zoo lang een plaats van bijeenkomst der Vrijmetselaren was 1).

Van veel ernstiger aard was de scheuring van 1753 welke, zooals men nu denkt, haar oorsprong had in een groep Iersche Vrijmetselaren die niet erkend werden door de eerste Grootlgoe 2). Waarop zij zich tegen de Grootloge keerden, voorwendende dat deze "nieuwe plannen" had aangenomen en van de oude landmerken was afgeweken; en, zooals zij beweerden, terugkeerden tot de oude vormen en zich organiseerden als de *Oude Metselaren* — terwijl zij hunnen mededingers den naam van *Modernen* gaven. Later werden deze twee nog verder onderscheiden door de namen van haar respectieve Grootmeesters, zoodat de eene orde de Prins van Wales Metselaars en de andere de Atholl Metselaars werden genoemd. De groote figuur in het Atholl-Grootlichaam was Laurence Dermott aan wiens scherpversneden pen en onvermoeiden ijver als secretaris der orde gedurende meer dan dertig jaar in groote mate haar succes te danken was. In 1756 gaf hij zijn eerste boek der wetten uit genaamd *Ahiman Rezon; of Hulp aan een Broeder*, waarvan een groot gedeelte ontleend was aan de *Iersche Constituties* van 1751 door Pratt en het overige uit het *Boek der Constituties* van Anderson — wien hij niet nalaat met bijtenden spot te criticeeren, hetgeen hij meesterlijk verstond. Onder andere dingen schijnt het ambt van Diaken zijn oorsprong in dit lichaam gehad te hebben. De Atholl Metselaren werden gepresideerd door Meesters van geäffilieerde Loges tot aan 1756 in welk jaar men Lord Blessington, hun eersten Grootmeester met een titel, overhaalde om deze eer te aanvaarden — terwijl bij tijden dat ambt open was gebleven omdat men wachtte tot een edelman die plaats zou innemen. Later was de vierde Hertog van Atholl tegelijkertijd Grootmeester van Schotland en van de Atholl Grootloge; en bij zijn installatie te Londen waren zoowel de Grootloge van Schotland als die van Ierland vertegenwoordigd.

1) Wij spreken vaak van den "Yorkschen ritus" als ware dit de oudste en getrouwste vorm der Vrijmetselarij; maar hoewel dit dient om een tak der Vrijmetselarij van een anderen te onderscheiden is dit niet nauwkeurig. Want om precies te zijn, bestaat er niet zoo iets als een Yorksche ritus. De naam is meer een erkenning van verdienste en eerbied dan de beschrijving van een feit.

2) *Masonic Facts and Fictions*, door Henry Sadler.

Nog een scheuring, niet ernstig maar van beteekenis, ontstond in 1778 en werd geleid door William Preston 1) die later een schitterend licht in de orde werd. Op den St. Jansdag den 27en September 1777, woonde de Antiquity Loge te Londen, waarvan Preston Voorzittend Meester was — zooals men weet was deze Loge een der vier die de Grootloge vormden — als geheel een kerkdienst bij om een preek van haar Redenaar te hooren. Zij kleedden zich in de sacristie en marcheerden daarna de kerk binnen, doch na den dienst wandelden zij met hunne maçonnieke kleeding terug naar de Logezaal. Er ontstond verschil van meening over de regelmatigheid van deze daad, waarbij Preston haar rechtvaardigde, zooal niet om een andere reden, dan wegens het inhaerente recht dat de Antiquity Loge zelf daartoe bezat. Drie leden verzetten zich tegen zijne beslissing en gingen in hooger beroep bij de Grootloge, waarop hij zoo dwaas was hun namen van de ledenlijst der Loge af te voeren om dit feit. Ten slotte nam de Grootloge de zaak ter hand en gaf een beslissing tegen Preston, en beval het wederopnemen van de drie leden. Op de volgende bijeenkomst stemde de Antiquity Loge om niet te gehoorzamen aan het bevel der Grootloge en in plaats daarvan zich uit dat Grootlichaam terug te trekken en een verbond te vormen met de "Oude Grootloge van Geheel Engeland en de Stad York", zooals die genoemd werd. Zij werden opgenomen door de York Grootloge en verkregen spoedig daarna een constitutie voor een "Grootloge voor Engeland ten Zuiden van de Trent". Alhoewel dit lichaam bij den aanvang veel levenskracht vertoonde, constitueerde dit lichaam slechts twee andere onderhoorige Loges en hield toen op te bestaan. Nadat zij aldus gefaald hadden, herriepen Preston en zijn vrienden in 1789 hunne dwaasheid, verontschuldigden zich bij de Grootloge, vereenigden zich met de mannen die zij hadden uit-

---

1) William Preston werd geboren te Edinburgh in 1742 en kwam als reizend drukker in 1760 naar Londen, waar hij zich op de hoogte stelde van de geschiedenis, de wetten en de riten van het gilde, omdat er veel vraag naar hem was als spreker. Hij was een goed orateur en sprak vaak de Loges in de City toe. Nadat zijn dwaling om zich af te scheiden hem vergeven was, werd hij met vele ambten vereerd, voornamelijk het Gedeputeerd Groot Secretarisschap, hetgeen hem tijd gaf om zijn studies te vervolgen. Later schreef hij de *Freemason's Callender*, een aanhangsel bij het *Boek der Constituties*, een *Geschiedenis der Vrijmetselarij* en het meest beroemde werk *Illustrations of Masonry* dat tal van uitgaven beleefde. Bovendien had hij veel te maken met de ontwikkeling van het rituaal (Zie *The Grand Lodge of England* door A. F. Calvert, hfdst. III).

geworpen en werden weder in de kudde opgenomen; en hiermede eindigde de zaak.

Deze versplitsingen kwamen inderdaad, hoewel zij in vele opzichten ongelukkig waren, ten goede aan de orde door hare gevolgen — de werkzaamheid van de elkander bestrijdende Grootloges, die altijd scherp en soms zelfs bitter was, doch de verspreiding van de beginselen in de hand werkte, aan welke beginselen alle trouw bleven, terwijl elk medewerkte tot verrijking van het rituaal 1).

Dermott, een bekwaam, werkzaam en stoutmoedig tegenstander, had geen steen op zijn plaats gelaten om de belangen van de Atholl Vrijmetselarij te bevorderen, waarbij hij de Grootloge overhaalde om patentbrieven te geven aan legerloges, welke vrucht droegen door het maken van Vrijmetselaars in alle deelen van de wereld, waar het Engelsche leger zich bevond 2).

Hoe dit zij, toen deze bekwame secretaris en onverzettelijke strijder zijn lange rust was ingegaan, deed zich een betere stemming gevoelen en een begeerte om den strijd te staken en alle Grootloges te vereenigen — terwijl de weg daartoe gebaand was door het inmiddels overlijden van de oude York Grootloge en de "Grootloge ten Zuiden van de Trent." Inleidende besprekingen met dat doel werden in 1802 gehouden, echter zonder resultaat, doch tegen 1809 kwamen commissies bijeen en brachten verslagen uit over de "ge-

---

1) De geschiedenis van het Rituaal is zeer belangwekkend en moet eigenlijk in bijzonderheden beschreven worden. Een artikel dat er een kort overzicht van geeft, verscheen in het *Masonic Monthly* van Boston in November 1863. Dit artikel is waardevol daar het den groei van het Rituaal aantoont — zoowel door weglating als door aanvulling — maar voornamelijk door de invoering er in van Christelijke beeldspraak en verklaring eerst door Martin Clare in 1732 en later door Hutchinson. Men behoeft zich slechts te wenden tot *The Spirit* of *Masonry* door Hutchinson (1802) om te zien hoe ver deze neiging gegaan was, totdat er in 1813 eindelijk paal en perk aan werd gesteld. Op dat tijdstip maakte een commissie een nauwkeurige vergelijkende studie van alle ritualen die bij Vrijmetselaren in gebruik waren en het resultaat er van waren de Preston Webb Toespraken, nu algemeen in Amerika in gebruik; men moet echter bedenken dat de Grootloge van Engeland nooit eenige toespraak heeft goedgekeurd, alhoewel zij de ceremoniën heeft geauthoriseerd. (Zie een belangrijk artikel van Dr. Mackey over "The lectures of Freemasonry" in de *American Quarterly Review of Freemasonry*, II, 297. Hoe jammer dat deze *Review* overleed omdat zij te goed was! Zie ook de lezing van Professor Pound over "Divergences in the Ritual."

2) *Military Lodges* door Gould; zie ook Kipling's gedicht *The Mother Lodge*.

schiktheid en de practische mogelijkheid van éénworden." Er werden broederlijke brieven gewisseld en ten slotte werd een gemengde commissie gevormd welke alle verschillen naging en een weg vond om de scheuring te heelen 1).

Ten slotte kwam er hereeniging tot stand in een groote Verzoenings-Logebijeenkomst die in Freemasons' Hall te Londen gehouden werd op den St. Jansdag 27 December 1813. Het was een gedenkwaardig en bezielend tooneel toen de twee Grootloges die zoo lang van elkander vervreemd waren geweest, langzaam de zaal binnenkwamen — de afgevaardigden van 641 Moderne en 359 Oude of Atholl Loges — zoo dooreenloopend dat de een niet van den ander te onderscheiden was. Beide Grootmeesters hadden eereplaatsen in het Oosten. Het was een uur van broederschap waarin elk bereid was, zijn vooroordeel op te offeren terwille van de beginselen die allen gemeenschappelijk deelden terwijl allen even begeerig waren de oude landmerken van het gilde te behouden — en het was vooral een feit van beteekenis dat de Atholl Vrijmetselaars er op aange-

---

1) Onder de artikelen van vereeniging werd overeengekomen dat de Vrijmetselarij zou bestaan uit de drie symbolische graden "*inbegrepen de Royal Arch*". De onderhavige studie beoogt geen gedétailleerde bestudeering van de Kapittelvrijmetselarij die haar eigen geschiedenis en geschiedschrijvers heeft (*Origin of the English Rite* door Hughan). Wij volstaan dus met te zeggen dat deze schijnt te zijn aangevangen omstreeks 1738—40, terwijl de algemeene opinies verschillen met betrekking tot het punt of zij ontstond in Engeland of op het Vasteland (*Royal Arch Masonry* door C. P. Noar, *Manchester Lodge of Research*, deel III, 1911—12). Laurence Dermott die steeds vlug er bij was, zorgde dat deze vorm van Vrijmetselarij door de Atholl Grootloge meer dan dertig jaar eerder dan door de Grootloge van Engeland werd aangenomen die haar in 1770—76 opvatte toen Thomas Dunckerley werd aangesteld om een en ander voor te bereiden en om te leiden en Dermott was van meening dat zij de kern der Vrijmetselarij vormde en hij aarzelde niet lang om haar te gebruiken als een knots waarmede hij de Modernen te lijf ging; hij was er evenwel niet de uitvinder van zooals sommigen zich verbeelden, daar hij de graden ontvangen had eer hij naar Londen kwam, misschien in een ongesystematiseerden vorm. Men beschuldigde er Dunckerley van, het oorspronkelijke Groote Mâçonnieke woord uit den Derden Graad naar de Royal Arch overgebracht te hebben en er een ander voor in de plaats te hebben gesteld. Het zij voldoende te zeggen dat de Royal Arch Vrijmetselarij authentieke Vrijmetselarij is, terwijl het een verdere uitwerking in dramatischen vorm is van den geest en het motief der oude vrijmetselarij volgende op den Derden Graad. (*History of Freemasonry and Concordant Orders* door Hughan en Stillson en *The Grand Lodge of England* door Calvert).

drongen hadden dat de Vrijmetselarij zich zou ontdoen van alle Christelijke kleur die er was ingeslopen, en tot haar eerste beginselverklaring zou terugkeeren. 1)

Nadat zij eenmaal vereenigd was en bevrijd van inwendige twisten, zoowel als gelouterd van wrokgevoelens, ging de Vrijmetselarij, haar onsectarische, onpartijdige vlag hoog houdend, voorwaarts bij het vervullen van haar groote zending. Indien wij de les willen leeren die uit deze lang verstorven twisten en splitsingen te leeren is, moeten wij waakzaam zijn, onze oordeelvellingen herzien, onze voorschriften verbeteren en dien geest van liefde aankweeken welke de bron is van al onze vrijwillige pogingen in de richting van wat goed en waar is: eenheid in essentieele zaken, vrijheid in alles wat onbelangrijk of twijfelachtig is; altijd Liefde — één band, één universeele wet, één broederschap in geest en in waarheid!

IV

Thans rest ons, een blik te werpen, en helaas slechts een enkelen blik — op den groei en den invloed der Vrijmetselarij in Amerika; en het is een grootsch verhaal dat boekdeelen behoeft om het goed te vertellen.

Zooals wij gezien hebben, kwam zij reeds vroeg over naar de Nieuwe Wereld, lang vóór de naam van de Groote Republiek genoemd was en met haar evangelie van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap hielp zij de instellingen van dat vasteland te vormen. Langs de Atlantische kust naar het Zuiden, langs de Groote Meren,

1) Het is belangwekkend op te merken dat de schrijver van het artikel "Vrijmetselarij" in de *Catholic Encyclopaedia* — een artikel dat in vele opzichten bewonderenswaardig en voor het grootste gedeelte eerlijk geschreven is — dit punt zeer opblaast en van zijn standpunt terecht alhoewel zijn uiteenzetting er van geheel onjuist is. Hij verbeeldt zich dat de tegenstand tegen de Christelijke beeldspraak in het rituaal een gevolg was van vijandigheid jegens het Christendom. Dit was niet het geval. De Vrijmetselarij was toen niet gekant tegen het Christendom of eenigen andere godsdienst en is dit nooit geweest. Verre van dat. Maar het Christendom in die dagen was — zooals het thans ook maar al te vaak is — een anderen naam voor een geestdrijverig sectarisme; terwijl de Vrijmetselarij krachtens haar geest ONSECTARISCH was en is. Vele Vrijmetselaren waren toen als nu toegewijde Christenen, — waaronder niet weinig predikanten — maar de orde zelf staat open voor lieden van allerlei geloofsvormen, Katholiek en Protestant, Hebreeuwsch en Hindoesch, die hun geloof in God belijden; en zoo zal het altijd zijn als zij trouw blijft aan haar beginselen en geschiedenis.

in de wildernissen van het Middenwesten en de wouden van het verre Zuiden — ging zij westwaarts naarmate de ster van het rijk leidde, en zette haar altaren neer op de verstverwijderde grenzen als een symbool van beschaving, van getrouwheid aan wet en orde, van vriendschap jegens school en kerk. Indien de geschiedenis een verslag gaf van de ongeziene invloeden die medewerken tot het vormen van een volk, van die krachten ten goede die nimmer ophouden te werken, die nooit dralen, nooit vermoeid raken en waarvan onze maatschappelijke orde het uiterlijke en zichtbare teeken is, dan zou de ware geschiedenis der Vrijmetselarij in Amerika verteld kunnen worden.

Laten wij, in plaats van een droge opsomming van feiten te geven 1), trachten den geest der Vrijmetselarij in Amerika te vatten en af te schilderen, opdat allen zullen zien hoe deze groote orde voorzat bij de vorming van de Republiek, met welker groei zij zoo nauw was verbonden. Men behoeft bijvoorbeeld niemand te vertellen welke vaderlandslievende herinneringen zijn blijven hangen rondom de oude Green Dragon herberg, welke Webster, toen hij in 1823 te te Andover sprak, "*Het hoofdkwartier der Revolutie*" noemde. Dit was ze ook, maar er was ook een Maçonnieke zaal in de Lange Kamer, waarin de Grootloge van Massachusetts — een vertakking van de St. Andrewloge — gevormd werd op den St. Jansdag 1767, met Joseph Warren, die later bij Bunker Hill viel, als Grootmeester. Daar kwamen Samuel Adams, Paul Revere, Warren, Hancock, Otis en anderen bijeen en namen besluiten en ontwierpen plannen die zij verwezenlijkten. Daar werd het plan ontworpen voor de Boston-theepartij, dat werd uitgevoerd door Vrijmetselaren vermomd als Mohawk Indianen — niet door de Loge als zoodanig maar door een in de Loge gevormde club die zich noemde de *Caucus Pro Bono Publico*, waarvan Warren de leidende geest was en waarin, zooals Elliott zegt "De plannen van de zonen der Vrijheid rijpten". Gelijk Henry Purkett placht te zeggen, was hij tegenwoordig bij de vermaarde Boston-theepartij als toeschouwer, en in ongehoorzaamheid aan de

---

1) Voor een opsomming van feiten betreffende de geschiedenis der Vrijmetselarij in Amerika leze men de *History of Freemasonry and Concordant Orders* door W. J. Hughan en H. L. Stillson alsmede de "American Addenda" bij Gould's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*. In dit boek zoeken wij slechts naar den geest achter dit woud van feiten.

bevelen van den Voorzittend Meester der Loge die *daadwerkelijk* aanwezig was 1).

Zooals in Massachusetts waren door de geheele kolonie de Vrijmetselaren overal werkzaam ten gunste van een natie "die ontvangen was in vrijheid en gewijd was aan de stelling dat alle menschen gelijkwaardig geboren zijn". Van de mannen die de onafhankelijkheidsverklaring teekenden, waren de navolgende lid der Orde:

William Hooper, Benjamin Franklin, Matthew Thornton, William Whipple, John Hancock, Philip Livingstone, Thomas Nelson; en ongetwijfeld nog andere als wij de Maçonnieke verslagen bezaten die gedurende den oorlog vernietigd werden. Men heeft inderdaad gezegd dat met vier man buiten de kamer de vergadering in forma geopend had kunnen zijn in den Derden Graad. Niet alleen Washington 2) maar bijna al zijn generaals waren Vrijmetselaars; tenminste Greene, Lee, Marion, Sullivan, en Israel Putnam, Edwards, Jackson, Gist, Baron Steuben, Baron de Kalb, en de Markies de Lafayette die tot Vrijmetselaar was gemaakt in een der Militaire Loges welke in het Vastelandsleger werden gehouden 3). Indien de geschiedenis van deze oude kamploges geschreven kon worden, wat zou deze ons dan verhalen! Niet alleen wijdden zij mannen als Alexander Hamilton en John Marshall, den onsterfelijken hoofdrechter in, maar zij vormden den geest der Vrijmetselarij in "tijden die de zielen der menschen beproeven" 4), een geest die door de eerste linies heen moest, wachtposten verschalkte en de verschrikkingen van den oorlog verzachtte.

Hunne zwaarden terzijde leggend, hielpen deze Vrijmetselaars om

---

1) Voor een volledig verhaal zie men "Reminiscences of the green Dragon Tavern" in *Centennial Memorial of St. Andrew's Lodge*, 1870.

2) *Washington, the Man and the Mason* door C. H. Callahan. Jackson, Polk, Fillmore, Buchanan, Johnson, Garfield, Mc. Kinley, Roosevelt, Taft, allen Presidenten van de Vereenigde Staten, waren Vrijmetselaar. Een lange lijst kan men vinden in de *Cyclopædia of Fraternities* door Stevens, Artikel over "Vrijmetselarij: Beroemde Amerikanen".

3) *Washington and his Masonic Compeers* door Randolph Hayden.

4) Thomas Paine, wiens woorden dit zijn, heeft ons hoewel hij geen Vrijmetselaar was, een verhandeling nagelaten over *The Origin of Freemasonry*. Weinig menschen zijn ooit op onrechtvaardiger en wreeder wijze belasterd dan deze groote patriot die de eerste was om den naam "Vereenigde Staten" uit te spreken en die, instede van een ongeloovige te zijn, geloofde in "den godsdienst waarin alle menschen overeenstemmen" dat wil zeggen in God, Plicht en de onsterfelijkheid der ziel.

wijd en diep de grondslagen te vestigen van die vrijheid onder de wet welke deze natie inderdaad tot "de laatste hoop van den mensch heeft gemaakt" (R. Fort Newton is Amerikaan! Vertaler). Ook was het geen toeval, maar een tooneel dat volkomen in het geheel paste, dat George Washington in zijn ambt als eerste president van de Republiek ingezworen werd door den Grootmeester van New-York, terwijl hij zijn eed aflegde op een bijbel uit een Maçonnieke Loge. Het was een parabel van het geheele tijdperk. Indien het Magna Charta rechten eischte die het bestuur kan geven, zoo deed de Vrijmetselarij van den aanvang af die onvervreemdbare rechten gelden die den mensch aan God, den Vader der menschen, ontleent. Nooit vond deze waarheid lieflijker uiting dan in de tonen van de oude schotsche viool waarop Robert Burns, een Meester Metselaar, in lyrische vreugde zong van de heiligheid der ziel en de aangeboren waardigheid der menschheid als de eenige grondslagen van de maatschappij en den Staat. Die muziek vervolgde haar weg over vastelanden en zeeën totdat zij een belichaming vond in de Constitutie en de wetten van dit volk, waar heden ten dage meer dan een millioen Vrijmetselaren burgers zijn.

Hoe vreemd is het dan dat de Vrijmetselarij het slachtoffer is geworden van de bitterste en meest ongegronde vervolging, want anders was het niet, in de annalen der Republiek. Toch gebeurde dit tusschen 1826 en 1845 in verband met de Morganzaak, waarover zoo veel geschreven is en zoo weinig waarheid verteld 1).

---

1) William Morgan was een losbandig, minderwaardig drukker in Batavia, New-York, die na in alles gefaald te hebben, dacht geld te kunnen maken door de geheimen te verraden van een orde die door zijn aanwezigheid bezoedeld werd. Dwaselijk misleid, lieten enkele Vrijmetselaren hem op een aanklacht van weinig belang arresteeren, kregen hem uit het land en betaalden hem blijkbaar om uit het land te blijven. Zoo men geen aandacht had geschonken aan zijn verradersgeschrift, zou het als zoovele andere welke er aan voorafgingen, als een doodgeboren kindje van de pers zijn gekomen. Thans echter begonnen er geruchten te loopen dat Morgan ontvoerd was en in de Niagara geworpen, terwijl er geen bewijs was dat hij was gedood en nog veel minder dat hij door Vrijmetselaars was vermoord. Thurlow Weed en een bende onbeschaamde politici vatten de zaak op en de rest was gemakkelijk. *Een jaar later* werd er een lijk gevonden op de kusten van het Meer van Ontario, hetwelk door Weed en de vrouw van Morgan — die daarvoor ongetwijfeld was betaald — herkend werd. En dit niettegenstaande de vrouw van een visscher, genaamd Munroe, hetzelfde lijk herkende als dat van haar man die een week tevoren verdronken was. Dat hinderde niets; zooals Weed zeide

Het was helaas een kwaad uur waarop zooals Galsworthy zou zeggen "de menschen alleen iets groots en godsdienstigs gevoelen en geheel blind worden voor rechtvaardigheid, feiten en rede." Hoewel overal de Loges de misdaad, als het een misdaad was, van zich wierpen en brandmerkten en de Gouverneur van New-York die zelf Vrijmetselaar was al het mogelijke deed om degenen die er bij betrokken waren te ontdekken en te straffen, kon het fanatisme niet meer worden bedwongen: de heerschappij der domme massa zegevierde. Er werd een anti-maçonnieke partij gevormd 1) en gevoed met doldriftigheid en het land stond van het eene einde tot het andere einde op stelten. Zelfs een man als John Quincy Adams, van groote lichtgeloovigheid en sterk vooroordeel, werd in den draaikolk getrokken en hij geeselde de Vrijmetselarij als een vijand van de maatschappij en den staat — daarbij vergetende dat Washington, Marshall en Warren leden der orde waren! Ondertusschen — en het was treurig genoeg — kwamen tengevolge van dit alles Thaddeus Stevens en dergelijke lieden tot macht zooals het hun plan was geweest. Zij versloegen Henry Clay bij de Presidentsverkiezing omdat hij Vrijmetselaar was, en. . . . . kozen, dit zij terloops opgemerkt, een anderen Vrijmetselaar, Andrew Jackson! Wij mogen zeggen dat zoo de Vrijmetselaars het moeilijk vonden om binnen den passer te blijven, zij tenminste naar den winkelhaak handelden. Ten slotte was de woede uitgewerkt, terwijl de orde bevrijd was van alle zwakke lieden die alleen naar den vorm Vrijmetselaar waren. Een wederopleving der Vrijmetselarij was het gevolg, in den aanvang langzaam en daarna met groote snelheid.

Niet zoodra was de Vrijmetselarij van deze beproeving bekomen of de duistere wolken van den burgeroorlog pakten zich boven het land samen — de treurigste van alle oorlogen, die een volk dat één

---

"*Het zal heel goed dienst doen voor Morgan tot na de verkiezingen*" — een opmerking die hem kenmerkte, als wij mogen oordeelen naar zijn eigen portret zooals dat in zijn *Autobiographie* staat. Op politiek gebied was hij tot alles in staat als hij er succes mee kon hebben en hier zag hij een kans om alles wat gemeen en vuil was in den menschelijken aard in beroering te brengen om een ambt te verwerven. (Zie voor een prachtig overzicht van de geheele zaak *History of Masonry* door Hughan en Stillson en ook door Gould in deel IV van zijn *Geschiedenis*).

1) *Cyclopaedia of Fraternities*, artikel "Anti-Masonry" geeft een verslag tot in bijzonderheden en vele belangrijke feiten.

was in kunsten en wapenen en geschiedkundige herinneringen, verdeelde, en een erfdeel naliet van bloed, vuur en tranen. LAAT MEN VOOR IMMER BEDENKEN DAT TERWIJL DE KERKEN VERDEELD WAREN EN DE STATEN ZICH VAN ELKANDER AFSCHEIDDEN, DE MAÇONNIEKE ORDE ONVERBROKEN BLEEF IN DAT WILDE EN RAMPZALIGE UUR. Men deed een poging om de Vrijmetselarij in den strijd te betrekken, doch de wijze raadgevingen van haar leiders, in het Noorden zoowel als in het Zuiden, voorkwamen dat de Vrijmetselarij in de politiek gemengd raakte; en hoewel zij de tragedie niet kon afwenden, deed zij veel om het leed er van te verzachten door bruggen als regenbogen van genade en goeden wil te bouwen tusschen de legers. Misschien zal de hartstocht zwaren druk hebben uitgeoefend op den band der Maçonnieke liefde, maar hij kon hem niet breken en de Vrijmetselarij kreeg een zending te vervullen op de roode velden, onder de zieken, de gewonden en de gevangenen; en menig man in grijze uniform plantte een acaciatak op het graf van een man die blauwe uniform droeg. Eenmaal hoopt de schrijver van dit boek dat verhaal te vertellen of een gedeelte er van en dan zullen de menschen begrijpen wat Vrijmetselarij is, wat zij beteekent en wat zij kan doen om de nooden der menschheid te genezen. 1)

Zóó is het tijdens onze geheele nationale geschiedenis geweest en heden ten dage is de Vrijmetselarij meer waard voor de rust en de veiligheid dezer Republiek dan haar leger en vloot te zamen.

---

1) Op den eersten dag na den slag van Gettysburg was er in die stad een Loge bijeenkomst en "Yanks" en "Johnny Rebs" kwamen daar te zamen als vrienden op den Winkelhaak en Passer. Waar elders zouden zij dat hebben kunnen doen? Toen het Unionleger Little Rock in Arkansas aanviel, liet de bevelvoerende officier — Thomas H. Benton — Grootmeester der Grootloge van Iowa, een wacht zetten rondom het huis van Generaal Albert Pike OM ZIJN MAÇONNIEKE BIBLIOTHEEK te beschermen. Een Union officier die door Richmond marcheerde, zag de bekende symbolen boven een zaal, hij zette een wacht rondom de Logezaal en organiseerde dien nacht met een aantal Vrijmetselaren der Geconfedereerden een genootschap voor het ondersteunen van weduwen en weezen die door den oorlog behoeftig achter waren gelaten.

Schrijver dezes zou nooit geboren zijn en nog veel minder dit boek hebben geschreven, zonder de vriendelijkheid van een broeder Vrijmetselaar die het leven van een jongen soldaat redde welke krijgsgevangene was te Rock Island in Illinois. Die jonge soldaat was mijn vader! Men zou boekdeelen vol met zulke feiten kunnen verzamelen om de goede zending der Vrijmetselarij in die dagen te bewijzen.

Bij iedere wending der gebeurtenissen wanneer de rechten van den mensch bedreigd werden door openlijke of stille vijanden, heeft zij op wacht gestaan — terwijl haar altaarlichten als vuren langs de hoogten der vrijheid brandden, als wachtlichten. Niet alleen in ons eigen land, maar overal op de wijde aarde, hebben de mannen die het juk der tyrannie hetzij deze politiek of geestelijk was, afwierpen en de rechten opeischten die den mensch toekomen, een vriend gevonden in de Maçonnieke orde — zooals Mazzini en Garibaldi in Italië. En heden ten dage moeten wij niet minder op onze hoede zijn en waken, wanneer onze Republiek, bevrijd van gevaren en vijanden buiten en binnen, wordt bedreigd door de onachtzaamheid van onverschilligheid, de verleiding van weelde, de machinaties van politici en de schaduw van een door hartstocht overwolkte, ongeduldige ontevredenheid welker einddoel krankzinnigheid en dwaasheid is; opdat de meest geheiligde aller vrijheden niet verloren ga!

V

Het bestaan zelf van zulk een grootsche historische broederschap die streeft naar het Ideaal en dat dienen wil, is een feit, welsprekender dan alle woorden en moet onder de kostbaarste bezittingen van de menschheid worden gerekend. Zij vormt een uitgebreide orde van vrije lieden die te zamen worden gehouden door vrijwillige verplichtingen en zij overdekt den geheelen aardbol van Egypte tot Indië, van Italië tot Engeland, van Amerika tot Australië en de eilanden der zee; van Londen tot Sidney, van Chicago tot Calcutta. Bij alle beschaafde landen en bij volkeren van allerlei geloofsvormen welke dien naam waardig zijn, wordt de Vrijmetselarij gevonden — en overal houdt zij de verlossende idealen der menschheid hoog terwijl zij alle goede dingen beter maakt door hare tegenwoordigheid, gelijk een beek die onder een weide stroomt 1).

Waar ook de Vrijmetselarij bloeit en waar men haar toestaat vrijelijk te bouwen naar het goddelijk plan, bloeien vrijheid, rechtvaardigheid, opvoeding en ware religie; en waar zij wordt tegengewerkt, lijden deze. Inderdaad moet degene die de geestelijke bezittingen van het ras en de krachten werkendevoor sociale schoon-

1) *Cyclopaedia of Fraternities* door Stevens (laatste editie) artikel "Vrijmetselarij" geeft een beeld van de uitgestrektheid der orde met kaarten en diagrammen die haar over de geheele wereld verbreiden invloed aanduiden.

heid, nationale grootheid en menschelijk welzijn, wil schatten, rekening houden met den geest der Vrijmetselarij en haar zending voor het hoogere leven van het ras.

Geen wonder dat zulk een orde mannen van intellect van den eersten rang voor haar lidmaatschap gewonnen heeft, mannen van diep denken en van actie in vele landen en op allerlei gebieden van het leven: soldaten als Wellington, Blücher en Garibaldi; wijsgeeren als Krause, Fichte en John Locke; patriotten als Washington en Mazzini; schrijvers als Walter Scott, Voltaire, Steele, Lessing, Tolstoï; dichters als Goethe, Burns, Pope, Kipling, Pike; musici als Haydn en Mozart — wiens opera *De Tooverfluit* een maçonniek *motief* heeft; meesters van het drama als Forrest en Edwin Booth; uitgevers als Bowles, Prentice, Childs en Grady; predikanten van velerlei richting van Bisschop Potter af tot Robert Collyer; staatslieden, philanthropen, opvoedkundigen, juristen, wetenschappelijke lieden — allen Vrijmetselaren wier namen als sterren schitteren in de grootsche wereldkroon van intellectueele en geestelijke glorie 1).

Welke andere orde heeft lieden te zamen gebracht van zulk een uiteenloopende soort, wat betreft hun temperament, belangen en wat zij bereikten, terwijl zij hen vereenigde aan een altaar des gebeds ter eere van God en den dienst der menschen?

Voor het overige — indien iemand die onzichtbare invloeden kon naspeuren welke heen en weer bewegen als de spoelen in een weefgetouw, die het netwerk van wetten, vereeringen en wijdingen weven om de schering en inslag der samenleving te maken, en welke aan staten hun waardigheid en macht, aan het evangelie haar

---

1) De ruimte veroorlooft ons niet hier een overzicht van de maçonnieke litteratuur te geven en nog veel minder van de Vrijmetselarij in de litteratuur. Voor sporen van de Vrijmetselarij in de litteratuur leze men het vermaarde hoofdstuk in *Vrede en Oorlog* van Tolstoï; *Mon Oncle Sosthenes* door Maupassant: *Nathan der Weise* en *Ernst en Falk* door Lessing; de maçonnieke gedichten van Goethe en vele zinspelingen in *Wilhelm Meister*; de geschriften van Herder, *The Lost Word* door Van Dijke.

In alle gedichten en verhalen van Kipling vindt men vele maçonnieke uitdrukkingen en zinspelingen die vaak bijna te veel onthullen. Behalve zijn gedicht *The Mother Lodge* dat zoozeer bewonderd is, heeft men *The Widow of Windsor* en verhalen als *With the Main Guard, The Winged Hats, Hal o'the Draft, The City Walls, On the Great Wall,* vele gedeelten van *Kim, Traffics and Discoveries, Puck of Pook's Hill* en niet het minst in *The Man who would be King,* een van de schoonste korte verhalen die ooit geschreven werden.

kans, aan het tehuis zijn overwelving van vrede en rust, aan de jongeren een heiligdom van inspiratie en aan de ouderen een mantel ter bescherming schenken, indien iemand deze kunst bezat . . . . . dan zou hij de ware geschiedenis der Vrijmetselarij kunnen vertellen. Ouder dan eenige levende godsdienst, de meest wijd verspreide van alle menschelijke orden, arbeidt zij voor vrijheid, vriendschap en gerechtigheid; de menschen te zamen bindend door plechtige geloften aan het goede, hen vereenigende op den eenigen grondslag waarop zij elkander kunnen benaderen zonder verwijten — gelijkend op die vezels die door de gletschers loopen en waarlangs de zonnestralen reizen, welke de bevroren massa doen smelten en haar omlaag naar de valleien zenden in stroomen van zegening. Er zijn andere vezels, maar geen enkele is zoo vertakt, geen is zoo teer, geen beantwoordt in sterker mate aan het Licht dan de mystieke band der Maçonnieke Liefde.

De Waarheid zal zegepralen. De Gerechtigheid zal van zon tot zon regeeren, zegepralend over wreedheid en boosheid. Ten slotte zal de Liefde heerschen over het ras, vrees, haat en alle onvriendelijkheid uitwerpen en mededoogen zal de oude wonden en hartepijnen der menschheid genezen. Er is niets in de geschiedenis, hoe duister veel er van ook is, dat ons doet wanhopen dat eenmaal het Profetisch visioen van Robert Burns, den met lauweren bekransten dichter der Vrijmetselarij, in vervulling zal gaan.

Then let us pray, that come it may
As come it will, for a' that —

That man to man, the world o'er
Shall brothers be, for a'that.

Laat ons dan bidden,
Dat de tijd moge komen,
Die zeker komen zal,
Dat de menschen over de geheele wereld
Broeders zullen zijn.

IIIE GEDEELTE.

VERTOLKING.

WAT IS VRIJMETSELARIJ?

Ik vrees dat gij het niet als een volkomen substantieel iets zult beschouwen. Men moet het op een bepaalde wijze onder bepaalde omstandigheden zien. Sommige menschen zien het nooit. Gij moet begrijpen dat het geen doode hoop steenen en niets beteekenend timmerhout is.

Het is een levend iets.

Wanneer gij binnentreedt hoort gij een machtig geluid — een geluid als van een machtig gedicht dat gezongen wordt. Luister lang genoeg en gij zult hooren dat het gevormd wordt door het kloppen van menschelijke harten, door de namelooze muziek van de zielen der menschen — dat wil zeggen als gij ooren hebt om te hooren. Indien gij oogen hebt zult gij vermoedelijk de kerk zelf zien — een opkomend mysterie van vele vormen en schaduwen, dat steil van vloer tot gewelf omhoogrijst. Het werk van geen gewonen bouwer!

De zuilen er van gaan opwaarts als de gespierde tronken van helden; het lieflijk vleesch van mannen en vrouwen is om haar verschansingen heen gevormd die sterk en onneembaar zijn; de gezichten van kinderen lachen u tegen van uit iederen hoeksteen; de ontzagwekkende spanningen en bogen er van zijn de saamgevoegde handen van kameraden en in de hoogten en ruimten zijn de tallooze overpeinzingen van alle droomers der wereld ingeschreven. Het wordt nog gebouwd, er wordt nog steeds aan gebouwd en op gebouwd.

Soms gaat het werk voort in de diepe duisternis; soms in verblindend licht; dan weer op de maat van groot gelach en heroïsche kreten als het geweld van den donder. Soms, in de stilte van den nacht, kan men het gehamer hooren van de kameraden die boven in het koepelgewelf aan den arbeid zijn — van de kameraden die zijn omhooggeklommen.

C. R. KENNEDY, *De Dienstknecht in het Huis.*

Hoofdstuk I.

WAT IS VRIJMETSELARIJ?

I

Wat dan is Vrijmetselarij en wat tracht zij in de wereld te doen? Een der *Oude Plichten* verklaart dat de Vrijmetselarij is een "oude en eerwaardige instelling: oud is zij ongetwijfeld daar zij sedert onheuglijke tijden bestaan heeft; en eervol moet men erkennen dat zij is daar zij door een natuurlijke neiging tracht degenen die gehoorzaam zijn aan haar voorschriften aldus te maken. Haar goede faam is tot zulk een hoog punt gestegen dat in ieder tijdperk vorsten zelf bevorderaars van haar kunst zijn geweest en het niet beneden hun waardigheid hebben gevonden om den scepter voor den troffel te verwisselen, onze mysteriën te beschermen en onze vergaderingen bij te wonen."

Terwijl deze loftuiting meer dan gerechtvaardigd is door de feiten, vertelt zij ons niet wat de Vrijmetselarij is, en nog minder waarin haar zending en haar taak jegens de menschheid bestaat. Wanneer wij ons nu wenden tot de oude vaak aangehaalde omschrijving, vernemen wij dat Vrijmetselarij is "een stelsel van zedeleer, gesluierd in allegorie en verduidelijkt door symbolen". Dat is in zooverre waar genoeg, maar het is klaarblijkelijk onvolledig, en dat des te meer wanneer het woord "bijzonder" gebruikt wordt in de beschrijving van de zedeleer der Vrijmetselarij; en een en ander duidt in het geheel niet op een broederschap die de geheele oppervlakte der aarde omvat noch zegt het iets van haar vèrstrekkenden invloed. Een andere omschrijving luidt dat Vrijmetselarij is "een wetenschap die gericht is op het zoeken naar Goddelijke waarheid" 1) maar dat is vaag, onbepaald en onvoldoende, terwijl daarin ontbreekt alle begrip aangaande éénigheid van de orde en zij evenzeer van toepassing is op de eene wetenschap als op elke andere. Want voorzeker streeft iedere wetenschap van welken aard ook, naar de Goddelijke waarheid en een psychisch feit is, zooals Agassiz zeide,

---

1) *Symbolism of Freemasonry* door Dr. Mackey.

even heilig als een zedelijke waarheid — daar ieder feit de tegenwoordigheid van God is.

Weer een ander schrijver bepaalt de Vrijmetselarij als „Vriendschap, Liefde en Rechtschapenheid — een vriendschap die zich verheft boven alle denkbeeldige maatschappelijke onderscheidingen, vooroordeelen van godsdienstigen aard en de geldelijke omstandigheden van het leven; een liefde die geen grenzen, geen ongelijkheid of vergankelijkheid kent; een Rechtschapenheid die den mensch bindt aan de eeuwige wet van plicht" 1).

Dit is inderdaad de kern en het wezen der Vrijmetselarij zelve, maar de Vrijmetselarij heeft geen monopolie van dien geest en haar eenigheid bestaat veeleer in den vorm waarin zij tracht dien genadevollen en weldadigen geest, die de genius is van al het hoogere leven van den mensch, te belichamen en uit te drukken. De Vrijmetselarij is niet alles; zij kan even duidelijk bepaald worden als een beeldhouwwerk van Phidias of een schilderij van Angelo. Bepalingen kunnen gevaarlijk zijn, doch misschien kunnen wij niet beter doen dan de woorden over te nemen van het Duitsche *Handbuch* als de beste beschrijving die tot dusverre gegeven is 2):

Vrijmetselarij is de werkzaamheid van nauw verbonden lieden, die symbolische vormen gebruiken, hoofdzakelijk ontleend aan het metselaarsvak en aan de bouwkunst, voor het welzijn der menschheid werken, en er naar streven, zichzelf en anderen te veredelen om daardoor een universeel verbond der menschheid tot stand te brengen, hetwelk zij thans reeds trachten op een kleine schaal te verwezenlijken.

De beschaving kon nauwelijks een aanvang nemen, voordat de mensch zichzelf een vaste woonplaats had gevormd en dus is het oudste van alle menschelijke handwerken en de oudste ook misschien de edelste, kunst: het vak van den bouwer. De godsdienst nam een uitwendigen vorm aan toen de menschen voor het eerst een altaar oprichtten voor hunne offeranden en het omringden met een heilig-

---

1) *History and Philosophy of Masonry* door A. C. L. Arnold, hfdst XVI. Om van iemand, bijvoorbeeld van Socrates, die den geest van Vriendschap en Rechtschapenheid bezat, te zeggen dat hij een Vrijmetselaar was, is in zeker opzicht waar, maar het is misleidend. Niettemin, wanneer iemand dien geest niet bezit, is hij geen Vrijmetselaar al moge hij ook den drieëndertigsten graad bezitten.

2) Deel I blz. 320. Het *Handbuch* is een encyclopædie der Vrijmetselarij in 1900 uitgegeven. Zie de gunstige beoordeeling er van in A. Q. C. XI, 64).

dom van geloof en ontzag, van mededoogen en troost en een steen hoop opwierpen om de graven aan te duiden waar hunne dooden sliepen. De geschiedenis is niet ouder dan de bouwkunst. Het is dusgeen wonder dat het denkbeeld en de kunst van bouwen tot den grondslag gemaakt werd van een groote orde van lieden die geen ander doel heeft dan het opbouwen van de menschheid in Geloof, Vrijheid en Vriendschap. Daar zij er naar streeft het leven te veredelen en schooner te maken, vindt zij in de gemeenschappelijke taak en den voortdurenden arbeid van den mensch, haar zin voor menschelijke eenheid, haar visioen van het leven als een tempel "die gebouwd wordt en waarop gebouwd wordt" en hare symbolen van die waarheden welke leiden tot reinheid van karakter en tot bestendigheid der maatschappij. Aldus arbeidt de Vrijmetselarij, tesaamgeklonken aan het opbouwende genie der Menschheid, en zoo lang zij haar ideaal trouw blijft, kan geen wapen dat er tegen gesmeed wordt, zegepralen.

Een van de indrukwekkendste en treffendste dingen in de menschelijke geschiedenis is, dat zekere ideale belangen afzonderlijk te voorschijn treden wegens de vereering die onder alle volken er aan betoond werd. Er zijn gilden ontstaan om de belangen te behartigen van kunst, wetenschap, wijsbegeerte, broederschap en godsdienst; om de kostbare, met moeite veroverde erfdeelen der menschheid te bewaren; om de menschheid in haar dienst te trainen; om haar macht te laten gelden in het gewone leven der stervelingen en door dat gewone leven heen het licht en de heerlijkheid van het ideaal te zenden — zooals de zon zijn stralen schiet door een groote sombere wolk en daarbij schoonheid uit de bruine aarde opwekt. Zoodanig is de Vrijmetselarij, die al deze hooge belangen vereenigt en een uitgebreide over de geheele wereld verspreide broederschap van vrije en toegewijde lieden in hun dienst stelt, een broederschap gebouwd op een grondslag van geestelijk geloof en zedelijk idealisme, welker zending het is om menschen tot vrienden te maken, om hunne levens op te heffen en te veredelen, om hun geloof te verdiepen en hunne droomen te louteren, om hen van de schijnbaarheden van het leven af te wenden en te brengen tot een vereering van waarheid, schoonheid, rechtschapenheid en karakter. Méér dan een instelling, méér dan een traditie, méér dan een genootschap, is de Vrijmetselarij een van de vormen van het Goddelijke Leven op aarde. Niemand kan hopen een zoo genadevollen geest, een zoo

weldadige orde, een zoo profetischen invloed van het tegenwoordige en toekomstige opbouwen van het ras te omschrijven.

Er bestaat een algemeen begrip dat de Vrijmetselarij een geheim genootschap is en dit denkbeeld is gegrond op de geheime riten, die bij hare inwijdingen gebruikt worden en de teekens en aanrakingen waarmede hare leden elkander herkennen. En zoo komt het dat men aanneemt dat de voornaamste doeleinden van de orde een geheime politiek of leering zijn, 1) *terwijl het eenige ware geheim der Vrijmetselarij is dat zij geen geheim heeft.*

Hare beginselen zijn alom in geschriften verspreid; hare doeleinden en wetten zijn bekend alsmede de tijden en plaatsen harer bijeenkomsten. Daar zij tot ons gekomen is uit donkere dagen van vervolging toen al de edeler dingen de bescherming van de afzondering zochten, houdt zij nog vast aan haar geheime riten, niet om de waarheid te verbergen, doch om deze beter te onderrichten door het op indrukwekkender wijze te doen, om de menschen te trainen in haar reinen dienst, en eenheid en vriendschap op aarde te bevorderen. Hare teekenen en aanrakingen dienen als een soort universeele taal en meer nog als een gracelijke dekking om een medemensch die in moeilijke omstandigheden verkeert te helpen zonder zijn zelfachting te kwetsen. Indien er enkelen toe worden aangetrokken uit nieuwsgierigheid, zoo blijven allen om te bidden, beseffende dat zij leden zijn van een groote geschiedkundige broederschap van de zoekers en vinders van God 2). Zij is oud omdat zij Waar is; als zij verkeerd ware geweest, dan zou zij lang geleden ten onder zijn

---

1) Er is veel geschreven over de geheimhouding der Vrijmetselarij. Hutchinson legt in zijn voordracht over "The Secrecy of Masonry" den nadruk op haar besloten karakter als een schuilplaats voor de lieflijke uitoefening van weldadigheid (*Spirit of Masonry*, Lezing X). Arnold bevredigt ons meer in zijn verhandeling over "The Philosophy of Mystery" waarbij hij de woorden van Carlyle in *Sartor Resartus* aanhaalt: "Bijen willen slechts werken in de duisternis; gedachten willen slechts werken in stilte; zoo wil ook de deugd slechts in het geheim werken" (*History and Philosophy of Masonry* hfdst. XXI). Maar geen dezer schrijvers schijnt de psychologie en paedagogie van geheimhouding te beseffen — de waarde van nieuwsgierigheid, van verwondering en verwachting bij het leeren van groote waarheden die alledaagsch worden geacht omdat zij oud zijn. Zelfs in die atmosfeer blijft het ware geheim der Vrijmetselarij voor velen verborgen — zooals het zonlicht de diepten der hemelen verbergt.

2) Lees het edele hoofdstuk over "Het gebed als een Maçonnieke Verplichting" in *Practical Masonic Lectures* door Samuel Lawrence. (Lezing X).

gegaan. Wanneer alle menschen haar eenvoudige voorschriften vervullen, zullen de onschuldige geheimen der Vrijmetselarij worden blootgelegd, zal hare zending vervuld zijn en haar arbeid gereed.

II

Als wij denken aan hetgeen op de voorafgaande bladzijden met nadruk gezegd is dan behoeven wij hier nauwelijks aan toe te voegen dat de Vrijmetselarij in geen enkel opzicht een politieke partij is en nog veel minder een genootschap, georganiseerd met het doel maatschappelijke beroeringen te verwekken. De Vrijmetselarij staat geheel buiten partijtwisten en particuliere hervormingsplannen en zij is belachelijk gemaakt door zoowel de onnadenkenden, de eerzuchtigen als de ongeduldigen. Hare critici aan deze zijde zijn van tweeërlei soort. Zoo zijn er lieden die meenen dat het humanitaire ideaal een dwaling is, daar zij vasthouden aan het denkbeeld dat de menschelijke aard geen zedelijke neiging uit zichzelf heeft en alleen gered kan worden door de onderwerping aan een bepaald stelsel van dogma's. Ook zijn er enkelen die alleen verlossing vinden in politieke actie en maatschappelijke agitatie en die in de dwaling leven dat de menschen beter kunnen worden gemaakt door het aannemen van wetten en het tellen van stemmen; aan dezen heeft de Vrijmetselarij niets te bieden omdat zij in hare rangen geen politiek en nog minder partijwrok duldt. De voorstanders der eerste zienswijze hebben de Vrijmetselarij van den aanvang af bestreden met de scherpste wapens, terwijl de aanhangers van de tweede genoemde zienswijze haar met verachting beschouwen als iets dat nutteloos is en de moeite van het bestrijden niet waard 1).

Geen der beide tegenstanders begrijpt de Vrijmetselarij en haar cultus van scheppende liefde jegens de menschheid en van elken mensch jegens zijn medemensch, zonder welke geen dogma waarde heeft; en bij gebrek waaraan de beste plannen van maatschappelijke zieners "spoedig naar beneden glijden". Laat ons de dingen zien zooals zij zijn. Wij zullen het er allen over eens zijn dat wij voorwaarts moeten dringen naar gerechtigheid — dat wij moeten hongeren naar een maatschappelijk leven dat waar en rein, rechtvaardig en genadevol is; maar wie niet ziet dat de weg lang is en het verloop

---

1) Lees het artikel van Dr. Paul Carus "Exposition of Freemasonry" in *Open Court*, Mei 1914.

langzaam, is blind. Wat weerhoudt op zoo tragische wijze den loop der menschen naar de betere en wijzere maatschappelijke orde waarvan onze profeten droomen? Onze tijd is evenals de tijden die ons voorafgingen, vol plannen voor de hervorming en de verbetering der menschheid. Waarom slagen zij niet? Enkele falen misschien omdat zij onvoorzichtig en onoverwogen zijn, omdat zij te veel eischen van den menschelijken aard en de halsstarrige feiten van het leven niet in aanmerking nemen. Maar waarom brengt zelfs het meest wijze en edelste plan niet de helft tot stand van hetgeen de verdedigers er van hopen en bidden en waarvoor zij arbeiden? Omdat er niet voldoende menschen zijn met de noodige fijnheid van ziel, groot genoeg in hun sympathie, of lieflijk genoeg van geest of edel genoeg om den droom te verwezenlijken!

Er bestaan geen geldige argumenten tegen een grootsche geestelijke maatschappelijke gerechtigheid behalve dit — dat de menschen niet willen. Lakschheid, onreinheid, begeerigheid, onrechtvaardigheid, bekrompenheid van geest, de opdringerigheid van gezaghebbenden en bovenal jaloesie — dat zijn de werkelijke struikelblokken op den weg van de edeler maatschappelijke strevingen der menschheid. Er bestaan te veel lieden als *de Meesterbouwer* in het drama van Ibsen die hooger trachtte te bouwen dan iemand anders, zonder op anderen te letten, alleen ter wille van eigen heerlijkheid. Ibsen heeft ons ook getoond hoe *Steunpilaren der Maatschappij* die op rotte grondslagen rustten, met geweld omlaag kwamen, de onschuldigen in hun ondergang meesleepende. Lang geleden werd gezegd: "Door wijsheid wordt een huis gebouwd en door verstandigheid bevestigd en door wetenschap worden de binnenkameren vervuld met alle kostelijk en loflijk goed 1).

De tijd heeft aangetoond dat het Huis van Wijsheid gegrond moet zijn op gerechtigheid, karakter, geloof in God, liefde tot de menschen, want anders zal het vallen als de wateren dalen en de winden er op spelen. Wat wij noodig hebben om onze maatschappelijke droomen te verwezenlijken, is niet méér wetten, nog meer dogma's, niet minder vrijheid, MAAR BETER MENSCHEN, die reiner van gemoed zijn, getrouwer zijn, en verhevener idealen en heroïscher onkreukbaarheid van karakter bezitten; menschen die het goede liefhebben, de waarheid eeren, reinheid prijzen en vrijheid loven, — oprechte menschen die alle horizontale vlakken haaksch ontmoeten

1) Spreuken XXIV, 3, 4.

en daardoor de deugd en de standvastigheid van de maatschappelijke orde verzekeren.

WANNEER DAAROM DE VRIJMETSELARIJ, IN PLAATS VAN ZICH TE VEREENZELVIGEN MET BIJZONDERE HERVORMINGSPLANNEN EN DIENTENGEVOLGE GEMENGD TE WORDEN IN EINDELOOZE DRAAIKOLKEN VAN TWISTEN, WAARDOOR DIEGENEN VERVREEMD WORDEN DIE ZIJ TRACHT TOT ZEGEN TE ZIJN, AL HAAR KRACHT EN WELDADIGEN INVLOED WIJDT AAN HET VEREDELEN VAN DE ZIELEN DER MENSCHEN, DAN DOET ZIJ HET WERK DAT EEN GOEDEN GRONDSLAG LEGT VOOR ALLE HOOGE ONDERNEMINGEN. In zooverre zij slaagt, slaagt elke edele zaak; in zooverre zij faalt, faalt alles! Door haar zending jegens den individueelen mensch — door hem te betrekken in den kring van een groote vriendschap, door zijn geloof te verhoogen, zijn idealen te veredelen, zijn sympathieën uit te breiden en zijn voeten op het lange Witte Pad te zetten — dient de Vrijmetselarij het best de maatschappij en den Staat" 1).

Terwijl zij geen hervormingsinstituut is, is zij een middelpunt van zedelijke en geestelijke kracht en haar macht wordt gebruikt niet alleen om de weduwen en weezen te beschermen, maar ook, wat nog belangrijker is, om de oorzaak van hun leed en nooden weg te nemen door de menschen rechtvaardig, zacht en edelmoedig jegens hunne medemenschen te maken. Wie kan zulk een stillen, aanhoudenden, nimmer rustenden arbeid meten; wie kan zijn waarde in een wereld van strijd, bitterheid en smart beschrijven!

Wij behoeven niemand te vertellen dat wij aan den vooravond staan, zoo niet reeds in het midden zijn, van een der meest ontzagwekkende en verwarring brengende omkeeringen op maatschappelijk en industrieel gebied. Zij schudt thans Engeland. Amerika is er door verontrust. De werknemers verlangen korter uren, hooger loonen en betere huisvesting — hetgeen zeer natuurlijk is — maar meer

---

1) Terwijl de Vrijmetselarij geen politieke vraagstukken en politieke twistgesprekken in haar Loges duldt, oefent zij onderwijl voortdurend menschen om goede burgers te zijn en door de hoedanigheid van haar leden beïnvloedt zij het openbare leven — zooals Washington, Franklin en Marshall den geest der Vrijmetselarij in de Organische Wetten der Republiek vastlegden. De politiek bederft het karakter niet maar een slecht karakter bederft de poliitek — en door menschen op te bouwen wat betreft hun geestelijk geloof en hun karakter, helpt de Vrijmetselarij een Staat op te bouwen die de schokken van den tijd kan weerstaan; een edeler bouwwerk dan ooit uit kalk en marmer werd gewrocht.

dan al deze dingen hebben zij noodig elkander te kennen en lief te hebben; want de vraagstukken waar het om gaat, kunnen nimmer in een atmosfeer van vijandigheid bevredigend worden opgelost. Indien het moeilijk is ze op te lossen en goed op te lossen, dan moet dit gebeuren in een wederzijdsche atmosfeer van erkenning en waardeering, zooals de Vrijmetselarij die tracht te scheppen en te doen overheerschen. Of het een strijd van volkeren of een strijd van klassen is, er moet altijd een beroep gedaan worden op het verstand en het zedelijk gevoel, zooals het de waardigheid van den mensch past. Te midden van bitterheid en strijd brengt de Vrijmetselarij menschen uit alle standen en rangen te zamen als menschen en als niets anders, bij een altaar waar zij kunnen spreken en niet vechten, overleggen en niet redetwisten en waar elk de zienswijze van zijn medelid kan leeren kennen. Er bestaat geen andere hoop dan in dezen geest van vriendschap en eerlijk elkander tegemoettreden, van democratie en kameraadschaap die menschen aan elkander bindt. Wanneer eenmaal deze geest baan breekt onder de menschheid, dan zal hij voeren tot die stoutmoedigen grooten wederopbouw, die heilzame zelfverloocheningen en broederlijke daden van edelmoedigheid die het menschelijk leven nog zullen maken tot een blijde, schoone en zegevierende coöperatie rondom deze geheele door de zon beschenen wereld.

Waarlijk, de wegen der Vrijmetselarij zijn wijs. In plaats van een factor te meer te worden in een wereld waar alles berust op strijd van fracties, tracht zij alle vijandigheid te verwijderen die kan voortkomen uit maatschappelijke, nationale of godsdienstige verschillen. Zij helpt om de hooghartigheid van de rijken en den afgunst van de armen te helen en draagt er toe bij om vrede op aarde te brengen door alle fanatisme te verzachten en allen haat te verdrijven die het gevolg zijn van verscheidenheid van taal, ras, geloof en zelfs kleur, terwijl zij er naar streeft de wijsheid van het verleden te benutten voor het opvoeden van de menschen in geloof en reinheid. Het is geen partij, geen sekte, geen kultus, het is een groote orde van uitverkoren lieden die ingewijd zijn en gezworen hebben de lieflijke rede en den wil van God te doen zegevieren! Tegen de oude vijanden en onmenschelijkheden van de wereld voert zij een eeuwigen oorlog zonder wraakgevoel, zonder hevigheid, maar door de harten der menschen te verzachten en een beteren geest te doen heerschen. Verschijningen van één dag, hier voor een uur en morgen vergaan,

als wij zijn, wat is onze nietige strijd tegen het kwaad en de onwetendheid, vergeleken met den eeuwigen strijd die deze eerwaardige orde daartegen sedert eeuwen gevoerd heeft en waartegen zij zal blijven strijden lang nadat wij tot stof zijn vergaan!

III

De Vrijmetselarij, die meer is dan een politieke partij of een maatschappelijke kultus, is ook meer dan een kerk — tenzij wij het woord "kerk" bezigen in den zin zooals Ruskin het gebruikte toen hij zeide: "Daar is een ware kerk, wáár ook de eene hand de andere ontmoet om te helpen, de eenige heilige of moederkerk die er ooit geweest is of zal zijn." Het is waar dat de Vrijmetselarij geen godsdienst is, maar zij is Religie, een eeredienst waarin alle menschen zich vereenigen opdat een iegelijk het geloof van allen zal deelen. Vaak heeft men het bezwaar geopperd dat sommige lieden de Kerk verlaten hebben om in een maçonnieke loge te treden en daar een godsdienstig tehuis te vinden. Misschien is dat zoo; dat kan echter de fout zijn, niet van de Vrijmetselarij doch van de Kerk die zoo lang bezoedeld is door bekrompenheid en ontaard door sektenstrijd en maar al te vaak de aanvaarding van abstracte dogma's tot een toets voor haar lidmaatschap heeft gemaakt. 1)

---

1) Er heeft niet weinig verwarring bestaan wat betreft de verhouding van Vrijmetselarij tot religie en deze verwarring bestaat nog. Dr. Mackey zeide dat de oude werk-metselarij sektarisch was; maar deze was dat niet meer dan Dr. Mackey zelf die de merkwaardige theorie was toegedaan dat de religie der Hebreeën echt en die der Egyptenaren onecht was! Ook bestaan er geen bewijzen dat de werk-metselarij sektarisch was; wèl wordt het tegendeel bewezen, zooals wij hebben aangetoond door te verwijzen naar de invocaties in de *Oude Plichten*. In ieder geval, zoo zij ooit sektarisch was, heeft zij opgehouden dat te zijn met de organisatie van de Engelsche Grootloge. Later trachtten enkelen van de Redenaars-predikanten der orde haar te vereenzelvigen met het Christendom, zooals Hutchinson dat deed — en zelfs Arnold in zijn hoofdstuk over "Christendom en Vrijmetselarij" in zijn *History and Philosophy of Freemasonry*. Al deze verwarring ontstaat uit een wanbegrip van wat religie is. Er zijn vele godsdiensten, doch er is maar één religie. Misschien zouden wij kunnen zeggen dat religie één ding is, maar dat eene ding sluit alles in zich — het leven van God in de ziel van den mensch, die uiting vindt in al de vormen welke het leven en de liefde en de plicht aannemen. Dit begrip met betrekking tot religie schudt het vergift uit al onze wilde bloemen en toont ons dat zij de inspiratie is van alle wetenschappelijk onderzoek, alle streven naar vrijheid, alle deugd en alle weldadigheid; de geest van

Natuurlijk zijn vele hoogstaande denkers van de Kerk vervreemd, niet omdat zij niet religieus waren, maar omdat men van hen eischte dat zij zouden gelooven wat zij onmogelijk gelooven konden; en liever dan de onaantastbare waardigheid van hun ziel op te offeren, hebben zij zich afgewend van de laatste plaats vanwaar een mensch zich ooit zou moeten afwenden. Er bestaat geen schooner en wijzer deel van de zending der Vrijmetselarij dan haar beroep, niet op verdraagzaamheid doch op broederschap; niet op eenvormigheid maar op eenheid van geest te midden van verscheidenheden van uitzicht en meening. Laten wij, in plaats van de Vrijmetselarij te critiseeren, God danken dat er één altaar is waar niemand gevraagd wordt, zijn vrijheid van denken op te geven en een ononderkenbaar atoom in een massa van sektarische samenhooping te worden. Welk een getuigenis voor de waarde van een orde dat zij menschen van allerlei geloofsvormen te zamen brengt terwille van die waarheden, grootscher dan alle sekten, dieper dan alle leeringen — de heerlijkheid en de hoop aller menschen!

De Vrijmetselarij is geen Kerk, maar heeft op religieuze wijze enkele dingen bewaard die van het grootste belang zijn voor de Kerk — onder andere het recht van elke individueele ziel op haar eigen godsdienstig geloof. Zich stellende boven alle afgescheiden sekten en geloofsvormen, heeft zij deze alle geleerd elkander te waardeeren en te verdragen, en bracht daarbij een beginsel naar voren dat grootscher is dan een van deze — de heiligheid van de ziel en den plicht van iederen mensch om datgene wat voor zijn medemenschen heilig is, eerbiedig te behandelen of ten minste met goede gevoelens te beschouwen. Zij is gelijk de crypten onder de oude Kathedralen — een plaats waar menschen van iederen geloofs-

---

alle denken, het *motief* van alle grootsche muziek, de ziel van alle verheven litteratuur. De Kerk bezit geen monopolie van religie, noch heeft de Bijbel religie geschapen. Integendeel schiep de religie — het natuurlijk en eenvoudig vertrouwen van de ziel in een Macht die boven en in haar was en het zoeken naar een goede verhouding met die Macht — den Bijbel en de Kerk, zoomede inderdaad ons geheele hoogere menschelijk leven. De ziel des menschen is grooter dan alle boeken, dieper dan alle dogma's en blijvender dan alle instellingen. De Vrijmetselarij tracht de menschen te bevrijden van een beperkt begrip aangaande religie en op die wijze een der voornaamste oorzaken van sektarisme weg te nemen. Zij is zelf een der vormen van schoonheid die door de menschelijke ziel gewrocht is onder de inspiratie van de eeuwige Schoonheid en als zoodanig is zij religieus.

vorm die verlangen naar iets diepers en waarachtigers, iets ouders en nieuwers dan zij totnogtoe gekend hebben, elkander ontmoeten en zich vereenigen. Nadat zij alle kinderlijke dingen terzijde hebben gesteld, bemerken zij dat zij één geworden zijn door een diep en kinderlijk geloof, waarbij een ieder in den crypt zijn parel van groote waarde medebrengt:

> de Hindoe zijn aangeboren ongeloof in deze wereld en zijn nimmer aarzelend geloof in een andere wereld; de Boeddhist zijn aanschouwing van een eeuwige wet, zijn onderwerping er aan en zijn zachtheid en mededoogen; de Mohamedaan, zoo al niets anders, zijn soberheid; de Jood zijn vasthoudendheid in goede en kwade dagen aan één God die de gerechtigheid liefheeft en wiens naam is "IK BEN"; de Christen datgene, wat beter is dan al het andere — als degenen die er aan twijfelen het maar wilden toetsen — onze liefde tot God, noem Hem zooals gij wilt, geopenbaard in onze liefde voor den mensch, onze liefde voor al wat leeft, onze liefde voor de dooden, onze levende en nimmer stervende liefde. Wie weet of niet de crypt van het verleden misschien de Kerk der toekomst wordt? 1)

De Vrijmetselarij die van geen tijdperk is, behoort tot alle tijdperken; zij behoort geen godsdienst toe, maar vindt groote waarheden in alle godsdiensten. Inderdaad bevat zij die waarheid die gemeen is aan alle verheffende en weldadige religies en die de grondslag van alle is; dat geloof hetwelk ten grondslag ligt aan alle sekten en alle geloofsvormen overspant, als de hemel boven en het rivierbed onder het vlieten der jaren. Zij neemt niet op zich, de vraagstukken die boven de menschelijke kennis uitgaan te verklaren of dogmatisch vast te stellen om de duistere mysteriën op te lossen, die eveneens boven onze bevatting zijn. Boven de feiten van het geloof gaat zij niet. Met de subtiliteiten der bespiegeling aangaande deze waarheden en de wereldsche afgunsten die daarvan het gevolg zijn, heeft zij niets te maken. Daar beginnen de verdeeldheden en de Vrijmetselarij kwam niet tot aanzijn om de menschen te verdeelen maar om ze te vereenigen, terwijl zij elken mensch vrij laat om zijn eigen gedachten te denken en zijn eigen stelsel van waarheid samen te stellen. Zij legt haar geheelen nadruk op twee buitengewoon eenvoudige en diepe beginselen — liefde tot God en liefde tot den mensch. Daarom is zij door alle eeuwen heen een ontmoetingsplaats

---

1) Hibbert Lectures door Max Müller.

geweest van verschillende denk- en gemoedsgesteldheden zoowel als een profetie van de eindelijke vereeniging van alle toegewijde en vereerende zielen en is dat heden ten dage nog. Er is een tijd geweest dat één mensch een dogma formeerde en dan verklaarde dat dit de eeuwige waarheid was. Een tweede deed hetzelfde met een ander dogma; daarna begonnen die beiden elkander te haten met een onheiligen haat, waarbij elk trachtte zijn dogma aan den ander op te dringen — dit is een korte samenvatting van enkele der duisterste bladen uit de geschiedenis. Tegen deze oude partijgangers die de onverdraagzaamheid in de plaats stelden van grootheid van hart en vervolging in de plaats van vriendschap, en die God niet liefhadden omdat zij hun naasten haatten, heeft de Vrijmetselarij op welsprekende wijze geprotesteerd door hun bekrompenheid aan de kaak te stellen, door haar eenvoudig inzicht en de waarheid van haar gulden stem. Thans heeft er een groote verandering van hart in de religieuze wereld plaats door een uitwisseling van gedachten, hoffelijkheid en een nauwer persoonlijk contact en de verschillende sekten die zoo lang van elkander vervreemd waren, leeren thans zich te vereenigen waar het betreft de dingen die het meest de moeite waard zijn en die zich het minst leenen tot debat. Dat wil zeggen zij bewegen zich in de richting van het Maçonnieke standpunt en wanneer zij dat zullen hebben bereikt, zal de Vrijmetselarij een tooneel bijwonen, dat zij sedert eeuwen voorspeld heeft.

Eindelijk zullen in een niet ver verwijderde toekomst de oude twisten der sekten tot eene einde komen, vergeten bij de ontdekking dat de rechtvaardigen, de stoutmoedigen, de trouwhartigen overal van één godsdienst zijn en dat zij, wanneer de maskers van wanbegrip zijn afgenomen, elkander kennen en liefhebben. Onze kleine dogma's zullen hun tijd gehad hebben en ophouden te bestaan, verloren in het visioen van een waarheid zoo groot dat alle menschen één zijn in hun kleinheid; één ook in de verzekerdheid van de goddelijkheid hunner ziel en "de vriendelijkheid van den gesluierden Vader aller menschen." Dan zullen mannen van alle rangen en standen wanneer zij elkander ontmoeten, niet vragen "Wat is uw geloof?" maar "Wat zijn uw nooden?"

Hoog boven alle dogma's die verdeelen, alle bekrompenheden die verblinden, alle bitterheid die overfloerst, zullen de eenvoudige woorden geschreven zijn van den eenen eeuwigen godsdienst — het

Vaderschap van God, de Broederschap der menschen, de Wetten der Moraliteit, de Gulden Regel en de Hoop op een Eeuwigdurend Leven! 1).

---

1) Wij hebben het hier niet noodig geacht, in een discussie te treden over de veelbesproken quaestie van de Landmerken der Vrijmetselarij, waarover de litteratuur meer omvangrijk dan lichtbrengend is. Of wij met Findel zeggen dat er vier Landmerken zijn of met Dr. Mackey dat er vijf en twintig zijn of met iemand anders dat er zestig zijn, hangt geheel af van welk standpunt uit wij de orde beschouwen. Klaarblijkelijk moet een landmerk beteekenen een grens waarbuiten de Vrijmetselarij niet moet gaan, de een of andere begrenzing waarbuiten zij niet moet arbeiden; een lijn die getrokken wordt tegenover een nieuwigheid die den geest en het doel der orde ondienstig zou zijn. Ongetwijfeld zijn de Landmerken der Vrijmetselarij hare groote fundamenteele beginselen en niet eenigerlei gebruik of gewoonte, nog veel minder de détails van organisatie, behalve in zooverre als deze identiek zijn met en onmisbaar voor de verspreiding van haar geest en de vervulling van haar zending voor de wereld. Maar al te vaak is een traditie of gewoonte van betrekkelijk jongen datum verheven tot den rang van Landmerk en als een hinderpaal gebruikt om onze Broederen uit te sluiten — vandaar het treurige schouwspel van Vrijmetselaars in één deel der wereld die weigeren hunne medeleden te erkennen omdat zij nota bene niet precies dezelfde woorden gebruiken. Dit is waarlijk een zonderling resultaat van den genadevollen en vrijen geest der Vrijmetselarij wier bedoeling het is of behoort te zijn de menschen tot vrienden en medewerkers te maken. Wat de litteratuur over het onderwerp betreft, is er van een rechtskundig gezichtspunt uit niets beters dan de behandeling van de Landmerken door Professor Roscoe Pound in zijn lezingen over de "Maçonnieke Jurisprudentie" (*The Builder*, deel III), terwijl voor een algemeene behandeling aan te bevelen is het hoofdstuk over dit onderwerp in *Speculative Masonry* door Br. A. S. Mac Bride van de Loge Progress te Glasgow, een van de edelste en meest wijze Maçonnieke onderrichters van deze generatie, wiens boek een der juweelen van onze litteratuur is.

Hoofdstuk II.

De Vrijmetselarij leert ons, onszelf te ontdoen van bekrompen en enge begrippen en leert ons dat Humaniteit de ziel der Religie is. Wij veroorloven nooit eenigerlei godsdienstige disputen in onze werkplaatsen en als Vrijmetselaars betrachten wij slechts den universeelen godsdienst, den Godsdienst der Natuur! Als aanbidders van den God van Genade gelooven wij dat in elk volk een ieder die Hem vreest en gerechtigheid werkt, door Hem aanvaard wordt. Daarom moeten wij alle Vrijmetselaren, hetzij Christenen, Joden of Mohamedanen die de regel van het goede, door den Almachtige op de tafelen der harten gegrift, volgen, die Hem vreezen en gerechtigheid werken, als broederen erkennen; en hoewel wij verschillende wegen bewandelen, zijn wij niet boos op elkander noch ook vervolgen wij elkander deswegen. Wij hebben ons voorgenomen naar dezelfde plaats te reizen; wij weten dat het einddoel van de reis hetzelfde is, en wij hopen hartgrondig elkander te ontmoeten in de Loge van Volmaakt Geluk. Hoe lieflijk is een instelling die bezield is met gevoelens als deze! Hoe aangenaam moet zij Hem zijn die gezeten is op een troon van Eeuwigdurende Genade, den God die geen onderscheid des persoons kent!

Wm. Hutchinson, *The Spirit of Masonry.*

DE MAÇONNIEKE WIJSBEGEERTE.

"Hebt gij eenigerlei wijsbegeerte in u, herder?" was de vraag van Touchstone in het tooneelstuk van Shakespeare 1) en dat is de vraag die wij onszelf moeten stellen. Lang geleden zeide Kant dat het de zending der wijsbegeerte is, niet om de waarheid te zoeken, maar om er orde in te brengen, het rhythme der dingen en de reden voor hun bestaan uit te vorschen; aanvangende met zich te verwonderen ziet zij het gemeenzame als ware het vreemd en haar denkvermogen is vol van de atmosfeer die rondom elk onderwerp waart. Ruim, humaan, welsprekend, is zij een vermenging van poëzie, godsdienst en logica 2) — een verzachtende, verruimende, veredelende invloed,

1) *As You-Like it* (Tweede acte, tweede tooneel.) Shakespeare verwijst naar geen enkel geheim genootschap, maar enkele van zijn zinspelingen doen ons vermoeden dat hij meer wist dan hij schreef. Hij beschrijft "De zingende metselaren die daken van goud bouwen" (Henry V, eerste acte, tweede tooneel) en vergelijkt hen met een zwerm bijen die aan het werk zijn. Wist hij wat de beteekenis van den bijenkorf in de maçonnieke symboliek is?

2) *Some Problems of Philosophy* door William James.

die ons een ruimer en helderder uitzicht, meer lucht, meer ruimte, meer licht en meer achtergrond geeft.

Als wij de Vrijmetselarij beschouwen in dit groote en zachte licht, is zij als een oude statige Kathedraal, grijs door ouderdom, rijk aan associaties, hare treden uitgesleten door de tallooze voeten van de levenden en de dooden — niet beklagenswaardig, maar sterk en duurzaam. Treden wij hare deuren binnen, zoo staan wij verwonderd over hare hooge ruimten, hare vensters met de vaagheid en de heerlijkheid van het Oneindige er achter, het omhoogrijzen van haar zuilen, het overspringen van haar bogen en haar met sterren ingelegd dak. Onvermijdelijk vragen wij, vanwaar kwam deze tempel van geloof en vriendschap en wat beteekent hij — licht omhoogrijzend als een lyrisch dichtwerk, opgeheven door den honger en de liefde naar schoonheid en vrijgesteld van den schok der jaren en de verwoestingen van ontbinding? Welk geloof bouwde dit tehuis der ziel, welke wijsbegeerte ligt er aan ten grondslag en houdt het in stand? Hoe waar is het, wat Longfellow zong van *The Builders*

> In the old years of art,
> Builders wrought with greatest care
> Each minute and hidden art,
> For the Gods see everywhere.

> In de oude dagen van de kunst,
> Wrochten de bouwers met de grootste zorg
> Elk gering en verborgen kunstwerk,
> Want de goden zien overal.

I

Bij onderzoek van de grondslagen der Vrijmetselarij vinden wij dat zij berust op de meest fundamenteele van alle waarheden, de eerste en de laatste waarheid, de soevereine en allerhoogste Werkelijkheid. Op den drempel van hare Loges wordt aan ieder mensch gevraagd, hetzij hij vorst of boer is, zijn geloof te belijden in God den Almachtigen Vader, den Bouwheer en Meester-Bouwer van het Heelal 1).

---

1) In 1877 nam het Grand Orient van Frankrijk den Bijbel van zijn altaren weg en verwijderde uit zijn ritualen alle verwijzingen naar God; en omdat het dit deed, werden de officieele betrekkingen met dit lichaam door bijna alle Groot-

Dit is niet louter een vorm van woorden, maar de diepste en bijna plechtigste bevestiging die menschelijke lippen kunnen uiten. Wie onverschillig is jegens God, is onverschillig jegens de grootste van alle werkelijkheden, namelijk die waarop de hartstochtelijke begeerte der menschheid omhoog te rijzen, berust. Geen instelling die zwijgt met betrekking tot de beteekenis van het leven en de geaardheid van het Heelal is duurzaam. Het is een huis op zand gebouwd, dat gedoemd is te vallen wanneer de winden waaien en de wateren er tegen slaan, omdat het een hechten grondslag mist. Geen menschelijke broederschap die haar inspiratie niet heeft in den beleden of onbeleden God als Vader van alle dingen, kan lang blijven bestaan; zij hangt als droog zand aan elkaar en is slap als water en alle fijnere gevoelens verdwijnen er spoedig uit. Het leven leidt, zoo wij de beteekenis er van volgen en denken in den stroom van zijn dieper gevolgtrekkingen, tot één God als den grondslag der wereld, en op dezen heeft de Vrijmetselarij haar hoeksteen gevestigd. Daarom blijft zij bestaan en groeit en de poorten der hel kunnen haar geen weerstand bieden!

---

loges in de wereld afgebroken. De schrijver van het artikel "Vrijmetselarij" in de *Catholic Encyclopaedia* brengt dit feit met nadruk naar voren; maar hij is veel eerlijker jegens het Grand Orient dan vele Maçonnieke schrijvers waren. Hij begrijpt dat dit niet beteekent dat de Vrijmetselaars van Frankrijk atheïstisch zijn zooals dat woord gewoonlijk gebruikt wordt, maar *dat zij niet gelooven dat er Atheïsten bestaan in den volstrekten zin des woords;* en hij haalt de woorden van Albert Pike aan: "iemand die een hooger begrip aangaande God heeft dan degenen die rondom hem zijn, zal licht een Atheïst genoemd worden door menschen die veel minder in God gelooven dan hij dit doet" (*Morals and Dogma*). Zoo werden, aldus gaat Pike verder, de oudste Christenen die zeiden dat de heidensche goden geen goden waren, als Atheïsten beschouwd en dienovereenkomstig ter dood gebracht. Wij hebben niet op ons genomen het Grand Orient te verdedigen, doch het past ons, zijn standpunt en zienswijze te kennen en te begrijpen, opdat wij niet schuldig worden aan kleinzielige bekrompenheden met betrekking tot een woord wanneer de *werkelijkheid* een gemeenschappelijke schat is. In de eerste plaats gevoelde men dat Frankrijk de hulp noodig had van een ieder die een vijand van het Latijnsche kerkdom was, teneinde een scheiding van Kerk en Staat tot stand te brengen; vandaar de houding van het Grand Orient. Ten tweede waren de Vrijmetselaars in Frankrijk het met Plutarchus eens, dat het beter is geen begrip aangaande God te hebben dan een duister verwrongen bijgeloof dat den menschen angst aanjaagt; en zij wischten een woord uit dat voor velen in verband stond met een onwaardig geloof — om des te beter een eenheid te zoeken ten gunste van het vrije denken en een verhevener geloof. Wij mogen dit onverstandig achten, maar wij behooren in ieder geval den geest en het doel er van te begrijpen.

De Vrijmetselarij is theocratisch in haar geloof en wijsbegeerte 1) en zij beperkt haar begrip van het Goddelijke niet en dringt nog veel minder aan op een anderen naam voor "den Naamlooze met honderd namen". Inderdaad is er geen aantrekkelijker kenmerk van de Vrijmetselarij dan haar eeuwenlang zoeken naar het Verloren Woord 2), den Onuitsprekelijken Naam; een zoeken dat nimmer moede wordt, nimmer stilstaat, altijd weet dat iedere naam onvoldoende is en dat alle woorden slechts symbolen zijn voor een Waarheid die te groot voor woorden is — terwijl inderdaad iedere letter van het alphabet is ontwikkeld uit een of ander oorspronkelijk teeken of kenteeken van het geloof en de hoop der menschheid. Zoo is de Vrijmetselarij, wel verre van de gedachte aangaande God te beperken, steeds aan het zoeken naar een meer bevredigende en onthullende visie van de beteekenis van het heelal dat nu eens lichtend en lieflijk, dan weer duister en verschrikkelijk is en het noodigt alle menschen uit zich te vereenigen bij het zoeken.

Waarlijk, het menschelijk bewustzijn van gemeenschap met het Eeuwige, onder welken naam ook, moge wel alle woorden doen verstommen en nog veel meer alle redetwisten en vervloekingen tot zwijgen brengen. Bezit, en niet erkenning, is het eenige belangrijke; en indien men dit niet erkent, moet ongetwijfeld de fout grootendeels bij onszelf liggen. Gegeven de eene groote ondervinding, zullen binnen niet langen tijd alle verwante geesten zich vereenigen in het *Universeele Gebed* van Alexander Poë, die zelf Vrijmetselaar was:

Father of All! every age,
In every clime adored,
By Saint, by Savage, and by Sage,
Jehovah, Jove, or Lord!

Vader van allen! in ieder tijdperk
In ieder klimaat aangebeden,
Door Heilige, Wilde en Wijze,
Jehovah, Jupiter, onze Heer!

---

1) *Theocratic Philosophy of Freemasonry* door Oliver.

2) "*History of the Lost Word*" door J. F. Garrison, aanhangsel van de *Early History and Antiquities of Freemasonry* door J. F. Fort — een van de schitterendste Maçonnieke werken, zoowel wat geleerdheid als letterkundigen stijl betreft.

Met welsprekende eensgezindheid verkondigen Maçonnieke denkers dat de eenheid en de liefde van God — vandaar hun visie van de eenheid en liefde der menschheid die ten laatste zullen zegevieren — de groote waarheid der Maçonnieke wijsbegeerte is; de eenheid van God en de onsterfelijkheid der ziel. Te midden van polytheïsme, dualisme en eindelooze verwarringen van allerlei aard, zijn zij van meening dat het de belangrijke zending der Vrijmetselarij geweest is om deze groote waarheden te bewaren, naast welke, bij het lange resultaat van denken en geloof, al het andere vervaagt en zijn glans verliest. Hieromtrent bestaat geen twijfel; en de wetenschap is er ten slotte toe gekomen om dit wijze inzicht te rechtvaardigen door de eenheid van het heelal met alles overtreffenden nadruk te bevestigen. Ongetwijfeld is het heelal een onuitputtelijk wonder. Maar het is een wonder en niet een tegenspraak en nooit kunnen wij het rhythme er van vinden behalve in de waarheid van de eenheid aller dingen in God. Een andere sleutel is er niet. Tot op dezen diepen grondslag graaft de Vrijmetselarij om een basis voor haar Tempel te vinden en zij bouwt daarop met hechtheid en zekerheid. Indien dit niet juist is, en een onvaste grondslag, dan valt daarmede alles!

Op het altaar der Vrijmetselarij ligt de open Bijbel, die niettegenstaande de veranderingen en den vooruitgang der tijden het Grootste Boek dezer dagen blijft — het zedelijk handboek der beschaving 1).

Op al zijn bladzijden, in den rook van Sinaï in "het woud der Psalmen", in de Spreuken en gelijkenissen, langs de droomerige paden der profetieën, in de evangeliën en de Zendbrieven, hoort men de eeuwige waarheid van een God die Liefde is en die van de menschen eischt dat zij elkander liefhebben, rechtvaardig handelen, genadevol zijn, zich niet door kwaad laten bezoedelen en nederig wandelen voor het aangezicht van Hem in Wiens hand zij zijn. Wij lezen van den Man van Galilea die onderrichtte dat in de verre verten van het Goddelijk Vaderschap alle menschen in liefde ontvangen werden en dus verwant zijn — één in oorsprong, in plicht en in lotsbestemming. Daarom moeten wij de ramspoedigen bijstaan, de verdoolden op den goeden weg terugvoeren, ons brood met de hongerigen deelen, hetgeen alles slechts het middel is om onszelf

1) *The Bible the Great Source of Masonic Secrets and Observances* door Dr. Oliver. Men behoeft geen Vrijmetselaar te zeggen welk een groote plaats de Bijbel in de symboliek, het rituaal en de onderrichting der orde beteekent en hij neemt een even belangrijke plaats in haar litteratuur in.

goed te doen; want wij zijn allen leden van een groote familie en wat den een schaadt, schaadt allen!

Dit diepe en eerwaardige geloof waaruit als uit een nimmer falende bron, heroïsche toewijding, zedelijke zelfachting, echte gevoelens van broederlijkheid, onbuigzame trouw in het leven en een krachtige troost in den dood voortvloeien, heeft de Vrijmetselarij te allen tijden op religieuze wijze verbreid. Onversaagd heeft zij dit door de eeuwen heen verkondigd en nooit met meer ijver dan in deze tijden. Er wordt nauwelijks een Maçonnieke toespraak gehouden of een Maçonnieke les gegeven door de hoogsten officier of den nederigsten spreker, welke niet ernstig dezen eenen godsdienst onderricht, welke de ziel zelve der Vrijmetselarij is zoowel als haar basis en haar toppunt, haar licht en haar macht. Op dat geloof berust zij; in dat geloof leeft en arbeidt zij; en door dat geloof zal zij ten slotte overwinnen, wanneer het gedruisch en de verwarringen van deze dagen tot het verleden behooren evenals de verwarde geesten die ze veroorzaakten.

II

Uit dit eenvoudig geloof ontstaat door een onvermijdelijke logica, de wijsbegeerte die de Vrijmetselarij in teekens en symbolen, in beelden en in gelijkenissen onderricht. In het kort en in levendige bewoordingen weergegeven leert zij: dat achter de verschijnselen der natuur, daarin en daarboven, een Allerhoogste Denkvermogen bestaat dat de oorsprong en de aandrift is van alles, en dat alles bestuurt. Dat er achter het leven van den mensch en zijn pathetischen levensloop in de geschiedenis, daarin en daarboven een rechtschapen Wil bestaat, het verstandelijke Geweten van den Allerhoogste. Kortom dat het eerste en laatste ding in het heelal het denkvermogen is, dat het hoogste en diepste ding het geweten is en dat de eindwerkelijkheid de volstrektheid der liefde is. Hooger dan dat kan het geloof niet vliegen, dieper dan dat kan de gedachte niet delven.

Er bestaat maar één andere keuze tegenover deze wijsbegeerte. Geen atheïsme — dat zelden meer is dan een afkeer van bijgeloof — omdat de aanhangers van volstrekt atheïsme zoo zeldzaam zijn, zoo er werkelijk zulke lieden bestaan en het intellectueel standpunt er van te broos is om een bedreiging te vormen. Een atheïst, zoo er al een bestaat, is een wees, een daklooze zwerver die zonder tehuis en alleen,

te middernacht door de straten zwerft. Ook is de agnostiek niet de andere keuze die ons wacht, daar deze uit den aard van haar wezen slechts een voorbijgaande gedachtegesteldheid zijn kan wanneer zij niet een bekentenis van een intellectueel bankroet is of een arbeidsinderdaad besparend middel om de moeiten en inspanning van denken te ontgaan. Zij trilt in voortdurende aarzeling als een ezel die even ver verwijderd is van twee stapels hooi en den hongerdood sterft omdat hij tot geen besluit kan komen. Neen; de eenige werkelijke andere keuze die ons openstaat, is het materialisme, dat in de wijsbegeerte een vijftigtal jaren geleden zulk een groote rol speelde en dat, na op dat gebied verslagen te zijn, zich nu naar het gebied van de practische zaken heeft begeven. Dit is het gevreesde alternatief van een ontkenning van het groote geloof der menschheid, een verdervende invloed die gaarne de spons zou halen over alle hooge strevingen en idealen van het ras. Volgens dit dogma is het eerste en het laatste ding in het heelal atomen, hun aantal, hun sprongen, hun combinaties en hun groei! Alle denken, alle willen, alle aandoening, alle liefde is slechts bijkomstig, voorbijgaand, ijdel. Het allesbeheerschende feit is slijk, de eindwerkelijkheid is modder en de uitspraak van onze lotsbestemming is "Stof tot stof".

Wij behoeven nauwelijks te zeggen dat in ieder tijdperk de Vrijmetselarij tegenover deze laatste verschrikking gestaan heeft als een getuige van het leven des geestes. In den oorlog van de ziel tegen de stof, in de keuze tusschen modder en de Godheid, heeft zij zich immer geschaard aan de zijde van alle grootsche vormen van idealisme en optimisme der menschheid. Zij aanvaardt de geestelijke beschouwingswijze van het leven en de wereld omdat deze het meest in overeenstemming zijn met de feiten der ervaring, de ingevingen van de ware rede en de stem van het geweten. Met andere woorden, zij durft de beteekenis van het heelal af te leiden uit het hoogste in den mensch en niet uit het lagere, en te verklaren dat de ziel verwant is aan den Eeuwigen Geest en dat door een leven van rechtschapenheid haar eeuwige hoedanigheid wordt ontsluierd 1).

---

1) Lees de grootsche argumentatie van Plato in *De Republiek* (Boek VI). De schrijver van dit boek wenscht de Vrijmetselarij geen dogma op te dringen van technisch Idealisme, hetzij subjectief, objectief of anderszins. Hij gelooft niet meer dan anderen in een statisch heelal dat een plan ontrolt in tijd dat tevoren gemaakt is, maar wel in een wereld van wonderen waar het leven de

Op deze wijsbegeerte berust de Vrijmetselarij en vindt daaronder een rots:

On Him, the cornerstone we build,
On Him, this edifice erect
And still, until this work's fulfilled,
May He the workman's way direct.

Op Hem, den sluitsteen, bouwen wij,
Op Hem grondvesten wij dit bouwwerk.
Moge Hij, totdat het werk volbracht is,
De werklieden leiden.

Gaan wij nu eens na! Al ons menschelijk denken, hetzij op het gebied van wetenschap, wijsbegeerte of religie, berust, om geldig te zijn, op geloof in de verwantschap van den mensch met God. Indien dat geloof onjuist is, dan valt de tempel van het menschelijk denken in puin en zie! wij weten niets en hebben geen middel om te leeren. Maar het feit dat het heelal begrijpelijk is, dat wij zijn krachten kunnen volgen, zijn wetten kunnen nasporen en er een kaart van kunnen maken, terwijl wij het oneindige zelfs in het oneindig kleine vinden, toont aan dat het denkvermogen van den mensch verwant is aan het Denkvermogen dat dit alles ontwierp. Ook zijn er twee aanzichten van den mensch die hem boven het dier verheffen en spreken van zijn goddelijk erfdeel. Dat zijn de rede en het geweten, welke beide meer zijn dan begrip en tijd, daar zij hun voldoening, hun oorsprong en hun gezag vinden in een ongeziene, eeuwige wereld. Dat wil zeggen, de mensch is een wezen dat, zoo hij al

---

kansen en den prikkel van avonturen moet aanvaarden. Hij verheugt zich in het Nieuwe Idealisme van Rudolf Eucken met zijn blijde boodschap van een "onafhankelijk geestelijk leven" — dat wil zeggen onafhankelijk van wisselvalligheden — en zijn aandringen op het feit dat de beteekenis van het leven afhankelijk is van ons "in onszelven opbouwen van een leven dat niet in tijd is". De bedoeling van deze bladzijden is echter veeleer om den nadruk te leggen op een geestelijke beschouwing van het leven en de wereld, als de wijsbegeerte die ten grondslag ligt aan de Vrijmetselarij en waarop zij bouwt — de werkelijkheid van het ideale, haar soevereiniteit over ons teere menschelijke leven en de onveranderlijke noodzakelijkheid om daaraan vast te houden, indien wij voor de eeuwigheid willen bouwen. Ten slotte dient, zooals Plotinus zeide "de wijsbegeerte om den weg te wijzen en den reiziger tot gids te dienen; het visioen is voor hem die het wil zien." Maar de aanwijzing beteekent reeds veel voor hen die de waarheid zoeken om haar te kennen.

niet onsterfelijk ware, door de wet en de noodzaak van zijn leven zelf, er toe geroepen is te leven alsof hij dit ware. Tenzij het leven volstrekt tot niets leidt en geen rhythme noch rede heeft, is de ziel van den mensch zelf het eene zekere bewijs en de profeet van haar eigen hoog geloof.

Bedenken wij ook wat het beteekent dat deze machtige ziel des menschen verwant is aan de Eeuwige Ziel van alle dingen. Het beteekent dat wij geen vormen van slijk zijn, hier bij toeval geplaatst, maar dat wij zonen zijn van den Allerhoogste, deel hebben in de eeuwigheid, den dood niet kennen, evenmin als God onze Vader den dood kent; en dat ons een blijvende verplichting is opgelegd om te leven op eene wijze die past bij de waardigheid onzer ziel. Het beteekent dat hetgeen een mensch denkt, de reinheid van zijn gevoelens, de aard van zijn werkzaamheid en loopbaan, van ingrijpend en onophoudelijk levensbelang zijn voor het Eeuwige. Hier is een wijsbegeerte die het geheele heelal verlicht als een zonsopgang, die de vage, onuitgesproken zekerheden van de ziel bevestigt, beteekenis in het mysterie ontdekt en hoop ontwikkelt uit hetgeen anders wanhoop zou zijn. Het doet de kleuren van het menschelijk leven uitkomen en geeft aan onze snel voortgaande jaren — die op hun langst kort en op hun best gebroken zijn — een blijvende beteekenis en schoonheid. Zij geeft elk onzer, hoe nederig en verborgen ook, een plaats en een rol in de ontzagwekkende geschiedkundige onderneming; zij maakt ons tot medewerkers met het Eeuwige bij zijn verlossend formeeren der menschheid en bindt ons om Zijn wil te doen op aarde zooals die in de hemelen geschiedt. Zij maakt het intellect bescheiden; zij verteert het hart; zij schenkt den wil dat gevoel van zelfachting zonder hetwelk een hoog en heroïsch leven niet bestaan kan. Aldus is de wijsbegeerte waarop de Vrijmetselarij bouwt; en van daaruit komen, als uit de rots in de wildernis, die heldere stroomen te voorschijn welke door de wereld waren en deze onze menschelijke wereld besproeien.

III

Omdat dit zoo is; omdat de menschelijke ziel verwant is aan God en begiftigd met vermogens waaraan niemand een grens mag stellen, is zij vrij en behoort dit rechtens ook te zijn. Zoo is de Vrijmetselarij door de logica van haar wijsbegeerte, niet minder dan door de

bezieling van haar geloof, gedwongen geweest om haar geschiedkundigen eisch te stellen voor vrijheid van geweten, vrijheid van het intellect en voor het recht van alle menschen om oprecht, ongekluisterd en onbevreesd, gelijk te staan voor God en de wet, waarbij elk de rechten van zijn medemenschen te eerbiedigen heeft. Wij moeten bedenken, dat eer deze waarheid door eenigerlei orde werd verdedigd of in een politieke constitutie was belichaamd, zij vastbesloten lag in den wil van God en de constitutie van de menschelijke ziel. En de Vrijmetselarij zal nimmer een tittel of jota afwijken van haar oerouden en welsprekenden eisch totdat alle menschen overal vrij zijn naar lichaam, geest en ziel.

Eenmaal, wanneer de wolk van het vooroordeel zal zijn verdreven door het zoeklicht der waarheid, zal de wereld de Vrijmetselarij eeren voor haar dienstbetoon jegens de vrijheid van gedachte en de vrijheid van geloof. Het edelste gedeelte van haar geschiedenis en het kostbaarste beginsel van haar leering was haar eeuwenlange eisch voor het recht en de plicht van iedere ziel om dat licht te zoeken door hetwelk geen mensch ooit schade werd berokkend en die waarheid welke den mensch vrij maakt. Door alle eeuwen heen, — vaak in tijden dat de hoogste misdaad niet was, te moorden maar te denken, en het menschelijk geweten een gevangene was die aan de wielen van den kerkelijken strijdwagen werd medegesleept — altijd en overal, heeft de Vrijmetselarij het recht van de ziel verdedigd om de waarheid te weten en ongehinderd van den schoot der aarde in het aangezicht van God te schouwen. Niet bevrijding van geloof maar vrijheid van geloof is haar wachtwoord geweest op grond dat, evenals despotisme de moeder is van anarchie, bekrompen dogmatiek de vruchtbare bron van ongeloof is — en ook wetende dat ons ras de snelste vorderingen heeft gemaakt op die gebieden waar zij het langst vrij is geweest.

Tegenover degenen die de gedachte zouden willen binden teneinde een gezag te handhaven dat heeft afgedaan, dat de magere hand van een verleden een schepter zou willen geven om het strevend en profetische heden te beheerschen en dat de lippen van levende geleerden zou willen sluiten met de dicta van gestorven scholastieken, zal de Vrijmetselarij nooit de wapens neerleggen! Haar pleidooi is voor een maatschappelijk bestuur zonder tyrannie en een religie zonder bijgeloof en even zeker als de zon opgaat en ondergaat, zal haar strijd met de overwinning worden bekroond. Het is onmogelijk

dat zij verslagen zal worden en dit bovenal daar zij niet vecht met geweld en nog minder met intrigen, doch met de kracht der waarheid, de overtuigingen der rede en de macht der zachtheid en er niet naar streeft, haar vijanden te vernietigen, maar hen te winnen voor de vrijheid der waarheid en de kameraadschap der liefde.

Niet alleen pleit de Vrijmetselarij voor die vrijheid van geloof welke een mensch veroorlooft datgene aan te hangen wat hem waar schijnt, maar ook met even veel nadruk, voor de vrijheid die het geloof aan de ziel geeft en haar bevrijdt van het despotisme van den twijfel en de ketenen van vrees. Daarom tracht zij door elke kunst der geestelijke cultuur in de harten der menschen een groot en eenvoudig vertrouwen in de goedheid van God levendig te houden alsmede in de waarde van het leven en de goddelijkheid der ziel — een vertrouwen dat zoo licht geneigd is verpletterd te worden door den loop van zware jaren. Help den mensch vast te gelooven, zooals Stevenson het uitdrukte "dat alle dingen ten slotte behoorlijk zijn" in een Oneindig Mededoogen in het hart van deze duistere wereld en van hoeveel angsten is hij bevrijd! Zijn hart, dat eenmaal een tempel van verschrikking was, opgejaagd door schaduwen, wordt "een kathedraal van verheven rust en blijdschap" en zijn leven wordt grooter en ontplooit zich in rijkdom van karakter en dienst. Er bestaat geen tyrannie, gelijk aan de tyrannie van tijd. Geef den mensch een dag tijd om te leven en hij is gelijk een vogel die in zijn kooi tegen de tralies vliegt. Geef hem een jaar waarin hij met zijn plannen en gedachten, zijn doeleinden en verwachtingen zich kan heen en weer bewegen, en gij hebt hem bevrijd van het despotisme van een dag. Vergroot den uitblik op zijn leven tot vijftig jaar en hij bezit een zedelijke waardigheid van houding en een vermogen die hem tot dusver onmogelijk waren. Geef hem echter een besef van de Eeuwigheid; laat hem weten dat hij plannen maakt en werkt in een eindeloozen tijd; dat daarboven zijn dwalingen en zonden het oneindige wacht — dàn is hij vrij!

Niettemin, indien het leven op aarde waardeloos is, dan is de onsterfelijkheid dit ook. Het werkelijke vraagstuk is ten slotte niet wat betreft de hoeveelheid leven, maar de hoedanigheid van het leven — de diepte, de reinheid, de kracht er van, de verhevenheid van zijn geest en de houding van zijn ziel. Vandaar de voortdurende nadruk dien de Vrijmetselarij legt op het opbouwen van het karakter en het beoefenen van rechtschapenheid: op de zedelijke cultuur

zonder welke de mensch rudimentair blijft en die geestelijke visie zonder welke het intellect de slaaf van begeerte en hartstocht is. Hetgeen een mensch groot en vrij van ziel maakt, hetzij hier of waar dan ook, is getrouwheid aan de wetten van het goede, van reinheid, van liefde en den verheven wil van God. HOE te leven is een andere zaak; en de oudste man op zijn rijpen leeftijd moet nog een wijzer weg vinden dan om jaar op jaar op een grondslag van geloof in God te leven door het gebruik van den Winkelhaak van rechtvaardigheid, het Schietlood van oprechtheid, den Passer om de hartstochten te beheerschen en den Maatstok om zijn tijd te verdeelen in arbeid, rust en dienst jegens zijne medemenschen. Laat ons thans beginnen, wijsheid te zoeken in de schoonheid van deugd en vol verheugenis te leven in het licht er van; dan zullen wij in deze wereld een vooruitgeworpen lichtstraal hebben van de wereld die komen zal en tot de Poort in den Mist iets omlaagbrengen dat niet behoort te sterven, in de verzekering dat, hoewel harten stof zijn, zoowaar God leeft, al wat uitstekend is, ook blijvend is!

IV

De Eerwaardige Bede vermeldt in een verslag van de beraadslagingen van den Koning van Northumberland en zijn raadslieden, of zij de Christelijke zendelingen zouden toestaan een nieuw geloof aan het volk te verkondigen, het volgende voorval. Na veel besprekingen herinnerde een bejaarde hoofdman zich het gevoel dat over hem kwam toen hij een vogeltje door de helder verlichte feestzaal zag fladderen terwijl de winterstormen buiten loeiden. Het oogenblik van zijn vlucht was vol lieflijkheid en licht voor den vogel, maar het was kort. Het kwam van uit de duisternis vliegen, wierp een blik op het luisterrijk tooneel en verdween weder in de duisternis, niet wetende vanwaar het kwam en waarheen het ging.

"Aldus", sprak het oude krijgshoofd, "is het menschelijk leven. Vanwaar wij komen, kunnen onze wijzen ons niet mededeelen. Waarheen wij gaan, kunnen zij ons niet zeggen. Onze vlucht is kort. Daarom, indien er iemand is die er ons meer van kan vertellen — laten wij hem dan in Godsnaam aanhooren!"

Laat ons dus hooren wat de Vrijmetselarij te zeggen heeft in de bewijsvoering voor de onsterfelijkheid der ziel. In plaats echter van een aaneengeschakeld en sterke bewijsrede te houden, biedt zij ons

een afschildering — het oudste, zoo niet het meest grootsche drama van de wereld — om de menschen des te beter die waarheden te doen gevoelen die geen sterfelijke woorden kunnen uiten. Zij toont ons de zwarte tragedie van het leven in zijn donkerste uur; de krachten van het kwaad, zoo geslepen, en toch zoo dom, die tegen de ziel opkomen en trachten haar tot verraad te brengen en zelfs tot de ontaarding, het leven te redden door alles op te geven wat het leven de moeite waard maakt geleefd te worden; een tragedie die in haar eenvoud en macht het hart pijnigt en doet stilstaan. Maar uit de duisternis verrijst als een prachtige heldere ster *dat* in den mensch wat het meest aan God verwant is, zijn liefde tot de waarheid, zijn getrouwheid aan het hoogste en zijn bereidwilligheid om den nacht van den dood in te gaan indien slechts zijn deugd behouden moge blijven en als een vuurvlam in den nachtelijken hemel moge leven. Hier is ten slotte de laatste getuigenis van onze goddelijkheid en onsterfelijkheid — het verheven, doodtrotseerend zedelijk, heroïsme van de menschelijke ziel! Waarlijk, de eeuwige paradox blijft waar bij de poorten des doods; hij die zijn leven verliest terwille van de waarheid zal opnieuw leven! En hier laat de Vrijmetselarij de zaak rusten, daar zij zich verzekerd houdt dat er iets in den mensch is dat hem aan het zedelijk ideaal en aan de onkreukbaarheid van zijn ziel doet vasthouden tegenover alle dierlijke krachten der wereld: de God die den mensch schiep naar Zijn eigen beeld, zal hem niet in het stof doen sterven! Het is ons niet gegeven een hooger visioen te zien in het duistere landschap dezer wereld; dieper waarheid behoeven wij niet te kennen.

Werkende met handen die spoedig gevouwen zullen zijn, bouwen wij de structuur van ons leven op met wat onze vingers kunnen voelen, onze oogen kunnen zien, onze ooren kunnen hooren. Totdat op een oogenblik — dat wonderbaarlijk is, hetzij het in storm en tranen komt of zacht als het schemerlicht onder de hemelen zonder een schaduw — wij geroepen zijn om onzen greep op deze tastbare dingen op te geven en ons toe te vertrouwen aan de onzichtbare Ziel in ons die zich langs een onzichtbaar pad naar het Onbekende begeeft. Het is vreemd: een poort opent zich voor een nieuwe wereld; en de mensch, kind van de stof als hij is, volgt zijn avontuurlijke ziel zooals de Ziel een onnaspeurbare Macht volgt die ons meer ontwijkt dan de wind die blaast waar hij dat wil. Plotseling, met starre oogen en verbleekte lippen, liggen wij terneer

en wachten; en het leven, goed doorstreden of verknoeid, vroolijk of somber — ligt achter ons — een droom die gedroomd is, iets dat niet meer is. O, Dood, gij hebt deze schoone wereld verwoest met een machtige vuist. Zij is vergaan als door een machtige Godenhand getroffen. En wij dragen slechts de brokstukken in een ijle ruimte terwijl wij de schoonheid betreuren die hopeloos vernietigd werd. Bouw haar dan op in uw eigen boezem, ja, bouw haar opnieuw!

O jeugd, voor wie deze regelen geschreven zijn, vrees niet; vrees niet te gelooven dat de ziel even onsterfelijk is als de zedelijke orde die er in heerscht en dat gij dus eeuwig die goddelijke schoonheid zult vervolgen die u hier zoo heeft getroffen en veranderd; want dat is het geloof van de menschheid, van uw ras, van degenen die den schoonsten naam verwierven in haar verslagen. Laten wij het ter harte nemen, het liefhebben en er naar handelen opdat wij de diepe beteekenis er van leeren doorgronden met betrekking tot anderen — onze dierbare dooden aan wie wij misschien iederen dag denken — en wij zullen het gemakkelijk vinden om dapper en hoopvol te zijn zelfs wanneer wij treuren. Het is geen geloof dat wij licht moeten opnemen, maar diep en in de stilte der ziel moeten laten doordringen en wel zoo dat wij de diepere beteekenissen er van beseffen naarmate het leven groeit of afneemt.

Build thee more stately mansions, O my Soul,
As the swift seasons roll!
Leave thy low-vaulted past!
Let each new temple, nobler than the last,
Shut thee from heaven with a dome more vast,
Till thou at length art free,
Leaving thine outgrown shell by life's unresting sea!

Hier ligt de beteekenis van de drie grepen door welke de Vrijmetselaren elkander in het duister zoowel als in het licht kunnen onderkennen.

I. De wetenschap die aanneemt dat de zetel van de ziel in de hersenen ligt, legt den schedel open, ontleedt de beide hersenhelften, speurt de kronkelingen en zenuwen na. Daarna onderwerpt zij de hersenen van een hond aan dezelfde toetsen en bevindt dat de hersenen van den hond en een mensch gelijk zijn; verkrijgt uit beide dezelfde elementen die overal gevonden worden. De wetenschap, wel verre van te bewijzen dat er geen ziel is, legt hare instrumenten

terzijde omdat zij niet bewijzen kan dat er een ziel is. Door dien greep kan men niet van een dood waterpas tot een levend en loodrechten stand worden opgeheven.

II. Daarna tracht de logica te bewijzen dat de ziel in haar aard onverdeelbaar, onverwoestbaar en dus onsterflijk is. Plato, Cicero en anderen formuleerden dit betoog; maar zoo zij anderen overtuigden, zichzelf overtuigden zij niet. Weder kwamen twijfelingen op, want op het meest kritieke punt waarvan de gevolgtrekking afhankelijk was, ontstond woordenspel. Door dien greep kan de mensch niet opgeheven worden tot een nieuw leven.

III. Dan blijft de sterke greep van het Geloof — de diepe onmisbare intuïtie van de ziel zelf; de stem van God die in hem spreekt; het Goddelijk woord dat in zijn hart verwijlt. Hoe heeft God zich anders ooit aan den mensch kenbaar gemaakt? Hoe zou hij het anders kunnen doen? Wanneer wij eenmaal weten dat de ziel aan God verwant is — dat de mensch een kleine broeder is van Hem dien hij zoekt — dan hebben wij een reikkracht en een vasten greep en macht des geloofs waardoor wij uit de schaduw tot het licht worden opgeheven.

Hoeveel Meestermetselaren falen om de meesterlijke waarheid van den Meestergraad te beseffen! En toch treft den candidaat de blaam daarvan niet, want de geschiedkundige toespraak vermeldt deze niet en legt haar nog veel minder uit. De toespraak (in *vele* ritualen, maar niet bij die van de ernstiger studeerende en werkende loges. Want bijv. in de Nederlandsche Gemengde loges wordt het ware geheim of de diepere beteekenis wel aan den candidaat gegeven, Vertaler) herinnert den candidaat er slechts aan dat de Vrijmetselarij hoop op een heerlijke onsterfelijkheid koestert — dat is alles. Terwijl in den graad zelf de onsterfelijkheid niet een vage hoop is die hier gekoesterd en hiernamaals verwezenlijkt moet worden. Het is een tegenwoordige werkelijkheid waarin de candidaat symbolisch wordt ingewijd; een feit dat hier en nu beseft moet worden. Indien ons rituaal zulks niet doet dan is het aan ons om te zorgen dat het dit wel doet, eerst door onszelf de waarheid eigen te maken en vervolgens door onze ceremonie zoo in te richten, althans zoo te verklaren, dat de waarheid onmiskenbaar wordt.

Het is duidelijk dat als wij onsterfelijk zijn, wij thans onsterfelijk zijn en het kennen van dat feit is de allergrootste menschelijke ervaring.

Hoofdstuk III.

The crest and crowning of all good,
Life's final star is Brotherhood;
For it will bring again to Earth
Her long-lost poesy and mirth;
Will send new light on every face,
A kingly power upon the race.
And till it comes we men are slaves,
And travel downward to the dust of graves.

Come, clear the way, then, clear the way;
Blind creeds and kings have had their aay,
Break the dead branches from the path:
Our hope is in the aftermath —
Our hope is in heroic man,
Star-led to build the world again.
To this event the ages ran;
Make way for Brotherhood — make way for Man.

Edwin Markham, *Poems.*

DE GEEST DER VRIJMETSELARIJ.

I

Buiten het tehuis en het huis van God is er in deze wereld niets dat schooner is dan de geest der Vrijmetselarij. Teeder en genadevol en wijs is hare zending, de menschheid tot een groote verlossende broederschap te vormen, een verbond van edele en vrije menschen, die zich verbonden hebben in de schitterende onderneming om in tijd de liefde en den wil van het Eeuwige uit te te werken. Wie is in staat een zóó weldadigen invloed te beschrijven? Met welke woorden kan men ooit hopen datgene te omvatten en vast te houden wat rechtens toebehoort aan den genius van de poëzie en het gezang door welker magie die ontvliedende en ontastbare werkelijkheden belichaming en uiting vinden?

Door afschildering, gelijkenis en plechtig drama doet de Vrijmetselarij een beroep op de minnaars van schoonheid, terwijl zij poëzie en symbool bijbrengt tot steun van wijsbegeerte en kunst om

het karakter te dienen. Ruim en verdraagzaam in haar leering, spreekt zij tot de intellectueelen zoowel door de diepte van haar geloof als haar pleidooi voor de vrijheid van gedachte, hen helpende de dingen te denken door een levendiger en hoopvoller visioen van de beteekenis van het leven en het mysterie van de wereld. Maar, welsprekender dan op alle andere wijzen richt zij zich tot het diepe hart van den mensch, vanwaar zijn alle bronnen en uitgangen des levens en van de lotsbestemming. Alles tesaam genomen, is het leven de moeite waard of niet, en is de mensch een hulp of een vloek voor het ras, alnaar hij in zijn hart denkt.

Here lies the tragedy of our race:
Not that men are poor;
All men know something of poverty;
Not that men are wicked;
Who can claim to be good?
Not that men are ignorant;
Who can boast that he is wise?
But that men are strangers!

Hierin ligt de tragedie van ons ras:
Niet dat de menschen arm zijn;
Allen weten iets van armoede;
Niet dat de menschen slecht zijn;
Wie kan er aanspraak op maken, goed te zijn?
Niet dat de menschen onwetend zijn;
Wie kan er zich op beroemen dat hij wijs is?
Doch dat de menschen vreemdelingen zijn!

Vrijmetselarij is Vriendschap — vriendschap in de eerste plaats met den grooten Metgezel van Wien onze harten spreken, die ons altijd nader is dan wij onszelf zijn en Wiens inspiratie en hulp het grootste feit der menschelijke ervaring vormen. In harmonie te zijn met Zijn bedoelingen, open te staan voor Zijn wenken, bewust te zijn van gemeenschap met Hem — dat is Vrijmetselarij naar de zijde van God. Wanneer wij ons dan naar de zijde der menschen wenden, dan is vriendschap een goede samenvatting. Vrienden te zijn met alle menschen, hoezeer zij ook van ons verschillen in geloof, kleur of omstandigheden; iedere menschelijke verhouding te vervullen

van den geest van vriendschap; is er iets beters of iets meer dat de meest wijze en beste der menschen kunnen doen? 1)

Dat is de geest der Vrijmetselarij; dat is haar ideaal en indien het ons niet gegeven is het dadelijk te verwezenlijken, zoo beteekent het voorwaar reeds veel het te zien, het lief te hebben en te arbeiden om het waar te maken. Ook is deze geest van vriendschap niet louter een sentiment dat het kenmerk is van een sympathieke en daarom onstandvastige broederschap welke de concrete kenmerken der menschheid zal oplossen in een vaag waas van mistige emotie. Neen, zij heeft hare wortels in een diepe wijsbegeerte welke inziet dat het heelal gegrond is op eenheid en dat de menschen moeten leeren vrienden te zijn als zij willen leven zooals dat past voor de wereld waarin zij leven, en zooals het behoort bij hun eigen oorsprong en lotsbestemming. Want daar God het leven is van al wat was, wat is en wat zijn zal, en daar wij allen in de wereld geboren werden door één hooge wijsheid en één groote liefde, zijn wij tot den laatsten mensch toe voor immer altijd broeders! Hetzij wij het te zamen goed of slecht maken, hetzij wij rijker of armer zijn, hetzij wij ziek of gezond zijn, totdat de dood ons scheidt, worden alle menschen saamverbonden gehouden door banden van geestelijke verwantschap als zonen van één Eeuwigen vriend. Op dit feit berust de menschelijke broederschap, en deze vormt den grondslag van het Maçonnieke pleidooi niet alleen voor vrijheid maar ook voor vriendschap onder de menschen.

---

1) Ik schreef dit naar aanleiding van een gedeelte uit *Recollections* van Washington Gladden; en de groote prediker gaat verder: "Indien de Kerk deze waarheid kon aanvaarden — dat Religie Vriendschap is — en haar eigen leven er naar kon opbouwen en dit kon maken tot de meest centrale en organische van haar leeringen, zouden wij dan geen grootsche opleving in den godsdienst ervaren?" Ja, inderdaad, en de juiste religie ook! Walt Whitman vond de basis van alle wijsbegeerte, alle religie in de "hechte liefde van den mensch voor zijn kameraad, de aantrekking van vriend tot vriend" (*The Base of all Metaphysics*). Wat de Maçonnieke litteratuur betreft, zoo is deze een voortdurende lofzang op de beoefening van vriendschap, van de oudste tijden tot op onze dagen. Neem bijvoorbeeld de *Illustrations of Masonry* door Preston; en Arnold omschreef zooals wij gezien hebben de Vrijmetselarij als Vriendschap evenals Hutchinson dat deed. Dit zijn slechts een paar klanken uit een machtig gezang waarvan het koor in den tempel der Vrijmetselarij nimmer zwijgt. Natuurlijk bestaan er lieden die zeggen dat de fijnere krachten van het leven broos en dwaas zijn, maar de invloed van den cynicus op den vooruitgang van het ras is.....niets!

Zoo is vriendschap wel verre van een mengelmoes van toegeeflijkheden te zijn, inderdaad de opbouwende geest van het heelal. Liefde is steeds de Bouwer en degenen die het meest gedaan hebben voor het tot stand brengen van de Stad van God op aarde, zijn steeds de menschen geweest die hun medemenschen liefhadden. Laat dezen geest eenmaal de overhand hebben en de twistende sekten zullen verloren gaan in het groote verbond van degenen die liefhebben in den dienst van degenen die lijden. Dan zal geen mensch het geloof bekladden waarin zijn buurman hulp voor het heden en hoop voor de toekomst vindt; mededoogen zal hem doen verstommen, en liefde zal hem leeren dat God op vele wijzen gevonden wordt door hen die Hem met eerlijke harten zoeken. Laat eenmaal dezen geest gelden op het gebied van den handel en de wet van de wildernis zal ophouden te heerschen en de menschen zullen er naar streven een maatschappelijke orde op te bouwen waarin allen gelegenheid hebben om "te leven en goed te leven", zooals Aristoteles het doel der maatschappij omschreef. Hier is de grondslag van dat magisch evenwicht waarnaar de oudste kunstenaars streefden wanneer zij trachtten te bouwen voor de eeuwigheid door het nabootsen van het Huis van God op aarde.

II

Onze menschelijke geschiedenis, verzadigd van bloed en gezwollen van tranen, is de geschiedenis van den mensch die vriendschap zoekt met den mensch. De maatschappij is uit een persoonlijke twist tot een vriendschap ontwikkeld door den langzamen groei der liefde en het aaneensmeden van den mensch, eerst aan zijn verwanten en dan aan zijn soort! 1)

De eerste menschen, uit den rooden dageraad der tijden, leefden ieder voor zich, ieders hart een verzamelplaats van achterdocht, terwijl hij ieder ander mensch als zijn vijand gevoelde en daarom als zijn prooi beschouwde. Dus was er oorlog, strijd en bloedvergieten. Langzaam daagde er bij den wilde een lichtstraal dat het beter is te helpen dan te kwetsen en hij organiseerde familiegroepen en stammen. Maar stammen waren verdeeld door rivieren en bergen en de lieden aan de eene zijde van de rivier voelden dat die aan de andere zijde hun vijanden waren. Wederom was er oorlog, plunde-

1) *The Neighbour* door N. S. Shaler.

ring en smart. Groote rijken verrezen en botsten in den schok van het samentreffen, terwijl zij sporen van skeletten over de geheele aarde achterlieten. Toen kwamen de groote wegen, die vèrreikten met hun steenen greep en de einden der aarde te zamen brachten. De menschen ontmoetten elkander, gingen elkander voorbij, keer op keer, en leerden dat de menschelijke aard overal vrijwel dezelfde is en in dezelfde hoop en vreeze deelt. Toch waren er vele dingen die de menschen verdeelden en van elkander vervreemdden en de aarde was vol bitterheid. Niet tevreden met natuurlijke grenzen, trokken de menschen hooge muren van stand en kaste op om hun medemenschen uit te sluiten en de menschen van de eene sekte gevoelden dat die van de andere sekte geheel op den verkeerden weg waren en gedoemd om verloren te gaan. Zoodat, toen er geen werkelijke bergen meer waren om de menschen van elkander te scheiden, men bergen uit molshoopen maakte — bergen van onheuglijk wanbegrip die nog niet in de zee gevaagd zijn!

Hinderpalen van ras, geloof, kaste, van opvoeding en belangen, scheiden de menschen heden ten dage alsof de een of andere booze geest er op uit ware den mensch van zijn medemenschen gescheiden te houden door het opwekken van achterdocht, liefdeloosheid en haat. Nog zijn er oorlog, verwoesting en lijden! Toch zijn al dien tijd de menschen onvriendelijk en daarom onrechtvaardig en wreed geweest, omdat zij elkander niet kenden. Te midden van strijd, verdeeldheid en dwaasheid zwoegt de Vrijmetselarij, de oudste en meest verspreide orde, ten behoeve van vriendschap terwijl zij de menschen vereenigt op den eenigen grondslag waarop zij elkander met waardigheid kunnen ontmoeten. Elke Loge is een oase van gelijkheid en goeden wil in een woestijn van strijd die er voor arbeidt om de menschen saam te smeden in een groot verband van sympathie en dienst dat zij, volgens de woorden van onze omschrijving, reeds tracht te vertoonen op een kleine schaal.

Aan haar altaar ontmoeten menschen elkander als mensch tegenover mensch, zonder ijdelheid en zonder verwijt, zooals touristen die de Alpen oversteken zich aan elkander binden, opdat, als de een valt, de andere hem kan tegenhouden. Geen tong vermag de beteekenis van zulk een zending te schetsen, geen pen kan den invloed er van beschrijven die de hardheid der wereld doet smelten tot mededoogen en blijdschap.

De geest der Vrijmetselarij! Hij die dien geest zou willen

beschrijven, moet een dichter, een musicus en een ziener zijn — een meester van melodieën, echo's en lange, vèrklinkende cadansen. Nu als altijd zwoegt zij om den mensch beter te maken, zijn denken te veredelen en zijn sympathie te louteren, zijn uitzicht te verruimen, zijn hoogtepunt te verheffen en zijn leven met al de betrekkingen daarvan te grondvesten op ruime en vaste basis. Haar geheele grootsche geschiedenis, haar uitgebreide opeenstapeling van tradities, haar eenvoudig geloof en haar plechtige riten, haar vrijheid en haar vriendschap zijn gewijd aan een hoog zedelijk ideaal dat er naar streeft den tijger in den mensch te temmen en zijn wilde hartstochten in gehoorzaamheid te doen onderwerpen aan den wil van God. Zij heeft geen andere zending dan de menschheid te veredelen en te verheffen, licht uit de duisternis en schoonheid uit hoekigheid te voorschijn te roepen; ieder hard gewonnen erfdeel veiliger, ieder heiligdom heiliger en iedere hoop stralender te maken! 1)

De Geest der Vrijmetselarij! Ja, wanneer die geest op aarde heerschappij voert, zooals zij zeer zeker eenmaal zal doen, dan zal de maatschappij een groote gemeenschap van vriendelijkheid en rechtvaardigheid zijn. Zaken doen zal een stelsel van menschelijk dienstbetoon zijn, en de wet een heerschappij van welwillendheid; het tehuis zal heiliger zijn, het gelach der kinderen vroolijker en de Tempel van het gebed hecht gecementeerd in eenvoudig geloof. Boosheid, onrechtvaardigheid, bekrompenbeid, hebzuchtigheid en alle lage en slijkachtige dingen die de menschheid bezoedelen en verlagen zullen in het duister wegkruipen daar zij niet in staat zullen zijn het licht te verdragen van een rechtvaardiger, wijzer en genadevoller orde.

---

1) Indien Vrijmetselaren vaak ver beneden dit hooge ideaal vallen, komt dat omdat zij in hunne mate deelen in de gebrekkigheid der menschheid. Een slechte gildebroeder is hij die gladweg de leeringen der orde uit het hoofd opzegt en snel de lessen vergeet die zij hem brachten; die haar eervol gewaad draagt om een zelfzuchtigen geest te verbergen; of aan wien haar grootsche en eenvoudige symbolen slechts een uiterlijke trilling en geen innerlijke opvoering naar het hoogste van al het goede teweegbrengen. Afgescheiden van wat zij voorstellen, zijn alle symbolen ledig; zij spreken alleen tot diegenen die ooren hebben om te hooren. Tegelijkertijd moeten wij bedenken — hetgeen zoo vaak en zoo treurig vergeten is — dat het meest gewijde heiligdom op aarde de ziel der menschen is; en dat de tempel en de ambten daarin op zichzelf geen doeleinden zijn maar slechts schoone middelen welke ten doel hebben ieder menschelijk hart tot een tempel te maken van vrede, reinheid, macht, mededoogen en hoop!

De industrie zal oprecht zijn, de opvoeding profetisch en de religie niet een schaduw maar een Werkelijke Tegenwoordigheid, wanneer de mensch den mensch heeft leeren kennen en geleerd heeft God te vereeren door zijn medemenschen te dienen. Wanneer de Vrijmetselarij zegeviert, zal iedere tyrannie vallen, iedere bastille in puin storten en de mensch zal niet alleen ongekluisterd zijn in zijn gedachten en zijn hand, maar hij zal ook vrij van harte met opgeheven hoofd wandelen in het licht en de vrijheid der waarheid.

De wereld beweegt zich langzaam naar een groote vriendschap, die lang voorzien is door het Maçonnieke geloof, te midden van moeilijkheden en hinderpalen, reacties en wederopbouw. Van dien dag, welke zeker zal komen, hoewel hij lang verdaagd is, wanneer de volkeren een eerbiedig gebruik van vrijheid zullen maken, rechtvaardig zullen zijn in de uitoefening van macht, menschelijk in de beoefening van wijsheid; wanneer geen mensch de rechten van zijn medemenschen zal vertrappen; wanneer geen vrouw in haar ongeluk zal worden gestort en geen klein kind ongelukkig zal worden gemaakt door bekrompenheid of hebzucht, is de Vrijmetselarij de profeet geweest. Ook zal zij nimmer tevreden zijn aleer alle draden van de menschelijke gemeenschap samen zijn geweven in het mystieke koord der vriendschap dat de aarde omstrengeld en het ras bijeen houdt in eenheid van geest en de banden van vrede, zooals het naar den wil van God één is in oorsprong en één zal zijn in het einde. Nadat zij rijken en wijsbegeerten overleefd heeft, nadat zij geslachten heeft zien komen en gaan, zal zij nog leven om den arbeid van haar ziel te aanschouwen en zij zal tevreden zijn.

When the war-drum throbs no longer,
And the battleflags are furled;
In the parliament of man,
The federation of the world.

Wanneer het oorlogsgetrommel niet langer weent
En de oorlogsvanen zijn opgerold;
In het parlement der menschheid
De federatie der wereld.

III

Het is duidelijk dat, aangezien liefde de wet van het leven is, als men de menschen van haat tot liefde moet winnen, als degenen

die twijfelen en ontkennen tot geloof moeten worden gewonnen, als het ras steeds verder moet worden geleid en opgeheven tot een leven van dienstbetoon, dit moet geschieden door de edele kunst der Vriendschap. En daar dit het doeleinde der Vrijmetselarij is, bepaalt haar zending de methode niet minder dan den geest van haar arbeid. Ernstig streeft zij er naar de menschen — eerst den individueelen mensch en dan voor zoover het mogelijk is, degenen die met hem vereenigd zijn — er toe te brengen elkander lief te hebben terwijl zij in afschildering en droom hoog opgeheven houdt dien tempel van het karakter welken het leven als zijn edelsten arbeid in den loop der jaren moet opbouwen en welke tijd en dood zal overleven. Zóó tracht zij het eenzame innerlijke leven van den mensch te bereiken waar de werkelijke strijd gestreden wordt en waar de uitkomsten van het lot worden beslist, nu eens met vreugdekreten, dan weer met snikken van verslagenheid. Welk een zegen voor den jongen man die haar tempel binnentreedt in den morgen van zijn leven, wanneer de dauw des hemels nog op zijn dagen rust en de vogels nog in zijn hart zingen 1).

Uit de wijsheidskennis van het Oosten vertaalde Max Müller een gelijkenis die vertelt hoe de goden, na den mensch zijn goddelijkheid ontstolen te hebben, in raadsvergadering bijeenkwamen om te bespreken waar zij deze zouden verbergen. De één stelde voor dat zij naar het andere einde der aarde zou worden gedragen en daar worden begraven; maar er werd op gewezen dat de mensch een groot zwerver is en dat hij den verloren schat aan de andere zijde der aarde zou kunnen vinden. Een ander stelde voor, dat zij in de diepte der zeeën zou worden gestort; doch men drukte dezelfde vrees uit — dat de mensch in zijn onverzadiglijke nieuwsgierigheid diep genoeg zou duiken en haar zelfs daar zou vinden. Ten slotte zeide na een geruimen tijd van stilte de oudste en wijste der goden: "Verberg haar in den mensch zelf, daar dat de laatste plaats is waaraan hij zal denken om haar te zoeken!" En aldus werd besloten, want allen zagen terstond het diepe en wijze beleid er van in. De mensch doolde over de aarde, tijden lang, en zocht in alle plaatsen

---

1) Lees de edele woorden van Arnold over de waarde der Vrijmetselarij voor de jongeren als een bedwingende kracht, als een veredeling en als een bewaarder der deugd, zooals zij den mantel van een grootsche vriendschap en de toewijding aan een groot ideaal over zijn schouders werpt (*History and Philosophy of Masonry*, hfdst. XIX).

omhoog en omlaag, dichtbij en veraf, aleer hij er aan dacht in zichzelf te keeren om de goddelijkheid daar te zoeken. Ten laatste begon hij langzaam en vaag te beseffen dat hetgeen, waarvan hij meende dat het ver af was, verborgen in "Het pathos van den afstand", nader is dan de adem dien hij ademt, ja, in zijn eigen hart.

Hierin ligt het Groote Geheim der Vrijmetselarij : dat zij den mensch bewust maakt van de goddelijkheid in hem, waaraan zijn geheele leven schoonheid en beteekenis ontleent, dat hem bezielt om haar te volgen en te gehoorzamen.

Wanneer de mensch eenmaal dit diepe geheim leert kennen, is het leven vernieuwd en de oude wereld is een vallei geheel met dauw bedekt als in den dageraad terwijl de leeuwerikken er boven zingen. Er is nooit iets gezegd dat meer waar is dan dat de religie van den mensch het voornaamste feit is dat hem betreft 1).

Een religie beteekent niet een geloofsformulier dat iemand onderschrijft of waaraan hij op een andere wijze zijn goedkeuring hecht; dat is niet noodzakelijk; vaak is het dat in het geheel niet — daar wij alle mogelijke waardige en onwaardige lieden allerlei soorten van geloofsformulieren zien onderschrijven. Neen, de religie van den mensch is dat wat hij practisch gelooft, waarop hij zich met zijn hart toelegt, waarnaar hij handelt en waardoor hij kennis heeft omtrent dit geheimzinnige heelal en zijn plicht en lotsbestemming er in. Dat is in alle gevallen het allereerste ding in hem en bestemt op scheppende wijze al het andere; dat is zijn religie. Daarom is het van het allergrootste belang, welk geloof, welke visie, welk begrip aangaande het leven den mensch na aan het hart liggen en zijn handelingen richten.

In den grond is de mensch wat hij denkt, daar gedachten de kunstenaars zijn die kleur aan onze dagen geven. Optimisten en en pessimisten leven in dezelfde wereld, wandelen onder dezelfde hemelen en nemen dezelfde feiten waar. Ongeloovigen en geloovigen schouwen opwaarts naar dezelfde grootsche sterren — de sterren die in den Hof van Eden schenen en weer zullen schijnen in het Paradijs. Het is dus duidelijk dat het verschil tusschen hen niet een verschil van feiten is, maar van geloof — van inzicht, van zienswijze, van uitzicht — een verschil van innerlijke houding en gedachte-

---

1) *Helden en Heldenvereering* door Thomas Carlyle, Lezing I.

gewoonten met betrekking tot de waarden en het nut van het leven. Ook blijkt dat iedere invloed welke deze innerlijke gewoonte en neiging van het denken en het gemoed bereikt en verandert en deze wijzigt van twijfel tot geloof, van vrees tot moed, van wanhoop tot zonnige hoop, de meest weldadige zending heeft vervuld die een sterveling kan verheugen. Ieder mensch heeft een gedachtereeks die hij volgt wanneer hij alleen is; en de waarde van zijn leven voor hemzelf en voor anderen, zoowel als het geluk er van, zijn afhankelijk van de richting waarin zijn gedachten loopen, de gedachte-bagage die hij meevoert en het land waardoor hij reist. Indien dan de Vrijmetselarij dezen innerlijken gedachtestroom in de juiste bedding kan voeren, hem kan belasten met kostbare vracht en heen doet vlieden in de richting van het Huis van God, welke hoogere of andere zending kan zij dan jegens den mensch vervullen? En deze zending vervult zij voor iederen mensch die naar haar wil luisteren, haar lief wil hebben en haar aan zijn hart wil koesteren.

Hoog, prachtig, onuitsprekelijk rijk en schoon zijn het geloof en de visie die de Vrijmetselarij geeft aan hen die zich rondom haar altaar verzamelen en hun daar in afschildering, gelijkenis en symbool de verheven en reine waarheid brengt die door de eeuwen heen gewrocht is door de ervaring, door den tijd is getoetst, en waardevol is bevonden als leiding voor het leven. Door zulk een leering, indien zij het hart hebben om er aandacht aan te schenken, worden menschen wijs, daar zij leeren hoe zij zoowel dapper en teeder, getrouw als vrij moeten zijn; hoe zij bijgeloof moeten verwerpen en het geloof moeten behouden; hoe zij een juist evenwicht der rede moeten bewaren tusschen de dwalingen der uitersten; hoe zij de vreugden van het leven met blijdschap kunnen aanvaarden en zijn smarten met geduldigen moed kunnen verdragen; hoe zij de dwaasheid der menschen kunnen aanschouwen en toch hun edelaardigheid niet vergeten — kortom, hoe zij rein, vriendelijk, kalm, met open oog en onbevreesd, in een gezonde wereld, teer van harte en vol hoop, kunnen leven. Wie deze klare en diepe wijsheid ter harte neemt en er naar leeft, zal niets te betreuren en niets te vreezen hebben wanneer de avondschaduwen vallen. Gelukkig de jonge man die op den morgen van zijn jaren haar tot zijn gade, wijsgeer en vriend maakt 1).

---

1) Alhoewel hier de nadruk wordt gelegd op de Vrijmetselarij voor de jeugd, moet men niet vergeten dat de gevaarlijkste periode van het leven niet

Dit is het ideaal der Vrijmetselarij en getrouwheid aan al wat heilig is, eischt van ons dat wij onszelf er aan geven, vertrouwende op de macht der waarheid, de werkelijkheid van de liefde, en de soevereine waarde van het karakter. Want alleen naarmate wij dat ideaal in het werkelijke leven en werkdadig tot verwezenlijking brengen, wordt het wezenlijk tastbaar en heeft het uitwerking. God werkt voor den mensch door den mensch en zelden, zoo ooit, op een andere wijze. Hij vraagt onze stemmen om Zijn waarheid te spreken, onze handen om vrijheid en liefde te laten zegepralen over onrechtvaardigheid en haat. Wij kunnen niet allen geleerd of vermaard worden, doch elk onzer kan trouw en waar van harte zijn, onbezoedeld door het kwade, onverschrokken voortschrijden al heeft hij gedwaald; kan trouw en hulpvaardig voor zijn medemenschen zijn. Het leven is een bekwaamheid tot de hoogste dingen. Laat ons het dan maken tot een streven naar het hoogste — een gretig onophoudelijk zoeken naar waarheid; een edel nuttigzijn, een verheven eer, een wijze vrijheid, een oprecht dienstbetoon; — opdat door ons de Geest der Vrijmetselarij moge groeien en verheerlijkt worden.

Wanneer is iemand een Vrijmetselaar? Wanneer hij over de rivieren, over de heuvelen en den verren horizon kan uitzien met een diep gevoel van zijn eigen geringheid in het uitgebreide plan der dingen en toch geloof, hoop en moed kan hebben — hetgeen den wortel vormt van alle deugd. Wanneer hij in het diepst van zijn hart weet dat iedere mensch even edel, even slecht, even goddelijk, even duivelsch en even eenzaam is als hijzelf. Wanneer hij weet,

---

de jeugd is met haar wervelwind van storm en spanning, maar tusschen den veertig- en zestigjarigen leeftijd. Wanneer de geestdrift van den jeugd bekoeld is en haar roze glans vervaagd in het gewone daglicht, dan komt er licht een verlaging der idealen, een verharden van het hart, terwijl het cynisme de plaats van het idealisme inneemt. Indien de oordeelvellingen der jeugd al hard zijn en verzacht moeten worden door teederheid, zoo hebben de middeljaren van het leven nog meer de versterking van geestelijken invloed en de bezieling van een gewijde atmosfeer noodig. Zoo placht Albert Pike bij oudere lieden er op aan te dringen de Vrijmetselarij te gaan bestudeeren om hen te kunnen helpen des te beter de verspreide gedachten omtrent het leven te helpen bijeenzamelen en ze tot een hecht geloof te helpen opbouwen; en omdat de Vrijmetselarij iederen mensch een groote troost en hoop geeft. Inderdaad is haar invloed op iedere periode van het leven weldadig. Het bestudeeren der Vrijmetselarij is als het aanschouwen van een zonsondergang; ieder mensch die er naar schouwt is vervuld van de schoonheid en de pracht er van, maar de heerlijkheid er van wordt niet verminderd.

hoe hij moet sympathiseeren met menschen in hunne smarten, ja, in hunne zonden — wetende dat iedere mensch een zwaren strijd tegen een overmachtigen vijand voert. Wanneer hij geleerd heeft, hoe hij vrienden moet maken en hoe hij ze moet behouden en bovenal hoe hij vrienden met zichzelf moet blijven. Wanneer hij de bloemen liefheeft, de vogels kan opspeuren zonder een geweer, en de siddering van een oude vergeten vreugde gevoelt, als hij den lach van een klein kind hoort. Wanneer hij gelukkig en opgewekt kan zijn te midden van het zwoegen van het dagelijksch leven. Wanneer de door sterren gekroonde boomen en de flikkering van het zonnelicht op stroomende wateren hem stil doen worden zooals de gedachten aan een die veelgeliefd en lang reeds dood is. Wanneer geen stem in nood hem tevergeefs bereikt en geen hand zijn hulp zoekt zonder beantwoording te vinden. Wanneer hij iets goeds vindt in ieders geloof dat den mensch helpt om goddelijke dingen te benaderen en machtige beteekenissen in het leven te zien, hoe ook de naam van dat geloof moge zijn. Wanneer hij in de modderpoel aan de zijde van den weg kan kijken en iets meer dan modder kan zien, en in het gelaat van den diepst gezonken medesterveling kan schouwen en iets meer dan zonde kan zien. Wanneer hij weet hoe te bidden, hoe lief te hebben, hoe te hopen. Wanneer hij trouw is geweest jegens zichzelf, jegens zijn medemenschen en jegens God; in zijn hand een zwaard tegen het kwaad, in zijn hart iets van een gezang — blij om te leven maar niet bevreesd om te sterven! Zoo iemand heeft het eenige ware geheim der Vrijmetselarij gevonden en het eenige geheim dat zij tracht aan de wereld te geven.

BIBLIOGRAFIE.

De letterkunde der Vrijmetselarij is zeer uitgebreid en de volgende werken zijn slechts een kleine keuze uit zoodanige boeken als de schrijver bijzonder veel hulp verleend hebben in den loop van zijn studie. In de noten en aanteekeningen van het boek zijn reeds vele boeken vermeld en dit maakt het onnoodig deze lijst langer te maken dan zij is.

ANDERSON, *Book of Constitutions.*
ARNOLD, *History and Philosophy of Masonry.*
ASHMOLE, *Diary.*
AYNSLEY, *Symbolism of East and West.*
BACON, *New Atlantis.*
BAYLEY, *Lost Language of Symbolism.*
BOUTELLE, *The Man of Mount Moriah.*
BREASTED, *Religion and Thought in Egypt.*
BROMWELL, *Restorations of Masonic Geometry.*
BUDGE, *The Gods of Egypt.*
CALLAHAN, *Washington, The Man and the Mason.*
CALVERT, *Grand Steward's and Red Apron Lodges.*
CAPART, *Primitive Art in Egypt.*
CARR, *The Swastika.*
CHURCHWARD, *Signs and Symbols of Primordial Man.*
CHURCHWARD, *The Arcana of Freemasonry.*
CONDER, *Hole Craft and Fellowship of Freemasonry.*
CROWE, *Things a Freemason ought to know.*
CUMONT, *Mysteries of Mithra.*
DA COSTA, *Dionysian Artificers.*
DARRAH, *The Master's Assistant.*
DE CLIFFORD, *Egypt the Cradle of Masonry.*
DE QUINCEY, *Works*, deel XVI.
DILL, *Roman Life.*
FERGUSSON, *History of Architecture.*
FINDEL, *Geschiedenis der Vrijmetselarij.*
FINLAYSON, *Symbols of Freemasonry.*
FORT, *Early History and Antiquities of Masonry.*
GORRINGE, *Egyptian Obelisks.*
GOULD, *Atholl Lodges.*
GOULD, *Beknopte Geschiedenis der Vrijmetselarij.*
GOULD, *Essays on Freemasonry.*
GOULD, *History of Freemasonry* 4 deelen.
GOULD, *Military Lodges.*
HAIGE, *Symbolism.*
HARRISON, *Ancient Art and Ritual.*
HARTLAND, *Ritual and Belief.*
HAYDEN, *Washington and his Masonic Compeers.*
HOLLAND, *Freemasonry and the Great Pyramid.*
HOPE, *Historical Essay on Architecture.*
HUGHAN, *History of the English Rite.*

HUGHAN, *Masonic Sketches and Reprints.*
HUTCHINSON, *The Spirit of Masonry.*
KENNEDY, *St. Paul and the Mystery Religions.*
LAWRENCE, *Practical Masonic Lectures.*
LAWRENCE, *Sidelights on Freemasonry.*
LESSING, *Ernst en Falk.*
LETHABY, *Architecture.*
LOCKYEAR, *Dawn of Astronomy.*
MAC. BRIDE, *Speculative Masonry.*
MACKEY, *Encyclopaedia of Freemasonry.*
MACKEY, *Symbolism of Freemasonry.*
MARSHALL, *Nature a Book of Symbols.*
MASPERO, *Dawn of Civilization.*
MEAD, *Quests Old and New.*
MOEHLER, *Symbolism.*
MORET, *Kings and Gods of Egypt.*
MORRIS, *Lights and Shadows of Masonry.*
OLIVER, *Masonic Antiquities.*
OLIVER, *Masonic Sermons.*
OLIVER, *Revelations of the Square.*
PATTON, *Freemasonry, its Symbolism.*
PIKE, *Morals and Dogma.*
PLUTARCH, *De Iside et Osiride.*
POUND, *The Philosophy of Masonry.*
PRESTON, *Illustrations of Masonry.*
QUATOUR CORONATI, *Lodge Transactions* 26 deelen.
RAVENSCROFT, *De Comaciners.*
READE, *The Veil of Isis.*
RUSKIN, *De zeven Lampen der Bouwkunst.*
SACHSE, *Franklin as a Mason.*
SADLER, *Masonic Facts and Fictions.*
SCOTT, *The Cathedral Builders.*
SIBLEY, *The Story of Freemasonry.*
SMITH, *English Guilds.*
STEVENS, *Cyclopaedia of Fraternities.*
STEWARD, *Symbolical Teachings or Masonry and its Message.*
TYLER, *Oaths, Their Origin, Nature and History.*
UNDERHILL, *Mysticism.*
VIBERT, *Freemasonry before the Grand Lodges.*
WAITE, *Real History of the Rosicrucians.*
WAITE, *Secret Tradition in Freemasonry.*
WAITE, *Studies in Mysticism.*
WATTS, *The Word in the Pattern.*
WEBSTER, *Primitive Secrets.*
WRIGHT, *Indian Masonry.*
YARKER, *Arcane Schools.*
YARKER, *Recapitulation of All Masonry.*
YARKER, *The Guild Charges.*

VOOR NADERE INLICHTINGEN BETREFFENDE VRIJMETSELARIJ EN DE ORDE DER INTERNATIONALE GEMENGDE VRIJMETSELARIJ, WERKENDE ONDER HET GEZAG VAN DEN SUPRÊME CONSEIL UNIVERSEL MIXTE TE PARIJS, WENDE MEN ZICH TOT HET SECRETARIAAT VAN DEN NATIONALEN RAAD DER A. G. V. LEIDSCHEGRACHT 19, AMSTERDAM.

VOOR LITTERATUUR ZIE DE HIER VOLGENDE BOEKENLIJST

Maçonnieke Uitgaven, verkrijgbaar bij de Uitgevers van dit Boek
LEIDSCHEGRACHT 19 **AMSTERDAM**

H. P. BLAVATSKY.	
De grondslagen van het rituaal in Kerk en in Vrijmetselarij	Ing. *f* 0.45
M. W. BLACKDEN.	
Het rituaal van het mysterie van het oordeel der ziel, (met gekleurde plaat)	Ing. *f* 2.—
J. D. BUCK.	
Mystieke Vrijmetselarij	Ing. *f* 5.—
J. VAN DIJK.	
Dante's Divina Commedia en de Vrijmetselarij . . .	Ing. *f* 2.50 Geb. *f* 3.50
H. J. VAN GINKEL.	
Korte Schets der Vrijmetselarij	Ing. *f* 0.45
De Vrouw in de Vrijmetselarij	„ 0.25
Vrijmetselarij onder de Arbeiders	„ 0.10
Meerdere inlichtingen over Vrijmetselarij.	„ 0.20
Vrijmetselarij als Koninklijke kunst	„ 0.30
De Groote Pyramide	„ 2.75
Dr. W. H. DENIER VAN DER GON.	
Vrijmetselarij	Gecart. *f* 1.15
De Mythe	„ 0.90
Schets eener geschiedenis der Vrijmetselarij.	„ 0.45
Een jaar arbeiden aan onszelf	„ 2.25

Deze uitgaven zijn voor IEDER verkrijgbaar

Maçonnieke Uitgaven, verkrijgbaar bij de Uitgevers van dit Boek
LEIDSCHEGRACHT 19 **AMSTERDAM**

R. F. GOULD.	
Beknopte Geschiedenis der Vrijmetselarij.	Ing. *f* 5.—
GOBLET D' ALVIELLA.	
De Wereldreis der Symbolen.	Ing. *f* 6.—
Dr. K. H. E. DE JONG.	
Das Antike Mysterienwesen	Ing. *f* 10.40
Dr. LUDWIG KELLER.	
De Geestelijke Grondslagen der Vrijmetselarij en het Openbare Leven	Ing. *f* 2.25
A. KERDIJK.	
Het goed recht der Vrouw in de Vrijmetselarij . . .	uitv.
A. J. H. VAN LEEUWEN.	
Drie lezingen over Vrijmetselarij	Ing. *f* 2.—
Dr. G. R. S. MEAD.	
De Mysteriën van Mithraz.	Ing. *f* 0.45
Een Mithraïsch rituaal	„ 0.45
Dr. H. A. NABER.	
Das Theorem des Pythagoras	Geb. *f* 7.—
Meetkunde en Mystiek	„ 6.75
De rol der Meetkunde in de beeldende Kunsten . . .	Gecart. *f* 2.25

Deze uitgaven zijn voor IEDER verkrijgbaar

Maçonnieke Uitgaven, verkrijgbaar bij de Uitgevers van dit Boek,
LEIDSCHEGRACHT 19 **AMSTERDAM**

	Ing.
J. C. OAKLEY.	
De Graaf de St. Germain.	*f* 2.25
F. J. VAN PAASSCHEN.	
Wat is Vrijmetselarij	„ 0.20
	Geb.
SEPHARIËL.	
Kosmische Symboliek	*f* 3.75

Alleen vóór Vrijmetselaren.

	Ing.
Dr. W. H. DENIER VAN DER GON.	
I. De Leerlingsarbeid.	*f* 0.85
II. De Gezellenarbeid	„ 0.85
III. De Meesterarbeid	„ 1.05
Rituaalboeken I.	„ 2.75
De Leerlingsinwijding	„ 1.75
De Gezelleninwijding	„ 1.80
De Meesterinwijding 2 dln.	„ 4.20
Dr. M. S. POLAK.	
Het Tableau	„ 2.60

Ook leveren de Uitgevers van dit boek vele werken op Maçonniek gebied in vreemde talen.

Boek, ERDAM
Ing. *f* 2.25
„ 0.20
Geb. *f* 3.75

	Ing.
	f 0.85
	„ 0.85
	„ 1.05
	„ 2.75
	„ 1.75
	„ 1.80
	„ 4.20
	„ 2.60
	Maçonniek